

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

“Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου Νομού Δράμας”

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΥΦΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

ΚΟΤΙΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

Βόλος, Σεπτέμβριος, 2007

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ & ΚΕΝΤΡΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΕΙΔΙΚΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΓΚΡΙΖΑ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ»**

Αριθ. Εισ.: 5905/1
Ημερ. Εισ.: 08-10-2007
Δωρεά: Συγγραφέα
Ταξιθετικός Κωδικός: ΠΤ – ΜΧΠΠΑ
2007
ΥΦΑ

Ευχαριστίες

Για την πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας υπήρξε σημαντική η συμβολή αρκετών ανθρώπων, τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω.

Αρχικά, ευχαριστώ θερμά των επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Άγγελο Κότιο, Καθηγητή Διεθνών Ευρωπαϊκών Οικονομικών και Αναπτυξιακών Πολιτικών του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας για την καθοδήγηση, τις παρατηρήσεις, τις συμβουλές και τον χρόνο, τον οποίο αφιέρωσε, βοηθώντας τα μέγιστα στην περάτωση της πτυχιακής μου εργασίας, χωρίς τη συμβολή του οποίου δε θα ήταν δυνατή.

Παράλληλα οφείλω να ευχαριστήσω τον κ. Γεώργιο Μιχαηλίδη, Λέκτορα Σχεδιασμού, Αξιολόγησης και Διαχείρισης Προγραμμάτων καθώς επίσης και τον κ. Βλόντζο Γεώργιο, Γεωπόνο MBA, Δρ. Χωροταξίας Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για τις υποδείξεις τους, οι οποίες αποδείχθηκαν καθ' όλα χρήσιμες.

Επίσης, δε θα πρέπει να λησμονήσω να ευχαριστήσω τους κάτωθι για την ουσιαστική συμβολή τους στην πραγματοποίηση αυτής της εργασίας:

Από τη Νομαρχία Δράμας, τον υπάλληλο της Διεύθυνσης Προγραμματισμού και Σχεδιασμού κ. Ιορδάνη Χατζηαηβάζ για την παροχή βιβλιογραφικού υλικού καθώς και χρήσιμων παρατηρήσεων.

Από την ANED, τον διευθυντή κ. Μανόλη Χατζόπουλο, για τη χορήγηση πολύτιμων στοιχείων και κατευθύνσεων καθώς επίσης και τον χρόνο τον οποίο διέθεσε αναπτύσσοντας μου τους προβληματισμούς του, οι οποίοι αφορούσαν την περιοχή μελέτης και τα χαρακτηριστικά της.

Τον κ. Ιωάννη Σαράτση στέλεχος του εργαστηρίου Αξιολόγησης Πολιτικών και Προγραμμάτων Ανάπτυξης, για τις πολύτιμες συμβουλές του, τις διορθώσεις και τις κατευθύνσεις τις οποίες μου έδωσε η οποίες βοήθησαν σε καταλυτικό βαθμό τη 'γέννηση' της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Τέλος, ένα μεγάλο ευχαριστώ, οφείλω να αποδώσω στους γονείς μου για την υποστήριξη τους όλα αυτά τα χρόνια, τους φίλους μου και ιδιαίτερα τους συμφοιτητές μου, οι οποίοι μου συμπαραστάθηκαν για την επιτυχή ολοκλήρωση των σπουδών μου και στην συγκεκριμένη εργασία μέσω των προβληματισμών και των σκέψεων τις οποίες ανταλλάσσαμε.

Κωνσταντίνος Υφαντόπουλος

Βόλος, Σεπτέμβριος 2007

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	7
ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	8
1. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ – ΕΞΕΛΙΞΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ...	9
1.1. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ	9
1.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ	10
1.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	10
1.4. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	11
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	16
1. Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ	17
2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	21
2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ	21
2.2. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.....	25
2.2.1. ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.....	25
2.2.2. ΔΑΣΗ-ΧΛΩΡΙΔΑ-ΠΑΝΙΔΑ-ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	27
2.2.3. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ.....	30
3. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ	31
3.1. ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.	33
3.2. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ	36
3.2.1. ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	36
3.2.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ	39
3.3.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.....	42
3.3.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ – ΥΔΡΕΥΣΗΣ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ.....	42
4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ.	43
4.1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ.....	43
4.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ	47
4.2.1. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	47
4.2.2. ΥΓΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ	52
5. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ	56
5.1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΗΜΟ	56
5.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	57
6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΝΟΜΟΥ	59
6.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ	59
6.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΔΗΜΟ	70
6.3. ΠΟΛΥΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΥΠΟΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ.....	74
6.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.	75
7. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	79
7.1. ΓΕΩΡΓΙΑ	79
7.1.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΓΑΙΩΝ.....	79
7.1.2. ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	81
7.1.3. ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΡΔΕΥΣΗ.....	84
7.1.4. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΕΞΕΙΛΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ)	88
7.1.5. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	89
7.1.6. ΠΡΟΪΟΝΤΑ Π.Γ.Ε. ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	90
7.1.7. ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ	91
7.1.8. ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ.....	91
7.2. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ	113
7.2.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	113
7.2.2. ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΒΟΣΚΗΣΗΣ/ ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ.....	115

7.2.3. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	116
7.2.4. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ [ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΠ, ΠΓΕ ΚΑΠ (ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ)].....	118
7.2.5. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ – ΠΡΟΪΟΝΤΑ (ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ).....	118
7.2.6. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ, ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΨΕΛΩΝ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ – ΕΜΠΟΡΙΑ).....	119
7.3. ΔΑΣΟΠΟΝΙΑ	129
7.3.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΑΣΩΝ	129
7.3.2. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΑΣΩΝ.....	130
7.3.3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΞΥΛΕΙΑ, ΡΗΤΙΝΗ ΚΑΠ)	133
7.3.4. ΕΡΓΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΤΑ ΔΑΣΗ.....	139
7.3.5. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	140
7.4. ΑΛΙΕΙΑ.....	146
7.5. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ.....	147
7.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	147
8. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ.....	149
8.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ.....	149
8.2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΑΝΑ ΔΗΜΟ	150
8.3. ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.....	167
8.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ	169
8.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	170
9. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ	172
9.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	172
9.2. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ.....	185
9.3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ.....	186
9.3.1. ΔΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ	186
9.3.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ Ε6.....	187
9.3.3. ΦΑΡΑΓΓΙ.....	188
9.3.4. ΓΕΦΥΡΙΑ.....	189
9.3.5. ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ	189
9.3.6. ΠΗΓΕΣ–ΠΟΤΑΜΙΑ–ΛΙΜΝΕΣ–ΣΠΗΛΑΙΑ	190
9.3.7. ΠΟΤΑΜΟΣ ΝΕΣΤΟΣ.....	192
9.4. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ.....	193
9.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ	194
ΜΕΡΟΣ Γ΄ : SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ	195
1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	196
ΜΕΡΟΣ Δ΄: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	204
1.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1:	205
1.1.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	206
1.1.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1.....	206
1.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	209
1.2.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	210
1.2.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	210
1.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3	212
1.3.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	213
1.3.2.ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3.....	213
1.4. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4	214
1.4.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	215
1.4.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4.....	215
1.5. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5	216
1.5.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:.....	217
1.5.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5:.....	217
2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ	218
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	221

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	224
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	226

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1: ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ	21
ΠΙΝΑΚΑΣ 2: ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΕΔΑΦΟΥΣ.....	25
ΠΙΝΑΚΑΣ 3: ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ.....	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 4: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 5: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 6: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 7: ΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 8: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	53
ΠΙΝΑΚΑΣ 9: ΜΕΓΕΘΗ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ.....	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 10: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ	62
ΠΙΝΑΚΑΣ 11: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ (ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ, 1991)	63
ΠΙΝΑΚΑΣ 12: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ (ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΣ, 2001)	64
ΠΙΝΑΚΑΣ 13: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ- ΑΝΕΡΓΟΙ) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ-1991	65
ΠΙΝΑΚΑΣ 14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ- ΑΝΕΡΓΟΙ) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ-2001	66
ΠΙΝΑΚΑΣ 15: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΚΛΑΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (1991).....	67
ΠΙΝΑΚΑΣ 16: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΚΛΑΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (2001).....	68
ΠΙΝΑΚΑΣ 17: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ (1991).....	71
ΠΙΝΑΚΑΣ 18: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ (2001).....	72
ΠΙΝΑΚΑΣ 19: ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ.....	80
ΠΙΝΑΚΑΣ 20: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ	80
ΠΙΝΑΚΑΣ 21: ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΣΤΟ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	82
ΠΙΝΑΚΑΣ 22: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΔΗΜΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	83
ΠΙΝΑΚΑΣ 23: ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ	84
ΠΙΝΑΚΑΣ 24: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ.....	90
ΠΙΝΑΚΑΣ 25: ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	91
ΠΙΝΑΚΑΣ 26: ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	92
ΠΙΝΑΚΑΣ 27: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 28: ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ.....	95
ΠΙΝΑΚΑΣ 29: ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΓΑΙΩΝ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ	96
ΠΙΝΑΚΑΣ 30: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	97
ΠΙΝΑΚΑΣ 31: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ.....	98
ΠΙΝΑΚΑΣ 32: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	100
ΠΙΝΑΚΑΣ 33: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	101
ΠΙΝΑΚΑΣ 34: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	101
ΠΙΝΑΚΑΣ 35: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΑΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	102
ΠΙΝΑΚΑΣ 36: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ.....	103
ΠΙΝΑΚΑΣ 37: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ.....	103
ΠΙΝΑΚΑΣ 38: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	103
ΠΙΝΑΚΑΣ 39: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΑΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	104
ΠΙΝΑΚΑΣ 40: ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	106
ΠΙΝΑΚΑΣ 41: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ.....	106
ΠΙΝΑΚΑΣ 42: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	107
ΠΙΝΑΚΑΣ 43: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	108
ΠΙΝΑΚΑΣ 44: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	108
ΠΙΝΑΚΑΣ 45: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	109
ΠΙΝΑΚΑΣ 46: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΑΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ.....	109
ΠΙΝΑΚΑΣ 47: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ	110
ΠΙΝΑΚΑΣ 48: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ.....	111

ΠΙΝΑΚΑΣ 49: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ.....	112
ΠΙΝΑΚΑΣ 50: ΚΥΡΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΑ ΕΙΔΗ (ΣΕ ΣΤΡ.)	112
ΠΙΝΑΚΑΣ 51: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	113
ΠΙΝΑΚΑΣ 52: ΕΚΤΡΟΦΗ ΒΟΟΕΙΔΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	114
ΠΙΝΑΚΑΣ 53: ΕΚΤΡΟΦΗ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	114
ΠΙΝΑΚΑΣ 54: ΕΚΤΡΟΦΗ ΧΟΙΡΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	114
ΠΙΝΑΚΑΣ 55: ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΒΟΣΚΗΣΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	115
ΠΙΝΑΚΑΣ 56: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ	116
ΠΙΝΑΚΑΣ 57: ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.....	116
ΠΙΝΑΚΑΣ 58: ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ	120
ΠΙΝΑΚΑΣ 59: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ.....	121
ΠΙΝΑΚΑΣ 60: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	122
ΠΙΝΑΚΑΣ 61: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ.....	123
ΠΙΝΑΚΑΣ 62: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	124
ΠΙΝΑΚΑΣ 63: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ.....	125
ΠΙΝΑΚΑΣ 64: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ.....	127
ΠΙΝΑΚΑΣ 65: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ.....	128
ΠΙΝΑΚΑΣ 66: ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ.....	131
ΠΙΝΑΚΑΣ 67: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΤΑ ΥΨΟΜΕΤΡΟ	132
ΠΙΝΑΚΑΣ 68: ΕΚΤΑΣΗ ΔΑΣΟΠΟΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ	133
ΠΙΝΑΚΑΣ 69: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ (1991-2001)	135
ΠΙΝΑΚΑΣ 70: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΟ Ν. ΔΡΑΜΑΣ (ΕΤΟΣ 2000)	135
ΠΙΝΑΚΑΣ 71: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΣΩΝ (ΣΕ Μ ³), ΕΤΟΥΣ 2000	135
ΠΙΝΑΚΑΣ 72: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΣΩΝ (ΣΕ Μ3), ΕΤΟΥΣ 2000	138
ΠΙΝΑΚΑΣ 73: ΔΑΣΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ (2002).....	143
ΠΙΝΑΚΑΣ 74: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ	151
ΠΙΝΑΚΑΣ 75: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ.....	151
ΠΙΝΑΚΑΣ 76: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	154
ΠΙΝΑΚΑΣ 77: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ.....	158
ΠΙΝΑΚΑΣ 78: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ	159
ΠΙΝΑΚΑΣ 79: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ.....	160
ΠΙΝΑΚΑΣ 80: ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ-ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ	162
ΠΙΝΑΚΑΣ 81: ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ 1988 ΚΑΙ 2000	166
ΠΙΝΑΚΑΣ 82: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ-ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ	172
ΠΙΝΑΚΑΣ 83: ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ	173
ΠΙΝΑΚΑΣ 84: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	175
ΠΙΝΑΚΑΣ 85: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ.....	177
ΠΙΝΑΚΑΣ 86: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	179
ΠΙΝΑΚΑΣ 87: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ	180
ΠΙΝΑΚΑΣ 88: ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ	193
ΠΙΝΑΚΑΣ 89: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ.....	218

Αρκτικόλεξο και Συντομογραφίες

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία
ΑΕΠ	Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν
ΑΗΣ	Ατμο-Ηλεκτρικός Σταθμός
ΑΝΕΔ	Αναπτυξιακή Εταιρία Δράμας
ΔΔ	Δημοτικό Διαμέρισμα
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού
ΕΓΤΠΕ	Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΕΠ	Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΕΤΠΑ	Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΣΥΕ	Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδας
ΖΟΕ	Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου
Κα	και άλλα
ΚΑΠ	Κοινή Αγροτική Πολιτική
ΚΠΣ	Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης
ΟΝΕ	Οικονομική Νομισματική Ένωση
ΠΑΑ	Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης
ΠΕΠ	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
ΠΟΠ	Προϊόν Ονομασίας Προέλευσης
ΠΓΕ	Προστατευόμενη Γεωργική Ένδειξη

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αιώνα η ύπαιθρος ή αλλιώς ο αγροτικός χώρος¹ οριζόταν ως το υπόλοιπο του αστικού χώρου. Δηλαδή αν αφαιρέσουμε από μία χωρική ενότητα τις αστικές περιοχές προκύπτει ο αγροτικός χώρος. Μια άλλη προσέγγιση όριζε τον αγροτικό χώρο ως το σύνολο του μη αστικού χώρου το οποίο θεωρούνταν μια ενιαία και ομοιογενής περιοχή, με κυρίαρχη δραστηριότητα την αγροτική παραγωγή (Λαμπριανίδης, 2005).

Τα δεδομένα πλέον είναι εντελώς διαφορετικά. Η έννοια του αγροτικού χώρου, ο οποίος ήταν άμεσα συνδεδεμένος με τις δραστηριότητες του γεωργικού και του κτηνοτροφικού κλάδου (πολλές φορές και την αλιεία), αποτελεί παρελθόν. Ο αγροτικός χώρος αποτελεί πλέον ένα χώρο πολύμορφο και πολυλειτουργικό. Η έννοια της πολυλειτουργικότητας του αγροτικού χώρου συνεπάγεται με εμφάνιση δραστηριοτήτων με ένα ευρύτερο φάσμα ως προς την οικονομική διάρθρωση και τις κοινωνικές συνθήκες. (Λαμπριανίδης, 2005)

Είναι ευρέως παραδεκτό πως, η μεταπολεμική ανάγκη για αύξηση της γεωργικής παραγωγής και το καθεστώς επιδοτήσεων της ΚΑΠ μέχρι και την προηγούμενη δεκαετία, οδήγησε σε μία έντονη γεωργοποίηση του αγροτικού χώρου. Αποτέλεσμα του γεγονότος αυτού, ήταν η δημιουργία φαινομένων χωρικών και κοινωνικών ανισοτήτων. Οι περιοχές όπου οι ευνοϊκές συνθήκες παραγωγής και οι αγροτικές δομές επέτρεψαν τον εκσυγχρονισμό των εκμεταλλεύσεων, ήταν αυτές οι οποίες κατάφεραν και να αναπτυχθούν. Αντιθέτως οι περιοχές, οι οποίες υστερούσαν σε φυσικά χαρακτηριστικά (ορεινές, νησιωτικές, γεωγραφικά απομονωμένες) παρέμειναν στο περιθώριο των οικονομικών και τεχνολογικών εξελίξεων. Ο πληθυσμός των μειονεκτικών περιοχών οδηγήθηκε στην απομάκρυνση από τις αγροτικές περιοχές. (Ανθοπούλου, 2001)

Τα μέτρα της διαρθρωτικής πολιτικής της ΕΕ, για την οικονομική υποστήριξη των μειονεκτικών αυτών περιοχών, τα οποία κυρίως εντοπίζονται στην αναθεώρηση της ΚΑΠ το 1992 και την υλοποίηση της Agenda 2000, είναι η πρώτη προσπάθεια υποστήριξης των πιο ευάλωτων κατηγοριών των γεωργών και της χαμηλής έντασης γεωργίας, στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. (Ανθοπούλου, 2001)

Στο πλαίσιο των γενικότερων εξελίξεων που λαμβάνουν χώρα στον ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο χώρο, οι εξελίξεις στον αγροτικό χώρο αποτελούν ένα ιδιαίτερο σημείο αναφοράς. Η προσαρμογή του στους οικονομικούς και κοινωνικούς μετασχηματισμούς είναι ένα ζήτημα το οποίο αποτελεί προτεραιότητα για όλη την ευρωπαϊκή κοινότητα.

¹ Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ, ορίζεται ως αγροτική περιοχή, κάθε περιοχή με χαμηλότερη πυκνότητα των 150 κατοίκων ανά τετ. χλμ. σε δεδομένη περιοχή NUTS III.

Η παρούσα εργασία, μελέτα τον αγροτικό χώρο του Νομού Δράμας, τα διαρθρωτικά προβλήματα, τα οποία αυτός αντιμετωπίζει, τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που τον χαρακτηρίζουν και τέλος πραγματοποιείται μία προσπάθεια να υπερκεραστούν τα προβλήματα και να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα. Πρόκειται, δηλαδή για ένα σχέδιο ανάπτυξης του αγροτικού χώρου, μία προσπάθεια υποβολής προτάσεων για την αντιμετώπιση των προκλήσεων της νέας προγραμματικής περιόδου, με γνώμονα πάντοτε τη βιώσιμη ή αειφόρο ανάπτυξη.

ΔΟΜΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παρούσα εργασία απαρτίζεται από τέσσερα μέρη-ενότητες, τα οποία σε γενικές γραμμές αναλύονται παρακάτω:

Στο πρώτο μέρος της διπλωματικής εργασίας, αναπτύσσεται το θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, το οποίο πραγματεύεται την έννοια του αγροτικού χώρου, την εξέλιξή του διαχρονικά, την πολιτική της ΕΕ για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου και τις προκλήσεις τις οποίες αντιμετωπίζει ο αγροτικός χώρος του Ν. Δράμας.

Στο τρίτο μέρος, περιλαμβάνεται η ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης του αγροτικού χώρου του νομού, η φυσιογνωμία της περιοχής μελέτης, τα φυσικο-γεωγραφικά χαρακτηριστικά της, το οικονομικό προφίλ, την οικονομική δραστηριότητα, τη χωροταξική οργάνωση, τις τεχνικές υποδομές και το πολιτιστικό περιβάλλον.

Στο τέταρτο μέρος περιλαμβάνεται η συστηματική καταγραφή των πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, ευκαιριών και απειλών της περιοχής μελέτης ή όπως αλλιώς ονομάζεται, η SWOT¹ ανάλυση.

Στο τελευταίο μέρος, αναλύεται η στρατηγική η οποία προτείνεται για να υπερκεραστούν τα μειονεκτήματα και να αξιοποιηθούν τα πλεονεκτήματα που παρουσιάζει ο αγροτικός χώρος του νομού. Με λίγα λόγια θέτονται οι αναπτυξιακοί στόχοι του της περιοχής μελέτης και αποτελούν τη βάση για τα προτεινόμενα μέτρα και δράσεις. Στο τέλος του μέρους αυτού καταγράφονται και τα συμπεράσματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια εκπόνησης της παρούσας εργασίας καθώς επίσης και οι προοπτικές που εμφανίζονται για την περιοχή μελέτης.

¹ SWOT ανάλυση προκύπτει από τα αρχικά strengths, weaknesses, opportunities, threats τα οποία σημαίνουν δυνατά σημεία, αδύνατα σημεία, ευκαιρίες και απειλές.

ΜΕΡΟΣ Α΄: ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ: ΟΡΙΣΜΟΣ – ΕΞΕΛΙΞΗ - ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

1.1. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ¹

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ, ο αγροτικός χώρος στην ΕΕ, αντιπροσωπεύει το 92% της επικράτειας της ΕΕ-25. Το 19% του πληθυσμού ζει σε κατεξοχήν αγροτικές περιοχές το 37% σε ιδιαίτερα αγροτικές περιοχές. Γίνεται αμέσως αντιληπτό τη σημασία του αγροτικού χώρου στον ενιαίο ευρωπαϊκό χώρο.

Ο αγροτικός χώρος μεταβάλλεται με γοργούς ρυθμούς τα τελευταία χρόνια ακολουθώντας τις διεθνείς εξελίξεις των αγορών αλλά και εξαιτίας των πιέσεων που δέχεται από τις αστικές περιοχές. Είναι πλέον γνωστός ο ρόλος του δίπολου πόλης-υπαιθρου. Η γεωργία παύει να αποτελεί το «σκληρό» πυρήνα του αγροτικού χώρου και την κυρίαρχη δραστηριότητα, δίνοντας τη θέση της σε ένα μωσαϊκό διαφορετικών λειτουργιών.

Στην προσπάθεια έναν ορισμό² για προσδιορίσουμε επακριβώς τον αγροτικό χώρο οδηγούμαστε σε τρεις προσεγγίσεις.

Η πρώτη προσέγγιση προσπαθεί να περιγράψει τον αγροτικό χώρο μέσα από τη διαδικασία της άρνησης. Προσδιορίζεται επομένως ως αγροτικός χώρος ο μη αστικός. Ο δε αστικός χώρος προσδιορίζεται με βάση δύο κριτήρια, της πυκνότητας του κατοικημένου χώρου και τη συγκέντρωση του πληθυσμού σε αυτόν.

Η δεύτερη προσέγγιση προσδιορίζει τον αγροτικό χώρο από μία κοινωνιολογική σκοπιά. Ορίζει λοιπόν την αγροτική περιοχή με βάση τις κοινωνικές σχέσεις, την ιδεολογία και τους θεσμούς εξετάζοντας τα χαρακτηριστικά του πληθυσμού.

Ο αγροτικός χώρος από τη σκοπιά της τρίτης προσέγγισης ορίζεται με βάση την διάρθρωση των δραστηριοτήτων. Θεωρούνται αγροτικές περιοχές τα τμήματα του χώρου στα οποία ένα σημαντικό ποσοστό των κατοίκων ασχολούνται με τη γεωργία.

Οι τρεις παραπάνω προσεγγίσεις δεν μπορούν όμως να αποδώσουν πλήρως την έννοια του αγροτικού χώρου και τις διεργασίες οι οποίες συντελούνται σε αυτόν. Ο αγροτικός χώρος με τη σύγχρονη πλέον έννοιά του, είναι ο χώρος ο οποίος εμφανίζεται με διακριτές από τον αστικό χώρο ιδιότητες (πυκνότητα πληθυσμού, επιχειρήσεις μικρού μεγέθους, μονοκατοίκηση και σημαντικότητα του φυσικού και γεωργικού τοπίου)(MATHIEU N., 1990).

¹ Το συγκεκριμένο κεφάλαιο στηρίζεται κυρίως στο βιβλίο Λαμπριανίδης Λ. 2005«Οικονομική Γεωγραφία»,Αθήνα 2005.

² Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ, αγροτική κοινότητα είναι αυτή με πυκνότητα κατοίκων χαμηλότερη από 150 κατοίκους ανά τετ. χλμ. σε δεδομένο NUTS III.

1.2. Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ

Μέχρι το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η αντίληψη για τον αγροτικό χώρο εστιάζονταν στην κύρια οικονομική δραστηριότητα, η οποία λάμβανε χώρα σε αυτόν, δηλαδή στη γεωργία. Μεταπολεμικά η αύξηση της γεωργικής παραγωγής κυρίως μέσα από την εντατικοποίηση των συστημάτων παραγωγής οδήγησε σε μία γεωργοποίηση του αγροτικού χώρου. Η γεωργοποίηση αυτή επέφερε την αύξηση και βελτίωση της παραγωγικότητας της γεωργίας γεγονός απαραίτητο για την εξασφάλιση της αυτάρκειας των ανθρώπων και συγχρόνως αυξήθηκε το γεωργικό εισόδημα και κατ' επέκταση και το επίπεδο ζωής των κατοίκων των αγροτικών περιοχών. Σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν και οι υποδομές που δημιουργήθηκαν και ο τεχνολογικός εξοπλισμός που χρησιμοποιήθηκε.

Η μονοδιάστατη αντίληψη του αγροτικού χώρου όμως, οδήγησε και στην εμφάνιση ανισοτήτων μεταξύ των αγροτικών περιοχών λόγω τις διαφορετικότητας των φυσικών τους χαρακτηριστικών με αποτέλεσμα τον διαφορετικό βαθμό ανάπτυξης και ενσωμάτωσης των νέων τεχνολογιών, και τελικά τη δημιουργία διαφορετικών ταχυτήτων αγροτικών περιοχών.

Εκτός από τα παραπάνω, η όλη αντίληψη για τον αγροτικό χώρο, παραμέρισε τον σχεδιασμό των αγροτικών περιοχών για την υποδοχή και ανάπτυξη δραστηριοτήτων εκτός της γεωργικής. (Ανθοπούλου, 2001)

Η έννοια του αγροτικού χώρου στις μέρες μας αποκτά όλο και περισσότερο μία αυτονομία σε σχέση με τη γεωργία (Γούσιος, 2005). Κατανοήθηκε η ανάγκη της ανάπτυξης και άλλων οικονομικών δραστηριοτήτων (συμπληρωματικές με τη γεωργία αλλά ταυτόχρονα και ανεξάρτητες). Αυτό πρακτικά σημαίνει και ότι η θεώρηση για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου δεν περιορίζεται μόνο στην ανάπτυξη του γεωργικού τομέα.

1.3. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η συζήτηση γύρω από την αγροτική ανάπτυξη αναπτύχθηκε παράλληλα με τη συζήτηση για την αγροτικότητα (Terluim, 2000). Τα κύρια συστατικά της πολιτικής της Αγροτικής Ανάπτυξης όσο αφορά την Ε.Ε. είναι αφενός η λειτουργία του γεωργικού τομέα και οι αγροτικές δραστηριότητες και αφετέρου οι δραστηριότητες του μη αγροτικού τομέα στις αγροτικές περιοχές και κατ' επέκταση η δραστηριότητα του πληθυσμού που απαρτίζει τις περιοχές αυτές. Τα δύο αυτά συστατικά αναφέρονται γενικά στην ανάπτυξη των αγροτικών

περιοχών, μία αλλαγή προς το καλύτερο, μία πρόοδο για τον πληθυσμό των αγροτικών περιοχών, η οποία δεν είναι προσκολλημένη με την γεωργική ανάπτυξη αλλά και με όλες τις άλλες οικονομικές δραστηριότητες. Η έννοια της αγροτικής ανάπτυξης επομένως περιλαμβάνει την ανάπτυξη και των τριών παραγωγικών τομέων πάντα όμως μέσα στα πλαίσια αειφορίας και της ορθολογικής διαχείρισης του αγροτικού χώρου και αυτό γιατί έχουν προκύψει και αποτελούν πλέον ζητήματα μείζονος σημασίας η βιωσιμότητα του περιβάλλοντος, τα πρότυπα ποιότητας των τροφίμων, η υγεία των ζώων, όσο αναγκαία ήταν και παραμένει η βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών.

1.4. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η πολιτική της Ε.Ε για την αγροτική ανάπτυξη στοχεύει στη βοήθεια των αγροτικών περιοχών στην επίτευξη κάποιων στόχων. Ο κύριος στόχος της ευρωπαϊκής πολιτικής για την ανάπτυξη των αγροτικών περιοχών δεν περιορίζεται στην οργάνωση της αγροτικής ζωής και κατά συνέπεια στην οργάνωση του αγροτικού χώρου με βάση μόνο τη γεωργία. Επεκτείνεται στη αναζήτηση δομών, κανονισμών και πρακτικών που μπορούν να εξασφαλίσουν τη διαχείριση του χώρου και την ανάπτυξη του συνόλου της αγροτικής κοινωνίας, θεωρώντας τη γεωργία έναν από τους παράγοντες αυτής της διαχείρισης και αυτής της ανάπτυξης (Γούσιος, 2005).

Η Ε.Ε. προσπαθεί να βοηθήσει τις αγροτικές περιοχές να αναπτύξουν το δυναμικό τους και να καταστούν ελκυστικοί τόποι για επενδύσεις, εργασία, διαβίωση και τη γενικότερη διαχείριση των περιοχών αυτών στα πλαίσια της αειφόρου ανάπτυξης.

Η γεωργία εξακολουθεί να είναι ο κυριότερος χρήστης του αγροτικού χώρου και στις περισσότερες περιοχές εξακολουθεί να διαδραματίζει το σημαντικότερο ρόλο στη ποιότητα της υπαίθρου και του περιβάλλοντος. Η σημασία της Κοινής Γεωργικής Πολιτικής (ΚΓΠ) και της αγροτικής ανάπτυξης αυξήθηκαν με την πρόσφατη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η κατάσταση των αγροτικών περιοχών παρουσιάζει μεγάλες διακυμάνσεις, από απόμακρες αγροτικές περιοχές οι οποίες πλήττονται από προβλήματα μείωσης του πληθυσμού και παρακμής έως τις περιαστικές περιοχές οι οποίες υφίστανται εντονότερες πιέσεις από τα αστικά κέντρα.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να αναφέρουμε ότι οι αγροτικές περιοχές καλύπτουν το 92% του εδάφους της Ε.Ε. και κατοικείται από τον μισό περίπου πληθυσμό της. Οι ευρωπαίοι πολίτες εκτιμούν τις αγροτικές περιοχές ως πρόσφορες ενός εναλλακτικού τοπίου και μιας ποιότητας ζωής στην ιδιαίτερα αστικοποιημένη κοινωνία τους. (Γκαμπλιά Παρασκευή, 2006).

Όπως προαναφέραμε ο πρωτογενής τομέας παραγωγής είναι ο σημαντικότερος χρήστης των αγροτικών περιοχών, αν και από άποψη του οικονομικού βάρους και του μεριδίου στην απασχόληση ολοένα και ο ρόλος του γίνεται μικρότερος. Η Κοινή Αγροτική Πολιτική (Κ.Α.Π.) έχει αναπτυχθεί προκειμένου να αναγνωριστεί ο ρόλος του πρωτογενούς τομέα.

Η πολιτική της Ε.Ε. για την αγροτική ανάπτυξη στοχεύει όλο και περισσότερο στο να δραστηριοποιήσει άτομα και ομάδες εκτός αυτών που απασχολούνται στον αγροτικό τομέα, με σκοπό τη προώθηση μιας ολοκληρωμένης και βιώσιμης ανάπτυξης των αγροτικών περιοχών.

Η πολιτική της Ε.Ε. για τον αγροτικό χώρο και κατά συνέπεια για την αγροτική ανάπτυξη εξελίχθηκε από μία πολιτική, της οποίας κύρια έκφρασή της ήταν η Κ.Α.Π., και κύριος στόχος της ήταν η αντιμετώπιση των διαρθρωτικών προβλημάτων του αγροτικού τομέα και γενικότερα οι γεωργικές δομές, σε μία πολιτική που εξετάζει τους διαφορετικούς ρόλους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην κοινωνία, αντιμετωπίζοντας τον αγροτικό χώρο σε ένα ευρύτερο πλαίσιο, ως μία χωρική ενότητα η οποία δεν ταυτίζεται με το γεωργικό χώρο.

Τα πρώτα χρόνια της Πολιτικής Αγροτικής Ανάπτυξης της Ε.Ε., μέσω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, τα μέτρα επικεντρώνονταν στην παροχή άμεσης ενίσχυσης της αγροτικής παραγωγής (μέσα από το ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Εγγυήσεων) και μέτρα για την προώθηση του εκσυγχρονισμού και της διαρθρωτικής βελτίωσης της γεωργίας (χρηματοδοτούμενων από το ΕΓΤΠΕ- Τμήμα Προσανατολισμού). Τη δεκαετία του 1960, άρχισαν οι χρηματοδοτήσεις του ΕΓΤΠΕ-Τμήμα Προσανατολισμού, να κατευθύνονται προς τις επενδύσεις στη μεταποίηση και στην εμπορία των γεωργικών προϊόντων με σκοπό την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας και την κάλυψη των αναγκών του πληθυσμού ως προς τα γεωργικά προϊόντα.

Τη δεκαετία του 1970 η Ε.Ε. ενστερνιζόμενη το σχέδιο Mansholt, πραγματοποιεί μία στροφή προς το ανθρώπινο δυναμικό με τη μορφή μέτρων τα οποία αφορούσαν την πρόωρη συνταξιοδότηση των αγροτών και την επαγγελματική κατάρτιση αυτών. Παράλληλα ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στην ενίσχυση της γεωργίας στις λιγότερο αναπτυγμένες περιοχές, των οποίων η βιωσιμότητα απειλούνταν.

Το 1988 πραγματοποιήθηκε η μεταρρύθμιση των Διαρθρωτικών ταμείων και η Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης για πρώτη φορά ανεξαρτητοποιήθηκε από το γεωργικό τομέα. Αναπτύχθηκε η κοινοτική πρωτοβουλία Leader με σκοπό την ενθάρρυνση του σχεδιασμού τοπικών ολοκληρωμένων στρατηγικών αγροτικής ανάπτυξης τα οποία βασίζονταν σε μία «εκ των κάτω» προσέγγιση μέσα από τοπικές συνεργασίες.

Στην επόμενη δεκαετία, η αγροτική ανάπτυξη βασιζόταν στο τρίπτυχο: στήριξη της πρόωρης συνταξιοδότησης, γεωπεριβάλλον και δάσωση των γεωργικών εδαφών, δράσεις οι οποίες χρηματοδοτούνταν από το τμήμα Εγγυήσεων της ΚΑΠ.

Στις αρχές τις δεκαετίας του 2000 οι βασικές αρχές της αγροτικής ανάπτυξης ήταν ο πολυλειτουργικός χαρακτήρας της γεωργίας, δημιουργία νέων πηγών εισοδήματος, απασχόλησης.

Με βάση τους στόχους που έχει θέσει η Ε.Ε. για την αγροτική ανάπτυξη προσδιόρισε κάποιες κατευθυντήριες γραμμές πάνω στις οποίες τα κράτη μέλη θα εστιάσουν διαμορφώνοντας βασικές δράσεις πολιτικής.

Στις 20 Φεβρουαρίου 2006 το συμβούλιο της κοινοτικής κατευθυντήριες στρατηγικές για την αγροτική ανάπτυξη. Αυτές οι κατευθυντήριες γραμμές καθορίζουν μια στρατηγική προσέγγιση και διάφορες επιλογές της οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να εντάξουν στην εθνική πολιτική της, μέσω των εθνικών στρατηγικών σχεδίων και στα προγράμματα αγροτικής ανάπτυξης.

Από τη μεταρρύθμιση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (Κ.Α.Π.) και μετά, η αγροτική ανάπτυξης διαδραματίζει ολοένα και σημαντικότερο ρόλο όσον αφορά την παροχή βοήθειας για να ανταποκριθούν της οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις της εποχής. Οι αγροτικές περιοχές αποτελούν το 92% του εδάφους της διευρυμένης Ευρωπαϊκής Ένωσης και το νέο νομικό πλαίσιο αποσκοπεί σαφέστερα στην ώθηση της ανάπτυξης και στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης σε αγροτικές περιοχές – σύμφωνα με το Στρατηγική της Λισαβόνας – καθώς και στη βελτίωση της αειφορίας – σύμφωνα με της στόχους αειφορίας του Göteborg.

Η μελλοντική πολιτική αγροτικής ανάπτυξης 2007-2013 θα εστιαστεί σε τρεις τομείς ζωτικής σημασίας σύμφωνα με της τρεις θεματικούς άξονες που καθορίζονται στο νέο κανονισμό για την αγροτική ανάπτυξη: **βελτίωση του ανταγωνισμού της τομείς της γεωργίας και της δασοκομίας· βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου· βελτίωση της ποιότητας ζωής και διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας.** Ο τέταρτος άξονας με την ονομασία άξονας «Leader» που βασίζεται στην πείρα που αποκτάται από της Κοινοτικές Πρωτοβουλίες Leader προσφέρει δυνατότητες για τοπικές προσεγγίσεις της αγροτικής ανάπτυξης από τη βάση της την κορυφή.

Για κάθε σύνολο προτεραιοτήτων, οι κοινοτικές στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές προτείνουν βασικές δράσεις. Τα κράτη μέλη οφείλουν να διαμορφώσουν της εθνικές της στρατηγικές αγροτικής ανάπτυξης βάσει έξι κοινοτικών στρατηγικών κατευθυντήριων γραμμών που θα συμβάλουν στα παρακάτω:

- στον προσδιορισμό των τομέων της οποιούς η χρήση της στήριξης της ΕΕ για την αγροτική ανάπτυξη δημιουργεί τη μεγαλύτερη προστιθέμενη αξία σε επίπεδο ΕΕ·
- στη σύνδεση με της κύριες προτεραιότητες της ΕΕ (Λισαβόνα, Göteborg)
- στην εξασφάλιση συνέπειας με της πολιτικές της ΕΕ, ιδίως της τομείς της συνοχής και του περιβάλλοντος·
- στην πλαισίωση της εφαρμογής της ΚΓΠ που είναι προσανατολισμένη της απαιτήσεις της αγοράς και των αναγκαίων αναδιαρθρώσεων στα παλαιά και στα νέα κράτη μέλη..

Οι έξι στρατηγικές κατευθυντήριες γραμμές είναι οι εξής:

1. Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του γεωργικού και του δασοκομικού τομέα
2. Βελτίωση του περιβάλλοντος και του τοπίου
3. Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης
4. Δημιουργία τοπικών ικανοτήτων για την απασχόληση και την διαφοροποίηση
5. Μετατροπή των προτεραιοτήτων σε προγράμματα
6. Συμπληρωματικότητα των κοινοτικών μέσων

Η σημερινή αγροτική πολιτική, όπως εκφράζεται από την Κοινή Αγροτική Πολιτική, έχει μεταβληθεί ριζικά σε σχέση με την πρότερη κατάσταση. Σήμερα η ΚΑΠ έχει απλουστευθεί, συγχωνεύοντας ένα φάσμα διαφορετικών άμεσων ενισχύσεων, σε μία ενίσχυση ανά γεωργική εκμετάλλευση, αλλά αποτελεί συγχρόνως και έναν πιο αποδοτικό μηχανισμό, εκπληρώνοντας περισσότερους στόχους με μικρότερες δαπάνες.

Επιπλέον, η στήριξη των γεωργικών εκμεταλλεύσεων έχει προσαρμοσθεί στις προτεραιότητες και ανησυχίες των καταναλωτών. Έχοντας αφήσει πίσω την εποχή όπου οι επιδοτήσεις ήταν άμεσα συνδεδεμένες με την ποσότητα παραγωγής, η στήριξη της ΚΑΠ έχει πλέον στραφεί προς την επίτευξη στόχων σχετικά με την ποιότητα, το φυσικό περιβάλλον και την ασφάλεια των τροφίμων, σύμφωνα με τις προτεραιότητες των πολιτών.

Εκτός των προαναφερόμενων, οι ενισχύσεις της ΚΑΠ οι οποίες πλέον έχουν συνδεθεί με τις εκμεταλλεύσεις και όχι με την ποσότητα παραγωγής, δίνει την ευκαιρία στους αρχηγούς των εκμεταλλεύσεων να αναπτύξουν μία επιχειρηματική δραστηριότητα, να εισάγουν την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες στις εκμεταλλεύσεις τους, να ανακαλύψουν νέα, πιο προσοδοφόρα είδη καλλιεργειών, να αναπτύξουν δράσεις για την προστασία του

περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων και να επενδύσουν σε κλάδους πέραν της γεωργίας όπως στη επεξεργασία και τυποποίηση προϊόντων και στον κλάδο του τουρισμού. (Χαρδαλούπας, 2006)

ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ
ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

1. Η ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΜΕΛΕΤΗΣ

Ο Νομός Δράμας είναι ένας από τους πέντε νομούς της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης. Βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα της Περιφέρειας και συνορεύει προς βορά με τη Βουλγαρία, ανατολικά με το Νομό Ξάνθης, νοτιοανατολικά με το Νομό Καβάλας και νοτιοδυτικά με το Νομό Σερρών.

Χάρτης 1. Ευρύτερη Περιοχή Νομού Δράμας – Χάρτης Προσανατολισμού

Πηγή: <http://www.drama.gr>

Ο Νομός Δράμας λόγω της γεωγραφικής του θέσης, της απομόνωσης από τον άξονα ανάπτυξης Βορά-Νότου, την Εγνατία Οδό, μακριά από λιμάνια, με έντονη την διαφοροποίηση μεταξύ του νότιου τμήματος (πεδινό) και του βόρειου τμήματος (ορεινό) παλεύει για να άρει την απομόνωσή του και προσπαθεί να αξιοποιήσει τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα και να βρεθεί σε τροχιά ανάπτυξης. Η ύπαρξη μιας συντονισμένης αναπτυξιακής πολιτικής για τον αγροτικό χώρο του νομού είναι απαραίτητη, για τη δημιουργία των προϋποθέσεων της διατήρησης του πληθυσμού στο συγκεκριμένο χώρο και τη σταδιακή αύξησή του και ταυτόχρονα τη βελτίωση του επιπέδου ευημερίας του πληθυσμού του.

Η συγκεκριμένη μελέτη αποτελεί μια προσπάθεια η οποία έχει ως σκοπό την ολοκληρωμένη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου του Ν. Δράμας, με απώτερο σκοπό την αειφόρο ανάπτυξη της εν λόγω περιοχής.

Πρόκειται επομένως, για την ανάλυση και απεικόνιση των οικονομικών, κοινωνικών και αναπτυξιακών δυνατοτήτων της περιοχής, τον εντοπισμό των προβλημάτων και των κινδύνων τους οποίους διατρέχει και κατ' επέκταση τον προσδιορισμό των δυνατοτήτων ανάπτυξης μέσω ενός στρατηγικού σχεδίου για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου.

Καταρχάς θα πρέπει να προσδιορίσουμε τον αγροτικό χώρο του Νομού, τι είναι ο αγροτικός χώρος, τα γεωγραφικά όριά του και τις κοινωνικοοικονομικές συνιστώσες του.

Ο Νομός Δράμας, όπως προαναφέραμε αποτελεί έναν κατεξοχήν αγροτικό νομό. Προσδιορίζοντας τα όρια του αγροτικού χώρου του Νομού και προσπαθώντας αυτά να τα ταυτίσουμε όσο το δυνατόν με τα διοικητικά όρια των Δήμων για λόγους λειτουργικότητας, θα επιλέξουμε ως περιοχή μελέτης όλους τους δήμους εκτός του Δήμου Δράμας.

Ο Δήμος Δράμας, εκτός του γεγονότος ότι δεν πληρεί τις προϋποθέσεις σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ και της Ε.Ε.¹ για τις αγροτικές περιοχές, εμφανίζει και μια ολοένα και αυξανόμενη δυναμική στον τομέα των υπηρεσιών και γενικότερα του τριτογενή τομέα.

Σε αυτό το σημείο θα πρέπει να επισημάνουμε το γεγονός πως ορισμένα Δημοτικά Διαμερίσματα του Δήμου Δράμας χαρακτηρίζονται ως αγροτικοί οικισμοί, αλλά στην προσπάθειά να ταυτιστεί, να προσδιοριστεί σαφώς και να καθοριστεί η περιοχή παρέμβασης με τρόπο ακριβή, ο προσδιορισμός της περιοχής μελέτης θα πραγματοποιηθεί σε επίπεδο Δήμου.

Αναλύοντας όλα τα παραπάνω, ο αγροτικός χώρος του Ν. Δράμας, δηλαδή η περιοχή μελέτης θα είναι όλοι οι Δήμοι εκτός του Δήμου Δράμας. Αναλυτικά η περιοχή μελέτης αποτελείται από τους ακόλουθους Δήμους.

- **Δήμος Δοξάτου:** ο οποίος καταλαμβάνει ένα τμήμα του νομού που εντοπίζεται στα ΝΑ, συνορεύει, βορειοδυτικά με το Δήμο Δράμας, νοτιοανατολικά με το Δήμο Φιλίππων του νομού Καβάλας με φυσικό σύνορο τα όρη της Λεκάνης, βορειοανατολικά με το Δήμο Νικηφόρου και νοτιοδυτικά με το Δήμο Καλαμπακίου και διασχίζεται από ένα μεγάλο χείμαρρο ο οποίος συμβάλει στον Αγγίτη ποταμό.
- **Δήμο Νευροκοπίου** ο οποίος καταλαμβάνει ολόκληρη το λεκανοπέδιο του Νευροκοπίου και μεγάλο μέρος της λεκάνης του Νέστου ποταμού. Η κυριαρχία του ορεινού ανάγλυφου είναι χαρακτηριστική και διαμορφώνεται από τους μεγαλύτερους ορεινούς όγκους του

¹ Σύμφωνα με τον ορισμό του ΟΟΣΑ αγροτικές περιοχές είναι αυτές στις οποίες η πυκνότητα πληθυσμού, ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο, είναι κάτω των 150 κατοίκων.

Ορβήλου και της Δυτικής Ροδόπης, που χωρίζουν τον δήμο από την Βουλγαρία και το Φαλακρό όρος προς τα νότια. Συνορεύει βόρεια με τη Βουλγαρία, νότια με το δήμο Προσοτσάνης και Δράμας, ανατολικά με την κοινότητα Σιδηρονέρου και δυτικά με το Νομό Σερρών, και διασχίζεται στα ανατολικά από τον ποταμό Νέστο.

- **Δήμο Νικηφόρου**, ο οποίος καταλαμβάνει το 6,5% του Νομού Δράμας. Περιλαμβάνει 21 διάσπαρτους οικισμούς με πολύ λίγους κατοίκους μέχρι και 6-8 άτομα και έχει έδρα το Νικηφόρο. Ως πιο οργανωμένος και δυναμικός οικισμός θεωρείται η Αδριανή, που βρίσκεται στο νότιο τμήμα του Δήμου.

- **Δήμο Παρανεστίου**, ο οποίος βρίσκεται μέσα στη λεκάνη απορροής του Νέστου ποταμού, με μέσο υψόμετρο στον οικισμό του Παρανεστίου 120 μέτρα και καταλαμβάνει έκταση 788.934 στρεμμάτων. Συνορεύει βόρεια με τη Βουλγαρία, νότια με το Δήμο Νικηφόρου και το Ν. Καβάλας, δυτικά με την κοινότητα Σιδηρονέρου και το Δήμο Δράμας, ανατολικά με το Ν. Ξάνθης. Είναι ο δεύτερος σε έκταση Δήμος σε επίπεδο νομού, αλλά και ένας από τους μεγαλύτερους στον Ελλαδικό χώρο και φιλοξενεί ένα μεγάλο αριθμό οικισμών.

- **Δήμο Προσοτσάνης**, ο οποίος καταλαμβάνει το νοτιοδυτικό τμήμα του Νομού Δράμας, δυτικά της πόλης Δράμας και περικλείεται βόρεια από τον ορεινό όγκο του Φαλακρού και νοτιοδυτικά από το Μενοίκιο όρος. Ανατολικά συνορεύει με το Δήμο Δράμας, βόρεια με τον Δήμο Κ. Νευροκοπίου, νοτιοανατολικά με το Δήμο Σιταγρών και δυτικά με το Νομό Σερρών. Παρά το γεγονός ότι ο Δήμος χαρακτηρίζεται σαν ημιορεινός η έδρα του Δήμου και τα γειτονικά δημοτικά διαμερίσματα ανήκουν στην εύφορη πεδιάδα της Δράμας. Η συνολική έκταση του Δήμου είναι 418.956 στρέμματα.

- **Δήμο Σιταγρών**, ο οποίος καταλαμβάνει ένα τμήμα που εντοπίζεται στα νότια και δυτικά του νομού. Στα δυτικά όρια του δήμου διέρχεται ο Αγγίτης ποταμός και στα ανατολικά ο χειμάρρος (τάφρος) της Αγ. Βαρβάρας. Η έκταση του δήμου αποτελεί μέρος του πεδινού τμήματος της λεκάνης της Δράμας, βρίσκεται στα Ν.Δ. του λεκανοπεδίου της Δράμας, συνορεύει βορειοδυτικά με το Δήμο Προσοτσάνης, βορειοανατολικά με το Δήμο Δράμας, Νοτιοανατολικά με το Δήμο Καλαμπακίου και νοτιοδυτικά με τον Δήμο Αλιστράτης του Νομού Σερρών και είναι ο μικρότερος σε έκταση Δήμος σε επίπεδο Νομού.

- **Κοινότητα Σιδηρονέρου**, η οποία είναι μικρή σε πληθυσμό, βρίσκεται στο βόρειο τμήμα του Νομού Δράμας και συνορεύει προς βορρά με την Βουλγαρία, προς νότο με το Δήμο Δράμας, ανατολικά με το Δήμο Παρανεστίου και δυτικά με το Δήμο Κ. Νευροκοπίου. Είναι μια ορεινή κοινότητα και τα βασικά χαρακτηριστικά της, είναι η ύπαρξη του ποταμού Νέστου που διασχίζει την περιοχή από δυσμάς προς ανατολάς και βέβαια, η ύπαρξη του

δασικού συμπλέγματος Δυτικού Νέστου που είναι σημαντικό για τον υψηλό δασικό πλούτο και την παραγωγή δασικών προϊόντων. Παρά τις πλουτοπαραγωγικές πηγές που η κοινότητα διαθέτει, εντοπίζονται σημαντικά φυσικά και διαρθρωτικά μειονεκτήματα (γεωγραφικά, δημογραφικά, οικονομικά).

▪ **Δήμος Καλαμπακίου**, ο οποίος βρίσκεται στο δυτικό άκρο της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης, κοντά στην είσοδο από την Κεντρική Μακεδονία προς τους Νομούς Δράμας και Καβάλας. Καταλαμβάνει το νοτιότερο άκρο του Νομού, σε μικρή απόσταση από το κέντρο. Συνορεύει με το Δήμο Φιλίππων (Ν. Καβάλας), το Δήμο Παγγαίου (Ν. Καβάλας), Δήμο Κορμίστας (Ν. Σερρών), το Δήμο Δράμας, το Δήμο Δοξάτου και το Δήμο Σιταγρών. Βρίσκεται στο σύνολό του σε πεδινή περιοχή. Πρόκειται για ένα Δήμο μικρό σε έκταση και πληθυσμό. Αποτελείται από πέντε Δημοτικά Διαμερίσματα και ο χαρακτήρας του Δήμου Καλαμπακίου είναι καθαρά αγροτικός.

Χάρτης 5. Ο Νομός Δράμας

2. ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

2.1. ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ¹

Η πρωτεύουσα του Νομού Δράμας, η πόλη της Δράμας, κατέχει μία σημαντική γεωγραφική θέση στην πεδινή ζώνη του Νομού, αυτή του σημείου τομής δύο κύριων αξόνων του εθνικού οδικού δικτύου, του άξονα Σέρρες – Ξάνθη και του άξονα Εξοχή – Κάτω Νευροκόπι – Καβάλα. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 50.000 περίπου κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή της ΕΣΥΕ το 2001, που αντιστοιχεί περίπου στο 41% του συνολικού πληθυσμού του Νομού. Η χιλιομετρική απόσταση της πόλης από τα πρωτεύοντα αστικά κέντρα της χώρας φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 1: ΧΙΛΙΟΜΕΤΡΙΚΗ ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΩΤΕΥΟΝΤΑ ΑΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ

	Απόσταση (km)
Αθήνα	664
Θεσσαλονίκη	151
Αλεξανδούπολη	213
Ιωάννινα	509
Λάρισα	303

Πηγή: <http://www.dramanet.gr>

Τα πρώτα ίχνη ανθρώπινης παρουσίας στο νομό Δράμας εντοπίζονται πριν από 30.000 χρόνια στο σπήλαιο του ποταμού Αγγίτη, σύμφωνα με τις απόλυτες χρονολογήσεις που έδωσε το εργαστήριο πυρηνικής φυσικής "Δημόκριτος", ενώ οργανωμένη ζωή απαντάται στους νεολιθικούς οικισμούς της περιοχής, στα χωριά Σιταγροί, Μυλοπόταμος, Πετρούσα, Ξηροπόταμος, Μεγαλόκαμπος, Καλός Αγρός, Καλαμπάκι, Δοξάτο, καθώς και στην πόλη της Δράμας, στη θέση "Αρκαδικός".

Στους ιστορικούς χρόνους τα Θρακικά φύλλα φέρνουν τη λατρεία του Διονύσου και υποτάσσονται, στο τέλος της κλασικής εποχής, στο βασιλιά Φίλιππο, ενώ αργότερα η περιοχή ανήκει στα όρια της ρωμαϊκής αποικίας των Φιλίππων. Στους βυζαντινούς χρόνους το κάστρο

¹ Το συγκεκριμένο κεφάλαιο βασίζεται ως επί το πλείστον στη μελέτη «Σχέδιο Τοπικού Προγράμματος Leader+, Νομός Δράμας- Οικότοπος Αναζήτησης και Δημιουργίας» που διενεργήθηκε από την Αναπτυξιακή Εταιρία Δράμας.

της Δράμας γνωρίζει διαδοχικά βυζαντινούς και ξένους κυρίαρχους. Τελικά το 1383 και μέχρι το 1912, η περιοχή περνά στην εξουσία των Οθωμανών , ενώ συγκλονίζεται στο τέλος της περιόδου από το Μακεδονικό Αγώνα. Απελευθερώνεται την 1η Ιουλίου του 1913. Στη σύγχρονη εποχή, η εξέλιξη της περιοχής στηρίχθηκε στον καπνό από το τέλος του 19ου αι, και στην έλευση, στο μεσοπόλεμο, 80.000 Ελλήνων προσφύγων από τη Μικρά Ασία, τον Πόντο και τη Θράκη.

Η μέχρι τώρα ανασκαφική έρευνα δε φώτισε ακόμη τη ζωή και το χαρακτήρα των αρχαίων οικισμών στο νομό Δράμας κατά τους αρχαϊκούς και κλασικούς χρόνους. Δείγματα κεραμικής από την περιοχή της Βιομηχανικής Ζώνης Δράμας και τους Ποταμούς φανερώνουν επικοινωνία της περιοχής ήδη από τον 7ο π.χ. αι. με τα παράλια της Μακεδονίας.

Από τα μέσα του 4ου π.χ. αι. και μετά την ένταξη της περιοχής στο Βασίλειο της Μακεδονίας από τον Φίλιππο Β' (356 π.χ.), η περιοχή ακμάζει ξανά με την επίδραση των Φιλίππων και της Αμφίπολης. Εξελληνίζονται οι Θράκες που κατοικούν, από τους πρώιμους χρόνους στην ευρύτερη περιοχή και πραγματοποιούνται διάφορα έργα, κοινωφελή και οχυρωματικά.

Στους πρώιμους ελληνοιστικούς χρόνους ανήκει το πρόσφατα ανασκαμμένο αρχαίο ιερό του Διόνυσου, στην περιοχή της κοιλάδας του ποταμού Αγγίτη, σε απόσταση 2,5 χλμ. από το γραφικό χωριό Καλή Βρύση. Η θέση "Μικρή Τούμπα" της κοινότητας Καλής Βρύσης επάνω σε ένα πλάτωμα που δεσπόζει σ' όλη την πανέμορφη κοιλάδα, αποτελεί φυσικό πέρασμα σε διάφορες εποχές ανάμεσα στα βουνά Μενοίκιο και Φαλακρό. Από το 1991 μέχρι και το 1995 διενεργήθηκε συστηματική ανασκαφική έρευνα στη θέση αυτή και αποκαλύφθηκε ορθογώνιο, μνημειακού χαρακτήρα, κτίριο με προσεγμένη τοιχοδομία, που περιέχει λατρευτικά στοιχεία τοπικού χαρακτήρα.

Ο Διόνυσος είχε οπαδούς του και στην περιοχή της Καλής Βρύσης στους αρχαίους χρόνους, στο τελευταίο τέταρτο του 4ου με τις αρχές του 3ου π.Χ. αι. Η λατρεία του Βάκχου-Διονύσου ξεχώριζε σ' όλη την αρχαία Θράκη με βασικό στοιχείο της την έκσταση των χορευτών με κρασί και χορό. Στην ευρύτερη περιοχή της Καλής Βρύσης ευρήματα σποραδικά ρωμαϊκών χρόνων μαρτυρούν τη συνέχεια της Διονυσιακής λατρείας και κατά τη ρωμαϊκή εποχή, εκτός ανασκαφικού χώρου. Απόηχος της διονυσιακής λατρείας είναι τα σημερινά παραδοσιακά δρώμενα της Καλής Βρύσης, στις αρχές του Γενάρη, ενώ η πομπή των "μπαμπούγερων" παραπέμπει στην πομπή των " Αγροτικών Διονυσίων".

Το ιερό της Καλής Βρύσης γνώρισε άγρια λεηλασία και καταστροφή από φωτιά στις αρχές του 3ου π.Χ. αι., εποχή που οι Γαλάτες περνούν από την περιοχή μετά τη μάχη της Λυσιμάχειας, μη συνεχίζοντας τη ζωή του στα ρωμαϊκά ή μεταγενέστερα χρόνια. Σε διάφορες περιοχές του νομού

βρέθηκαν διάσπαρτοι τάφοι, δείγματα νεκροπόλεων ελληνιστικών χρόνων. Απλοί κιβωτιόσχημοι τάφοι, καθώς και ταφές -καύσεις εντοπίστηκαν στον ευρύτερο κάμπο του Καλαμώνα, στην περιοχή της Προσοτσάνης, Μικρόπολης, Χαριτωμένης, Γραμμένης, στο Καλαμπάκι και αλλού. Για τους οικισμούς των ελληνιστικών χρόνων δε γνωρίζουμε αρκετά, γιατί δεν προχώρησε ακόμη η έρευνα. Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους, αμέσως μετά την περίφημη μάχη των Φιλίππων το 42 π.χ ο Αντώνιος που ήταν ο πρώτος οικιστής της ρωμαϊκής αποικίας οργανώνει την εγκατάσταση παλαιμάχων στρατιωτών της 28ης λεγεώνας.

Η σημαντικότερη όμως αποίκηση γίνεται από τον Οκταβιανό Αύγουστο το 30 π.Χ. Ανταμείβοντας παλαιμάχους, τους χαρίζει τμήματα γης και τους εγκαθιστά σε μεγάλη έκταση στο νομό Δράμας, σε κοιλάδες, πεδιάδες και σε ορεινές περιοχές. Έτσι, τα σύνορα της ρωμαϊκής αποίκησης απλώνονται μέχρι και την περιοχή της Πλατανιάς, σύμφωνα με επιγραφικές μαρτυρίες, με χαρακτήρα κυρίως αγροτικό. Δημιουργείται η εκτεταμένη "χώρα" της ρωμαϊκής αποικίας των Φιλίππων (Colonia Augustae Iulia Philippensis) με πολλές "κώμες" και "αγροικίες".

Ο αριθμός των κωμών και αγροικιών είναι αρκετά μεγάλος και δεν έχει εξακριβωθεί μέχρι σήμερα. Επιγραφικές μαρτυρίες, ταφικά μνημεία, διάφορα ευρήματα δίνουν πολύτιμες πληροφορίες για τις "κώμες" αυτές σε διάφορες περιοχές του νομού Δράμας, όπως π.χ Πηγές Αγγίτη, Γραμμένη, Καλαμπάκι, Πλατανιά, Κεφαλάρι, Μικρομηλιά, Καλή Βρύση κ.α.

Μέσα στα όρια της ρωμαϊκής αποικίας σημαντική θέση έχουν και οι οχυρές ακροπόλεις, "τα κάστρα" όπως λέγονται, θέσεις οχυρωμένες σε λόφους που ελέγχουν δρόμους και αξιόλογα ποτάμια περάσματα προς την ενδοχώρα, κυρίως γύρω από κοιλάδες, όπως είναι η ακρόπολη της Πλατανιάς, με ίχνη ζωής από τη μακρινή εποχή του σιδήρου (1050-800 π.Χ.) μέχρι τα παλαιοχριστιανικά χρόνια, με χώρους κατοίκησης και ελέγχου στρατιωτικών πιθανότατα μονάδων για τη φύλαξη των παραποτάμιων δρόμων. Άλλες σημαντικές ακροπόλεις -"κάστρα" είναι της Αδριανής, των Πύργων, των Πηγών του ποταμού Αγγίτη, του Ξηροποτάμου όπου εντοπίστηκε και τμήμα ρωμαϊκού υδραγωγείου κ.ά. Από τα ταφικά μνημεία διαφόρων περιοχών που εντοπίζονται σποραδικά ξεχωρίζουν απλοί τάφοι, κιβωτιόσχημοι ή μνημειακά ταφικά κτίσματα.

Κατά τους ρωμαϊκούς χρόνους δημιουργούνται νέες οδικές αρτηρίες και επισκευάζονται παλιές, που συνήθως ακολουθούν φυσικά περάσματα. Η μεγαλύτερη οδική αρτηρία, η Εγνατία Οδός στα τέλη του 2ου π.Χ. αι., έργο του Ρωμαίου ανθύπατου Γναίου Εγνατίου που συνέδεε τη Ρώμη με το Βυζάντιο (την Κωνσταντινούπολη), περνούσε και από την περιοχή της Δράμας. Παράλληλα, θα υπήρχαν και άλλοι δρόμοι, που όμως δύσκολα ανιχνεύονται σήμερα, για την επικοινωνία των κωμών μεταξύ τους και με την ενδοχώρα.

Σχετικά με την ευρύτερη περιοχή του νομού Δράμας, η εικόνα που προκύπτει από τις πτωχές ιστορικές πηγές είναι αποσπασματική. Δε φαίνεται ότι είχαν αναπτυχθεί γύρω από την πόλη και στο νομό σημαντικά αστικά κέντρα. Ο χαρακτήρας της οικονομίας παρέμεινε βασικά αγροτικός. Η γη ήταν μοιρασμένη σε μεγάλες γαιοκτησίες ή σε μετόχια μοναστηριών. Οι μεγάλες ιδιοκτησίες καλλιεργούνται από τους παροίκους, αλλά επιβιώνουν, παράλληλα, και οι λεγόμενοι ελεύθεροι καλλιεργητές. Στην καλλιέργεια και στην απόδοση της γης στήριζαν οι κάτοικοι την ευημερία τους, ενώ τα έσοδα από τη φορολογία της γης αποτελούσαν για τους επικυρίαρχους ή για το ίδιο το κράτος τη βασικότερη πηγή εισοδήματος.

Στη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ο ελληνικός πληθυσμός της Δράμας συνεχώς μειώνεται. Οι Τούρκοι αλλοίωσαν εντελώς την πληθυσμιακή φυσιογνωμία της Δράμας φέρνοντας εδώ τους πιο άγριους ομόφυλους τους, τους Κονιόρους και Γιουρούκους από τα βάθη της Μικράς Ασίας. Από τη δεύτερη δεκαετία όμως του 19ου αιώνα άρχισαν να έρχονται στην πόλη Έλληνες από διάφορες περιοχές, κυρίως από την Ήπειρο, τη Χαλκιδική, τη Δυτική Μακεδονία, τη Κωνσταντινούπολη και την Καππαδοκία της Μικράς Ασίας, λόγω της μεγάλης οικονομικής ανάπτυξης που παρατηρείται στη Δράμα την εποχή αυτή από το εμπόριο καπνού, βαμβακιού και ρυζιού.

Οι τελευταίες δεκαετίες του 19ου και η πρώτη του 20ου αιώνα θεωρούνται ως οι χρόνοι διείσδυσης της βουλγαρικής προπαγάνδας στην περιοχή της Δράμας. Ο Μακεδονικός Αγώνας, που αποτέλεσε την αντίδραση των Ελλήνων εναντίον των βουλγαρικών σχεδίων, έδωσε περιφανή νίκη στην ελληνική πλευρά. Τον Οκτώβριο του 1912 η Δράμα καταλήφθηκε από το βουλγαρικό στρατό και απελευθερώθηκε την 1η Ιουλίου 1913 από τμήμα του ελληνικού στρατού. Στα έτη 1916 – 1918 η Δράμα δέχεται την κατοχή των Γερμανών και των συμμάχων τους Βουλγάρων. Στα επόμενα έτη, η Δράμα γεμίζει από πρόσφυγες της Θράκης, της Μ. Ασίας και του Πόντου. Την περίοδο αυτή στην Δράμα παρατηρείται μεγάλη οικονομική ανάπτυξη η οποία όμως ανακόπτεται εξαιτίας της παγκόσμιας κρίσης του 1929 – 1932. Ο δεύτερος παγκόσμιος πόλεμος διέκοψε τους ρυθμούς ανάπτυξης της πόλης. Η Δράμα απελευθερώθηκε τον Οκτώβριο του 1944, όταν αναγκάστηκαν οι Βούλγαροι να αποχωρήσουν από την περιοχή έπειτα από τη βαριά ήττα των συμμάχων τους Γερμανών.

2.2. ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ.

Ο Νομός Δράμας παρουσιάζει μεγάλη συγκέντρωση φυσικών πόρων, η σπουδαιότητα των οποίων είναι σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη του νομού. Βασική προϋπόθεση, όμως παραμένει η ορθή αξιοποίησή τους.

Διαθέτει πλούσιες δασικές εκτάσεις με σπουδαιότερες εκείνες του συμπλέγματος του Δυτικού Νέστου οι οποίες χαρακτηρίζονται από υψηλή παραγωγικότητα, την πλούσια πανίδα και χλωρίδα και την απaráμιλλη φυσική τους ομορφιάς.

2.2.1. ΓΕΩΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ.

Το φυσικό ανάγλυφο του νομού χαρακτηρίζεται από την έντονη ορεινή μορφολογία και η συνολική επιφάνειά του είναι 3.466 Km². Από τη συγκεκριμένη επιφάνεια οι ορεινές εκτάσεις καλύπτουν περίπου 2.200 Km² (63,51%), οι ημιορεινές 880 Km² και μόνο 400 Km² οι πεδινές, οι οποίες περιορίζονται στο τρίγωνο Δράμα-Προσοτσάνη-Καλαμπάκι.

Πίνακας 2: ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΕΛΑΦΟΥΣ

	Ν. ΔΡΑΜΑΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΜ-Θ	ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ
Συνολική έκταση:	3.466 Km ² 100,00%	14.157,7 Km ² 100,00%	131.957,4 Km ² 100,00%
Πεδινές εκτάσεις:	400 Km ² 11,60%	10.193,5 Km ² 72,00%	37.893,4 Km ² 28,70%
Ημιορεινές εκτάσεις:	880 Km ² 25,30%	2.265,2 Km ² 16,00%	38.305,6 Km ² 29,00%
Ορεινές εκτάσεις:	2.200 Km ² 63,50%	1.698,9 Km ² 12,00%	55.758,4 Km ² 42,30%

ΠΗΓΗ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας Α.Ε.

Το φυσικό περιβάλλον του Ν. Δράμας χαρακτηρίζεται από την έντονη παρουσία του ορεινού συγκροτήματος της Ροδόπης και από τα γεωγραφικά, φυσικά, βιολογικά και κλιματικά χαρακτηριστικά της.

Το Βορειοδυτικό τμήμα, στα σύνορα των Νομών Σερρών-Δράμας και Βουλγαρίας, καλύπτεται από το όρος Όρβηλος, της οροσειράς Ροδόπης, με υψηλότερη κορυφή αυτή του Τσολιά (Αλή Μπουτούς) σε υψόμετρο 2.210 μ. Το συγκεκριμένο βουνό συγκεντρώνει το επιστημονικό ενδιαφέρον για τα πλούσια παρθένα αλπικά και αλπικά λιβάδια και τη σπάνια χλωρίδα και πανίδα.

Στο κεντρικό τμήμα του νομού βρίσκεται το όρος Φαλακρό. Η κύρια κορυφή του βρίσκεται σε υψόμετρο 2.230 μ. Το όρος αυτό θεωρείται, επίσης, τμήμα της οροσειράς της Ροδόπης. Η υψηλότερη κορυφή του είναι κατάλληλη για ορειβατικές διαδρομές και χειμερινά σπορ. Επίσης, αναπτύσσονται πληθυσμοί σπάνιων ειδών χλωρίδας της Βαλκανικής, ενώ από πλευράς βλάστησης ενδιαφέρον και εδώ παρουσιάζουν τα πλούσια αλπικά και υπαλπικά λιβάδια.

Το ανατολικό και βορειοανατολικό τμήμα του νομού καλύπτεται από το δυτικό τμήμα του ορεινού συγκροτήματος της Ροδόπης με κορυφές που φτάνουν τα 1.827 μ.

Νότια του ορεινού αυτού τμήματος διαρρέει την περιοχή ο ποταμός Νέστος και στη συγκεκριμένη περιοχή σχηματίζεται ένα από τα σπουδαιότερα δασικά συμπλέγματα της Ευρώπης, αυτό του Δυτικού Νέστου. Το εν λόγω σύμπλεγμα απλώνεται δυτικά του ποταμού Νέστου και μέχρι τα βουλγαρικά σύνορα, και είναι γνωστό για την υψηλή παραγωγικότητά του, την πλούσια χλωρίδα και πανίδα και την απaráμιλλη φυσική του ομορφιά. Η συνολική του έκταση φτάνει τα 680.000 στρέμματα και χαρακτηρίζεται από μέτριες και απότομες κλίσεις.

Δύο πολύ γνωστά τμήματα του συμπλέγματος είναι το Παρθένο Δάσος Φρακτού της περιοχής του Παρανεστίου, το οποίο έχει κηρυχθεί διατηρητέο Μνημείο της Φύσης και έχει μεγάλη φυτογεωγραφική αξία, το Δάσος της Ελατιάς στην περιοχή Σιδηρόνερο (δασικό χωριό Ελατιάς-Στραβόρρεμα) που είναι τόπος απaráμιλλου κάλλους. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι στην περιοχή του συμπλέγματος Παρανεστίου βρίσκονται και οι ιαματικές πηγές Θερμιών.

Στο δυτικό τμήμα του νομού υψώνεται το όρος Μενοίκιο, η ψηλότερη κορυφή του οποίου βρίσκεται σε υψόμετρο 1.520 μ. Εδώ βρίσκεται και το μοναδικό στην Ευρώπη σπήλαιο του Αγγίτη (Μααρά). Αυτό έχει μήκος 10 Km με σταλακτίτες σπάνιας ομορφιάς. Στο εσωτερικό του κινείται ο ποταμός Αγγίτης που ξεκινάει από τις καταβόθρες του Κ. Νευροκοπίου.

Τέλος στο νοτιοδυτικό τμήμα του νομού βρίσκεται η οροσειρά του Παγγαίου. Το ενδιάμεσο τμήμα των ορεινών όγκων Φαλακρού, Μενοικίου και Παγγαίου αποτελεί το λεκανοπέδιο της Δράμας, με εξόδους προς την πλευρά της Καβάλας, την πλευρά των Σερρών και το λεκανοπέδιο Κ. Νευροκοπίου.

2.2.2. ΔΑΣΗ-ΧΛΩΡΙΔΑ-ΠΑΝΙΔΑ-ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

ΔΑΣΗ

Ο Νομός Δράμας έχει το μεγαλύτερο και πλουσιότερο δασικό οικοσύστημα της χώρας μας.

Από τη συνολική έκταση του Ν. Δράμας, η οποία ανέρχεται σε 3.466.000 στρ., τα 2.700.000 στρ., δηλαδή ποσοστό 77,86% είναι δάση και δασικές εκτάσεις, ενώ τα υπόλοιπα 768.000 στρ., ποσοστό δηλαδή 22,14% είναι πεδινές εκτάσεις και οικισμοί. Παρόλο που τα δάση του νομού αντιπροσωπεύουν το 5,16% των δασών της χώρας, η πρωτογενής παραγωγή, η οποία ανέρχεται τα τελευταία χρόνια σε 240.000 Κ.Μ. περίπου, αντιπροσωπεύει το 15% της παραγωγής της χώρας, εξαιτίας της ποιοτικής υπεροχής τους.

Η προσφορά των δασών στην Εθνική Οικονομία και στην κοινωνία του Νομού της Δράμας είναι σημαντική, καθώς ένας σημαντικός αριθμός υλοτόμων εργάζεται σε αυτά και επίσης στις τοπικές βιομηχανίες-βιοτεχνίες. Θα πρέπει να επισημάνουμε πως με το κλείσιμο του εργοστασίου της SOFTEX η πορεία του συγκεκριμένου κλάδου για τον νομό παρουσιάζει μία φθίνουσα πορεία.

Εκτός από το ενδιαφέρον που προκαλούν τα παραγωγικά δάση, τεράστιο είναι το ενδιαφέρον για τα δασικά οικοσυστήματα και κάθε είδους χλωρίδας και πανίδας, που αναπτύσσονται και ζουν σε αυτά. Ο πλούτος και η σπανιότητα φυτών και ζώων, καθώς και των χαρακτηριστικών βιοτόπων και τοπίων έχει γίνει αντικείμενο ερευνών και σπουδών, όχι μόνο για τους Έλληνες, αλλά και για ξένους επιστήμονες.

ΧΛΩΡΙΔΑ, ΠΑΝΙΔΑ, ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Τα σημαντικότερα από αυτά είναι τα ακόλουθα:

1. Δάσος Ελατιάς

Αποτελείται από εκτεταμένα υψηλά δάση της ζώνης των ψυχροβίων κωνοφόρων, στο βόρειο τμήμα του νομού με έκταση 60.000 Ha περίπου. Λόγω της γεωγραφικής θέσης, των γεωκλιματικών συνθηκών και των βιοτικών παραγόντων (ζώα, άνθρωπος), τα δάση της περιοχής αποτελούν το μεγαλύτερο συγκροτημένο δάσος της χώρας αλλά και το πλέον ξυλοπαραγωγικό. Χαρακτηριστικό δέντρο της Ελατιάς είναι το είδος ερυθρελάτη, που στη χώρα μας σχηματίζει δάση μόνο στην κεντρική Ροδόπη και κυρίως στην περιοχή αυτή. Άλλα είδη που συμμετέχουν στη σύνθεση των δασών αυτών είναι η ελάτη η υβριδογενής, η δασική πεύκη και η οξιά. Επίσης,

το δάσος της Ελατιάς ανατρέφει μεγάλο αριθμό τριχωτών θηραμάτων (κυρίως αγριογούρουνο) και προσελκύει κυνηγούς από όλη τη χώρα.

Η περιοχή μέχρι τον πόλεμο του 1945 είχε αραιά βλάστηση λόγω της έντονης ποιμενικής κτηνοτροφίας (180.000 πρόβατα) από νομάδες. Στη συνέχεια μετά την απομάκρυνση της κτηνοτροφίας και λόγω των ιδανικών εδαφοκλιματικών συνθηκών, άρχισε η άμεση δάσωση της περιοχής για να φτάσουμε σήμερα στην πλήρη κάλυψή της με υψηλή δασική βλάστηση.

Στην περιοχή βρίσκεται το μοναδικό Δασικό Χωριό Ελατιάς, η θέση αναψυχής Στραβόρρεμα και η θέση «Κούτρα», όπου κάθε χρόνο πραγματοποιείται το «Αντάμωμα των Σαρακατσάνων» με παραδοσιακές εκδηλώσεις.

Το Δασικό Χωριό Ελατιάς έχει κατασκευασθεί μέσα στο δάσος της Ελατιάς από την Δασική Υπηρεσία για να εξυπηρετήσει τη διαχείριση του δασικού οικοσυστήματος. Περιλαμβάνει 16 κτίρια με ξενώνες, διοικητήριο, μαγειρείο, εστιατόριο, σαλόνι, φυλάκιο, καθώς και εκκλησία. Οι ξενώνες έχουν 100 δωμάτια και 225 κρεβάτια. Τα κτίρια είναι κατασκευασμένα έτσι ώστε μαζί με το δάσος να αποτελούν ένα αισθητικό σύνολο. Στο δασικό χωριό μπορούν να φιλοξενηθούν επισκέπτες στα πλαίσια της δασικής αναψυχής.

2. ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΘΕΝΟΥ ΔΑΣΟΥΣ ΦΡΑΚΤΟΥ

Η περιοχή βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του Νομού Δράμας, έχει συνολική έκταση 52.500 στρ. και περιλαμβάνει το στο βόρειο τμήμα της το Παρθένο Δάσος του Φρακτού έκτασης 11.000 στρ., το οποίο δεσπόζει πάνω στις βραχώδεις εξάρσεις και αποτελεί το αποκορύφωμα του πλούσιου δασικού οικοσυστήματος της Κεντρικής Ροδόπης.

Το Παρθένο Δάσος Φρακτού είναι το μοναδικό της χώρας και αναγνωρίζεται ως το σπουδαιότερο, στο είδος του, στην Ευρώπη. Έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο της φύσης λόγω της μεγάλης φυτογεωγραφικής, οικολογικής και ιστορικής του αξίας. Απόμακρο, απροσπέλαστο, μοναχικό, έχει παραμείνει παρθένο, με αδιατάρακτη δομή και ανεπηρέαστη εξέλιξη μέσα στο χρόνο.

Η ποικιλία της βλάστησης και το έντονο τοπογραφικό ανάγλυφο έχουν αναπτύξει πλούσια είδη σε χλωρίδα και πανίδα, η οποία επίσης βρίσκεται σε υψηλές πληθυσμιακές πυκνότητες. Απαντώνται σχεδόν όλα τα είδη των θηλαστικών της χώρας μας και της Ευρώπης: αγριόγιδιο, ελάφι, ζαρκάδι, καφετιά αρκούδα, λύκο, αλεπού, αγριόγατο, ασβό, δασοκούναβο κ.α. Η ορνιθοπανίδα είναι πλούσια όσο και σπάνια: αγριόκουρκος, αγριόκοτα, δρυοκολάπτες, αρπακτικά, χρυσαετός, βασιλαετός κ.α.

3. ΔΑΣΟΣ ΣΗΜΥΔΑΣ

Η σημάδα στην Ελλάδα βρίσκεται διάσπαρτη στη οροσειρά της Κεντρικής Ροδόπης όπου το είδος έχει το νοτιότερο σημείο εξάπλωσης στην Ευρώπη. Συγκροτημένο δάσος σχηματίζει μόνο στη συγκεκριμένη θέση «Δάσος Σημύδας», το οποίο είναι και το μοναδικό σε όλη την Ελλάδα. Καταλαμβάνει έκταση 1897,32 Ha και αποτελεί πρωτόγνωρο δασικό τοπίο και πόλο έλξης για επισκέπτες, με στόχο την επιστημονική έρευνα, τη φυσιολατρία και την περιήγηση καθώς επίσης και την περιβαλλοντική εκπαίδευση.

4.Ευρωπαϊκό Οικολογικό Δίκτυο Ειδικών Ζωνών «NATURA 2000».

Η διακήρυξη της διάσκεψης του Ρίο, το 1992, για τη διατήρηση της βιοποικιλότητας στον πλανήτη, ήταν μια σημαντική ενέργεια της παγκόσμιας κοινότητας ενάντια στο διαφαινόμενο κίνδυνο της εξαφάνισης πολλών ειδών της πανίδας και της χλωρίδας και της υποβάθμισης και αλλοίωσης της σύνθεσης πολλών οικοσυστημάτων. Ακολούθως, η Ευρωπαϊκή Ένωση, που είχε ήδη εφαρμόσει οδηγία για τη διατήρηση της ορνιθοπανίδας (79/409/ΕΟΚ “περί της διατήρησης των άγριων πτηνών”), στις 21 Μαΐου του 1992 εξέδωσε την οδηγία 92/43/ΕΟΚ “για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας”. Σκοπός της έκδοσης της Οδηγίας αυτής είναι η διατήρηση της βιοποικιλότητας στις χώρες μέλη, μέσω της προστασίας ορισμένων φυσικών οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, καθώς και ορισμένων ειδών φυτών και ζώων, επίσης κοινοτικού ενδιαφέροντος. Βασικό όργανο για την επίτευξη αυτού του σκοπού αποτελεί η δημιουργία ενός δικτύου προστατευόμενων περιοχών γνωστού ως «Φύση 2000» (NATURA 2000).

Για την εφαρμογή της οδηγίας, κάθε κράτος μέλος συνέταξε εθνικό κατάλογο με περιοχές που περιλαμβάνουν οικοτόπους για προστασία, σύμφωνα με τα κριτήρια της οδηγίας. Η Ελλάδα κατέθεσε στην Ε.Ε. κατάλογο που περιλαμβάνει 265 περιοχές.

Στο Νομό Δράμας βρίσκονται επτά περιοχές (έκτασης 27.166 Ha) του δικτύου «Natura 2000» καθώς επίσης και τμήματα δύο περιοχών του Νομού Σερρών και μιας περιοχής του Νομού Ξάνθης (έκτασης 10.075 Ha)

A/A	Όνομα περιοχής	Κωδικός Περιοχής	Νομός	Τύπος	Γεωγραφικό μήκος/ πλάτος	Μέσο Υψόμετρο (m)	Έκταση (Ha)	Παρατηρήσεις
1	Δάσος Φρακτού	GR 1140001	Δράμα	I	24 ⁰ 30/ 41 ⁰ 32	1.600	1.072	-
2	Ροδόπη (Σημάδα)	GR 1140002	Δράμα	B	24 ⁰ 07/ 41 ⁰ 29	1.137	7.233	-

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Όνομα περιοχής	Κωδικός Περιοχής	Νομός	Τύπος	Γεωγραφικό μήκος/ πλάτος	Μέσο Υψόμετρο (m)	Εκταση (Ha)	Παρατηρήσεις
3	Ελατιά	GR 1140003	Δράμα	B	24 ⁰ 17/ 41 ⁰ 31	1.300	6.982	-
4	Κορυφές Όρους Φαλακρό	GR 1140004	Δράμα	B	24 ⁰ 05/ 41 ⁰ 17	1.600	10.560	-
5	Παρθένο Δάσος Κεντρικής	GR 1140007	Δράμα	H	24 ⁰ 30 39/ 41 ⁰ 32 55	1.560	569	-
6	Κεφαλάρι	GR 1140005	Δράμα	B	24 ⁰ 16/ 41 ⁰ 05	125	500	-
7	Μυλοπόταμος	GR 1140006	Δράμα	B	24 ⁰ 04/ 41 ⁰ 09	30	250	-
8	Κορυφές Όρους Μενοίκιο-Όρος Κούσκουρας	GR 1260004	Σέρρες	B	23 ⁰ 50/ 41 ⁰ 14	1.500	22.800	Μέρος, έκτασης 8.210 Ha, βρίσκεται στο Ν. Δράμας
9	Κορυφές Όρους Όρβηλος	GR 1260005	Σέρρες	B	23 ⁰ 37/ 41 ⁰ 23	1.700	5.000	Μέρος, έκτασης 1.045 Ha, βρίσκεται στο Ν. Δράμας
10	Όρος Χαϊντού Κούλα και γύρω Κορυφές	GR 1120003	Ξάνθη	B	24 ⁰ 48/ 41 ⁰ 20	1.400	3.209	Μέρος, έκτασης 820 Ha, βρίσκεται στο Ν. Δράμας
Έκταση περιοχών του δικτύου Natura 2000 στο Νομό Δράμας και στην Περιοχή Παρέμβασης							37.241 Ha	

ΠΗΓΗ: ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΔΡΑΜΑΣ, 2002

2.2.3. ΚΛΙΜΑΤΟΛΟΓΙΚΕΣ ΣΥΝΘΗΚΕΣ

Οι ορεινές περιοχές του Νομού χαρακτηρίζονται από υγρό ηπειρωτικό κλίμα, ενώ οι πεδινές από μεσογειακό με τους μήνες Ιούνιο ως Σεπτέμβριο ξηρούς και τους υπόλοιπους εύκρατους. Στις πεδινές περιοχές η μέση μηνιαία θερμοκρασία αέρος των θερμότερων μηνών του έτους δεν υπερβαίνει τους 28°C, ενώ η μέση ημερήσια είναι συχνά μεγαλύτερη των 30°C, με ακραίες τιμές τους 35°C και 40°C κατά τη διάρκεια της ημέρας. Η μέση μηνιαία θερμοκρασία του αέρα για τους ψυχρούς μήνες βρίσκεται πάνω από τους 0° C, με ακραίες τιμές που φθάνουν τους -14°C ή και χαμηλότερα στους -20°C στο Κάτω Νευροκόπι, διότι δημιουργούνται θύλακες από ψυχρές μάζες που κινούνται από τα βουνά.

Οι περισσότερες βροχοπτώσεις εμφανίζονται τους χειμερινούς μήνες, ενώ κατά τους θερινούς παρατηρούνται θερμικές καταιγίδες που είναι χαρακτηριστικό του βαλκανικού χώρου

3. ΧΩΡΟΤΑΞΙΚΗ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Το κύριο οδικό δίκτυο του Νομού Δράμας περιλαμβάνει την Εγνατία οδό και τους κάθετους άξονες σαν τμήμα διευρωπαϊκού – διεθνούς δικτύου, το Εθνικό δίκτυο και το Επαρχιακό δίκτυο. Πέραν αυτών υπάρχουν και το Κοινοτικό δίκτυο, το Αγροτικό και Δασικό και το δίκτυο εντός των οικισμών.

Ο κάθετος, προς την Εγνατία, άξονας Γκότσε Ντέλτσεφ, Εξοχή, Κ. Νευροκόπι, Δράμα, Καβάλα θεωρείται ότι θα αποτελέσει σημαντικότερο αναπτυξιακό παράγοντα για την κοιλάδα του Νέστου στην Βουλγαρία και τους Νομούς Καβάλας και Δράμας. Οι αναπτυξιακές του δυνατότητες μελετώνται από διάφορα ερευνητικά προγράμματα και η γρήγορη κατασκευή του ενθαρρύνεται από όλους τους τοπικούς φορείς ένθεν και ένθεν των συνόρων. Η λειτουργία του επιχειρείται να συνδυαστεί και με το νέο λιμάνι της Νέας Καρβάλης Καβάλας, με ζώνη ελευθέρων συναλλαγών, με την λειτουργία διδύμου αεροδρομίων (Καβάλα και Γκότσε Ντέλτσεφ) και με σιδηροδρομικό άξονα Δράμας – Καβάλας που μπορεί να αποτελεί συνέχεια του αντίστοιχου Βουλγαρικού δικτύου.

Οι εξελίξεις στα Βαλκάνια και στην Ανατολική Ευρώπη γενικότερα, δημιουργούν νέες προϋποθέσεις για αξιοποίηση της θέσης της περιοχής και για την επανάκτηση του σημαντικού ρόλου της στον τομέα των μεταφορών. Η περιοχή του Νομού Δράμας μπορεί να αποτελέσει την εναλλακτική προς την Θεσσαλονίκη διέξοδο της Βαλκανικής αλλά και της παρευξείνιας ενδοχώρας στο Αιγαίο και στην Μεσόγειο. Μια τέτοια εξέλιξη θα είχε ευεργετικά αποτελέσματα:

1. στην αποσυμφόρηση των μεταφορών στους υπάρχοντες άξονες Σόφιας – Θεσσαλονίκης και Βελιγραδίου – Σκοπίων – Θεσσαλονίκης. Σημαντικό στοιχείο κρίνεται η ύπαρξη εναλλακτικού λιμανιού με αυτό της Θεσσαλονίκης που σήμερα εξυπηρετεί το μεγαλύτερο όγκο των θαλάσσιων μεταφορών εμπορευμάτων από και προς την Βαλκανική ενδοχώρα.
2. στην διοχέτευση τουριστικού ρεύματος από τις Βαλκανικές χώρες προς τις ακτές της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης και στα νησιά του Β. Αιγαίου και
3. στην εναλλακτική δυνατότητα διεξόδου της ηπειρωτικής Βουλγαρίας προς την Μεσόγειο, αλλά και δια μέσου της Εγνατίας, στην Μέση Ανατολή και στην Ιταλία.

Ο γενικός σχεδιασμός της συγκοινωνιακής υποδομής της περιοχής του Νομού Δράμας προβλέπει την αναβάθμιση όλων των μέσων μεταφοράς. Έτσι δημιουργείται σύστημα συνδυασμένων μεταφορών με δυνατότητα να εκμεταλλεύεται όλα τα πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης της περιοχής, να βελτιστοποιήσει την χρήση των υπάρχουσών υποδομών και να εξυπηρετήσει τις μεταφορικές ανάγκες μίας ευρύτερης ενδοχώρας, συνδέοντάς την με υπερπόντιους προορισμούς.

Παράλληλα με την ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών, για την άρση της απομόνωσης, και τις τοπικές και διατοπικές συνεργασίες, πρέπει να προχωρήσει η κατασκευή των απαραίτητων έργων υποδομής (κατά προτεραιότητα οδικές αρτηρίες, επαρχιακό δίκτυο, κ.λ.π), έχοντας πάντα υπόψη μας ότι ανάπτυξη της περιοχής, η ανάδειξή της και αξιοποίηση των δυνατοτήτων της, έχει σαν απαραίτητη προϋπόθεση την διατήρηση και αειφορία των φυσικών της πόρων, αλλά και τη διατήρηση της συλλογικής μνήμης του τόπου και των κατοίκων.

Το οδικό δίκτυο της περιοχής παρέμβασης παρουσιάζει μία ημικυκλική ακτινική διάταξη με κέντρο και κύρια αναφορά την πόλη της Δράμας. Μόνο οι ολιγοπληθείς περιοχές στη «διάμετρο» αυτού του ημικυκλίου έχουν τη δυνατότητα της απ' ευθείας επικοινωνίας με τους γειτονικούς νομούς Καβάλας ή Ξάνθης από τη μία μεριά, και Σερρών από την άλλη. Αντιθέτως, για όλες τις υπόλοιπες περιοχές των Δήμων, Νευροκοπίου, Προσοτσάνης και της κοινότητας Σιδηρονέρου, πρέπει ο εξωτερικός επισκέπτης να περάσει υποχρεωτικά από την πόλη της Δράμας. Εξ άλλου, η ανάγκη της απ' ευθείας οδικής σύνδεσης των περιοχών Νευροκοπίου, Σιδηρονέρου και Παρανεστίου, καθίσταται καθημερινά εμφανής.

Ένας σημαντικός αριθμός επισκεπτών που έρχεται να απολαύσει το αυθεντικό δασικό και αγροτικό περιβάλλον των παραπάνω περιοχών, δεν έχει σήμερα τη δυνατότητα μιας ευρύτερης περιήγησης κατά τη διάρκεια ολιγοήμερης παραμονής. Είναι υποχρεωμένος, αντί να ακολουθήσει την ευθεία που τις συνδέει, να διανύσει ένα “V” επιστρέφοντας στην πόλη της Δράμας και χάνοντας έτσι αρκετό από το χρόνο που έχει στη διάθεσή του.

Με αυτές τις παρατηρήσεις, δίνονται οι παρακάτω χιλιομετρικές αποστάσεις για τις έδρες των Ο.Τ.Α από την πόλη της Δράμας:

Κάτω Νευροκόπι	42 Km	Προσοτσάνη	16 Km
Σιδηρόνερο	47 Km	Νικηφόρος	16 Km
Παρανέστι	39 Km	Βαθύσπηλο	19 Km

Η απόσταση της Δράμας από την κοντινή Καβάλα, με την οποία διατηρεί και λόγω λιμανιού τις περισσότερες σχέσεις, είναι 38 Km, ενώ η Ξάνθη και οι Σέρρες απέχουν 89 Km και 69 Km αντίστοιχα.

3.1. ΟΙΚΙΣΤΙΚΟ ΔΙΚΤΥΟ.

I. Αριθμός οικισμών.

Με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, οι οικισμοί στην Ελλάδα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες:

α) οικισμοί μέχρι 2000 κατοίκους, β) οικισμοί άνω των 2000 κατοίκων.

Στο νομό Δράμας, η κατηγορία οικισμών «μέχρι 2000 κατοίκους» περιλαμβάνει τις εξής τρεις Ομάδες:

α) Ομάδα Α: Αξιόλογοι οικισμοί, με 2 οικισμούς

β) Ομάδα Β: Ενδιαφέροντες οικισμοί, με 73 οικισμούς.

γ) Ομάδα Γ: Αξιόλογοι οικισμοί, με 33 οικισμούς.

Σύνολο: 108 οικισμοί

II. Περιοχές συγκεκριμένων ρυθμίσεων.

Στα πολυπληθέστερα Δ.Δ Δράμας, Δοξάτου, Αγίου Αθανασίου, Καλαμπακίου, Νευροκοπίου και Προσοτσάνης, υπάρχουν Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια και έχουν προταθεί οι λεγόμενες Ζώνες Οικιστικού Ελέγχου (Ζ.Ο.Ε). Σχεδιάζονται δηλαδή, πάνω στο Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο μιας πόλης, συγκεκριμένες περιοχές όπου επιτρέπονται μόνο ορισμένες χρήσεις γης, π.χ ζώνες αμιγούς κατοικίας, ζώνες γενικής κατοικίας κλπ, και σε κάθε μία αναφέρονται τα είδη των επιτρεπόμενων προς ανέγερση και λειτουργία κτισμάτων. Σε επίπεδο νομού, είμαστε ακόμη στο στάδιο της πρότασης και αναμένουμε τη νομοθετική ρύθμιση αυτών των χρήσεων γης.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 3: ΟΙΚΙΣΜΟΙ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ

Ο.Τ.Α.	Οικισμοί	Επίπεδα			Παραδοσιακοί Οικισμοί
		1ο	2ο	3ο	
Δ.Δοξάτου (13 οικισμοί)	Άγιος Αθανάσιος				
	Αγορά				
	Βαθύστηλο				
	Δοξάτο			X	
	Κεφαλάρι				
	Κηριά				
	Πηγάδια				
Δ. Δράμας (22 οικισμοί)	Δράμα		X		
	Καλλύφυτος				
	Καλός Αγρός				
	Κουδούνια				
	Λιβαδερό				
	Μακρύβατος				
	Μικροπλάγιο				
	Μικροχώρι				
	Μοναστηράκι				
	Μυλοπόταμος				
	Νέα Σεβάστεια				
	Ξηροπόταμος				
	Ταξιάρχες				
Χωριστή					
Δ. Καλαμπακίου (5 οικισμοί)	Αγία Παρασκευή				
	Καλαμόνας				
	Καλαμπάκι				
	Νεροφράχτης				
	Φτελιά				
Δ. Κάτω Νευροκοπίου (22 οικισμοί)	Αχλαδιά				
	Βαθύτοπος				
	Βόλαξ				
	Γρανίτης				
	Δασωτό				
	Εξοχή				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ο.Τ.Α.	Οικισμοί	Επίπεδα			Παραδοσιακοί Οικισμοί
		1ο	2ο	3ο	
	Κατάφυτο				
	Κάτω Βροντού				
	Κάτω Νευροκόπι			X	
	Λευκόγεια				
	Μικροκλεισούρα				
	Μικρομηλέα				
	Οχυρό				
	Παγονέρι				X
	Πέρασμα				
	Περιθώριο				X
	Ποταμοί				
	Χρυσοκέφαλος				
Δ. Νικηφόρου (21 οικισμοί)	Αδριανή				
	Άνω Πυξάριο				
	Νικηφόρος				
	Πλατανιά				
	Πλατανόβρυση				
	Πτελεά Πλατανιάς				
	Υψηλή Ράχη				
Δ. Παρανεστίου (14 οικισμοί)	Θόλος				
	Μεσοχώρι				
	Παρανέστι			X	
	Σύλλη				
Δ. Προσοτσάνης (8 οικισμοί)	Ανθοχώρι				
	Γραμμένη				
	Καλή Βρύση				
	Καλλιθέα				
	Κοκκινόγεια				
	Μικρόπολις				
	Πανόραμα				
	Πετρούσσα				
	Προσοτσάνη			X	

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ο.Τ.Α.	Οικισμοί	Επίπεδα			Παραδοσιακοί Οικισμοί
		1ο	2ο	3ο	
	Πύργοι				
	Σταυρός				
	Χαριτωμένη				
Κ. Σιδηρονερίου (15 οικισμοί)	Καλωτή				
	Σιδηρονέρι				
Δ. Σιταγρών (5 οικισμοί)	Αργυρούπολη				
	Μαυρολεύκη				
	Μεγαλόκαμπος				
	Μικρόκαμπος				
	Σιταγροί				
	Φωτόλιβος				

ΠΗΓΗ: Χωροταξικό Σχέδιο Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Α ΦΑΣΗ, Τεύχος 1^ο, Ιούνιος 1998.

3.2. ΤΕΧΝΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ

3.2.1. ΔΙΚΤΥΑ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ.

1. Συγκοινωνιακή υποδομή

Το οδικό δίκτυο της περιοχής (Εθνικό, επαρχιακό, κοινοτικό, αγροτικό) βρίσκεται γενικά, σε μία ποιοτική κατάσταση κατώτερη της μέσης, συγκριτικά με την περιφέρεια, αλλά και την υπόλοιπη χώρα, χωρίς να είναι και από τα χειρότερα, όπως στην ορεινή Πίνδο. Τα προβλήματα αυξάνονται, όσο προχωράμε προς το ορεινό (που είναι και το μεγαλύτερο) τμήμα του νομού, όπου σε ορισμένα μάλιστα σημεία του γίνεται και επικίνδυνο.

Τέτοια σημεία, για παράδειγμα συναντάμε στον άξονα Δράμας – Σιδηρονέρου – δάσους Ελατιάς, όπου τελευταία, πρέπει να πούμε, γίνονται σοβαρές παρεμβάσεις, υπάρχουν επίσης στο μέσον και στο τέλος της διαδρομής Νεροκοπίου – Μικρομηλιάς, όπου εκτελούνται μικρότερης έκτασης βελτιώσεις, και ακόμη υπάρχουν προβλήματα σε όλες τις απολήξεις του επαρχιακού δικτύου στους ορεινούς οικισμούς, καθώς και στο κοινοτικό (δημοτικό) δίκτυο που συνδέει τα Δ.Δ μεταξύ τους.

Από πλευράς Εθνικού Δικτύου, ορισμένα τμήματά του (π.χ Δράμας – Ξάνθης, μέσω Παρανεστίου) μόνο κατ' ευφημισσμό φέρουν το όνομά τους, ενώ στο Διεθνές, πλέον, κομμάτι Δράμας – Νευροκοπίου – σύνορα Βουλγαρίας, ανακατασκευάζονται τμήματά του ή δημιουργούνται νέα από την είσοδο της πόλης του Νευροκοπίου μέχρι τα βουλγαρικά σύνορα. Τέλος, το δίκτυο των αγροτικών δρόμων βρίσκεται σε καλή κατάσταση, κύρια στις περιοχές όπου έγινε αναδασμός και ολοκληρώθηκαν τα έργα υποδομής, ενώ στους υπόλοιπους η ποιότητα των δρόμων μειώνεται συνεχώς, όσο αυξάνεται η απόσταση από τους κεντρικούς ή το υψόμετρο της περιοχής.

A. Εθνικό Οδικό Δίκτυο

Το Εθνικό οδικό δίκτυο στο Νομό διαρθρώνεται από τέσσερις (4) οδικούς άξονες:

Την Εθνική οδό Νο 12 Δράμα - Σέρρες - Θεσσαλονίκη

Την Εθνική οδό Νο 14 (συνέχεια της προηγούμενης) Δράμα - Παρανέστι - Ξάνθη

Την Εθνική οδό Νο 12 Δράμα - Καβάλα

Την Εθνική οδό Νο 57 (συνέχεια της προηγούμενης) Δράμα - Κ. Νευροκόπι - Εξοχή - Βουλγαρικά Σύνορα.

B. Επαρχιακό οδικό δίκτυο

Το επαρχιακό οδικό δίκτυο του Νομού Δράμας χαρακτηρίζεται ως ποικιλόμορφο και πολυσχιδές και επιδιώκει την κατά το δυνατόν καλύτερη οδική σύνδεση των μικρότερων οικισμών μεταξύ τους αλλά και με μεγαλύτερους ΟΤΑ. Ακόμη το επαρχιακό οδικό δίκτυο καλύπτει γεωγραφικά και τις έξι (6) επιμέρους εδαφικές περιφέρειες του Νομού.

Η εικόνα του οδικού δικτύου εντός των οικισμών δεν είναι καθόλου ικανοποιητική σε όλους τους οικισμούς. Το οδικό δίκτυο προέκυψε μετά από τμηματικές τσιμεντοστρώσεις ή ασφαλτοστρώσεις χωματόδρομων και σε μεγάλο βαθμό παρουσιάζει απουσία οδικής υποδομής αστικού κέντρου, (πεζοδρόμια, φωτισμός, κάδοι απορριμμάτων) και αδυνατεί να καλύψει τις σύγχρονες ανάγκες των οικισμών που αρχίζουν να συμπεριφέρονται και να έχουν ανάγκες αστικού κέντρου. Το εσωτερικό δίκτυο του οικισμού του Κάτω Νευροκοπίου είναι το καλύτερο, συγκριτικά, από αυτό των άλλων οικισμών.

Σε πυκνότητα οδικού δικτύου, ο Δήμος Κάτω Νευροκοπίου παρουσιάζει την χαμηλότερη στο νομό. Το Εθνικό δίκτυο έχει πυκνότητα 0,03 χλμ./1000 στρέμματα, το Επαρχιακό δίκτυο 0,1 χλμ./1000 στρέμματα και το Κοινοτικό δίκτυο 0,03 χλμ./1000 στρέμματα. Το ποσοστό ασφαλτοστρωμένων δρόμων φθάνει το 92%, ενώ 11% του οδικού δικτύου παρουσιάζει προβλήματα λειτουργίας λόγω παγετού τον χειμώνα.

II. Μεταφορικά Μέσα

Σιδηροδρομικές Μεταφορές

Το σιδηροδρομικό δίκτυο που διασχίζει το Νομό διέρχεται από την Αγγίστα, το Φωτολίβος, την Νέα Σεβάστεια την πόλη της Δράμας, το Νικηφόρο, την Πλατανόβρυση, την Πλατανιά, την Πτελέα, το Παρανέστι και από εκεί συνεχίζει για το Νομό Ξάνθης. Καθημερινά με τρένο ποιότητας (INTERCITY) υπάρχουν δύο (2) δρομολόγια από Θεσ/νίκη για Αλεξανδρούπολη και αντίθετα, τα οποία σταθμεύουν στο Σ.Σ. Δράμας. Επίσης, για την ίδια διαδρομή καθημερινά διέρχονται πέντε (5) δρομολόγια από το Σ.Σ. Δράμας, τα οποία και σταθμεύουν. Από αυτά τα τέσσερα (4) σταθμεύουν επίσης και στο Σ.Σ. Φωτολίβους.

Η κατάσταση του σιδηροδρομικού δικτύου στο χώρο της Β. Ελλάδας αναμένεται να βελτιωθεί σημαντικά με τη βελτίωση ή επέκταση ή κατασκευή διπλής γραμμής. Επιπλέον έχει τεθεί το ζήτημα της επέκτασης (πρόταση χωροταξικής οργάνωσης Ν.Δράμας 1984) κατά 5 χλμ του σιδηροδρομικού δικτύου προς την πλευρά της ΒΙ.ΠΕ Δράμας, που βρίσκεται στην Ε.Ο. Δράμας - Νευροκοπίου, για την εξυπηρέτησή της. Θα πρέπει σε αυτό το σημείο να τονιστεί πως η αναμενόμενη βελτίωση του σιδηροδρομικού δικτύου κρίνεται αναγκαία. Είναι ευρέως γνωστό ότι η σιδηροδρομική γραμμή Θεσ/νίκη-Αλεξανδρούπολη είναι πεπαλαιωμένη και έχουν δημιουργηθεί αρκετά ατυχήματα.

Λιμάνια - Θαλάσσιες Μεταφορές.

Δεν υφίστανται θαλάσσιες συγκοινωνίες στο Νομό, καθότι δεν έχει πρόσβαση σε θάλασσα. Οι θαλάσσιες μετακινήσεις που εξυπηρετούν τον πρωτογενή τομέα, τη μεταποίηση και το εμπόριο του Νομού, γίνονται από το λιμάνι της Καβάλας, κατά κύριο λόγο, καθώς και από το λιμάνι της Θεσσαλονίκης.

Αεροδρόμια - Αεροπορικές Μεταφορές.

Η πόλη και ο Νομός Δράμας δε διαθέτει αεροδρόμιο και η εξυπηρέτησή του γίνεται από το αεροδρόμιο της Χρυσούπολης του Ν. Καβάλας

3.2.2. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΛΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ

Ηλεκτρική Ενέργεια

Στην περιοχή παρέμβασης και στο νομό γενικότερα, δεν έχουν αξιοποιηθεί ακόμη ήπιες μορφές ενέργειας, καθώς το ενδιαφέρον που έδειξαν ιδιώτες επενδυτές για παραγωγή αιολικής ενέργειας βρίσκεται στο στάδιο επιλογής του κατάλληλου χώρου. Παράγεται όμως σημαντική ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας από τους δύο υδροηλεκτρικούς σταθμούς (Υ/Σ) στις θέσεις των ομώνυμων φραγμάτων Θησαυρού και Πλατανόβρυσης, επί του ποταμού Νέστου. Από τα επίσημα στοιχεία της Δ.Ε.Η έχουμε:

1. Υδροηλεκτρικός σταθμός Θησαυρού, εγκατεστημένης ισχύος 2X128MW, με δυνατότητα μέγιστης παραγωγής 1000 GWh.
2. Υδροηλεκτρικός σταθμός Πλατανόβρυσης, εγκατεστημένης ισχύος 2X55GW, με δυνατότητα μέγιστης παραγωγής 240GWh.

Η ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών της Δ.Ε.Η τόσο όσον αφορά τον μέσο χρόνο αποκατάστασης των διακοπών στη χαμηλή ή μέση τάση, όσο και στο μέσο χρόνο ηλεκτροδότησης, είναι πολύ καλή και μάλιστα καλύτερη από το μέσο όρο της περιφέρειας. Από τα επίσημα στοιχεία της ΔΕΗ για την περιοχή της Δράμας συμπεραίνεται ότι οι υφιστάμενες υποδομές και τα έργα που έχουν υλοποιηθεί για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας στην ευρύτερη περιοχή του νομού καλύπτουν σε πολύ μεγάλο βαθμό τις ανάγκες της περιοχής. Η επάρκεια της ηλεκτρικής ενέργειας της περιοχής επιτυγχάνεται με διάφορους τρόπους και έργα που εκμεταλλεύονται τις πηγές ενέργειας που έχουν εντοπιστεί στην περιοχή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχουν ανακοινωθεί από την ΔΕΗ για την περιοχή της Δράμας, έχουν γίνει μελέτες και έχουν κατασκευαστεί τρεις υποσταθμοί στις περιοχές Δράμας, Παρανεστίου και Θησαυρού και δύο υδροηλεκτρικοί σταθμοί στις περιοχές του Θησαυρού και της Πλατανόβρυσης. Παράλληλα, έχουν κατασκευαστεί άλλοι δύο υποσταθμοί παραγωγής ηλεκτρικού ρεύματος στις περιοχές του Οχυρού και των Φιλιππων. Επίσης έχει ηλεκτροδοτηθεί το χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού με δίκτυο ειδικής τεχνολογίας από τα ελάχιστα στον Ελλαδικό χώρο (συνεστραμμένο δίκτυο μέσης τάσης) και βρίσκεται σε φάση μελέτης η ηλεκτροδότηση της περιοχής Θερμιών για την αξιοποίηση του κέντρου ιαματικών πηγών της περιοχής.

Υδροηλεκτρική Ενέργεια

Στις περιοχές του Θησαυρού και της Πλατανόβρυσης έχουν κατασκευαστεί δύο υδροηλεκτρικοί σταθμοί παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας για την κάλυψη των αναγκών της ευρύτερης περιοχής. Συγκεκριμένα, από τα επίσημα στοιχεία της ΔΕΗ, στο νομό Δράμας υπάρχουν και λειτουργούν οι εξής υδροηλεκτρικοί σταθμοί:

1. Υδροηλεκτρικός σταθμός Θησαυρού, εγκατεστημένης ισχύος 3×128 MW, με δυνατότητα μέγιστης παραγωγής 1000 GWh
2. Υδροηλεκτρικός σταθμός Πλατανόβρυσης, εγκατεστημένης ισχύος 2×55 MW, με δυνατότητα μέγιστης παραγωγής 240 GWh

Όσον αφορά την κατασκευή του τρίτου μικρότερου φράγματος στο Τέμενος, το οποίο θα λειτουργήσει σαν φράγμα εξισορρόπησης παρατηρείται σημαντική καθυστέρηση. Το έργο βρίσκεται στο στάδιο της δημοπράτησης εδώ και αρκετό καιρό, και η κατασκευή του έχει καθυστερήσει σημαντικά. Η απόφαση για το θέμα βρίσκεται σε επίπεδο Διοικητικού Συμβουλίου της ΔΕΗ.

Στον προγραμματισμό του Δήμου Παρανεστίου υπάρχει η κατασκευή μικρών σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από τα νερά του Νέστου ποταμού, πραγματοποιήθηκαν μάλιστα και συναντήσεις με ενδιαφερόμενες εταιρείες. Τελευταία όμως, με την επικείμενη ιδιωτικοποίηση της ΔΕΗ και την απελευθέρωση της αγοράς της ενέργειας, το τοπίο δεν είναι καθαρό και ο σχεδιασμός, από την πλευρά κυρίως των ενδιαφερόμενων εταιρειών, τοποθετείται στο μέλλον.

Λιγνιτικό Απόθεμα

Στην περιοχή του Δήμου Καλαμπακίου υφίστανται κοιτάσματα λιγνιτών για την αξιοποίηση των οποίων η Δ.Ε.Η. έχει προτείνει την διάνοιξη λιγνιτωρυχείου έκτασης 41.500.000 τ.μ και την ίδρυση τεσσάρων ή πέντε ΑΗΣ των 300 MW. Η αξιοποίηση του συγκεκριμένου αποθέματος θα προσφέρει απασχόληση, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της ΔΕΗ σε 1.400 εργαζόμενους. Ταυτόχρονα όμως απαιτείται και η μετεγκατάσταση των χωριών Νεροφράκτη, Αγίας Παρασκευής και Μαυρολεύκη. Η εκμετάλλευση των κοιτασμάτων για την παραγωγή ενέργειας με τον συγκεκριμένο τρόπο θα επιφέρει αφενός οφέλη αλλά και σημαντικά κόστη. Μερικά από τα οφέλη και τα κόστη συνοψίζονται παρακάτω:

Κυριότερα οφέλη από την αξιοποίηση του λιγνιτικού αποθέματος:

1. Έσοδα από απαλλοτριώσεις που θα πραγματοποιηθούν.
2. Δημιουργία 2.500 θέσεων εργασίας και νέων εισοδημάτων.
3. Δημιουργία έμμεσων θέσεων εργασίας (συμπληρωματικά καταστήματα, μεταφορικές επιχειρήσεις, συνοδευτικά έργα κλπ).
4. Οφέλη από τηλεθέρμανση.

Κυριότερα κόστη από την αξιοποίηση του λιγνιτικού αποθέματος:

1. Μετεγκατάσταση τριών χωριών.
2. Απώλεια γης υψηλής παραγωγικότητας
3. Περιβαλλοντικές επιπτώσεις (υδροφόρος ορίζοντας, αέρας κλπ).
4. Ενδεχόμενη αύξηση συνολικής ανεργίας, δεδομένου ότι οι καινούργιες θέσεις εργασίας δεν καλύπτονται από τους κατοίκους των χωριών
5. Μεγάλος αριθμός άνεργων γεωργών.
6. Αλλοίωση του τοπίου και μείωση ελκυστικότητας της περιοχής
7. Επιπτώσεις στην υγεία των κατοίκων.

Φυσικό Αέριο.

Το δίκτυο του φυσικού αερίου διέρχεται από την περιοχή του Φωτολίβους, με αγωγό υψηλής πίεσης, όπου υπάρχει σταθμός ειδικής αναμονής για δυνατότητα διακλάδωσης ώστε να υπάρξει περαιτέρω αξιοποίηση. Μπορεί δηλαδή, να διανεμηθεί φυσικό αέριο μέσης πίεσης για βιομηχανική χρήση και αέριο χαμηλής πίεσης για οικιακή χρήση.

Το φυσικό αέριο διέρχεται ακόμη από την Νέα Καρβάλη όπου τροφοδοτεί την Βιομηχανία Φωσφορικών Λιπασμάτων και συνεχίζει μέχρι την Κομοτηνή. Προβλέπεται άμεσα η επέκταση στο νομό Δράμας των αγωγών του φυσικού αερίου.

Τηλεφωνική κάλυψη.

Όσον αφορά τηλεφωνικές γραμμές προηγμένης τεχνολογίας ISDN BRA υπάρχουν εγκατεστημένες στην περιοχή Δράμας 504 και από αυτές είναι κατειλημμένες 431. Κατά μέσο όρο η ζήτηση για γραμμές ISDN BRA είναι 35-40 ανά μήνα, μέγεθος που καταδεικνύει την εξάπλωση των νέων τεχνολογιών και δυνατοτήτων στο νομό. Γραμμές ISDN PRA υπάρχουν 19 εγκατεστημένες και εξ αυτών οι 15 είναι κατειλημμένες. Χρήστες των γραμμών αυτών είναι

τράπεζες, παροχής σύνδεσης διαδικτύου (internet providers) και μεγάλες επιχειρήσεις με ανάγκη ταχύτατης μεταφοράς δεδομένων.

3.3.3 ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ.

Δυσχέρειες στη συλλογή των απορριμμάτων δεν αντιμετωπίζουν οι δήμοι της περιοχής παρέμβασης. Το πρόβλημα έγκειται στους χώρους απόθεσής τους. Αν και η απόθεση γίνεται σε ελεγχόμενους χώρους, δεν μπορούμε να πούμε ότι αυτοί πληρούν τους όρους που τίθενται από τους διεθνείς κανονισμούς για να ονομαστούν «Χώροι Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων» (Χ.Υ.Τ.Α). Εκτός αυτών βέβαια υπάρχουν σε κάθε Δήμο και οι χώροι ανεξέλεγκτης απόρριψης, που λειτουργούν κυρίως κοντά στους οικισμούς.

Πρόκειται για μία κατάσταση που πρέπει να αντιμετωπιστεί οριστικά, και προς αυτή την κατεύθυνση αναζητούνται δύο ή τρεις κατάλληλες περιοχές στο νομό (η μία στην περιοχή του Λεκανοπεδίου Νευροκοπίου). Το θέμα βέβαια δεν είναι απλό, καθώς από τη μία κανένας Δήμος δεν θέλει στη γειτονιά του έναν σκουπιδότοπο και από την άλλη, πρέπει ο καθορισμός των Χ.Υ.Τ.Α να λάβει σοβαρά υπόψη του, μεταξύ άλλων, και το ευρύτερο φυσικό περιβάλλον.

Δηλαδή, η καταλληλότερη θέση του δεν είναι απλά θέμα οικονομικών κινήτρων για τον Δήμο που θα τους «φιλοξενήσει», αλλά το αποτέλεσμα μιας ορθολογικής μελέτης και μιας ομόφωνης συναινετικής διαδικασίας κατοίκων και φορέων, λαμβάνοντας ακόμη υπόψη ότι θα είναι θα είναι τελικά μία λύση του τύπου «το μη χείρον βέλτιστο» και το συλλογικό τίμημα για τον τρόπο της ζωής που επιλέξαμε να ζούμε. Με της πρόοδο της τεχνολογίας, η άριστη λύση θα βρεθεί, αλλά θα μετατεθεί κι αυτή για το προσεχές μέλλον.

Πρέπει όμως να τονίσουμε, χωρίς αυτό να σημαίνει παράταση στο φαινόμενο, ότι η μέχρι σήμερα μερικώς ανεξέλεγκτη κατάσταση απόθεσης απορριμμάτων, είτε αυτή είναι λαθραία και μαζική, είτε προέρχεται από εποχικότητα διαβίωσης (παραθεριστικές κατοικίες, κατοικίες κοντά σε βοσκότοπους κλπ), είτε από επισκέπτες, δεν έχει λάβει ανησυχητικές διαστάσεις όσον αφορά την απειλή της δημόσιας υγείας ή την αισθητική του τοπίου.

3.3.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ – ΥΔΡΕΥΣΗΣ – ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗΣ.

Στο θέμα της ύδρευσης, δεν παρατηρείται καταρχήν στην περιοχή πρόβλημα λειψυδρίας, εκτός από το Δ.Δ Βόλακα, όπου με τα εκτελούμενα έργα φαίνεται να επιλύεται. Σε ορισμένα επίσης

Δ.Δ έχουμε έλλειψη νερού κατά τους θερινούς μήνες πρόβλημα που, σταδιακά, κι αυτό αντιμετωπίζεται καθώς ο νομός έχει πλούσιο υδροφόρο ορίζοντα και αρκετά πηγαία και καλής ποιότητας ύδατα.

Γενικότερο, όμως, είναι το πρόβλημα της παλαιότητας ή και κακής ποιότητας των υλικών του δικτύου, όπως και η έλλειψη αποτύπωσης του γεγονός που δυσχεραίνει την παρακολούθηση και συντήρησή του. Η ποιότητα, όμως, των υδάτων είναι από τις καλύτερες, ελέγχεται τακτικά και μέχρι στιγμής δεν παρατηρήθηκε, ούτε αναφέρθηκε κάποιο κρούσμα. Πρέπει βέβαια αυτή η επαγρύπνηση να συνεχισθεί και να αποκλειστεί κάθε ενδεχόμενο μόλυνσης του υδροφόρου ορίζοντα της Περιοχής.

Στο ζήτημα της αποχέτευσης παρατηρούνται οι μεγαλύτερες ελλείψεις. Σε ελάχιστες περιπτώσεις και εκεί για βραχυχρόνια περίοδο, μπορούμε να πούμε ότι αντιμετωπίζεται ορθολογικά το θέμα. Το γεγονός ότι η μικρή σχετικά πληθυσμιακή πυκνότητα δεν κάνει το πρόβλημα οξύ, δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει άμεσα να υπάρξει αντιμετώπιση του προβλήματος. Η αμόλυντη περιοχή έχει ίσως τη μεγαλύτερη ανάγκη προστασίας. Ολοκλήρωση των υπαρχόντων και δημιουργία νέων εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού ή όποιου άλλου κριθεί κατά περίπτωση καταλληλότερος, αποτελεί έργο ύψιστης προτεραιότητας.

4. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ-ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ.

4.1. ΔΗΜΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΑΣΕΙΣ

Ο πληθυσμός του Νομού, σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης απογραφής (2001) ανέρχεται σε 103.763 κατοίκους. Η πυκνότητα του πληθυσμού είναι 29,94 κατ/τετ.χλμ. Κατά τη τελευταία δεκαετία ο πληθυσμός του Νομού Δράμας αυξήθηκε κατά 8%. Η τάση αυτή παρατηρείται σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό σε όλους τους οικισμούς των Δήμων του νομού, όπως αυτοί προέκυψαν μετά τις συνενώσεις με το «Πρόγραμμα Ιωάννης Καποδίστριας» με το Νόμο 2539/97 (ΦΕΚ 244/1997/ τεύχος Α΄). Αυτές οι πληθυσμιακές μεταβολές, θα πρέπει να τονίσουμε ότι ακολουθούν και τη γενική τάση αύξησης του πληθυσμού της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας & Θράκης, ο οποίος εμφανίζει αύξηση πληθυσμού κατά 6%, καθώς το ποσοστό αύξησης σε εθνικό επίπεδο φτάνει το 7% για την περίοδο 1991-2001.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

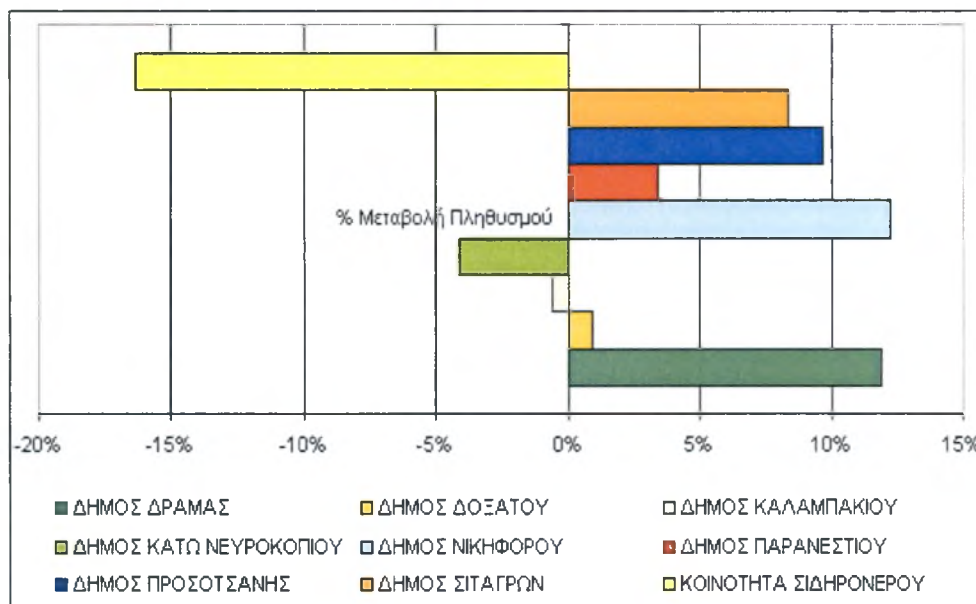
Αναλυτικότερα Δήμος Δράμας και ο Δήμος Νικηφόρου παρουσίασαν συγκριτικά τη μεγαλύτερη ποσοστιαία αύξηση (12%) στο Νομό Δράμας, ενώ αντίθετα η κοινότητα Σιδηρονέρου σημείωσε τη μεγαλύτερη μείωση του πληθυσμού κατά 16%. Σημαντική αύξηση ωστόσο παρουσίασαν οι Δήμοι Προσοτσάνης και Σιταγρών με ποσοστιαία αύξηση 10% και 8% αντίστοιχα.

Πίνακας 4: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

		Πληθυσμός 1991	Πληθυσμός 2001	Μεταβολή 91-01
ΝΟΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ		96.515	103.763	7,5%
1	ΔΗΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	49.716	55.214	11,1%
2	ΔΗΜΟΣ ΔΟΞΑΤΟΥ	10.898	11.113	2,0%
3	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	6.522	6.560	0,6%
4	ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	8.372	8.001	-4,4%
5	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	3.813	4.290	12,5%
6	ΔΗΜΟΣ ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	1.592	1.601	0,6%
7	ΔΗΜΟΣ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	10.228	11.258	10,1%
8	ΔΗΜΟΣ ΣΙΤΑΓΡΩΝ	4.860	5.295	9,0%
9	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	514	431	-16,1%

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, 2001

Διάγραμμα 1 : Ποσοστιαία Μεταβολή πληθυσμού 1991-2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 5: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Πληθυσμ. 1971	Πληθυσμ. 1981	Πληθυσμ. 1991	Πληθυσμ. 2001	Εκταση (τετρ.χλμ.)	Πυκνότητα (κάτ./τ.χλμ)
1		Δήμος Δοξάτου						
	1.1	Δοξάτο	3.440	3.389	3.594	3.739	27,7	135,0
	1.2	Μέγας Αλέξανδρος (Έδρα: Βαθύσπηλο) ⁽¹⁾	3.123	2.888	3.119	2.945	98,7	29,8
	1.3	Άγιος Αθανάσιος	2.645	3.013	3.553	3.465	25,7	134,8
	1.4	Κεφαλάρι	698	753	632	851	10,1	84,3
		Σύνολο(1)	9.906	10.043	10.898	11.000	162,2	67,8
2		Δήμος Καλαμπακίου						
	2.1	Αγία Παρασκευή	647	618	601	501	10,4	48,2
	2.2	Καλμπάκι (Έδρα)	2.974	3.389	3.388	3.489	24,5	142,4
	2.3	Καλαμώνας	818	874	831	786	22,4	35,1
	2.4	Νεροφράκτης	739	775	795	724	13,7	52,8
	2.5	Φτελιά	901	964	907	981	10,0	98,1
		Σύνολο(2)	6.079	6.620	6.522	6.481	81,0	80,0
3		Δήμος Κ. Νευροκοπίου						
	3.1	Κάτω Νευροκόπι(Έδρα)	2.278	2.370	2.158	2.072	67,1	30,9
	3.2	Αχλαδιά	118	107	103	86	47,1	1,8
	3.3	Βαθύτοπος	522	448	582	416	32,9	12,6
	3.4	Βόλακας	1.051	1.043	1.090	1.190	91,0	13,1
	3.5	Γρανίτης	103	88	120	102	26,6	3,8
	3.6	Δασωτό	437	275	271	224	17,5	12,8
	3.7	Εξοχή	289	204	239	179	44,0	4,1
	3.8	Κατάφυτο	300	220	218	165	76,2	2,2
	3.9	Κάτω Βροντού	613	483	401	528	60,2	8,8
	3.10	Λευκόγεια	745	605	611	573	79,9	7,2
	3.11	Μικροκλεισούρα	237	159	148	141	25,7	5,5
	3.12	Μικρομηλιά	78	43	55	62	130,2	0,5
	3.13	Οχυρό	772	654	557	510	41,9	12,2
	3.14	Παγονέρι	323	264	228	231	27,5	8,4
	3.15	Περιθώρι	1.163	982	943	833	32,2	25,9
	3.16	Ποταμοί	588	408	399	413	55,7	7,4
	3.17	Χρυσοκέφαλο	428	334	271	301	18,1	16,6

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Πληθυσμ. 1971	Πληθυσμ. 1981	Πληθυσμ. 1991	Πληθυσμ. 2001	Εκταση (τετρ.χλμ.)	Πυκνότητα (κάτ./τ.χλμ)
		Σύνολο(3)	10.045	8.687	8.394	8.026	873,8	9,2
4		Δήμος Νικηφόρου						
	4.1	Αδριανή	1.076	1.076	1.346	1.371	23,0	59,6
	4.2	Άνω Πυξάρι	217	136	162	195	19,9	9,8
	4.3	Νικηφόρος (Έδρα)	775	561	533	546	33,5	16,3
	4.4	Πλατανιά	802	607	747	964	50,6	19,1
	4.5	Πλατανόβρυση	430	321	464	483	55,1	8,8
	4.6	Πτελέα	406	387	307	376	28,4	13,2
	4.7	Υψηλή Ράχη	507	302	262	344	30,6	11,2
		Σύνολο(4)	4.213	3.390	3.821	4.279	241,1	17,7
5		Δήμος Παρανεστίου						
	5.1	Παρανέστι (με Θόλο & Σίλλη)	2.321	1.646	1.592	1.646	788,4	2,1
		Σύνολο(5)	2.321	1.646	1.592	1.646	788,4	2,1
6		Δήμος Προσοτσάνης						
	6.1	Προσοτσάνη (Έδρα)	3.775	3.716	3.683	3.937	48,9	80,5
	6.2	Ανθοχώρι	239	212	181	155	4,8	32,3
	6.3	Γραμμένη	395	375	311	460	4,8	95,8
	6.4	Καλή Βρύση	1.084	1.109	832	1.065	27,2	39,2
	6.5	Καλλιθέα	956	726	592	626	28,3	22,1
	6.6	Κοκκινόγεια	1.138	943	866	779	71,7	10,9
	6.7	Μικρόπολη	1.423	1.239	1.112	1.102	65,8	16,7
	6.8	Πανόραμα	54	33	78	89	29,3	3,0
	6.9	Πετρούσα	1.850	1.899	1.929	2.077	61,8	33,6
	6.10	Πύργοι	226	259	250	318	51,4	6,2
	6.11	Χαριτωμένη	605	561	394	607	25,0	24,3
		Σύνολο(6)	11.745	11.072	10.228	11.215	419,0	26,8
7		Δήμος Σιταγρών						
	7.1	Μαυρολεύκη	526	590	541	563	10,4	54,1
	7.2	Μεγαλόκαμπος	486	478	474	427	7,3	58,5
	7.3	Μικρόκαμπος	409	340	336	340	4,6	73,9
	7.4	Περιχώρα	302	252	400	366	4,4	83,2
	7.5	Σιταγροί	836	862	752	998	10,7	93,3
	7.6	Φωτολίβος (Έδρα)	1.820	1.788	1.728	1.817	19,0	95,6
	7.7	Αργυρούπολη	644	622	629	755	11,4	66,2
		Σύνολο(7)	5.023	4.932	4.860	5.266	67,8	77,7
8		Κοινότητα Σιδηρονέρου						
	8.1	Σιδηρόνερο (Έδρα) ⁽⁴⁾	512	265	383	346	257,7	1,3

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Πληθυσμ. 1971	Πληθυσμ. 1981	Πληθυσμ. 1991	Πληθυσμ. 2001	Εκταση (τετρ.χλμ.)	Πυκνότητα (κάτ./τ.χλμ)
	8.2	Σκαλωτή	77	60	131	84	93,6	0,9
		Σύνολο(8)	589	325	514	430	351,3	1,2
9		Δήμος Δράμας	41.088	48.057	49.725	55.632	484,0	114,9
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	91.009	94.772	96.554	103.975	3.468,6	30,0

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ, 2001

4.2. ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

Τα επίπεδο οικονομικής ανάπτυξης μιας γεωγραφικής ενότητας προσδιορίζεται σε σημαντικό βαθμό, πέρα από τους βασικούς οικονομικούς δείκτες και από τους δημογραφικούς, καθώς και από τις κοινωνικές μεταβλητές. Ειδικότερα το θέμα της υγείας και της παιδείας αποτελεί μείζονος σημασίας και επηρεάζει άμεσα την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού.

4.2.1. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Το ποσοστό των αποφοίτων Δημοτικού σχολείου στο Ν. Δράμας αντιστοιχεί στο 43%, ενώ αμέσως μετά έρχονται οι απόφοιτοι Β' εκπαίδευσης με ποσοστό 35%. Ωστόσο, σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα βρίσκεται το ποσοστό των αποφοίτων Γ' εκπαίδευσης, καθώς το ποσοστό των αποφοίτων υπολείπεται κατά 1% από το αντίστοιχο σε περιφερειακό επίπεδο και 4% σε εθνικό επίπεδο.

Θα πρέπει στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι το ποσοστό των γυναικών (67%), στο σύνολο του πληθυσμού του νομού για το έτος 2001, που δεν τελείωσαν το δημοτικό σχολείο είναι διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό των αντρών (33%). Όσον αφορά το ποσοστό των αποφοίτων της Α' εκπαίδευσης είναι το ίδιο και για τα δύο φύλλα (50%). Όσον αφορά τους απόφοιτους της Β' και Γ' εκπαίδευσης η αντιστοιχία που παρουσιάζουν άντρες και γυναίκες είναι ίδια. Οι άντρες απόφοιτοι υπερτερούν από τις γυναίκες με διαφορά 8% στη Β' και 4% στην Γ' εκπαίδευσης.

Σύμφωνα με την Έρευνα Διαρροής στο Γυμνάσιο που πραγματοποιήθηκε από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο το 2001, ο Νομός Δράμας αντιμετωπίζει πρόβλημα σχολικής διαρροής στα πλαίσια της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, εφόσον κατέχει την 26^η θέση κατά τη χρονική περίοδο 1987-1988 και την 28^η θέση για την περίοδο 1997-1998.

Σύμφωνα με τη συγκεκριμένη έρευνα αναφέρεται ότι, για τη σχολική χρονιά 1987-1988, ο νομός κατείχε 14,7% σχολική διαρροή, τη στιγμή που ο εθνικός μέσος όρος ήταν μικρότερος κατά 2 περίπου ποσοστιαίες μονάδες, ενώ τη σχολική χρονιά 1997-1998 είχε σχολική διαρροή 6,42%, ενώ ο εθνικός μέσος όρος είχε φτάσει το 6,98%. €

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ο τομέας της παιδείας αποτελεί ένα από τα βασικότερα κεφάλαια ανάπτυξης της χώρας και ότι μαζί με την πολιτιστική μας παραγωγή (σύγχρονη και κληρονομημένη) αποτελεί κυριολεκτικά την εθνική μας βιομηχανία. Επιδιώκεται η διατήρηση και η διεύρυνση του κοινωνικού χαρακτήρα της παρεχόμενης εκπαίδευσης σε όλα τα στάδιά της, για την ανταπόκρισή της στις σύγχρονες τάσεις και εξελίξεις της παραγωγικής διαδικασίας.

Όσον αφορά την περιοχή μελέτης, δηλαδή τον αγροτικό χώρο του νομού Δράμας παρουσιάζονται παρακάτω συγκεκριμένα στοιχεία για το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων, ανά καποδιστριακό Δήμο. Τα παρακάτω στοιχεία τα οποία εμφανίζονται στον πίνακα μαρτυρούν το επίπεδο εκπαίδευσης το οποίο έχουν λάβει οι κάτοικοι και επιπλέον πραγματοποιείται μία σύγκριση μεταξύ των ανδρών και των γυναικών.

Πίνακας 6: ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Επίπεδο εκπαίδευσης	2001 Πραγματικός πληθυσμός		
	Σύνολο	Αρρενες	Θήλεις
Δήμος Δοξάτου			
Σύνολο	9.971	4.862	5.109
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	17	12	5
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	364	193	171
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	186	88	98
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	255	120	135
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	1.926	1.064	862
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	1.108	608	500
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδευσεως	4.153	2.072	2.081
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	1.454	556	898
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	508	149	359
Δήμος Καλαμπακίου			
Σύνολο	5.815	2.865	2.950
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	9	6	3

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	175	81	94
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	142	54	88
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	126	54	72
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	1.051	609	442
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	579	320	259
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	2.699	1.398	1.301
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	832	289	543
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	202	54	148
Δήμος Κ. Νευροκοπίου			
Σύνολο	7.220	3.608	3.612
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	6	5	1
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	110	50	60
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	67	29	38
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	136	62	74
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	1.079	581	498
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	838	480	358
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	3.415	1.822	1.593
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	1.166	465	701
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	403	114	289
Δήμος Νικηφόρου			
Σύνολο	3.894	1.924	1.970
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	3	3	0
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	74	38	36
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	38	21	17
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	78	33	45

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	781	431	350
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	467	252	215
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	1.806	922	884
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	525	195	330
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	122	29	93
Δήμος Παρανεοστίου			
Σύνολο	1.502	801	701
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	3	2	1
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	44	28	16
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	22	11	11
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	46	29	17
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	354	225	129
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	158	87	71
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	661	349	312
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	155	57	98
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	59	13	46
Δήμος Προσοτσάνης			
Σύνολο	10.183	5.032	5.151
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	6	3	3
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	295	142	153
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	131	55	76
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	247	91	156
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	1.740	1.007	733
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	1.133	631	502
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	4.218	2.206	2.012
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και	1.868	757	1.111

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ανάγνωση			
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	545	140	405
Δήμος Σιταγρών			
Σύνολο	4.758	2.293	2.465
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	7	3	4
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	129	70	59
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	67	27	40
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	91	41	50
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	978	561	417
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	579	286	293
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	2.054	1.032	1.022
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	671	239	432
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	182	34	148
Κοινότητα Σιδηρόνερου			
Σύνολο	400	214	186
Κάτοχοι Μεταπτυχιακού - Διδακτορικού Τίτλου	0	0	0
Πτυχιούχοι Ανωτάτων Σχολών	16	7	9
Πτυχιούχοι ΤΕΙ (ΚΑΤΕ ΚΑΤΕΕ)	16	9	7
Πτυχιούχοι Ανωτέρων Σχολών	8	4	4
Απόφοιτοι Μέσης εκπαίδευσης	74	46	28
Τελείωσαν τη Γ' τάξη Γυμνασίου	34	23	11
Απόφοιτοι Στοιχειώδους Εκπαιδύσεως	172	92	80
Δεν τελείωσαν το Δημοτικό αλλά γνωρίζουν γραφή και ανάγνωση	69	32	37
Αγράμματοι (μη γνωρίζοντες γραφή και ανάγνωση)	11	1	10

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Από τον παραπάνω πίνακα γίνεται αντιληπτό πως το επίπεδο εκπαίδευσης των κατοίκων των αγροτικών περιοχών του Ν Δράμας δεν είναι το υψηλότερο δυνατό. Ειδικά το ποσοστό όσων έχουν αποφοιτήσει από ανώτερες ή ανώτατες σχολές είναι πολύ μικρό στους περισσότερους δήμους. Αυτό μπορεί να συσχετιστεί άμεσα με αδυναμία προσαρμογής στις νέες συνθήκες της ευρωπαϊκής πολιτικής και στην αδυναμία ανάληψης επενδυτικών πρωτοβουλιών στα πλαίσια της αγροτικής επιχειρηματικότητας, για τη βελτίωση και των συνθηκών παραγωγής αλλά και για τη διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας.

4.2.2. ΥΓΕΙΑ-ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΝΟΙΑ

Το Γενικό Νοσοκομείο Δράμας, δυναμικότητας 250 κλινών και εμβαδού 21.000 τ.μ. αποτελεί σήμερα τον πυρήνα γύρω από τον οποίο δραστηριοποιούνται όλες οι υπηρεσίες υγείας του νομού.

Άξονες γύρω από τους οποίους λειτουργεί η πρωτοβάθμια περίθαλψη για τις αγροτικές περιοχές, οι οποίες αποτελούν και το πεδίο ενδιαφέροντος της παρούσης μελέτης, αποτελούν τα τρία Κέντρα Υγείας (Κ. Νευροκοπίου-Προσοτσάνης-Παρανεστίου), οι οποίες διαθέτουν τον κατάλληλο εξοπλισμό και την κτιριακή υποδομή.

Με την ενεργοποίηση των υπηρεσιών προληπτικής ιατρικής, το επίπεδο υγείας του πληθυσμού πλησίασε τα επιθυμητά επίπεδα. Βασική επιδίωξη είναι η μείωση και σε ορισμένες περιπτώσεις η εξαφάνιση των επιδημικών νοσημάτων με την εφαρμογή προγραμμάτων προληπτικών εμβολιασμών και το συνεχή έλεγχο της υγιεινής των συστημάτων ύδρευσης και αποχέτευσης.

Στον παρακάτω πίνακα ακολουθούν πληροφορίες για την εξέλιξη στον τομέα υγείας του νομού.

Πίνακας 7: ΙΑΤΡΙΚΗ ΥΠΟΔΟΜΗ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A		1998	1999	2005
1	Νοσοκομεία	1	1	1
2	Κλίνες νοσοκομείων	219	265	265
3	Ιδιωτικά Θεραπευτήρια	3	3	3
4	Κλίνες ιδιωτικών θεραπευτηρίων	57	57	125
5	Ημέρες νοσηλείας	54.954	54.712	43.659
6	Κέντρα υγείας	3	3	3
7	Αριθμός ιατρών	274	275	251

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

8	Αριθμός οδοντιάτρων	73	75	76
9	Αριθμός νοσηλευτικού προσωπικού	287	289	296
10	Φαρμακεία	78	79	78

ΠΗΓΗ: www.godrma.gr

Πίνακας 8: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΗΣ ΠΕΡΙΘΑΛΨΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙ Α	ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ	Ι.Κ.Α.
1		Δήμος Δοξάτου				
	1.1	Δοξάτο			1	
	1.2	Μέγας Αλέξανδρος				
	1.2.1	Κύρια			1	
	1.2.2	Αγορά				
	1.2.3	Πηγαδια				
	1.3	Άγιος Αθανάσιος				
	1.4	Κεφαλάρι				
		Σύνολο(1)				
2		Δήμος Δράμας				
	2.1	Δράμα (Έδρα) ⁽²⁾				
	2.1.1	Δράμα (πόλη)	1			1
	2.1.2	Αμπελάκια				
	2.1.3	Νέα Σεβάστια				
	2.1.4	Ταξιάρχες				
	2.2	Καλλίφυτος			1	
	2.3	Καλός Αγρός				
	2.4	Κουδούνια				
	2.5	Λιβαδερό				
	2.6	Μακρυπλάγι				
	2.7	Μαυρόβατος				
	2.8	Μικροχώρι				
	2.9	Μοναστηράκι				
	2.10	Μυλοπόταμος				
	2.11	Ξηροπόταμος			1	
	2.12	Χωριστή				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙ Α	ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ	Ι.Κ.Α.
	2.13	Νικοτσάρα				
		Σύνολο(2)				
3		Δήμος Καλαμπακίου				
	3.1	Αγία Παρασκευή				
	3.2	Καλμπάκι (Έδρα)			1	
	3.3	Καλαμώνας				
	3.4	Νεροφράκτης				
	3.5	Φτελιά				
		Σύνολο(3)				
4		Δήμος Κ. Νευροκοπίου				
	4.1	Κάτω Νευροκόπι(Έδρα)		1	1	1
	4.2	Αχλαδιά				
	4.3	Βαθύτοπος				
	4.4	Βόλακας			1	
	4.5	Γρανίτης				
	4.6	Δασωτό				
	4.7	Εξοχή				
	4.8	Κατάφυτο				
	4.9	Κάτω Βροντού				
	4.10	Λευκόγεια			1	
	4.11	Μικροκλεισούρα				
	4.12	Μικρομηλιά				
	4.13	Οχυρό				
	4.14	Παγονέρι			1	
	4.15	Περιθώρι			1	
	4.16	Ποταμοί			1	
	4.17	Χρυσοκέφαλο				
		Σύνολο(4)				
5		Δήμος Νικηφόρου				
	5.1	Αδριανή			1	
	5.2	Άνω Πυξάρι				
	5.3	Νικηφόρος (Έδρα)			1	
	5.4	Πλατανιά			1	
	5.5	Πλατανόβρυση				
	5.6	Πτελέα				

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΝΟΣΟΚΟΜΕΙ Α	ΚΕΝΤΡΑ ΥΓΕΙΑΣ	ΑΓΡΟΤΙΚΑ ΙΑΤΡΕΙΑ	Ι.Κ.Α.
	5.7	Υψηλή Ράχη				
		Σύνολο(5)				
6		Δήμος Παρανεστίου				
	6.1	Παρανέστι (με Θόλο & Σύλη)		1		
		Σύνολο(6)				
7		Δήμος Προσοτσάνης				
	7.1	Προσοτσάνη (Έδρα)		1		
	7.2	Ανθοχώρι				
	7.3	Γραμμένη				
	7.4	Καλή Βρύση			1	
	7.5	Καλλιθέα			1	
	7.6	Κοκκινόγεια				
	7.7	Μικρόπολη			1	
	7.8	Πανόραμα				
	7.9	Πετρούσα			1	
	7.10	Πύργοι				
	7.11	Χαριτωμένη				
		Σύνολο(7)				
8		Δήμος Σιταγρών				
	8.1	Μαυρολεύκη				
	8.2	Μεγαλόκαμπος				
	8.3	Μικρόκαμπος				
	8.4	Περιχώρα				
	8.5	Σιταγροί			1	
	8.6	Φωτολίβος (Έδρα)			1	
	8.7	Αργυρούπολη				
		Σύνολο(8)				
9		Κοινότητα Σιδηρονέρου				
	9.1	Σιδηρόνερο (Έδρα)			1	
	9.2	Σκαλωτή				
		Σύνολο(9)				
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΣ	1	3	21	2

ΠΗΓΗ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας Α.Ε.

5. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΣ

5.1. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

Στο **Δήμο Δοξάτου** υπάρχουν δυο εθνικά στάδια με γήπεδα ποδοσφαίρου, μπάσκετ, βόλεϊ στο Δοξάτο και Άγιο Αθανάσιο. Επίσης, κλειστό Γυμναστήριο στο Δοξάτο και γήπεδα ποδοσφαίρου στο δημοτικό διαμέρισμα Μ. Αλεξάνδρου και Κεφαλαρίου. Ειδικότερα, το δημοτικό διαμέρισμα Μ. Αλεξάνδρου παρουσιάζει σοβαρές ελλείψεις στο χώρο της αθλητικής υποδομής και του εξοπλισμού, με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι ανάγκες των αθλούμενων νέων.

Στο **Δήμο Καλαμπακίου** υπάρχει ένα εθνικό στάδιο στο Δ.Δ. Καλαμπακίου, ενώ υπάρχουν και τέσσερα γήπεδα ποδοσφαίρου στα υπόλοιπα Δημοτικά Διαμερίσματα. Γενικότερα στον εν λόγω Δήμο η αθλητική υποδομή δεν κρίνεται ικανοποιητική καθώς απουσιάζει οποιαδήποτε πλην των προαναφερόμενων γηπέδων με αποτέλεσμα να μην καλύπτονται οι ανάγκες για άθληση.

Στο **Δήμο Νευροκοπίου** όλα τα δημοτικά διαμερίσματα διαθέτουν γήπεδα ποδοσφαίρου. Στην έδρα του Δήμου, λειτουργεί κλειστό γυμναστήριο, το οποίο αρκετές φορές στο παρελθόν χρησίμευε και για φύλαξη αγροτικών προϊόντων. Στο Δήμο υπάρχουν επίσης αρκετά σχολικά γήπεδα. Στο Δήμο δραστηριοποιούνται 12 αθλητικά σωματεία από τα οποία τα οχτώ (8) είναι ποδοσφαιρικά σωματεία, ένα (1) σωματείο στίβου, ένα (1) σωματείο πάλης και δύο (2) σωματεία χιονοδρομίας.

Στο **Δήμο Νικηφόρου** υπάρχουν γήπεδα ποδοσφαίρου και μπάσκετ, αλλά τα περισσότερα είναι ακατάλληλα διαμορφωμένα ή χρειάζονται βελτιώσεις. Έτσι είναι περιορισμένη η δυνατότητα ανάπτυξης άλλου είδους αθλητικής δραστηριότητας. Στον τομέα των αθλητικών δραστηριοτήτων, ενώ υπάρχουν αθλητικοί σύλλογοι στα περισσότερα Δ. Διαμερίσματα ασχολούνται μόνο με το ποδόσφαιρο.

Ο **Δήμος Παρανεστίου** έχει τον αθλητικό Σύλλογο Ηρακλή και διαθέτει ένα γήπεδο ποδοσφαίρου στο Θόλο. Η περιοχή όμως ενδείκνυται για την άσκηση αθλημάτων που είναι σχετικά με το βουνό, το ποτάμι και το δάσος, όπως περιπάτους, ορειβασία, αναρριχήσεις, αλιεία, κνήγι, mountain bike.

Στο χώρο του αθλητισμού ο **Δήμος Προσοτσάνης** δεν εμφανίζει ιδιαίτερα ικανοποιητική κατάσταση, διότι δεν διαθέτει τις ανάλογες αθλητικές υποδομές που θα καλύψουν σε γενικές γραμμές τις ανάγκες άθλησης των νέων. Συγκεκριμένα, γήπεδο ποδοσφαίρου δεν διαθέτουν 3 από τα 11 δημοτικά διαμερίσματα του Δήμου (δημοτ. διαμέρισμα Ανθωχωρίου, Πανοράματος, Πύργων). Στίβο 400μ. και κλειστό γυμναστήριο διαθέτει μόνο το δημοτ. διαμερ. Προσοτσάνης.

Στην **Κοινότητα Σιδηρονέρου** η κατάσταση στον τομέα της άθλησης και των αθλητικών υποδομών είναι υποβαθμισμένη. Υπάρχει γήπεδο ποδοσφαίρου και μπάσκετ, αλλά είναι ακατάλληλα διαμορφωμένα. Δεν δίνεται καμιά δυνατότητα για άλλου είδους άθληση εκτός του ποδοσφαίρου.

Ο **Δήμος Σιταγρών** από την πλευρά των αθλητικών εγκαταστάσεων χαρακτηρίζεται φτωχός. Δεν διαθέτει επαρκείς αθλητικές υποδομές, ενώ οι υπάρχουσες είναι σε καλή κατάσταση ή ημιτελείς και απαιτούνται επισκευές προκειμένου να γίνει σωστή αξιοποίηση τους. Συγκεκριμένα, οι μόνες εγκαταστάσεις που υπάρχουν είναι τα γήπεδα ποδοσφαίρου (ένα σε κάθε Δημοτικό Διαμέρισμα) με εξαίρεση το Δ.Δ. Σιταγρών στο οποίο υπάρχουν δύο.

5.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Ο Ν. Δράμας παρουσιάζει μία πληθώρα τουριστικών πόρων. Τα στοιχεία της βυζαντινής και προσφυγικής παράδοσης είναι διάχυτα σε όλη την περιοχή. Η πόλη της Δράμας, μάλιστα έχει ενταχθεί στο Εθνικό Πολιτιστικό Δίκτυο Πόλεων, γεγονός πολύ σημαντικό για την πολιτιστική αναβάθμιση της περιοχής.

Το «κεφάλαιο» των εθίμων, εορτασμών και των λοιπών πολιτιστικών δραστηριοτήτων προσφέρει την απαραίτητη εγγύηση για την αξιοποίηση του πολιτιστικού υποβάθρου του νομού. Στο Βώλακα οι μεταμφιέσεις γίνονται ανήμερα του Αγίου Ιωάννη, στις 7 Ιανουαρίου. Πρωταγωνιστούν οι «Αράπηδες», με καμπούρες στη ράχη, βαριά κουδούνια στη μέση, προβιά που καλύπτει το κεφάλι και χοντρό ξύλο στο χέρι, ενώ τα πρόσωπα και τα χέρια είναι μαυρισμένα με καπνιά. Στο ίδιο χωριό την επόμενη μέρα, 8 Ιανουαρίου, γίνεται αναπαράσταση τοπικού γάμου, ενώ βγαίνουν και οι «Αρκούδες», άντρες μεταμφιεσμένοι με ολόκληρες προβιές. Ας σημειωθεί ότι η μέρα αυτή είναι αφιερωμένη στη «μαμή», την οποία επισκέπτονται οι μητέρες με διάφορα δώρα. Πρόκειται για έθιμο που διασώζει στοιχεία από ανάλογες τελετές της αρχαιότητας με έντονο γονιμικό χαρακτήρα, όπως ήταν τα Θεσμοφόρια και τα Αλώα.

Στην Πετρούσα οι εκδηλώσεις γίνονται την επόμενη και την μεθεπόμενη των Θεοφανείων, 7 και 8 Ιανουαρίου, με κύριο στοιχείο του γιορτασμού πομπική περιφορά με λύρες και νταχαρέδες

μιας καμήλας, εικονικής σήμερα, πραγματικής παλιότερα. Τη δεύτερη μέρα γίνεται και εδώ παράσταση γάμου, χαρίζοντας κέφι και χαρά.

Ανάλογες με τις παραπάνω είναι οι μεταμφιέσεις και στους Πύργους, την ημέρα των Θεοφανείων και την επομένη, με δέρματα, κουδούνια και με ολονύχτιο γλέντι. Στην Καλή Βρύση τα δρώμενα των ημερών αυτών, παίρνουν περισσότερο συγκροτημένη μορφή στη διάρκεια ενός πανηγυρικού τριημέρου με ευρύτερο εθιμολογικό πλαίσιο, που αρχίζει από την παραμονή των Θεοφανείων με τελετουργικό δείπνο των μελών κάθε οικογένειας. Πρωταγωνιστούν τα «Μπαμπούγερα», άντρες μεταμφιεσμένοι ζωόμορφα, ζωσμένοι βαριά κουδούνια. Αποκορύφωμα και λήξει του γιορτασμού αποτελεί και εδώ η εύθυμη αναπαράσταση γάμου, στις 8 Ιανουαρίου. Στα δρώμενα της Καλής Βρύσης προσδίδει ιδιαίτερη διάσταση η πρόσφατη ανακάλυψη του Ιερού του Διονύσου. Φαίνεται έτσι ένα δρώμενο με έντονο διονυσιασμό και λειτουργεί στο φυσικό του χώρο.

Στις 6 Απριλίου γιορτάζεται η επέτειος της μάχης Οχυρών Λίσε, στο Οχυρό. Το Οχυρο και τα γύρω βουνά είναι γνωστά από την περίφημη γραμμή των οχυρών του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου και την ηρωική αντίσταση των λιγοστών Ελλήνων στρατιωτών εναντίον των γερμανικών δυνάμεων τον Απρίλιο του 1941. Κοντά στην Κοινότητα του Οχυρού βρίσκεται το απόρθητο Οχυρό Λίσε. Το Οχυρό Λίσε και το μικρό μουσείο είναι επισκέψιμα μόνο όταν ανοίγουν οι χώροι στο κοινό για τις επετειακές εκδηλώσεις στις 6 Απριλίου ή την πρώτη Κυριακή του Απριλίου.

Κάθε χρόνο κοντά στο δασικό χωριό Ελατιά, στις 20 Ιουλίου ανήμερα του Προφήτη Ηλία, γίνεται το «Αντάμωμα» των Σαρακατσάνων. Η περιοχή άλλωστε κατοικούνταν μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1940, από τους Σαρακατσάνους με τα κοπάδια τους στις μικρές κοινωνίες των «τσελιγκάτων». Από τα μέσα της άνοιξης έως τα μέσα του φθινοπώρου (από τη γιορτή του Αγίου Γεωργίου μέχρι τη γιορτή του Αγίου Δημητρίου), οι Σαρακατσάνοι έφεραν εδώ τα κοπάδια τους σε τριάντα τσελιγκάτα, όπως στου «Κούτρα», του «Λεπίδα» κ.α. Πολλές περιοχές των γύρω βουνών φέρουν σήμερα το όνομα αυτών των τσελιγκάτων.

Ξεχωριστής σημασίας είναι επίσης τα «Ακρίτεια» στις 25 έως 27 Ιουλίου και Οι ημέρες πατάτας στα Μέσα Φθινοπώρου, με μουσικές εκδηλώσεις και εδέσματα με βάση την πατάτα, πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στο Κάτω Νευροκόπι.

Άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις που πραγματοποιούνται στη ευρύτερη περιοχή του νομού Δράμας είναι στις 18 Ιανουαρίου το «Κουρμπάνι» στο Καλαμπάκι, την Καθαρά Δευτέρα το καρναβάλι στη Χωριστή, στις 2 Μαΐου Οι ιπποδρομίες στο Δοζάτο, στις 21 Μαΐου τα «Αναστενάρια»-πυροβασίες στη Μαυρολεύκη, στο Τέλος Ιουνίου τα «Ελευθέρια» στο Δήμο Δράμας, στα Μέσα Σεπτεμβρίου το Φεστιβάλ ταινιών μικρού μήκους στη Δράμα.

6. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΟΣΕΙΣ ΝΟΜΟΥ

6.1. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

Στο κεφάλαιο που ακολουθεί εξετάζονται τα οικονομικά χαρακτηριστικά του πληθυσμού, στο Νομό Δράμας και στην Περιφέρεια Α.Μ.Θ.

Συγκεκριμένα εξετάζονται η συνολική και κατά τομέα απασχόληση, ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός και η ανεργία κατά φύλο και ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός κατά ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας.

Τα στοιχεία που παρουσιάζονται στους πίνακες που ακολουθούν, προέρχονται από τις απογραφές πληθυσμού των ετών 1991 και 2001. Γίνεται αναφορά σε στοιχεία που προκύπτουν από τη «Μελέτη διερεύνησης της υφιστάμενης κατάστασης, των τάσεων και των αναγκαιών παρεμβάσεων για κρίσιμους κλάδους της οικονομίας του Νομού Δράμας» (ΟΜΑΣ ΕΠΕ, 2000), καθώς επίσης και σε στοιχεία της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΣΥΕ.

Η Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας (ΕΣΥΕ), ο οποίος είναι ο επίσημος κρατικός φορέας επιφορτισμένος με την στατιστική καταγραφή των δεικτών που προσδιορίζουν την αγορά εργασίας, συλλέγει, επεξεργάζεται και δημοσιεύει στοιχεία στα πλαίσια των Ερευνών Εργατικού Δυναμικού (ΕΕΔ) σε επίπεδο διοικητικής Περιφέρειας, με χρονικό σημείο αναφοράς το πρώτο τρίμηνο κάθε έτους για την περίοδο 1992-1997 και για κάθε τρίμηνο από το 1998 και έκτοτε.

Ειδικότερα φαίνεται μείωση του ποσοστού των απασχολούμενων, τόσο στο σύνολο του Νομού (από 91,05% το 1991 σε 84,45% το 2001), όσο και αγροτικές περιοχές, με ταυτόχρονη αύξηση της ανεργίας, που από 8,95% (στο σύνολο του Νομού) το 1991, ανεβαίνει στο 15,55% (στο σύνολο του Νομού) το 2001. Φαίνεται μάλιστα ότι η ανεργία πλήττει κυρίως τους Δήμους Κ. Νευροκοπίου και Προσοτσάνης. Το ποσοστό ανεργίας του Νομού ανέρχεται το 1998 στο 13,1%, παραμένοντας υψηλότερο από το αντίστοιχο της Περιφέρειας (10,93%) και της Χώρας (10,8%). Επίσης, φαίνεται ότι η ανεργία πλήττει περισσότερο τους νέους και τις γυναίκες (ποσοστό 11,4% στο σύνολο του Νομού το 1991 και 20,9% το 1998) σε σχέση με τους άνδρες (ποσοστό 8,95% στο σύνολο του Νομού το 1991 και 7,9% το 1998), φαινόμενο το οποίο καταγράφεται και από την απογραφή του 2001(Πίνακας..). Σε όλο το διάστημα 1991-2001 το ποσοστό ανεργίας των γυναικών είναι συντριπτικά μεγαλύτερο από αυτό των αντρών. Το ότι ο γυναικείος πληθυσμός αντιμετωπίζει τα εντονότερα προβλήματα και συντελεί στη γενικότερη διαμόρφωση

των συνολικών δεικτών ανεργίας στο Νομό, έχει να κάνει με την παραγωγική και κοινωνική διάρθρωση του Νομού. Με τη συρρίκνωση κλάδων που απασχολούσαν ή απασχολούν γυναίκες (π.χ. έτοιμο ένδυμα) δημιουργούνται έντονα προβλήματα ανεργίας στο γυναικείο εργατικό δυναμικό.

Το 45,4% των ανέργων στο Νομό κατά το 1998 είναι πρώην εργαζόμενοι και το υπόλοιπο 54,6% νεοεισερχόμενοι στην αγορά εργασίας. Το μεγαλύτερο ποσοστό ανέργων πρώην εργαζόμενων κατά το 1998 προέρχεται από τη μεταποίηση (45%), που διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο και συνδέεται με άλλες οικονομικές δραστηριότητες οι οποίες εξαρτώνται κατά ένα σημαντικό βαθμό από την εξέλιξη της μεταποίησης. Ένα δε σημείο που παρουσιάζει ενδιαφέρον είναι η δραματική αύξηση στο Νομό των μακροχρόνια ανέργων (142,6%), για το διάστημα 1991-1998, σε σχέση με την έτσι και αλλιώς πολύ μεγάλη αύξηση των μακροχρόνια ανέργων στην Περιφέρεια (κατά 98,4%) και στο σύνολο της Χώρας (κατά 93,5%).

Το ποσοστό απασχόλησης στο Νομό είναι μικρότερο από αυτό της Περιφέρειας και για το 1991 και για το 2001. Ο αριθμός των απασχολούμενων στο Νομό κατά τα έτη 1991-1998 εμφανίζει πτώση και το ποσοστό των απασχολούμενων σε σχέση με τον οικονομικά ενεργό πληθυσμό για το έτος 1998 είναι 86,94%, μικρότερο δηλαδή από το αντίστοιχο της Περιφέρειας (89,1%) αλλά και της Χώρας (89,2%).

Όσον αφορά στην κατανομή της απασχόλησης ανά τομέα στο Νομό, φαίνεται ότι κατά το χρονικό διάστημα 1991-2001 έχουμε μείωση της απασχόλησης στον πρωτογενή τομέα (από 22,56% το 1991 σε 17,79% το 2001), μείωση και στον δευτερογενή τομέα (από 32,63% το 1991 σε 26,75% το 2001), ενώ παρουσιάζεται αύξηση των απασχολούμενων στον τριτογενή τομέα (από 41,56% το 1991 σε 53,46% το 2001).

Αναφορικά με τα περιφερειακά δεδομένα, διαπιστώνεται κατά την υπό εξέταση περίοδο μείωση του ενεργού οικονομικά πληθυσμού παρά την, με βάση τα στοιχεία της απογραφής του 2001, αύξηση του γενικού πληθυσμού της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης. Ενδεχομένως, η αντίρροπη τάση που παρατηρείται μεταξύ συνολικού και οικονομικά ενεργού πληθυσμού να οφείλεται σε συνδυασμό παραγόντων, όπως η παρουσία πληθυσμού με ηλικιακή διάρθρωση η οποία δεν περιλαμβάνεται στο εργατικό δυναμικό και η μη-καταγεγραμμένη απασχόληση κάποιου τμήματος του πληθυσμού της Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης που προέρχεται από το ρεύμα της μετανάστευσης προς την Ε.Ε.

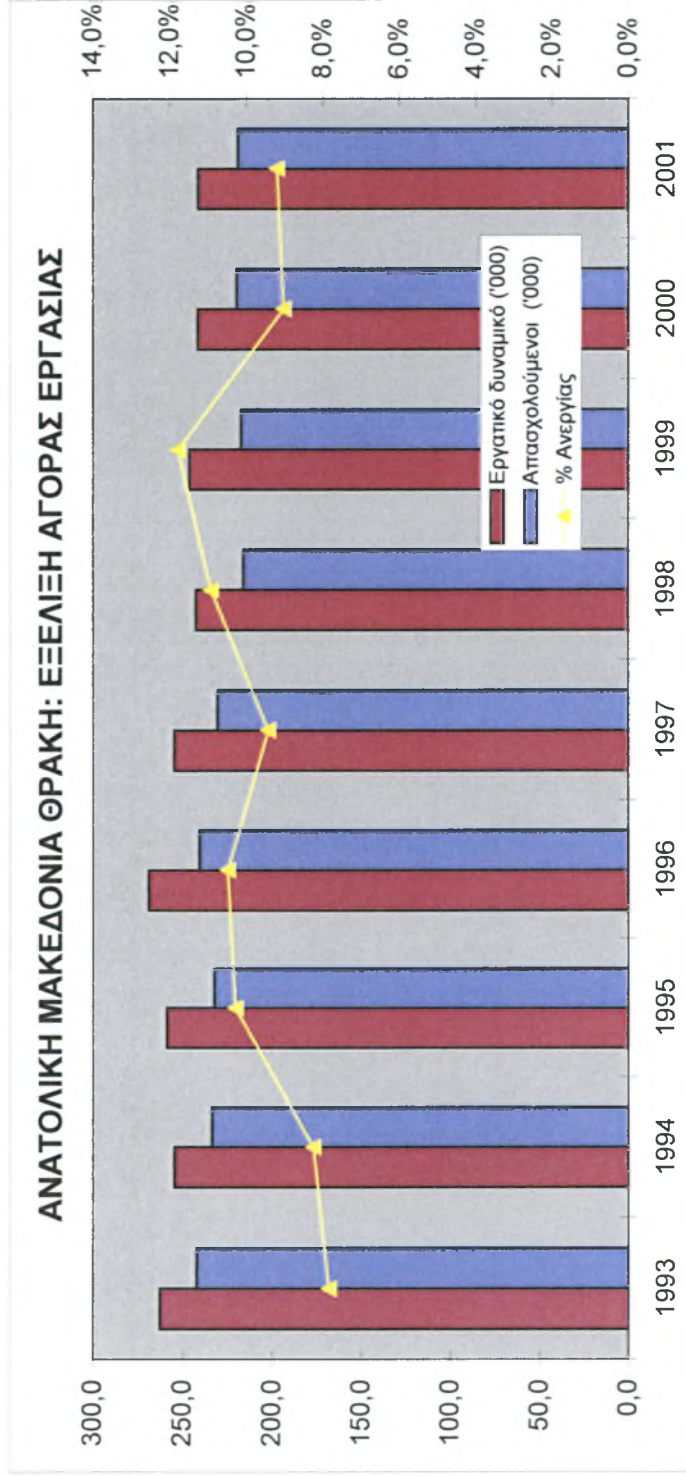
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
 ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 9: ΜΕΓΕΘΗ ΑΓΟΡΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ-ΘΡΑΚΗΣ

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Εργατικό δυναμικό ('000)	262,7	254,5	258,7	268,8	254,5	242,5	246,1	241,5	241,2
Απασχολούμενοι ('000)	242,1	233,5	232,2	240,6	230,5	216,0	217,1	219,7	219,0
Άνεργοι	20,6	21	26,6	28,2	24	26,5	29,0	21,8	22,2
% Άνεργιας	7,84%	8,25%	10,28%	10,49%	9,43%	10,93%	11,78%	9,03%	9,20%

ΠΗΓΗ: ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΣΥΕ

Διάγραμμα 2: Εξέλιξη Αγοράς Εργασίας

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Διαφαίνεται χαρακτηριστικά ότι κατά τα έτη 1995-1999, ο αριθμός των ανέργων της Περιφέρειας παρουσιάζει έντονη διακύμανση, πλησιάζοντας ή και υπερβαίνοντας σε ποσοστιαία βάση τους αντίστοιχους εθνικούς μέσους όρους για κάποια έτη. Ωστόσο, την διετία 2000-2001, η ανεργία στη Περιφέρεια μειώνεται σημαντικά σε σχέση με τη προηγούμενη περίοδο και με τη χώρα συνολικά.

Η ασθενής οικονομική επίδοση σε όρους απασχόλησης στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη επιτείνεται από την σχετικά δυσμενή τομεακή διάρθρωση της αναπτυσσόμενης οικονομικής δραστηριότητας, η οποία χαρακτηρίζεται από την επικράτηση της γεωργίας συγκριτικά με το σύνολο των περιφερειών, τόσο στην Ελλάδα όσο και στην Ε.Ε. Οι διαρθρωτικές αλλαγές στη γεωργία, σε εθνικό αλλά και κοινοτικό επίπεδο, έχουν αναμφίβολα επιφέρει μεγάλης κλίμακας απώλειες θέσεων εργασίας στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη κατά την περίοδο εφαρμογής του Β' Π.Ε.Π, όπως διαφαίνεται από τον παρακάτω Πίνακα.

Πίνακας 10: ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ ΣΤΗΝ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ-ΘΡΑΚΗ

	1997		1998		1999		2000	
	ΑΡΙΘΜΟΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ	% ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
Πρωτογενής Τομέας	92.000	40,00%	88.886	40,18%	86.447	39,66%	80.309	36,38%
Δευτερογενής Τομέας	41.000	17,83%	40.232	18,19%	41.908	19,23%	45.116	20,44%
Τριτογενής Τομέας	97.000	42,17%	92.076	41,63%	89.606	41,11%	95.320	43,18%
Σύνολο	230.000	100,00%	221.193	100,00%	217.960	100,00%	220.745	100,00%

ΠΗΓΗ: ΕΡΕΥΝΑ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ, ΕΣΥΕ

Προκύπτει, από τα παραπάνω στοιχεία, ότι η αναδιάρθρωση της αγοράς εργασίας στην Ανατολική Μακεδονία Θράκη δεν έχει συντελεσθεί πλήρως, δεδομένου ότι παρά το γεγονός ότι το μερίδιο του πρωτογενή τομέα μειώνεται διαρκώς, η παρατηρούμενη αύξηση της απασχόλησης στο δευτερογενή τομέα και η ανάκαμψη στις υπηρεσίες δεν έχει οδηγήσει σε υψηλότερα επίπεδα συνολικής απασχόλησης.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 11: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ (ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΑ, 1991)

Α/Α	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ										ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗ Σ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ	%	ΠΡΩΤ/ΝΟΥΣ	% ΔΕΥ/ΝΟΥΣ	% ΤΡΙ/ΝΟΥ Σ	% ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ	ΣΥΝΟΛ Ο	<25 ετών	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ
1	Δήμος Δοξιάτου	3.933	1.030	1.383	1.335	185	26,19%	35,16%	33,94%	4,70%	4.267	753	17,65%	
2	Δήμος Καλαμλακίου	2.328	1.019	575	669	65	43,77%	24,70%	28,74%	2,79%	2.504	455	18,17%	
3	Δήμος Κ. Νευροκοπίου	2.871	1.424	514	703	230	49,60%	17,90%	24,49%	8,01%	3.157	569	18,02%	
4	Δήμος Νικηφόρου	1.105	273	437	343	52	24,71%	39,55%	31,04%	4,71%	1.286	254	19,75%	
5	Δήμος Παρανεαστίου	518	197	154	164	3	38,03%	29,73%	31,66%	0,58%	573	81	14,14%	
6	Δήμος Προσοτσάνης	3.339	1.191	1.043	966	139	35,67%	31,24%	28,93%	4,16%	3.658	605	16,54%	
7	Δήμος Σιταγρών	1.642	736	406	430	70	44,82%	24,73%	26,19%	4,26%	1.800	315	17,50%	
8	Κοινότητα Σιδηρονέρου	204	80	69	49	6	39,22%	33,82%	24,02%	2,94%	212	27	12,74%	
9	Δήμος Δράμας	16.373	1.236	5.811	8.576	750	7,55%	35,49%	52,38%	4,58%	18.348	2.864	15,61%	
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	31.846	7.186	10.392	13.235	1.500	22,56%	32,63%	41,56%	4,71%	35.805	5.923	16,54%	

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 12: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΙ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ (ΣΥΝΟΛΙΚΑ ΚΑΙ ΚΑΤΑ ΤΟΜΕΣ, 2001)

Δ/Α	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ										ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΕΝΕΡΓΟΙ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΠΡΩΤ/ΝΗΣ	ΔΕΥΤ/ΝΗΣ	ΤΡΙΤ/ΝΗ Σ	ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ	% ΠΡΩΤ/ΝΟΥΣ	% ΔΕΥ/ΝΟΥΣ	% ΤΡΙ/ΝΟΥ Σ	% ΑΤΟΜΩΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΔΗΛΩΣΑΝ	ΣΥΝΟΛ Ο	<25 ετών	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	
1	Λήμος Δοξάτου	3.225	617	1.026	1.475	107	19,13%	31,81%	45,74%	3,3%	4.102	559	13,63%	
2	Λήμος Καλαμπακίου	2.215	591	542	800	282	26,68%	24,46%	36,12%	12,73%	2.626	339	12,90%	
9	Λήμος Κ. Νευροκοπίου	2.426	891	398	848	289	36,73%	16,41%	34,95%	11,91%	2990	479	16,02%	
4	Λήμος Νικηφόρου	1.253	342	340	429	42	27,29%	27,13%	34,23%	3,36%	1.496	216	14,44%	
5	Λήμος Παρανεατίου	437	152	63	187	35	34,78%	14,42%	42,79%	8,01%	512	57	11,13%	
6	Λήμος Προσοτσάνης	3.220	1026	907	1265	22	31,86%	28,16%	39,28%	0,6%	3.965	259	6,53%	
7	Λήμος Σιταγρών	1.593	599	315	597	82	37,60%	19,77%	37,48%	5,15%	1.913	225	11,76%	
8	Κοινότητα Σιδηρονέρου	150	73	24	51	2	47,33%	16,00%	34,00%	1,33%	168	20	11,90%	
9	Λήμος Δράμας	17.923	1.481	5.064	11.690	305	8,23%	28,25%	65,22%	1,70%	21.833	2885	13,21%	
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	32.442	5.772	8.679	17.342	1.166	17,79%	26,75%	53,46%	3,6%	39.605	5.039	12,72%	

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 13: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ-ΑΝΕΡΓΟΙ) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ-1991

Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα Α/Α	ΑΡΡΕΝΕΣ										ΘΗΛΕΣ				
	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΝΕΡΓΟΙ		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	% ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	% ΑΝΕΡΓΩΝ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ	% ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ	% ΑΝΕΡΓΩΝ			
				ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ										
1 Δήμος Δοξάτου	2.798	2.580	218	140	1.852	92,21%	7,79%	1.469	1.353	116	73	3.521	92,10%	7,90%	
2 Δήμος Καλαμακίου	1.833	1.726	107	65	985	94,16%	5,84%	671	602	69	37	2.270	89,72%	10,28%	
3 Δήμος Κ. Νευροκοπίου	2.309	2.116	193	97	1.303	91,64%	8,36%	848	755	93	55	2.784	89,03%	10,97%	
4 Δήμος Νικηφόρου	892	769	123	68	771	86,21%	13,79%	394	336	58	39	1.377	85,28%	14,72%	
5 Δήμος Παρανεατίου	405	383	22	4	247	94,57%	5,43%	168	135	33	19	480	80,36%	19,64%	
6 Δήμος Προσοτσάνης	2.481	2.257	224	62	1.935	90,97%	9,03%	1.177	1.082	95	42	3.513	91,93%	8,07%	
7 Δήμος Σιταγρών	1.325	1.226	99	61	819	92,53%	7,47%	475	416	59	41	1.902	87,58%	12,42%	
8 Κοινότητα Σιδηρονέρου	166	161	5	0	90	96,99%	3,01%	46	43	3	2	158	93,48%	6,52%	
9 Δήμος Αράμας	11.863	10.699	1.164	463	8.491	90,19%	9,81%	6.485	5.674	811	437	15.917	87,49%	12,51%	
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	24.072	21.917	2.155	960	16.493	91,05%	8,95%	11.733	10.396	1.337	745	31.922	88,60%	11,40%	

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 14: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΚΑΙ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ (ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ-ΑΝΕΡΓΟΙ) ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ-2001

Α/Α	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΑΡΡΕΝΕΣ										ΘΗΛΕΣ				
		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ		ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΣ ΜΗ ΕΝΕΡΓΟΙ		% ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ		ΑΝΕΡΓΟΙ		% ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΩΝ		
		ΣΥΝΟΛΟ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	ΣΥΝΟΛΟ	ΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ	
1	Δήμος Αοξάντων	2.598	2.137	461	186	2.264	82,26%	17,74%	1.504	1.088	416	158	3.605	72,34%	27,66%	
2	Δήμος Καλαμπακίου	1.665	1.431	234	107	1.200	85,95%	14,05%	961	784	177	83	1.989	81,58%	18,42%	
3	Δήμος Κ. Νευροκοπίου	1.967	1.621	346	156	1.641	82,41%	17,59%	1.023	805	218	111	2.589	78,69%	21,31%	
4	Δήμος Νικηφόρου	991	858	133	80	933	86,58%	13,42%	505	395	110	74	1.465	78,22%	22,78%	
5	Δήμος Παρανεστίου	362	310	52	29	439	85,64%	14,36%	150	127	23	11	551	84,67%	15,33%	
6	Δήμος Προσοτσάνης	2.630	2.173	457	214	2.402	82,62%	17,28%	1.335	1.047	288	175	3.816	78,43%	21,57%	
7	Δήμος Σιταγρών	1.217	1.026	191	93	1076	84,30%	15,70%	696	567	129	71	1.769	81,45%	18,55%	
8	Κοινότητα Σιδηρονέρου	108	101	7	2	106	93,52%	6,48%	60	49	11	2	126	81,67%	18,33%	
	Δήμος Αράμας	13.383	11.392	1991	881	10.632	85,12%	14,88%	8.450	6.531	1919	823	16.938	77,29%	22,71%	
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	24.921	21.049	3.872	1.748	20.693	84,46%	15,54%	14.684	11.393	3.291	1.508	32.848	77,59%	22,41%	

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 15: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΚΛΑΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (1991)

Α/Α	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας											
		ΣΥΝΟΛΟ	Γεωργία, κτηνοτροφία θηρα, δασοκομία & αλιεία	Ορυχεία και λατομεία	Μεταποιητικές βιομηχανίες	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	Κατασκευές	Εμπόριο, επισκευές, ξενοδοχεία, εστιατόρια	Μεταφορές, αποθηκείες και επικοινωνίες	Ενοικίσιμα οργανισμοί	Λοιπές υπηρεσίες	Νέοι	Δεν δηλώσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας
1	Δήμος Δοξάτου	4.267	1.032	13	1.061	5	322	576	162	39	579	213	265
2	Δήμος Καλαμακίου	2.504	1.020	6	440	4	140	282	79	16	307	102	108
3	Δήμος Κ. Νευροκοπίου	3.157	1.426	54	339	4	129	286	99	23	301	152	344
4	Δήμος Νικηφόρου	1.286	276	6	309	5	122	125	66	14	146	107	110
5	Δήμος Παρανεαστίου	573	198	23	32	26	82	42	30	1	96	23	20
6	Δήμος Προσοτσάνης	3.658	1.193	45	692	9	325	366	154	31	434	104	305
7	Δήμος Σιταγρών	1.800	736	13	312	3	89	161	74	14	191	102	105
8	Κοινότητα Σιδηρονέρου	212	80	1	23	6	39	18	10	3	18	2	12
9	Δήμος Δράμας	18.348	1.256	399	4.189	111	1.292	3.160	935	289	4.344	900	1.473
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	35.805	7.217	560	7.397	173	2.540	5.016	1.609	430	6.416	1.705	2.742

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991

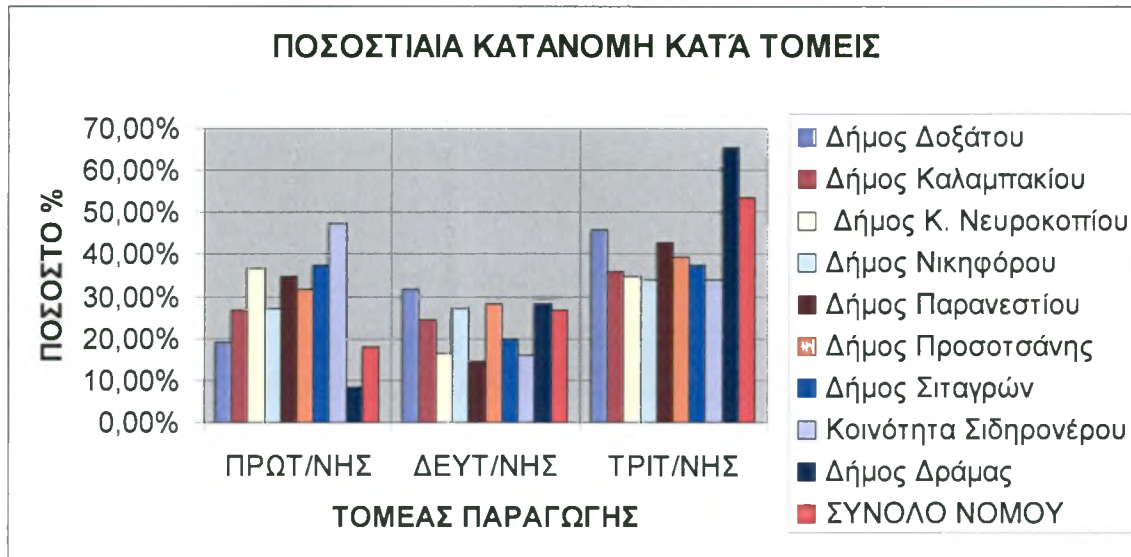
ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 16: ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΤΑ ΟΜΑΔΕΣ ΚΛΑΔΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑΣ (2001)

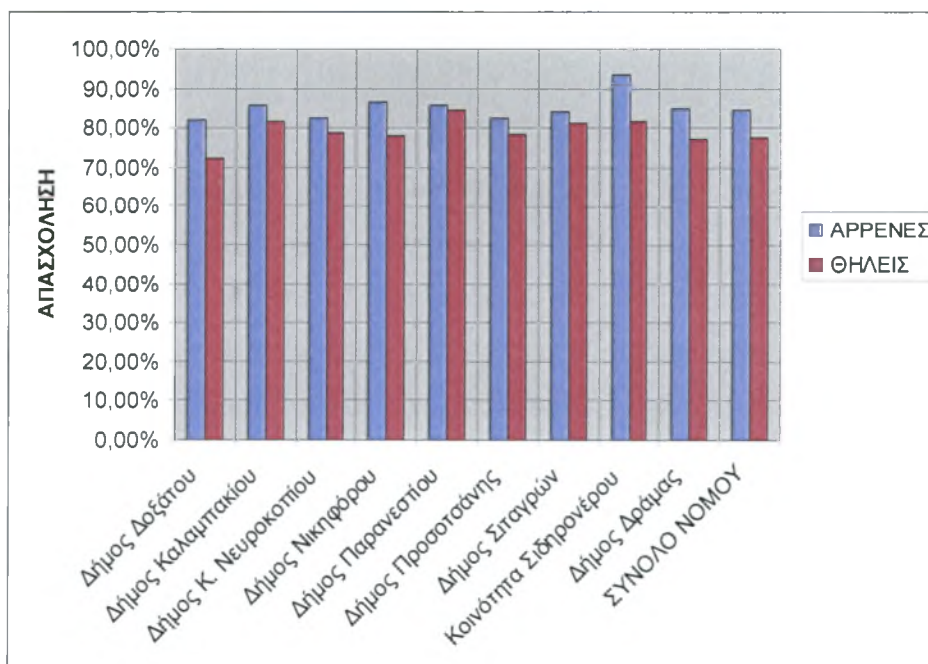
Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας												
			ΣΥΝΟΛΟ	Γεωργία, κτηνοτροφία θήρα, δασοκομία & αλιεία	Ορυχεία και λατομεία	Μεταποιητικές βιομηχανίες	Παροχή ηλεκτρικού ρεύματος, φυσικού αερίου και νερού	Κατασκευές	Εμπόριο, επισκευές, ξενοδοχεία, εστιατόρια	Μεταφορές, αποθήκευσεις και επικοινωνίες	Ενοικίμενοι χρησιμοποιησιμοί	Λοιπές υπηρεσίες	Νέοι	Δεν δηλώσαν κλάδο οικονομικής δραστηριότητας	
1		Δήμος Δοξάτου	4.102	777	8	673	14	373	697	178	123	511	404	344	
2		Δήμος Καλαμπακίου	2.626	851	4	367	10	177	363	78	69	307	210	190	
3		Δήμος Κ. Νευροκοπίου	2.990	1.159	51	211	11	184	348	86	105	325	243	267	
4		Δήμος Νικηφόρου	1.496	493	5	210	6	120	172	63	34	170	69	154	
5		Δήμος Παρανεαστίου	512	152	0	13	21	29	63	18	18	93	65	40	
6		Δήμος Προσοτσάνης	3.965	1.026	39	512	11	390	525	170	110	473	320	389	
7		Δήμος Σιταγρών	1.913	710	5	226	7	88	255	80	51	216	111	164	
8		Κοινότητα Σιδηρονέρου	168	84	0	11	2	11	9	7	7	28	5	4	
9		Δήμος Δράμας	21.833	1.422	333	3.189	212	1.635	4.644	923	1.357	4.992	1.422	1.704	
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	39.605	6.674	445	5.412	294	3.016	6.562	1.514	1.874	7.115	2.849	3.256	

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001

Γράφημα: Ποσοστιαία Κατανομή κατά Τομείς

Γράφημα: Σύγκριση ποσοστών απασχόλησης κατά φύλλο

6.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Δοξάτου** ανέρχεται σε 4.102 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 3.225 και οι άνεργοι 877 άτομα (ποσοστό 21,38% ενώ το 1991 ήταν 7,83%). Από τους απασχολούμενους 617 άτομα ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα (ποσοστό 15,04%), 1.026 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 25,01%) και 1.475 άτομα στον τριτογενή τομέα (ποσοστό 35,96%).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Καλαμπακίου** ανέρχεται σε 2.626 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 2.215 και οι άνεργοι 411 άτομα (ποσοστό το οποίο αντιστοιχεί σε 15,65%). Από το σύνολο των απασχολούμενων στον πρωτογενή τομέα απασχολούνται 591 άτομα (ποσοστό 26,68%), 542 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 24,47%) και τέλος στον τριτογενή τομέα απασχολούνται 800 άτομα (ποσοστό 36,18%).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Κ.Νευροκοπίου** ανέρχεται σε 2.990 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 2.426 και οι άνεργοι 564 άτομα (ποσοστό 18,86%). Από τους απασχολούμενους 891 άτομα ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα (ποσοστό 36,7%), 398 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 16,40%) και 848 άτομα στον τριτογενή τομέα (ποσοστό 34,95%). Μια ματιά στους πίνακες που παρατίθενται παραπάνω αποδεικνύει την αρνητική εξέλιξη στους δείκτες ανεργίας και απασχόλησης κατά τη διάρκεια των απογραφών 1991-2001.

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Νικηφόρου** ανέρχεται σε 1.496 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 1.253 και οι άνεργοι 133 άτομα (ποσοστό 8,9%). Ο συγκεκριμένος Δήμος παρουσίασε μία θετική μεταβολή όσο αφορά την ανεργία και σε αυτήν τη μεταβολή σημαντικό ρόλο διαδραμάτισαν η καλλιέργεια αμπελιών και η μεταποιητική δραστηριότητα που αναπτύχθηκαν στην περιοχή (Δημοτικό Διαμέρισμα Ανδριανής).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Παρανεστίου** ανέρχεται σε 512 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 437 και οι άνεργοι 75 άτομα (ποσοστό 14,64%). Από τους απασχολούμενους 152 άτομα ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα (ποσοστό 35%), 63 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 14%) και 187 άτομα στον τριτογενή τομέα (ποσοστό 43,8%).

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός του **Δήμου Προσοτσάνης** ανέρχεται σε 3.965 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 3.220 και οι άνεργοι 745 άτομα (ποσοστό 18,8%). Από τους απασχολούμενους 1026 άτομα ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα (ποσοστό 31,86%), 907 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 28,17%) και 1265 άτομα στον τριτογενή τομέα (ποσοστό 39,28%).

Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της **κοινότητας Σιδηρονέρου** ανέρχεται σε 168 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 150 και οι άνεργοι 18 άτομα, ενώ του **Δήμου Σιταγρών** ανέρχεται σε 1.913 άτομα από τα οποία οι απασχολούμενοι είναι 1.593 και οι άνεργοι 320 άτομα (ποσοστό 16,73%). Από τους απασχολούμενους 599 άτομα ασχολούνται με τον πρωτογενή τομέα (ποσοστό 31,31%), 315 άτομα στον δευτερογενή τομέα (ποσοστό 16,46%) και 597 άτομα στον τριτογενή τομέα (ποσοστό 31,21%).

Πίνακας 17: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ (1991)

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα				ΘΗΛΕΙΣ		
			ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	% ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΝΕΡΓΕΣ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	% ΑΝΕΡΓΩΝ
1		Δήμος Δοξάτου	218	140	7,79%	116	73	7,90%
2		Δήμος Καλαμπακίου	107	65	5,84%	69	37	10,28%
3		Δήμος Κ. Νευροκοπίου	193	97	8,36%	93	55	10,97%
4		Δήμος Νικηφόρου	123	68	13,79%	58	39	14,72%
5		Δήμος Παρανεστίου	22	4	5,43%	33	19	19,64%
6		Δήμος Προσοτσάνης	224	62	9,03%	95	42	8,07%
7		Δήμος Σιταγρών	99	61	7,47%	59	41	12,42%
8		Κοινότητα Σιδηρονέρου	5	0	3,01%	3	2	6,52%
9		Δήμος Δράμας	1.164	463	9,81%	811	437	12,51%
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	2.155	960	8,95%	1.337	745	11,40%

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 18: ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΤΑ ΦΥΛΛΟ ΚΑΙ ΠΕΡΙΟΧΗ (2001)

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα				ΘΗΛΕΙΣ		
			ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΝΕΡΓΟΙ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	% ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΕΡΓΩΝ	ΑΝΕΡΓΕΣ ΑΠΟ ΑΥΤΟΥΣ ΝΕΟΙ	% ΑΝΕΡΓΩΝ ΣΤΟ ΣΥΝΟΛΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΕΝΕΡΓΩΝ
1		Δήμος Δοξάτου	443	186	17,05%	416	158	27,65%
2		Δήμος Καλαμπακίου	234	107	14,05%	177	83	18,41%
3		Δήμος Κ. Νευροκοπίου	346	156	17,51%	218	111	21,30%
4		Δήμος Νικηφόρου	133	80	13,42%	110	74	21,78%
5		Δήμος Παρανεστίου	52	29	14,36%	23	11	15,33%
6		Δήμος Προσοτσάνης	457	214	17,37%	288	175	21,57%
7		Δήμος Σιταγρών	191	93	15,69%	129	71	18,5%
8		Κοινότητα Σιδηρονέρου	7	2	6,48%	11	2	18,3%
9		Δήμος Δράμας	1.991	881	14,87%	1.919	823	22,71%
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	3854	1749	15,46%	3291	1508	22,41%

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 2001

Συνοψίζοντας, με βάση τα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία, την εμπειρική γνώση της περιοχής και των ιδιαιτεροτήτων της εκτιμώνται σε γενικές γραμμές τα ακόλουθα:

- Η ανεργία στην διαχρονικά αυξήθηκε με δραματικούς ρυθμούς λόγω του κλεισίματος των περισσότερων βιοτεχνικών μονάδων που στην πλειονότητά σου απασχολούσαν γυναίκες και λόγω της μείωσης καταστημάτων.
- Το ποσοστό ανεργίας στις γυναίκες κυμαίνεται σε υψηλότερο επίπεδο σε σχέση με το αντίστοιχο των ανδρών.

Ειδικότερα:

Ο Δήμος Δοξάτου χαρακτηρίζεται σαν αγροτικός δήμος και ο πρωτογενής τομέας συνεχίζει να είναι ο κυρίαρχος. Σύμφωνα με τα στοιχεία της απογραφής του 1991, οι απασχολούμενοι στον δευτερογενή τομέα, συγκεντρώνουν ένα σημαντικό συγκριτικά ποσοστό που όμως τα επόμενα χρόνια εξ αιτίας της κρίσης του κλάδου του ετοιμού ενδύματος – φασόν το ποσοστό αυτό είχε πτωτική πορεία όπως διαφαίνεται και από την απογραφή του 2001 .

Έτσι, ενώ το 1988 υπήρχαν συνολικά 115 μονάδες στην περιοχή που απασχολούσαν 1.344 άτομα, το 1994 ενώ παρατηρείται μια αύξηση στον αριθμό των μονάδων κατά 19, ταυτόχρονα υπάρχει μια μείωση των απασχολουμένων κατά 400 άτομα δηλαδή ποσοστό περίπου 30%. Αυτή η μείωση των απασχολουμένων κατά πρώτο λόγο αφορούσε γυναικείο πληθυσμό του κλάδου του ετοιμού ενδύματος – φασόν και κατά δεύτερο λόγο προήλθε εξαιτίας της τότε αναστολής των εργασιών της επιχείρησης κονσερβοποιίας τομάτας που λειτουργούσε στην περιοχή. Στην απογραφή του 2001 γίνεται φανερή η επιδείνωση της ανεργίας, ειδικότερα για το γυναικείο πληθυσμό αγγίζοντας το 27,65%

Στο **Δήμο Νευροκοπίου** η κρίση του κλάδου του ετοιμού ενδύματος – φασόν, που αποτέλεσε μια σημαντική δραστηριότητα, οδήγησε αφενός στο κλείσιμο των μεταποιητικών μονάδων της περιοχής, αφετέρου στην μείωση της απασχόλησης του γυναικείου πληθυσμού. Στο παρελθόν, οι αξιόλογες μεταλλοφορίες μαγγανιούχων ορυκτών, έδωσαν την δυνατότητα στο μεταλλευτικό συγκρότημα μαγγανίου "Μεταλλεία-Βωξίτες Ελευσίνος" να τις εκμεταλλευτεί, με κύριο κέντρο παραγωγής το μεταλλείο στο 25^ο χιλιόμετρο της Ε.Ο. Δράμας-Κ.Νευροκοπίου. Η εταιρεία τα τελευταία χρόνια έχει τεθεί υπό διαχειριστικό έλεγχο παρουσιαζόμενη σαν προβληματική, οπότε ουσιαστικά υπολειτουργεί.

Στο **Δήμο Νικηφόρου** τα στοιχεία της απογραφής του 1991 παρουσιάζουν τους απασχολούμενους στον δευτερογενή τομέα να υπερτερούν έναντι αυτών που δραστηριοποιούνται στους υπόλοιπους δύο τομείς της οικονομίας. Αυτό φυσικά οφειλόταν στην απασχόληση του γυναικείου πληθυσμού της περιοχής στις βιοτεχνίες ετοιμών ενδυμάτων – φασόν που λειτουργούσαν στο δημοτικό διαμέρισμα της Αδριανής. Η κρίση που έπληξε τον κλάδο συνετέλεσε στο να κλείσουν οι προαναφερόμενες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να αυξηθεί ακόμη περισσότερο το ποσοστό της ανεργίας τα τελευταία χρόνια, και φυσικά να μειωθεί το ποσοστό των απασχολούμενων στην μεταποίηση. Σημαντική ωστόσο θεωρείται η δραστηριοποίηση του πληθυσμού στον τομέα της καλλιέργειας αμπελιών και η παράλληλη ανάπτυξη της οινοποιίας στο Νομό που είχε ως αποτέλεσμα την απορρόφηση ενός μέρους του εργατικού δυναμικού της περιοχής.

Θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση για το **Δήμο Προσοτσάνης**, έχει η εξόρυξη του μαρμάρου από τα λατομεία που έχουν κύρια αναπτυχθεί στο δημοτικό διαμέρισμα των Κοκκινογείων και συντηρούν σε πρώτη ύλη τις βιομηχανίες και τις βιοτεχνίες του Νομού.

Η βιομηχανική περιοχή της Δράμας η οποία γειτνιάζει με τα διοικητικά όρια του Δήμου Προσοτσάνης, αλλά και η έκταση των 400 στρεμμάτων σε απόσταση δύο μόλις χιλιομέτρων από την έδρα του Δήμου, που έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εγκατάστασης και ανάπτυξης βιομηχανικών μονάδων, εξασφαλίζει απασχόληση στον δευτερογενή τομέα σε ένα σημαντικό κομμάτι του ενεργού πληθυσμού.

Βέβαια θα πρέπει να σημειωθεί η φθίνουσα πορεία που παρουσίασε ο κλάδος του ετοιμού ενδύματος στην περιοχή μετά το 1991, με την απώλεια θέσεων εργασίας στην απασχόληση του γυναικείου πληθυσμού, καθώς και η ανοδική πορεία του κλάδου του μαρμάρου σε όλες τις δραστηριότητες του, εξόρυξη, επεξεργασία και η ως εκ τούτου δημιουργία θέσεων εργασίας.

Στο **Δήμο Καλαμπακίου** παρατηρείται μείωση στους απασχολούμενους στο πρωτογενή τομέα γεγονός που είναι αξιοσημείωτο, καθώς πρόκειται για έναν Δήμο πεδινό με πλούσια παρουσία υδάτων. Ο δευτερογενής τομέας παραμένει στάσιμος και αυτό γιατί δεν έχει γίνει καμία προσπάθεια καθετοποίησης της παραγωγής και εκμετάλλευσης των γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων. Αύξηση, τέλος παρουσιάζει ο τομέας των υπηρεσιών.

6.3. ΠΟΛΥΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ – ΥΠΟΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΦΥΛΟ

Στο σύνολο των απασχολούμενων στην Γεωργία, το 88,3% των γυναικών απασχολούνται αποκλειστικά στις εκμεταλλεύσεις αντίθετα από τους άνδρες των οποίων η αποκλειστική απασχόληση τους αγγίζει μόλις το 69,5%.

Όταν αναφερόμαστε στη δευτερεύουσα απασχόληση στην εκμετάλλευση το ποσοστό των ανδρών φτάνει το 24.3%, ενώ μόλις το 6,1% απασχολείται κυρίως στην εκμετάλλευση. Τα ποσοστά αυτά είναι στις γυναίκες 9.4% και 2.2% αντίστοιχα.

Σε σύνολο 8.492 εκμεταλλεύσεων μόλις το 8% ανήκει σε άτομα κάτω των 35 ετών ενώ το 57% ανήκει σε αγρότες πάνω των 55 ετών. Φαίνεται λοιπόν καθαρά ότι ο νομός Δράμας έχει σοβαρό πρόβλημα γήρανσης και μη ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού.

Βέβαια μετά το 1991 με το πρόγραμμα βελτίωσης της ηλικίας των αγροτών και της πρόωρης συνταξιοδότησης τα ποσοστά έχουν αλλάξει, μάλλον προς όφελος των νεώτερων αγροτών. Δεν έχουμε όμως τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Τριακόσια εβδομήντα ένα (371) άτομα εντάχθηκαν στην γεωργία από το 1994 και μετά, ενώ μόλις τριακόσιοι είκοσι δύο (322) συνταξιοδοτήθηκαν με τα κίνητρα του προγράμματος της πρόωρης συνταξιοδότησης.

6.4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.

Ειδικότερα:

Σήμερα, στο **Δήμο Δοξάτου**, σε ότι αφορά την απασχόληση στον δευτερογενή τομέα της οικονομίας, διαπιστώνεται ότι εξακολουθεί να εντοπίζεται στον κλάδο της ένδυσης και της κατασκευής προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά (μάρμαρο) αλλά και τον κλάδο Ξύλου-Επίπλου. Στον πρωτογενή τομέα, ο καπνός στα δημοτικά διαμερίσματα Δοξάτου και Μεγάλου Αλεξάνδρου παραμένει σε υψηλά επίπεδα και συγκεντρώνει ένα σημαντικό κομμάτι της απασχόλησης. Η κτηνοτροφία ενώ έχει μια σημαντική παρουσία στην περιοχή εξ αιτίας των βοσκοτόπων της, εντούτοις τα παραγόμενα προϊόντα της δεν φαίνεται να στηρίζουν την μεταποίηση της περιοχής.

Στο **Δήμο Καλαμπακίου** αν και ο πρωτογενής τομέας, όπως προαναφέραμε, παρουσιάζει μία μείωση εξακολουθεί να έχει μία δυναμική, κυρίως λόγω των ποιοτικών χαρακτηριστικών της περιοχής. Σημαντικό στοιχείο ανάπτυξης θα μπορούσε να αποτελέσει η δραστηριοποίηση του δευτερογενή τομέα (επεξεργασία-τυποποίηση αγροτικών προϊόντων). Μία τέτοια δραστηριοποίηση, εκτός από το ότι θα τόνωνε το εισόδημα των κατοίκων, θα απασχολούσε μέρος του ανθρώπινου δυναμικού.

Στο **Δήμο Νευροκοπίου** ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας εξακολουθεί να παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην περιοχή, όμως η έλλειψη καθετοποιημένης επεξεργασίας, τυποποίησης και εμπορίας των τοπικών αγροτικών, κτηνοτροφικών, δασικών προϊόντων δεν είναι σε θέση να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και να αντιμετωπίσει τα οξυμμένα προβλήματα ανεργίας και υποαπασχόλησης και την τάση φυγής που επικρατεί στους νέους της περιοχής. Παράλληλα η κρίση του κλάδου του ετοιμού ενδύματος – φασόν, που αποτέλεσε μια σημαντική δραστηριότητα, οδήγησε αφενός στο κλείσιμο των μεταποιητικών μονάδων της περιοχής, αφετέρου στην μείωση της απασχόλησης του γυναικείου πληθυσμού. Η ανάπτυξη ήπιων δραστηριοτήτων αναψυχής, η ενίσχυση της δημιουργίας μικρών βιοτεχνικών μονάδων, οι δραστηριότητες ανάπτυξης αγροτικής οικονομίας είναι σε θέση να αυξήσουν τον αριθμό των απασχολούμενων και να δώσουν πρόσθετη απασχόληση σε μερίδα του τοπικού πληθυσμού.

Όσο αφορά στα στοιχεία των απογραφών του Δήμου Νικηφόρου παρατηρείται ότι ο πρωτογενής τομέας παρουσιάζει αύξηση σε σχέση με το 1991. Τα στοιχεία της απογραφής παρουσιάζουν τους απασχολούμενους στον πρωτογενή τομέα να υπερτερούν έναντι αυτών που δραστηριοποιούνται στους υπόλοιπους δύο τομείς της οικονομίας. Αυτό συντελείται εξαιτίας της στροφής της αγροτικής παραγωγής στην καλλιέργεια αμπελιών τα οποία καταλήγουν στις δραστήριες οινοποιητικές μονάδες του Νομού. Ο δευτερογενής τομέα παρουσιάζει κάμψη. Αυτό οφείλεται στο κλείσιμο των βιοτεχνιών έτοιμων ενδυμάτων-φασόν οι οποίες λειτουργούσαν στο δημοτικό διαμέρισμά της Αδριανής. Η κρίση που έπληξε τον κλάδο συνετέλεσε στο να παύσουν τη λειτουργία του, οι προαναφερόμενες επιχειρήσεις με αποτέλεσμα να αυξηθεί ακόμη περισσότερο το ποσοστό της ανεργίας, και φυσικά να μειωθεί το ποσοστό των απασχολούμενων στην μεταποίηση. Στον πρωτογενή τομέα οι απασχολούμενοι κυρίως εντοπίζονται στις αροτραίες καλλιέργειες και κυρίως στο σκληρό σιτάρι και τα υπόλοιπα δημητριακά, ενώ ο καπνός που στο παρελθόν αποτελούσε την σημαντικότερη πηγή εισοδήματος και απασχόλησης σήμερα παράγεται από 15 καλλιεργητές. Όπως προαναφέρθηκε κύρια γεωργική δραστηριότητα είναι η καλλιέργεια αμπελώνων. Οι πλούσιοι βοσκότοποι της περιοχής δημιουργούν μεγάλα περιθώρια για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Σημαντικό πρόβλημα για την ανάπτυξη του τόπου είναι η έλλειψη βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων πέραν του πρωτογενή τομέα. Πρωταρχικό μέλημα πρέπει να είναι η επιτόπια μεταποίηση των παραγόμενων φυτικών και ζωικών προϊόντων.

Ο Δήμος Παρανεστίου από την άποψη της σύνθεσης της οικονομικής του δραστηριότητας, χαρακτηρίζεται σαν δασικός και κτηνοτροφικός, ενώ οι γεωργικές καλλιέργειες διαδραματίζουν ασήμαντο ρόλο στον πρωτογενή τομέα. Η περιοχή Παρανεστίου διαθέτει ένα από τα πλουσιότερα και παραγωγικότερα δάση της χώρας και η ξυλοπονία απασχολεί ένα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού. Εξίσου σημαντική είναι η ανάπτυξη της κτηνοτροφίας. Καθοριστικό για την περιοχή και το Νομό γενικότερα υπήρξε το έργο της κατασκευής των υδροηλεκτρικών έργων του Θησαυρού και της Πλατανόβρυσης, αλλά και του Τεμένους που βρίσκεται σε εξέλιξη, σε ότι αφορά την προσφορά εργασίας, στην κατασκευή των συγκεκριμένων έργων, αλλά και μελλοντικά στη φάση της παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Αναφέρθηκε ήδη ότι η θέση του πρωτογενούς τομέα στην οικονομία είναι δεσπόζουσα, τόσο στην απασχόληση, όσο και στην διαμόρφωση του εισοδήματος. Ωστόσο ανύπαρκτη παραμένει η δραστηριότητα της μεταποίησης και εμπορίας των παραγομένων στην περιοχή δασικών και αγροτικών-κτηνοτροφικών προϊόντων. Αξίζει να σημειωθεί το γεγονός ότι μέχρι σήμερα στην περιοχή δεν αναπτύχθηκε ούτε μια σημαντική μονάδα επεξεργασίας ξύλου, παρά την έντονη παρουσία της

πρώτης ύλης. Η ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού-αγροτουρισμού, φυσιολατρικού – θεραπευτικού τουρισμού με την αξιοποίηση των Ιαματικών Πηγών Θερμίων θα βοηθήσει στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας στον τριτογενή τομέα.

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας κυριαρχεί στο **Δήμο Προσοτσάνης** και σε ότι αφορά την φυτική παραγωγή το γεωργικό εργατικό δυναμικό έχει εξειδικευθεί σε συγκεκριμένες καλλιέργειες οι οποίες όμως στηρίζουν την αποδοτικότητά τους στις μέχρι πρόσφατα ενισχύσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης όπως το σκληρό σιτάρι σε βάρος του μαλακού, του κριθαριού και του βαμβακιού σε βάρος του καλαμποκιού. Οι βοσκότοποι του Δήμου που καταλαμβάνουν το 47% της συνολικής έκτασης και καλύπτουν 191 στρέμματα, δημιουργούν πολύ καλές προϋποθέσεις για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας και κυριότερα, της χοιροτροφίας και των αιγοπροβάτων. Οι 343 κτηνοτροφικές μονάδες της περιοχής απασχολούν έναν σημαντικό αριθμό του ενεργού πληθυσμού του Δήμου. Θετικές επιπτώσεις στην απασχόληση έχει η εξόρυξη του μαρμάρου από τα λατομεία που έχουν κύρια αναπτυχθεί στο δημοτικό διαμέρισμα των Κοκκινογείων και συντηρούν σε πρώτη ύλη τις βιομηχανίες και τις βιοτεχνίες του Νομού. Η βιομηχανική περιοχή της Δράμας η οποία γειτνιάζει με τα διοικητικά όρια του Δήμου Προσοτσάνης, αλλά και η έκταση των 400 στρεμμάτων σε απόσταση δύο μόλις χιλιομέτρων από την έδρα του Δήμου, που έχει δημιουργήσει τις προϋποθέσεις εγκατάστασης και ανάπτυξης βιομηχανικών μονάδων, εξασφαλίζει απασχόληση στον δευτερογενή τομέα σ' ένα σημαντικό κομμάτι του ενεργού πληθυσμού. Θα πρέπει επίσης να σημειωθεί η φθίνουσα πορεία που παρουσίασε ο κλάδος του ετοίμου ενδύματος στην περιοχή μετά το 1991, με την απώλεια θέσεων εργασίας στην απασχόληση του γυναικείου πληθυσμού, καθώς και η ανοδική πορεία του κλάδου του μαρμάρου σ' όλες τις δραστηριότητες του, εξόρυξη, επεξεργασία και η ως εκ τούτου δημιουργία θέσεων εργασίας. Η ανάπτυξη του κλάδου του Τουρισμού στην περιοχή, με την αξιοποίηση των φυσικών και ιστορικών τουριστικών πόρων μελλοντικά πρόκειται να συμβάλλει ουσιαστικά στη διατήρηση του μεγέθους του τοπικού πληθυσμού, στην αύξηση της απασχόλησης και της βελτίωσης του επιπέδου ζωής των κατοίκων.

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας τόσο στην απασχόληση όσο και στην διαμόρφωση του εισοδήματος, κατέχει δεσπόζουσα θέση και στην **Κοινότητα Σιδηρονέρου**. Το σύνολο σχεδόν του ενεργού πληθυσμού είναι κτηνοτρόφοι και συμπληρωματικά δασεργάτες. Το γεγονός αυτό προσδιορίζει και τις μεγάλες ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι κάτοικοι της περιοχής καθώς είναι γενικά παραδεκτό ότι οι εργαζόμενοι στον πρωτογενή τομέα είναι και χαμηλότερα αμειβόμενοι από το σύνολο των λοιπών τομέων της οικονομίας. Οι δασεργάτες συνήθως δεν

μπορούν να ζήσουν με το εισόδημα που η Δασοπονία στο χώρο τους προσφέρει, και έτσι είναι συχνά υποχρεωμένοι να ασκούν παράλληλα και άλλες συμπληρωματικές ή κύριες δραστηριότητες, όπως κτηνοτροφία, γεωργία κλπ. Το μεγαλύτερο πρόβλημα των δασικών εργασιών είναι αυτό της εποχικότητας. Παρά τον πλούτο της περιοχής, τα δάση και τους βοσκότοπους που όπως προαναφέρθηκε στηρίζουν την κτηνοτροφία και τις δασικές εργασίες, η δραστηριότητα της μεταποίησης όλα τα χρόνια υπήρξε μικρή. Ο κλάδος του ξύλου, που λογικά θα μπορούσε να στηρίζει έστω και περιορισμένα μικρού ή μεσαίου επιπέδου επιχειρήσεις δευτερογενούς χαρακτήρα για την διατήρηση ενός αποδεκτού επιπέδου πληθυσμού, έλαμψε με την απουσία του.

Βασικός περιοριστικός παράγοντας για την ανάπτυξη της μεταποίησης ήταν και είναι η έλλειψη παράδοσης. Η πλειονότητα των κατοίκων –κτηνοτρόφοι ή δασεργάτες– κύρια ξένοι προς το αντικείμενο, είναι κατά συνέπεια διστακτικοί στο να επιδοθούν σε επενδύσεις του περιορισμένου κεφαλαίου τους στη μεταποίηση. Ακόμη ανασταλτικός παράγοντας για την ανάπτυξη της μεταποίησης στην περιοχή αποτέλεσε και η γεωγραφική της θέση, καθώς και η έλλειψη της αναγκαίας υποδομής (κατάλληλο οδικό δίκτυο, κλπ).

Πριν από μερικά χρόνια η διάγνωση κάποιων εναλλακτικών πέραν του πρωτογενούς τομέα βιώσιμων οικονομικών δραστηριοτήτων, θα ήταν σημαντικά δύσκολη. Ωστόσο σήμερα, η προώθηση μορφών τουρισμού που σέβονται και αξιοποιούν την τοπική κληρονομιά και προστατεύουν το φυσικό περιβάλλον αποτελεί τον κυρίαρχο στόχο του τριτογενή τομέα.

Μια τέτοια πολιτική οικονομικής διαφοροποίησης προϋποθέτει την ύπαρξη ενός οργανωμένου δικτύου υποδομών. Οι υποδομές αυτές αφορούν είτε την ύπαρξη τουριστικών καταλυμάτων που θα εξυπηρετήσουν τις ανάγκες των επισκεπτών της περιοχής, είτε έργα υποδομών και ευχερούς πρόσβασης.

Έργα όπως αυτά, βρίσκονται σε εξέλιξη ή/και υλοποιήθηκαν, είτε μέσα από την κοινοτική πρωτοβουλία LEADER, είτε μέσα από τα ΚΠΣ. Έτσι η αναμενόμενη αύξηση του αριθμού των επισκεπτών στην περιοχή θα οδηγήσει στην αναβάθμιση της κοινότητας Σιδηρονέρου και θα δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας για τους κατοίκους και θα ενισχύσει την τοπική οικονομία.

Η οικονομία του **Δήμου Σιταγρών** προσδιορίζεται από ένα έντονα δυναμικό αγροτοπαραγωγικό χαρακτήρα, που διαπιστώνεται από τη διαμόρφωση των απασχολούμενων ανά τομέα παραγωγής.

Ο Πρωτογενής τομέας απασχολεί το 37% των εργαζομένων, ο δευτερογενής τομέας της οικονομίας δεν αναπτύχθηκε ιδιαίτερα στην περιοχή με αποτέλεσμα οι λειτουργούσες επιχειρήσεις να είναι σε θέση να απορροφήσουν ένα μέρος μόνο των απασχολούμενων στην

μεταποίηση, ενώ οι υπόλοιποι βρίσκουν απασχόληση εκτός των διοικητικών ορίων του νέου Δήμου. Πλήγμα οπωσδήποτε για την περιοχή αποτέλεσε η δραστική μείωση των μεταποιητικών επιχειρήσεων φασόν, που περιόρισε την απασχόληση του γυναικείου πληθυσμού.

7. ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

7.1. ΓΕΩΡΓΙΑ

Ο πρωτογενής τομέας κατέχει σημαντική θέση όσο αφορά την απασχόληση για την περιοχή. Η αγροτική δραστηριότητα αν και σημείωσε κάμψη παραμένει ένας κλάδος ο οποίος απασχολεί ένα μεγάλο ποσοστό κατοίκων. Παράλληλα απασχολείται και ένας αριθμός κατοίκων με εργασίες οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά με τη γεωργία. Εξάλλου η παραγωγή αγροτικών προϊόντων υψηλής ποιότητας είναι προαπαιτούμενο πλέον για την Ε.Ε. και η περιοχή πληρεί τις προϋποθέσεις για την παραγωγή τέτοιων προϊόντων.

7.1.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΓΑΙΩΝ.

Ο αριθμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων του Ν. Δράμας ανέρχεται σε 1.432 και θεωρείται περιορισμένος σε σχέση με τον ανάλογο αριθμό του συνόλου της περιφέρειας (64.570). Οι γεωργικές εκμεταλλεύσεις ως επί τω πλείστον είναι ιδιόκτητες, το ίδιο ισχύει και για την περιφέρεια. Ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι οι νοικιασμένες εκτάσεις αν και λιγότερες σε αριθμό, καταλαμβάνουν μεγαλύτερη έκταση (310 χιλ. στρ.) σε σχέση με τις ιδιόκτητες (155 χιλ. στρ.). Το γεγονός αυτό οφείλεται ότι οι νοικιασμένες εκτάσεις αποτελούνται από μεγάλες εκτάσεις και αυτό αποδίδεται στην ανάγκη για βιωσιμότητα και αποδοτικότητα.

Από την κατανομή των γεωργικών εκτάσεων σε βασικές κατηγορίες χρήσεων προκύπτει το συμπέρασμα ότι η συντριπτική πλειοψηφία των εκτάσεων είναι ετήσιες καλλιέργειες, ενώ οι δενδρώδεις καλλιέργειες έρχονται δεύτερες.

Στο σύνολο των εκτάσεων του Νομού Δράμας διαπιστώνεται ότι το μεγαλύτερο μερίδιο καταλαμβάνουν οι πεδινές εκτάσεις. Ακολουθούν οι ημιορεινές και τέλος οι ορεινές. Το γεγονός

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

αυτό είναι ικανό να αποτελέσει ένα μοχλό ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής εφόσον εκμεταλλευτεί σωστά.

Πίνακας 19: ΑΡΙΘΜΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ

Περιοχές	Σύνολο	Με Χρησιμο/μενη Έκταση	Αριθμός Αγροτεμαχίων	Μέση Έκταση Αγροτεμαχίου
Περιφέρεια Α.Μ.Θ	64.570	63.373	551.000	6,43
Ν. Δράμας	7.432	7.063	60.387	7,83

Πηγή: ΕΣΥΕ, 1999-2001

Πίνακας 20: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΗ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΕΔΑΦΟΥΣ

Νομός Δράμας/ Περιφέρεια Α.Μ.Θ.	Καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγροναπαύσεις
Ορεινές εκτάσεις Νομού	68,9
Ημιορεινές εκτάσεις Νομού	212,6
Πεδινές εκτάσεις Νομού	292,0
Σύνολο εκτάσεων Νομού	573,5
Ορεινές εκτάσεις Περ. Α.Μ.Θ.	377,6
Ημιορεινές εκτάσεις Περ. Α.Μ.Θ.	799,3
Πεδινές εκτάσεις Περ. Α.Μ.Θ.	2.992,4
Σύνολο εκτάσεων Περ. Α.Μ.Θ.	4.169,3

ΠΗΓΗ: Τ.Α.Π. ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

7.1.2. ΟΜΑΔΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ

Το 1991 στο Νομό, οι αροτραίες καταλαμβάνουν το 90,5% και στην Περιφέρεια το 89,6%. Το 2001 τα ποσοστά διαμορφώθηκαν σε 92% και 86,8% για το Νομό και την Περιφέρεια αντίστοιχα.

Η Κηπευτική γη και οι Δενδρώδεις καλλιέργειες κατέχουν πολύ μικρά ποσοστά στο σύνολο της καλλιεργήσιμης έκτασης, και ουσιαστικά παίζουν πολύ μικρό ρόλο στη διαμόρφωση του Αγροτικού εισοδήματος. Ενδιαφέρον παρουσιάζει η Αμπελοκαλλιέργεια, η οποία σημείωσε αύξηση κατά 244% στην περίοδο 91-99. Η αύξηση αυτή ήταν αποτέλεσμα της αύξησης της οινοποιητικής δραστηριότητας, με τη δημιουργία νέων σύγχρονων οινοποιείων (κυρίως στο Δ.Δ. Αδριανής), τα οποία παράγουν κρασιά υψηλής ποιότητας.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 21: ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ, ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΩΝ ΣΤΟ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ		ΕΚΤΑΣΕΙΣ (ΚΑΙ ΑΓΟΝΟΙ ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ)	ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΑ	ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΜΕ ΑΓΡΟΤΕΜΑΧΙΑ									
	ΣΥΝΟΛΟ	ΜΕ ΚΑΛ/ΜΕΝΗ ΕΚΤΑΣΗ			1	2-3	4-5	6-9	10-19	20-49	50 ΚΑΙ ΑΝΩ			
ΧΩΡΙΣ ΕΚΤΑΣΗ	347	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<5 ΣΤΡ	955	955	2.711	1.497	603	322	20	5	5	0	0	0	0	0
5-9,9	960	960	6.527	2.170	292	547	100	18	3	0	0	0	0	0
10-19,9	1.288	1.288	17.840	4.761	142	618	332	151	44	1	0	0	0	0
20-29,9	1.005	1.005	24.049	4.977	49	294	353	234	72	3	0	0	0	0
30-49,9	1.365	1.365	51.671	8.741	30	194	439	491	196	15	0	0	0	0
50-99,9	1.416	1.416	97.882	14.649	15	68	217	495	491	127	3	3	3	3
100-199,9	780	780	106.601	15.702	1	3	21	128	315	275	37	37	37	37
200+	383	383	160.734	19.996	1	1	4	14	48	126	189	189	189	189
ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	8.499	8.152	468.015	72.493	1.133	2.047	1.486	1.536	1.174	547	229	229	229	229

ΠΗΓΗ: Τ.Α.Π. ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 22: ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΓΕΩΡΓΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΔΗΜΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Χωρικό Επίπεδο	% Γεωργικής Γής /Συνολ.εκτ.	% Βοσκ./ Συνολ. Έκταση	Μέγεθος εκμ/σης στρ.	Μέγεθος Κτηνοτροφικών Εκμεταλλεύσεων			Συνολικό Πληθυσμός % Νομιό		Εκμ/σεις Μικτές κτην..	Απασχολ.	Ετεροαπα-σχόληση %	Ξένη εργασία (έτομα ανά εκμ/ση)	Σύνολο	Εισόδημα Φ.Π. %	Εισόδημα ανά άτομα (σε χιλ.δρχ.)
				Βοοειδή	Πρόβατα	Αίγες	Βοοειδή	Πρόβατα							
ΝΟΜΟΣ	16,5	2,6	57	15	90	135	100	100	35	1,9	48	0,9	-	-	-
Δ.ΔΟΞΑΤΟΥ	42,2	1,2	36	8	69	53	3	10	22	1,8	46	0,6	953	84	387
Δ.ΚΑΛΑΜΠΙΑΚΙΟΥ	87,7	-	48	12	31	-	15	7	43	2	19	1,4	1223	84	632
Δ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	11,6	3,2	61	16	193	130	28	26	49	2,1	23	1,5	1716	78	756
Δ.ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	14,7	4,9	78	15	95	167	6	9	47	1,5	21	0,7	324	48	662
Δ.ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	0,7	51,4	22	46	167	262	15	6	75	1,8	21	0,6	200	25	775
Δ.ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	2,7	2,1	100	13	137	124	13	23	45	2	14	0,2	1576	63	873
Δ.ΣΤΙΛΙΓΡΩΝ	82,9	0,1	55	8	30	6	4	-	19	2	15	0,9	601	94	363
Κ.ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	0,3	116,6	5	55	-	300	6	-	49	1,5	45	0,2	32	0	323

ΠΗΓΗ: Τ.Α.Π. ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

7.1.3. ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΑΡΔΕΥΣΗ.

ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ

Ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου είναι σίγουρα από τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η γεωργία στην περιοχή. Συγκεκριμένα παρατηρούμε ότι, σε επίπεδο Νομού στο σύνολο των 8.152 εκμεταλλεύσεων με καλλιεργούμενη έκταση, βρίσκονται 72.493 αγροτεμάχια. Αντιστοιχούν λοιπόν περίπου 9 τεμάχια ανά εκμετάλλευση.

Πιο αναλυτικά βλέπουμε ότι μόνο οι εκμεταλλεύσεις με συνολική έκταση έως 9,9 στρέμματα έχουν σε μεγάλο βαθμό 1 έως 3 αγροτεμάχια. Εκμεταλλεύσεις με έκταση από 20 έως 29,9 στρέμματα έχουν κατά το μεγαλύτερό τους ποσοστό από 2 έως 9 αγροτεμάχια. Επίσης οι εκμεταλλεύσεις με έκταση από 50 έως 99,9 στρέμματα περιέχουν κατά το μεγαλύτερό τους ποσοστό από 6 έως 19 αγροτεμάχια για το 1991.

Απάντηση στο πρόβλημα του πολυτεμαχισμού και του μικρού κλήρου καλείται να δώσει ο αναδασμός.

Πίνακας 23: ΠΟΛΥΤΕΜΑΧΙΣΜΟΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Εκμεταλλεύσεις με καλλιεργούμενη έκταση	Εκτάσεις	Μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο
1		Δήμος Δοξάτου			
	1.1	Δοξάτο	361	16.727	6,4
	1.2	Μέγας Αλέξανδρος (Έδρα: Βαθύσηγλο)			
	1.2.1	Κύρια	376	7.307	3,2
	1.2.2	Αγορά	22	2.641	6
	1.2.3	Πηγάδια	22	2.931	6
	1.3	Άγιος Αθανάσιος	460	14.863	7,2
	1.4	Κεφαλάρι	110	3.969	4,8
		Σύνολο(1)	1.351	48.438	33,6
2		Δήμος Δράμας			
	2.1	Δράμα (Έδρα) ⁽¹⁾	607	19.837	6,6

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Εκμεταλλεύσιες με καλλιεργούμενη έκταση	Εκτάσεις	Μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο
	2.2	Καλλίφυτος	71	9.447	9,4
	2.3	Καλός Αγρός	200	11.366	10,1
	2.4	Κουδούνια	153	7.811	8,2
	2.5	Λιβαδερό	2	7	3,5
	2.6	Μακρυπλάγι	6	360	4,4
	2.7	Μαυρόβατος	107	5.085	7,4
	2.8	Μικροχώρι	93	5.486	6,7
	2.9	Μοναστηράκι	39	2.133	7
	2.10	Μυλοπόταμος	90	5.454	6,7
	2.11	Ξηροπόταμος	177	14.070	7,5
	2.12	Χωριστή	237	18.711	6,9
	2.13	Νικοτσάρα ⁽²⁾	1.782	99.767	84,4
		Σύνολο(2)	3.564	199.534	168,8
3		Δήμος Καλαμπακίου			
	3.1	Αγία Παρασκευή	128	6.810	5,9
	3.2	Καλαμπάκι (Έδρα)	493	23.157	7,9
	3.3	Καλαμώνας	179	9.678	7,9
	3.4	Νεροφράκτης	171	7.823	15,8
	3.5	Φτελιά	173	7.893	6,3
		Σύνολο(3)	1.144	55.361	43,8
4		Δήμος Κ. Νευροκοπίου			
	4.1	Κάτω Νευροκόπι(Έδρα)	220	10.082	7
	4.2	Αχλαδιά	18	1.487	6,3
	4.3	Βαθύτοπος	66	7.988	9,8
	4.4	Βόλακας	112	1.768	1,7
	4.5	Γρανίτης	10	78	3,1
	4.6	Δασωτό	44	2.822	9,9
	4.7	Εξοχή	22	2.656	7,2
	4.8	Κατάφυτο	40	3.727	9,5
	4.9	Κάτω Βροντού	104	6.563	4,8
	4.10	Λευκόγεια	123	8.611	4,2
	4.11	Μικροκλεισούρα	29	1.635	5,8
	4.12	Μικρομηλιά	2	11	1,6
	4.13	Οχυρό	135	9.694	5,1
	4.14	Παγονέρι	54	1.269	1,6
	4.15	Περιθώρι	159	13.038	15

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Εκμεταλλεύσιμες με καλλιεργούμενη έκταση	Εκτάσεις	Μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο
	4.16	Ποταμοί	79	4.955	8,7
	4.17	Χρυσοκέφαλο	73	4.639	4,9
		Σύνολο(4)	1.290	81.023	106,2
5		Δήμος Νικηφόρου			
	5.1	Αδριανή	85	9.334	4,7
	5.2	Άνω Πυξάρι	8	451	6,9
	5.3	Νικηφόρος (Έδρα)	41	3.488	5,1
	5.4	Πλατανιά	83	7.184	5,3
	5.5	Πλατανόβρυση	55	3.109	4,4
	5.6	Πτελέα	39	1.770	4,4
	5.7	Υψηλή Ράχη	42	2.213	3,1
		Σύνολο(5)	353	27.549	33,9
6		Δήμος Παρανεστίου			
	6.1	Παρανέστι (με Θόλο & Σύλη)	156	3.354	4,2
		Σύνολο(6)	156	3.354	4,2
7		Δήμος Προσοτσάνης			
	7.1	Προσοτσάνη (Έδρα)	260	20.259	5,4
	7.2	Ανθοχώρι	32	2.744	7,5
	7.3	Γραμμένη	42	4.670	6,2
	7.4	Καλή Βρύση	117	9.451	12,6
	7.5	Καλλιθέα	79	8.709	5,9
	7.6	Κοκκινόγεια	104	13.621	11
	7.7	Μικρόπολη	88	10.917	3,7
	7.8	Πανόραμα	7	450	3,1
	7.9	Πετρούσα	151	22.349	5,6
	7.10	Πύργοι	27	305	1,6
	7.11	Χαριτωμένη	78	6.007	4,4
		Σύνολο(7)	985	99.482	67
8		Δήμος Σιταγρών			
	8.1	Μαυρολεύκη	108	5.363	9,6
	8.2	Μεγαλόκαμπος	112	4.075	6,4
	8.3	Μικρόκαμπος	59	4.401	4,5
	8.4	Περιχώρα	21	3.273	7,4
	8.5	Σιταγροί	170	6.316	6,6
	8.6	Φωτολίβος (Έδρα)	344	21.702	14,1
	8.7	Αργυρούπολη	148	7.408	8,6

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	Εκμεταλλεύσιμες με καλλιεργούμενη έκταση	Εκτάσεις	Μέση έκταση ανά αγροτεμάχιο
		Σύνολο(8)	962	52.538	57,2
9		Κοινότητα Σιδηρονέρου			
9.1		Σιδηρόνερο (Έδρα)	65	451	2,7
9.2		Σκαλωτή	24	52	0,9
		Σύνολο(9)	89	503	3,6
		Σύνολο Νομού	9.894	567.782	
		Σύνολο Περιοχής Παρέμβασης	3.581	242.254	
		% Περιοχής Παρέμβασης στο Σύνολο του Νομού	36,19%	42,67%	
		Δ.Δ. Περιοχής Παρέμβασης			

Πηγή ΕΣΥΕ, Απογραφή 1991

ΑΡΔΕΥΣΗ

Στο Ν. Δράμας αρδεύονται συνολικά, μέσω ενός μεγάλου αριθμού Συλλογικών Αρδευτικών Δικτύων, 263.052 στρ. Ο αριθμός της συνολικής γεωργικής έκτασης ανέρχεται σε 570.000-600.000 στρ. . Γίνεται αντιληπτό δηλαδή ότι το ποσοστό αρδευσιμότητας στο Ν. Δράμας κυμαίνεται μεταξύ 70-75%. Η αρδευόμενη έκταση αυξήθηκε κατά την περίοδο 91-99. Το 1991 αρδευόταν το 21,3% του συνόλου της καλλιεργήσιμης έκτασης το οποίο ανήρθε στο 35% για το 1999. Την αύξηση αυτή προκάλεσε κατά κύριο λόγο η αύξηση των αροτραίων αρδευόμενων εκτάσεων και συγκεκριμένα η αύξηση της καλλιέργειας βάμβακος, το οποίο αντικατέστησε κυρίως τα χειμερινά σιτηρά και τον καπνό Ανατολικού τύπου. Στην αύξηση συντέλεσαν επίσης τόσο η κατασκευή αρδευτικών έργων όσο και η διάνοιξη πολλών γεωτρήσεων κυρίως στους Δήμους Προσοτσάνης και Κ. Νευροκοπίου.

Στο Ν. Δράμα υπάρχουν σήμερα 13 Τοπικοί Οργανισμοί Εγγείων Βελτιώσεων (Τ.Ο.Ε.Β.), των οποίων η δικαιοδοσία είναι τοπικού χαρακτήρα και περιορίζεται συνήθως στα όρια ενός αρδευτικού δικτύου. Υπάρχουν όμως και κάποια αρδευτικά έργα που λειτουργούν με ευθύνη των Ο.Τ.Α. ή ιδιωτών. Τα Συλλογικά Αρδευτικά Δίκτυα, στην συντριπτική τους πλειοψηφία χρησιμοποιούν επιφανειακά νερά, ενώ αντίθετα τα έργα των Ο.Τ.Α. και τα ιδιωτικά χρησιμοποιούν υπόγεια νερά.

Τα υπόγεια νερά παρουσιάζουν ενδιαφέρον από την άποψη ότι σε περιόδους λειψυδρίας, όπως η φετινή χρονιά, αποτελούν την μοναδική λύση για την κάλυψη των αρδευτικών αναγκών, μια και δεν έχουν κατασκευαστεί έργα αποταμίευσης των επιφανειακών νερών.

7.1.4. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ (ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ).

Η τάση εκβιομηχάνισης των καλλιεργειών και η εφαρμογή των αγροτικών επιδοτήσεων προκάλεσε διαρθρωτικές αλλαγές στα καλλιεργούμενα είδη κατά τη δεκαετία 91-2001.

Σε γενικές γραμμές η κατάσταση διαμορφώνεται ως εξής:

- Το σκληρό σιτάρι και το καλαμπόκι εκτόπισαν εν μέρει τα υπόλοιπα σιτηρά αλλά και άλλες καλλιέργειες
- Ο καπνός λόγω κυρίως του υψηλού βαθμού χειρονακτικής εργασίας αλλά και τα Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, παρουσίασε σημαντική μείωση.
- Πολύ εντυπωσιακή αύξηση παρουσίασε το βαμβάκι, το οποίο εκτόπισε το σύνολο των καλλιεργούμενων ειδών στις περιοχές όπου είναι εφικτή η καλλιέργειά του. Η ανεξέλεγκτη αυτή αύξηση του βαμβακιού δημιούργησε προβλήματα με την αλλαγή του καθεστώτος των επιδοτήσεων.
- Η πατάτα παραμένει διαχρονικά ανεπηρέαστη καθώς, αφενός καλλιεργείται σχεδόν αποκλειστικά στο λεκανοπέδιο Νευροκοπίου, όπου, η καλλιέργεια άλλων ειδών είναι μάλλον ασύμφορη (λόγω κυρίως των ειδικών καιρικών συνθηκών της περιοχής) και αφετέρου αποτελεί αρκετά δυναμική καλλιέργεια καταλαμβάνοντας αξιόλογη θέση στην Ελληνική αγορά. Το γεγονός αυτό ενισχύεται ακόμη περισσότερο καθώς από τις 15 Απριλίου 2002 έχει αναγνωριστεί ως προϊόν ΠΓΕ (Προϊόν Γεωργικής Ένδειξης).
- Στην καλλιέργεια του φασολιού σημειώνεται μείωση παρά το γεγονός ότι και αυτό έχει αναγνωριστεί ως προϊόν ΠΓΕ, καθώς η καλλιέργεια απαιτεί χειρονακτική εργασία. Έτσι λοιπόν με την πληθυσμιακή αποδυνάμωση των παραδοσιακών περιοχών καλλιέργειας του φασολιού και τον υψηλό βαθμό εκβιομηχάνισης άλλων καλλιεργειών (όπως της πατάτας και των σιτηρών) παρουσιάστηκε η μείωση αυτή.
- Η καλλιέργεια ζαχαρότευτλων παρουσίασε σημαντική αύξηση μόνο όμως στο Δήμο Προσοτσάνης και στα Δ.Δ. Μικροκάμπου, Μυλοποτάμου και Κεφαλαρίου. Οι περιοχές αυτές γειτνιάζουν με παραδοσιακές περιοχές παραγωγής ζαχαρότευτλων και αυτό ίσως προκάλεσε την υιοθέτηση της καλλιέργειας αυτής στους παραγωγούς των περιοχών αυτών.

- Η αμπελοκαλλιέργεια αυξήθηκε κυρίως λόγω της δραστηριοποίησης νέων μονάδων στο χώρο της παραγωγής ποιοτικών κρασιών. Υπήρξε λοιπόν αύξηση στην καλλιέργεια οινοποιήσιμων αμπελώνων, η οποία παρέσυρε και στην καλλιέργεια επιτραπέζιων αμπελώνων.
- Η καλλιέργεια της ελιάς δεν αποτελεί σημαντική πηγή εσόδων για τους παραγωγούς της περιοχής. Παρόλα αυτά σημείωσε σχετικά μεγάλη αύξηση της καλλιεργούμενης έκτασης, καθώς κατέλαβε σχετικά άγονες και επικλινείς εκτάσεις στις οποίες η καλλιέργεια άλλων ειδών είναι ασύμφορη. Σε γενικές γραμμές η ελαιοκαλλιέργεια είναι ερασιτεχνικής μορφής και όχι καλλιέργεια με ιδιαίτερα σημαντικά οικονομικά αποτελέσματα.

7.1.5. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η μεταποίηση προϊόντων Φυτικής Παραγωγής σε γενικές γραμμές βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα. Οι μονάδες που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μεταποίησης προϊόντων φυτικής παραγωγής, είναι λίγες και αφορούν κυρίως πρώτη μεταποίηση. Συγκεκριμένα οι τομείς που παρουσιάζουν κάποια κινητικότητα στην επεξεργασία- μεταποίηση, είναι η πατάτα, η βιομηχανική τομάτα και τα λαχανικά.

Στον τομέα της πατάτας, έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια κάποια βήματα προόδου με τη δημιουργία συσκευαστηρίων. Η δυναμικότητα των συσκευαστηρίων αυτών είναι αρκετά ικανοποιητική σε σχέση με την παραγωγή, αλλά πρέπει να γίνουν περαιτέρω ενέργειες όσον αφορά την υποδομή τους και τη μορφή του τελικού προϊόντος. Σκόπιμο κρίνεται λοιπόν η κατασκευή κατάλληλων αποθηκευτικών χώρων και η αντικατάσταση των μεγάλων συσκευασιών με μικρότερες ώστε, να αυξηθεί η εμπορευσιμότητα της πατάτας και να δοθεί η δυνατότητα να εισέλθει σε δυναμικότερες αγορές.

Στη βιομηχανική τομάτα αξίζει να αναφερθεί το εργοστάσιο της ΣΕΚΟ στο Δ.Δ. Κεφαλαρίου, το οποίο είναι πολύ σημαντικό για την περιοχή, καθώς απασχολεί μεγάλο αριθμό εργαζομένων. Τέλος αξίζει να γίνει αναφορά στη μονάδα επεξεργασίας αφυδατωμένων λαχανικών που λειτουργεί στο Δ.Δ. Κοκκινογείων. Αποτελεί μία πολύ σημαντική και πρωτοποριακή μονάδα καθώς είναι η μοναδική τόσο σε επίπεδο Νομού όσο και Περιφέρειας. Παράγει αφυδατωμένα λαχανικά, χρησιμοποιώντας πρώτη ύλη από τοπικούς παραγωγούς πραγματοποιώντας και εξαγωγές σε ποσοστό 70% της παραγωγής του.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 24: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΕΙΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	Ν.ΔΡΑΜΑΣ
Συσκευαστήριο πατάτας	16
Οινοποιείο	5
Μονάδα νωπών μανιταριών	1
Μονάδα αφυδατωμένων κηπευτικών	1
Εργοστάσιο κονσερβοποιίας	1
Κονσερβοποιία κηπευτικών (τουρσιά)	3
Βιοτεχνία παραγωγής χαλβά	1
Συσκευαστήριο οσπρίων	2
Βιοτεχνία επεξεργασίας ξηρών καρπών	6
Ελαιοτριβείο	3
Αλευροβιομηχανίες	2
Εκοκκιστήρια βάμβακος	3
Μονάδα παραγωγής Καπνιστής Πέστροφας	1
Εργοστάσια ζωοτροφών	4
Εργοστάσια επεξεργασίας ξύλου	24
ΣΥΝΟΛΟ	73

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση αγροτικής Ανάπτυξης Δράμας και Επιμελητήριο Δράμας

7.1.6. ΠΡΟΪΟΝΤΑ Π.Γ.Ε. ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ.

1. ΠΑΤΑΤΑ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Μετά από αίτηση της Ελλάδας, υποβολή σχετικού φακέλου στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή και μια μακρόχρονη διαδικασία, όπως προβλέπεται στην ευρωπαϊκή νομοθεσία, η πατάτα Κάτω Νευροκοπίου από τις 15 Απριλίου είναι εγγεγραμμένη στο *Μητρώο προστατευόμενων ονομασιών προέλευσης (ΠΟΠ) και προστατευόμενων γεωγραφικών ενδείξεων (ΠΓΕ)* της Ε.Ε. και τυγχάνει προστασίας σε κοινοτικό επίπεδο ως ΠΓΕ. Η διαδικασία της αναγνώρισης ολοκληρώθηκε με τον Κανονισμό 538/2002 της Επιτροπής, που δημοσιεύθηκε στο φύλλο L 82/26.3.2002 της Επίσημης Εφημερίδας των Ε.Ε., και θεωρείται ένα σημαντικό επίτευγμα για την Ελλάδα. Η αναγνώριση, αν αξιοποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να δώσει και ένα σημαντικό πλεονέκτημα στους καλλιεργητές πατάτας του Κάτω Νευροκοπίου, πράγμα που πρέπει βέβαια

να αποτελεί τον τελικό στόχο. Για το Κάτω Νευροκόπι είναι ήδη από παλαιότερα αναγνωρισμένα ως ΠΓΕ και τα φασόλια του (κοινά και γίγαντες).

2. ΦΑΣΟΛΙΑ ΓΙΓΑΝΤΕΣ ΕΛΕΦΑΝΤΕΣ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Αναγνωρίστηκαν ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης. Έγκριση 15/12/1997
Κανονισμός 134/1997

3. ΦΑΣΟΛΙΑ ΚΟΙΝΑ ΜΕΣΟΣΠΕΡΜΑ ΚΑΤΩ ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Αναγνωρίστηκαν ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης. Έγκριση 15/12/1997
Κανονισμός 134/1997

7.1.7. ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ-ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ

Συστηματική καλλιέργεια αρωματικών ή φαρμακευτικών φυτών δεν πραγματοποιείται τόσο στο Νομό. Ωστόσο οι εδαφοκλιματικές συνθήκες, είναι εξαιρετικά ευνοϊκές για την ανάπτυξη αυτοφυών ειδών τα οποία, κάτοικοι της περιοχής αλλά και επισκέπτες συλλέγουν για ιδία χρήση. Τα κυριότερα αυτοφυή είδη είναι: Ρίγανη, θυμάρι, Μέντα, Άγριος κρόκος, Χαμομήλι, Τσάι του βουνού κ.α.

7.1.8. ΒΙΟΛΟΓΙΚΕΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΕΣ

Η Βιολογική Γεωργία στον νομό δεν είναι αρκετά ανεπτυγμένη αν και υπάρχουν μεγάλες προοπτικές ανάπτυξης. Αυτή τη στιγμή πιστοποιημένα βιολογικά προϊόντα παράγονται μόνο από 6 επιχειρήσεις.

Πίνακας 25: ΠΑΡΑΓΟΜΕΝΑ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

Παραγόμενο Βιολογικό Προϊόν	Αριθμός Εκμεταλλεύσεων
	Ν. Δράμας
Οινοποιήσιμο σταφύλι	3
Ακτινίδιο	1
Κεράσια	1
Αραβόσιτος και κηπευτικά	1

ΠΗΓΗ: Διεύθυνση αγροτικής Ανάπτυξης Δράμας και Επιμελητήριο Δράμας

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 26: ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘ. ΜΕΛΩΝ
1	7.1	Α.Σ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	222
2	7.2	Α.Σ. ΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	25
3	7.3	Α.Σ.ΓΡΑΜΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	49
4	7.4	Α.Σ. Κ.ΒΡΥΣΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	251
5	7.5	Α.Σ. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	68
6	7.6	Α.Σ. ΚΟΚΚΙΝΟΓΕΙΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	83
7	7.7	Α.Σ.ΜΙΚΡΟΠΟΛΕΩΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	44
8	7.7	Α.Σ.ΜΙΚΡΟΠΟΛΕΩΣ " ΘΡΑΚΗ"	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	71
9	7.9	Α.Σ.ΠΕΤΡΟΥΣΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	229
10	7.10	Α.Σ. ΠΥΡΓΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	35
11	7.11	Α.Σ. ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	100
12	5.1	Α.Σ.ΑΔΡΙΑΝΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	24
13	5.3	Α.Σ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	26
14	5.4	Α.Σ. ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	38
15	5.5	Α.Σ.ΠΛΑΤΑΝΟΒΡΥΣΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	16
16	5.6	Α.Σ.ΠΤΕΛΕΑΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	29
17	1.2.1	Α.Σ. ΚΥΡΓΙΩΝ	ΔΟΞΑΤΟ	170
18	1.2.2	Α.Σ.ΑΓΟΡΑΣ	ΔΟΞΑΤΟ	25
19	1.2.3	Α.Σ. ΠΗΓΑΔΙΩΝ	ΔΟΞΑΤΟ	40
20	4.1	Α.Σ. ΕΞΟΧΗΣ "Η ΔΗΜΗΤΡΑ"	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	27
21	4.1	Α.Σ.Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	220
22	4.3	Α.Σ.ΒΑΘΥΤΟΠΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	46
23	4.4	Α.Σ.ΒΩΛΑΚΑ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	29
24	4.6	Α.Σ.ΔΑΣΩΤΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	41
25	4.8	Α.Σ. ΚΑΤΑΦΥΤΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	28
26	4.9	Α.Σ. Κ.ΒΡΟΝΤΟΥΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	119
27	4.10	Α.Σ. ΛΕΥΚΟΓΕΙΩΝ "Η ΑΓΑΠΗ"	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	99
28	4.11	Α.Σ.ΜΙΚΡΟΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	15
29	4.13	Α.Σ.ΟΧΥΡΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	103
30	4.14	Α.Σ.ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	15

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘ. ΜΕΛΩΝ
31	4.15	Α.Σ. ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	208
32	4.16	Α.Σ. ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	76
33	4.17	Α.Σ. ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ	56
34	6.1	Α.Σ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ	38
35	1.1	Α.Σ.ΔΟΞΑΤΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	253
36	1.3	Α.Σ. ΑΓ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	191
37	1.4	Α.Σ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	110
38	8.1	Α.Σ. ΜΑΥΡΟΛΕΥΚΗΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	127
39	8.2	Α.Σ. ΜΕΓΑΛΟΚΑΜΠΟΥ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	94
40	8.3	Α.Σ.ΜΙΚΡΟΚΑΜΠΟΥ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	33
41	8.4	Α.Σ. ΠΕΡΙΧΩΡΑΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	19
42	8.5	Α.Σ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	90
43	8.6	Α.Σ. ΦΩΤΟΛΙΒΟΥΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	360
44	8.7	Α.Σ.ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	101
45	3.1	Α.Σ. ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	103
46	3.2	Α.Σ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	492
47	3.3	Α.Σ. ΚΑΛΑΜΩΝΑ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	148
48	3.4	Α.Σ.ΝΕΡΟΦΡΑΚΤΗ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	206
49	3.5	Α.Σ. ΦΤΕΛΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	125
50	2.1.1	Α.Σ.Ν.ΑΜΙΣΟΥ	ΔΡΑΜΑ	115
51	2.1.1	Γ.Π.Σ. ΔΡΑΜΑΣ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ"	ΔΡΑΜΑ	12
52	2.1.1	ΜΕΛ/ΚΟΣ ΣΥΝ/ΣΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ	ΔΡΑΜΑ	115
53	2.1.2	Α.Σ.ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ	ΔΡΑΜΑ	14
54	2.1.3	Α.Σ. Ν.ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	ΔΡΑΜΑ	19
55	2.2	Α.Σ. ΚΑΛΛΙΦΥΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ	78
56	2.3	Α.Σ. Κ.ΑΓΡΟΥ	ΔΡΑΜΑ	98
57	2.4	Α.Σ. ΚΟΥΔΟΥΝΙΩΝ	ΔΡΑΜΑ	91
58	2.7	Α.Σ. ΜΑΥΡΟΒΑΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ	60
59	2.8	Α.Σ. ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ	47
60	2.10	Α.Σ.ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΔΡΑΜΑ	80
61	2.11	Α.Σ.ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΔΡΑΜΑ	106
62	2.12	Α.Σ. ΧΩΡΙΣΤΗΣ	ΔΡΑΜΑ	103

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΑΡΙΘ. ΜΕΛΩΝ
63	2.13	Γ.Π.Σ.ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ	ΔΡΑΜΑ	35
64	10.1	Α.Σ ΚΟΡΜΙΣΤΑΣ	ΣΕΡΡΕΣ	65
65	10.1	Α.Σ. ΑΓΙΟΧΩΡΙΟΥ	ΣΕΡΡΕΣ	56
66	10.1	Α.Σ. ΗΛΙΟΚΩΜΗΣ	ΣΕΡΡΕΣ	96
67	10.1	Α.Σ. Ν.ΜΠΑΦΡΑΣ	ΣΕΡΡΕΣ	112
68	10.1	Α.Σ. ΣΥΜΒΟΛΗΣ	ΣΕΡΡΕΣ	68
69	10.1	Α.Σ.ΑΛΙΣΤΡΑΤΗΣ	ΣΕΡΡΕΣ	476
			ΣΥΝΟΛΟ	6963

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ

Ειδικότερα:

Η γεωργία στο **Δήμο Δοξάτου** αναπτύσσεται λόγω πραγματοποίησης αναδασμών και αρδευτικών έργων για την αξιοποίηση των διαθέσιμων νερών. Η γεωργική γη του Δήμου Δοξάτου ανέρχεται σε 33.350 στρ. καλύπτοντας το 20% περίπου της εδαφικής επιφάνειας του. Οι εκτάσεις που ποτίστηκαν το 2001 στην αγροτική περιοχή του Δήμου κάλυψαν 16.000 στρ. δηλαδή το 48% της καλλιεργούμενης γης. Η άρδευση γίνεται με καταιονισμό από το δίκτυο Βοϊράνης (υδροδοτείται από τις πηγές Βοϊράνης και γεωτρήσεις) και τις κοινοτικές γεωτρήσεις (Δοξάτο, Κύργια, Πηγάδια, Αγορά). Το δίκτυο Βοϊράνης διαχειρίζεται από τον ομώνυμο ΤΟΕΒ, ενώ τα κοινοτικά δίκτυα από τους ομώνυμους φορείς ΟΤΑ. Στα πλαίσια της κατασκευής του αρδευτικού δικτύου Βοϊράνης πραγματοποιήθηκαν αναγκαστικοί αναδασμοί σε έκταση 15.000 στρ. στα αγροκτήματα Δοξάτου, Αγ. Αθανασίου, Κυργίων και Κεφαλαρίου.

Οι αγροτικές εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με την απογραφή 2001 ήταν 1002. Τα κύρια προϊόντα φυτικής παραγωγής είναι το σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, καπνός, βαμβάκι, τεύτλα, σανά και βιομηχανική τομάτα. Επίσης η βιομηχανική τομάτα απορροφάται εξ' ολοκλήρου από τη ΣΕΚΟ (Κεφαλάρι). Οι μεγαλύτερες ποσότητες αραβόσιτου και κριθής και το σύνολο της παραγωγής βάμβακος, τεύτλων και καπνού διακινούνται έξω από τα όρια του Δήμου και η μεταφορά τους γίνεται οδικώς. Από τα παραγόμενα προϊόντα που προαναφέρθηκαν μόνο το σιτάρι αυτοκαταναλώνεται σε μικρές ποσότητες από τους παραγωγούς. Αν όμως στην έννοια της αυτοκατανάλωσης συμπεριληφθούν και οι εισροές (σπόροι, ζωοτροφές) των ιδίων γεωργικών εκμ/σεων τότε το μέγεθος της αυτοκατανάλωσης μεγαλώνει και διευρύνεται περιλαμβάνοντας το κριθάρι, καλαμπόκι και σανά.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 27: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Γεωργική Γη	
	1991	2001
ΝΟΜΟΣ	573.400	
ΔΗΜΟΣ	68.500	33.350
Δοξάτο	23.700	10.059
Άγιος Αθανάσιος	23.300	13.795
Μέγας Αλέξανδρος	18.700	9.522
Κεφαλάρι	2.800	3.231

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Πίνακας 28: ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΚΤΑΣΕΙΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο	
	εκμ/ση	έκταση
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147
ΔΗΜΟΣ	1.002	44.338
Δοξάτο	224	13.356
Αγ. Αθανάσιος	386	15.974
Αγορά	256	9.522
Κεφαλάρι	136	5.485

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Πίνακας 29: ΕΞΕΛΙΞΗ ΚΑΤΑΝΟΜΗΣ ΓΑΙΩΝ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ

Περιοχή	Εκμεταλλεύσεις		Έκταση εκμ/σης στρ.	Ετήσιες Καλλιέργειες		Δενδρώνες		Αμπέλια		Λοιπά	
	σύνολο	με καλ.γή		εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση
ΔΗΜΟΣ	1002	988	44.338	825	42.705	282	1.083	86	389	676	197
Δοξάτο	224	224	13.356	215	13.200	30	104	23	50	146	34
Άγ. Αθανάσιος	386	382	15.974	341	15.601	63	230	25	102	180	54
Μ. Αλέξανδρο ς	256	249	9.522	149	8.538	171	679	35	2	22	5
Κεφαλάρι	136	131	54.85	120	5.365	18	69	3	5	2	4

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001

Η γεωργική γη του Δήμου **Νευροκοπίου**, ανέρχεται σε 100.300 στρέμματα, αντιπροσωπεύοντας το 11,5% της εδαφικής επιφάνειας του. Οι εκτάσεις που ποτίστηκαν το 2001 από πηγές πάσης φύσεως, υπολογίζονται σε 46.000 στρέμματα. Οι εκτάσεις αυτές ποτίζονται ελλιπώς. Οι πηγές του αρδευτικού νερού είναι: Αρδευτικό δίκτυο Λευκογείων – Νευροκοπίου, συνολικής έκτασης 53.305 στρ. Μέχρι τώρα λειτουργεί μόνο το πρώτο αντλιοστάσιο, που εξυπηρετεί τα αγροκτήματα Εξοχής, Χρυσοκεφάλου και Λευκογείων, έκτασης 13.221 στρ. και διάφορα παλιά δίκτυα: Λιμνοδεξαμενές (Εξοχή, Βαθύτοπος), Στραγγιστικοί τάφροι και υδατορρεύματα, Γκιόλες.

Στο πλαίσιο της κατασκευής του αρδευτικού δικτύου Λευκογείων – Νευροκοπίου, έχουν ξεκινήσει οι αναδασμοί στα αγροκτήματα Εξοχής, Χρυσοκεφάλου, και Λευκογείων, χωρίς όμως να έχουν μέχρι τώρα αποπερατωθεί. Παλαιότερα, είχαν γίνει εκούσιοι αναδασμοί, στα αγροκτήματα Νευροκοπίου, Περιθωρίου και Δασωτού. Στις αναδιανεμηθείσες αυτές εκτάσεις, θα γίνει επαναπροσαρμογή προς τους άξονες του αρδευτικού δικτύου.

Το 2001, σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής, λειτουργούσαν 1.405 εκμεταλλεύσεις. Τα βασικότερα προϊόντα που παράγονται στο λεκανοπέδιο Νευροκοπίου, είναι η πατάτα, το σιτάρι, το κριθάρι, το καλαμπόκι, η μηδική και τα φασόλια (όσπρια). Οι παραγόμενες πατάτες

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

θεωρούνται οι καλύτερης ποιότητας για τον ελληνικό χώρο και διατίθενται κυρίως στην ελληνική αγορά. Έχουν γίνει προσπάθειες για τη δημιουργία τυποποίησης, (επενδύσεις LEADER) ενώ έχει πραγματοποιηθεί η καταχώρηση της ονομασίας προέλευσης. Οι πωλήσεις των προαναφερθέντων προϊόντων, μέσα στα όρια του Δήμου, πραγματοποιούνται σε μικρές ποσότητες.

Το μεγαλύτερο ποσοστό του παραγόμενου όγκου των προϊόντων, διακινείται οδικώς σε αγορές του εσωτερικού. Ιδιαίτερα η πατάτα, διακινείται σε μεγάλες ποσότητες στη Θεσσαλονίκη και την Αθήνα, ακόμα και στο εξωτερικό σε χρονιές που η ευρωπαϊκή παραγωγή είναι μειωμένη λόγω καιρικών και άλλων, συνθηκών. Μικρές ποσότητες καταναλώνονται από τα νοικοκυριά των εκμεταλλεύσεων. Οι ποσότητες αυτές αυξάνουν, εφόσον αυτοκατανάλωση θεωρηθεί και η περίπτωση των εισροών (σπόροι, ζωοτροφές) στις ίδιες εκμεταλλεύσεις.

Έκταση σε στρέμματα

Πίνακας 30: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΔ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Χωρικό Επίπεδο	Σύνολο Γης		Γεωργική Γη		% Γεωργικής Γης / σύνολο
	1991	2001	1991	2001	2001
ΝΟΜΟΣ	3.468.300	3.553.552	571.200	573.400	16,5%
ΔΗΜΟΣ	873.800	873.800	100.300	101.300	11,6%
Κ.Νευροκόπι	67.100	67.100	11.100	11.100	16,5%
Αχλαδιά	47.100	47.100	1.700	1.600	3,4%
Βαθύτοπος	32.900	32.900	6.000	6.000	15,2%
Βόλακας	91.000	91.000	4.500	4.500	4,9%
Γρανίτης	26.600	26.600	200	200	0,8%
Δασωτό	17.500	17.500	5.200	6.300	36,0%
Εξοχή	44.000	44.000	6.900	6.900	15,7%
Κατάφυτο	76.200	76.200	4.700	4.400	5,8%
Κ.Βροντού	60.200	60.200	7.900	7.900	13,1%
Λευκόγεια	79.900	79.900	9.400	9.600	12,0%

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Μικροκλεισούρα	25.700	25.700	1.900	1.700	6,6%
Μικρομηλιά	130.200	130.200	-	100	-
Οχυρό	41.900	41.900	11.000	11.000	26,3%
Παγονέρι	27.500	27.500	1.300	1.300	4,7%
Περιθώρι	32.200	32.200	15.300	15.300	47,5%
Ποταμοί	55.700	55.700	5.300	5.300	9,5%
Χρυσοκέφαλα	18.100	18.100	7.900	8.100	44,8%

Πηγή: ΕΣΥΕ, 2001

Πίνακας 31: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Χωρικό Επίπεδο	Περίοδοι		Μεταβολή %
	2001	1991	2001/91
ΝΟΜΟΣ	8.499	12.046	-29,4%
ΔΗΜΟΣ	1.407	1.687	-16,6%
Κ.Νευροκόπι	227	247	-8,1%
Αχλαδιά	18	22	-18,2%
Βαθύτοπος	66	96	-31,3%
Βώλακας	153	197	-22,3%
Γρανίτης	12	11	9,1%
Δασωτό	44	64	-31,3%
Εξοχή	28	40	-3,0%
Κατάφυτο	43	53	-18,9%
Κ.Βροντού	105	121	-13,2%
Λευκόγεια	123	140	-12,1%
Μικροκλεισούρα	29	40	-27,5%
Μικρομηλιά	15	13	15,4%
Οχυρό	135	158	14,6%
Παγονέρι	54	63	-14,3%
Περιθώρι	200	236	-15,3%
Ποταμοί	82	94	-12,8%
Χρυσοκέφαλο	73	92	-20,7%

Πηγή: ΕΣΥΕ: Απογραφές 1991,2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ 32: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ 2001

Χωρικό Επίπεδο	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				
	Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	Μικτές		Γεωργικές		Κτηνο- τροφικές
			Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147	2.631	169.114	5.521	198.033	347
ΔΗΜΟΣ	1.407	80.966	607	40.705	723	40.261	77
Κ.Νευροκόπι	227	10.082	45	2.467	175	7.615	7
Αχλαδιά	18	1.484	11	1.140	7	344	-
Βαθύτοπος	66	7.988	38	5.439	28	2.549	-
Βόλακας	153	1.768	97	1.571	15	197	41
Γρανίτης	12	78	7	65	3	13	2
Δασωτό	44	2.821	8	635	36	2.186	-
Εξοχή	28	2.656	6	678	16	1.978	6
Κατάφυτο	43	3.727	32	3.481	8	246	3
Κ.Βροντού	105	6.555	31	2.713	73	3.842	1
Λευκόγεια	123	8.612	69	4.663	54	3.949	-
Μικροκλεισούρ α	29	1.635	22	1.527	7	108	-
Μικρομηλιά	15	11	2	11	-	-	13
Οχυρό	135	9.694	71	6.713	64	2.981	-
Παγονέρι	54	1.234	39	957	15	277	-
Περιθώρι	200	13.038	57	3.493	142	9.545	1
Ποταμοί	82	4.944	47	2.935	32	2.009	3
Χρυσοκέφαλα	73	4.639	25	2.217	48	2.422	-

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Η γεωργική γη του Δήμου Νικηφόρου ανέρχεται σε 36.100 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 15% της εδαφικής επιφάνειας του. Οι εκτάσεις που ποτίζονται ανέρχονται σε 1400 στρ. καλύπτοντας μόνο το 4% της γεωργικής γης. Οι εκτάσεις αυτές ποτίζονται από κοινοτικά δίκτυα που υδροδοτούνται από γεωτρήσεις που βρίσκονται στο χείμαρρο Δοξάτου. Τα δίκτυα είναι υποτυπώδη και αρδεύουν τα αγροκτήματα Αδριανής κατά κύριο λόγο και δευτερευόντως του Νικηφόρου. Μέχρι τώρα δεν έχει γίνει αναδασμός στη περιοχή.

Σύμφωνα με τα στοιχεία απογραφής του οι αγροτικές εκμ/σεις ήταν 383. Η μέση ηλικία των αρχηγών των εκμ/σεων βρίσκεται στη κλάση 50-65 ετών. Τα βασικότερα προϊόντα φυτικής παραγωγής είναι το σιτάρι, το κριθάρι, ο καπνός, και η μηδική. Πρέπει ακόμη να αναφερθούν τα κρασοστάφυλα και οι ελιές. Ειδικά τα κρασοστάφυλα έχουν σημειώσει σημαντική άνοδο. Οι πωλήσεις των προϊόντων αυτών μέσα στο Δήμο αφορούν μόνο σανό μηδικής σε κτηνοτροφικές μονάδες, όπως επίσης και κριθάρι. Η παραγωγή κρασοστάφυλων απορροφάται από το οινοποιείο Αδριανής από το Δήμο. Το σύνολο της παραγωγής καπνού και το μεγαλύτερο μέρος του σίτου διακινούνται έξω από τα όρια του Δήμου. Η διακίνηση γίνεται οδικώς ενδεχομένως και σιδηροδρομικά. Μικρές ποσότητες σίτου καλύπτουν τις ανάγκες των νοικοκυριών των εκμεταλλεύσεων. Αν στην έννοια της αυτοκατανάλωσης συμπεριληφθούν και οι εισροές των εκμεταλλεύσεων (σπόροι, ζωοτροφές) τότε το ποσοστό της περίπτωσης αυτής για τα αναφερόμενα προϊόντα αυξάνει σημαντικά.

Έκταση σε στρεμ.

Πίνακας 32: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο Γης		Γεωργική Γη		Γ.Γή/ % Σύνολο
	1991	2001	1991	2001	
ΝΟΜΟΣ	3.468.300	3.468.300	571.200	573.400	16,5
ΔΗΜΟΣ	241.100	241.100	36.100	35.500	14,7
Νικηφόρος	33.500	33.500	5.600	5.600	16,7
Αδριανής	23.000	23.000	11.200	11.200	48,7
Α.Πυξάρι	19.900	19.900	1.900	1.800	9
Πλατανιά	50.600	50.600	7.200	7.200	14,2
Πλατανόβρυση	55.100	55.100	3.900	3.900	7,1
Πτελέα	28.400	28.400	3.000	2.500	8,8
Ψ.Ράχη	30.600	30.600	3.300	3.300	10,8

Πηγή: ΕΣΥΕ 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 33: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Περίοδοι		Μεταβολή % 2001-1991
	2001	1991	
ΝΟΜΟΣ	8.499	12.046	-29,4
ΔΗΜΟΣ	383	680	-43,7
Νικηφόρος	43	105	-59
Αδριανής	96	179	-53,6
Α.Πυξάρι	8	21	-51,9
Πλατανιά	94	138	-31,9
Πλατανόβρυση	58	86	-32,6
Πτελέα	39	85	-54,1
Ψ.Ράχη	45	66	-31,8

Πηγή: ΕΣΥΕ: Απογραφές 1991, 2001

Πίνακας 34: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				
	εκμ/ση	έκταση	Μικτές		Γεωργικές		Κτηνο- τροφία
			εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147	2.631	169.114	5.521	138.033	347
ΔΗΜΟΣ	383	27.545	150	10.331	203	17.214	30
Νικηφόρος	43	3.488	15	1.274	26	2.214	2
Αδριανής	96	9.332	30	2.450	55	6.882	11
Α.Πυξάρι	8	450	6	399	2	51	-
Πλατανιά	94	7.183	31	2.119	52	5.064	11
Πλατανόβρυση	58	3.109	23	1.123	32	1.986	3
Πτελέα	39	1.770	23	1.285	16	485	-
Ψ.Ράχη	45	2.213	22	1.681	20	532	3

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 35: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΑΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Περιοχή	Εκμεταλλεύσις		Εκταση εκμ/σης στρ.	Ετήσιες Καλλιέργειες		Δενδρώνες		Αμπέλια		Λοιπά	
	Σύνολο	με καλ.γή		εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση
ΝΟΜΟΣ	8.499	8.152	467.147	7.642	452.213	1.228	7.785	294	2.772	3.003	5.889
ΔΗΜΟΣ	383	353	27.546	321	27.160	37	204	40	1941	62	61
Νικηφόρος	43	41	3.489	38	3.435	4	19	8	35	-	-
Αδριανής	96	85	9.331	57	9.113	24	129	25	1.903	9	4
Α.Πυξάρι	8	8	450	8	426	2	24	-	-	-	-
Πλατανιά	94	83	7.183	83	7.155	-	-	-	-	3	28
Πλατανόβρυση	58	55	3.110	54	3.075	4	11	1	1	48	23
Πτελέα	39	39	1.770	39	1.743	3	21	-	-	2	6
Ψ.Ράχη	45	42	2.213	42	2.213	-	-	-	-	-	-

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Η γεωργική γη του Δήμου Παρανεστίου ανέρχεται σε 5.800 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 0,7% της εδαφικής επιφάνειας του. Οι εκτάσεις που ποτίζονται ανέρχονται σε 800 στρ. δηλαδή, καλύπτουν το 14% της γεωργικής γης. Υπάρχουν 2 έργα (Ξάγναντο και Στέρνα). Στο Ξάγναντο το έργο υδροδοτείται από τον Νέστο ποταμό με φράγμα υδροληψίας. Στη Στέρνα επίσης αντλείται νερό από το Νέστο που τροφοδοτεί δεξαμενή και από εκεί το νερό αρδεύει με βαρύτητα τα κατάντι αγροτεμάχια. Δεν έχει γίνει αναδασμός στη περιοχή.

Οι γεωργικές εκμ/σεις το 2001 ήταν 178 (απογραφή ΕΣΥΕ 2001). Η μέση ηλικία των αρχηγών των εκμ/σεων βρίσκεται στη κλάση 50-65 ετών. Προϊόντα φυτικής παραγωγής είναι ελάχιστα σε ποικιλία και ποσότητες λόγω μικρής έκτασης της γεωργικής γης. Τα βασικότερα απ' αυτά είναι ο καπνός, το σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι και μηδική. Οι πωλήσεις προϊόντων μέσα στα όρια του Δήμου αντιπροσωπεύουν μικρό ποσοστό του παραγόμενου όγκου και αφορά σανό μηδικής. Λειτουργεί Ξηραντήριο καπνού ποικιλίας Βιρτζίνια και μόνο η παραγωγή του καπνού διοχετεύεται έξω από τον Δήμο, η διακίνηση του οποίου γίνεται οδικώς. Το σύνολο σχεδόν των λοιπών προϊόντων (σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι και μηδική) αυτοκαταναλώνονται από τα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

νοικοκυριά των εκμεταλλεύσεων καλύπτοντας τις διατροφικές ανάγκες αλλά και από τις ίδιες εκμεταλλεύσεις ως εισροές (σπόροι, ζωοτροφές).

Πίνακας 36: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Γεωργική Γη	
	1991	2001
ΝΟΜΟΣ	571.200	573.400
ΔΗΜΟΣ	5.800	5.300
Παρανέστι	3.500	3.500
Θόλος	1.100	1.100
Σίλλη	1.200	700

Πηγή: ΕΣΥΕ, Απογραφές 1991,2001

Πίνακας 37: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Περίοδοι		Μεταβολή % 2001/91
	2001	1991	
ΔΗΜΟΣ	179	258	-30,6
Παρανέστι	75	158	-52,5
Θόλος	61	63	-3,2
Σίλλη	43	37	16,2

Πηγή: ΕΣΥΕ: Απογραφές 1991,2001

Πίνακας 38: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				Κτηνο- τροφία
	εκμ/ση	έκταση	Μικτές		Γεωργικές		
			εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	
ΔΗΜΟΣ	179	3.354	111	2.214	45	1.140	23
Παρανέστι	75	1.686	39	788	19	898	17
Θόλος	61	1.016	33	787	23	229	5
Σίλλη	43	652	39	639	3	13	1

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 39: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΣΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ

Περιοχή	Εκμεταλλεύσεις		Έκταση εκμ/σης στρ.	Ετήσιες Καλλιέργειες		Δενδρώνες		Αμπέλια		Λουπά	
	σύνολο	με καλ.γή		εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση
ΝΟΜΟΣ	8.499	8.152	467.147	7.642	452.213	1.228	7.785	294	2.772	3.003	5.889
ΔΗΜΟΣ	179	156	3.355	127	2.835	38	178	2	2	101	340
Παρανέστι	75	58	1.686	53	1.583	13	87	-	-	19	16
Θόλος	61	56	1.017	34	890	20	81	2	2	43	44
Σύλλη	43	42	652	40	362	5	10	-	-	39	280

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Η γεωργική γη (καλλιεργούμενες εκτάσεις και αγρανάπαυση μέχρι 5 χρονών) του Δήμου Προσοτσάνης ανέρχεται σε 112.900 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 27% της εδαφικής επιφάνειας του Δήμου, ενώ σε επίπεδο Νομού το ποσοστό είναι μόνο το 16,5%. Διαχρονικά δεν σημειώθηκαν μεταβολές στα διαμερίσματα εκτός από τη Προσοτσάνη, που εμφανίζει αύξηση κατά 4.000 στρ. Η αύξηση αυτή προήλθε από τη μείωση των βοσκοτόπων και διαφόρων χρήσεων σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΣΥΕ. Η χρήση της γεωργικής γης σαν ποσοστό στο σύνολο της έκτασης κάθε διαμερίσματος παρουσιάζει σημαντικές αποκλίσεις από το μέσο όρο του Δήμου. Οι ακραίες τιμές βρίσκονται στους Πύργους με 1% και στο Ανθοχώρι με 77%. Η γεωργική γη του Δήμου αντιπροσωπεύει το 19,7% της γεωργικής γης του Νομού.

Οι εκτάσεις που ποτίστηκαν εκτιμώνται σε 28.000 στρ. καλύπτοντας μόλις το 25% της γεωργικής της. Οι εκτάσεις ποτίζονται τόσο από τα 2 συλλογικά δίκτυα των ΤΟΕΒ Προσοτσάνης και Αλιστράτης, όσο και από τα κοινοτικά δίκτυα της Κ. Βρύσης, Ανθοχωρίου, Χαριτωμένης, Μικρόπολης και Καλλιθέας. Οι πηγές υδροδότησης των δικτύων των ΤΟΕΒ είναι υδροληψίες από φράγματα στον Αγγίτη ποταμό αλλά και από γεωτρήσεις. Από γεωτρήσεις επίσης υδροδοτούνται και τα προαναφερθέντα κοινοτικά δίκτυα. Τα τελευταία χρόνια πραγματοποιήθηκαν αναδασμοί σε αγροκτήματα που κατασκευάστηκαν αρδευτικά δίκτυα από το Υπ. Γεωργίας σύμφωνα με την υφιστάμενη νομοθεσία.

Έτσι οι αναδασμοί που έγιναν είναι οι εξής:

Προσοτσάνη:	15.720 στρ.	Αναγκαστικός αναδασμός
Κοκκινόγεια:	4.657 στρ.	Αναγκαστικός αναδασμός
Πετρούσα:	785 στρ.	Αναγκαστικός αναδασμός
Πηγές:	418 στρ.	Αναγκαστικός αναδασμός
Καλλιθέα:	1.758 στρ.	Αναγκαστικός αναδασμός

Κ. Βρύση: 14.078 στρ. Εκούσιος αναδασμός

Οι αγροτικές εκμ/σεις το 2001,(στοιχεία απογραφής ΕΣΥΕ) ήταν 1054 σημειώνοντας μείωση σε σχέση με το 1991 κατά 46% έναντι 29% του Νομού. Η μεγαλύτερη μείωση των εκμεταλλεύσεων έγινε στη Μικρόπολη (-65%) ενώ η μικρότερη στο Ανθοχώρι (-24%). Τα ποσοστά των μεταβολών αυτών οφείλονται σε ορισμένους παράγοντες χωρίς να είναι δυνατό να αξιολογηθούν. Μεταξύ αυτών ήταν και το μέγεθος των εκμ/σεων. Έτσι ο μ. όρος σε επίπεδο Δήμου το 1991 ήταν 55στρ., στη Μικρόπολη 44 στρ., ενώ αντίθετα στο Ανθοχώρι 83 στρ.

Το μεγαλύτερο ποσοστό των απασχολούμενων στις γεωργικές εκμ/σεις ανήκει στην κλάση ηλικίας 41-65 ετών. Το ποσοστό αυτό ανέρχεται σε 38%. Αντίθετα στην κλάση 16-20 ετών σημειώνεται το μικρότερο ποσοστό (10%).

Τα βασικότερα προϊόντα φυτικής παραγωγής είναι τα χειμερινά σιτηρά (σιτάρι μαλακό και σκληρό και κριθάρι), το καλαμπόκι, ο καπνός, το βαμβάκι τα σ' ανοδοτικά φυτά (μηδική) και εν μέρει τα ζαχαρότευτλα. Δηλαδή οι αροτραίες καλλιέργειες έχουν καλύψει εξ' ολοκλήρου σχεδόν τη γεωργική γη. Εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι οι καλλιέργειες του καλαμποκιού, βάμβακος και τεύτλων είναι κλάδοι σχετικά νέοι και επεκτάθηκαν αφ' ενός μεν από την κατασκευή των αρδευτικών δικτύων αφ' ετέρου δε από τις επιδοτήσεις (οι οποίες πλέον έχουν διαφοροποιηθεί). Τα προϊόντα που καταναλώνονται (πωλούνται σε μη παραγωγούς) είναι κυρίως ζωτροφές (κριθάρι, καλαμπόκι, σανά) που αγοράζονται από κτηνοτρόφους που δεν παράγουν τις αναγκαίες ποσότητες για την κάλυψη των μονάδων τους. Η μεγαλύτερη ποσότητα που παράγεται στο σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι και το σύνολο του καπνού, βάμβακος και τεύτλων διακινούνται έξω από τα όρια του Δήμου. Η μεταφορά των προϊόντων γίνεται οδικώς. Τα προϊόντα που αυτοκαταναλώνονται (συμπεριλαμβάνεται η κάλυψη ανθρωπίνων αναγκών και οι εισροές των γεωργικών εκμ/σεων σε σπόρους και ζωτροφές) είναι το σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι και σανά μηδικής. Η κατανάλωση αυτή για τις δυο αυτές χρήσεις είναι σημαντική σε σχέση με τις παραγόμενες ποσότητες.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 40: ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΓΗ ΔΗΜΟΥ ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ

Χωρικό επίπεδο	Σύνολο γης		Γεωργική γη	
	1991	2001	1991	2001
Νομός	3.468.300	3.468.300	571.200	573.400
Δήμος	419.000	419.000	107.900	112.900
Προσοτσάνη	48.900	48.900	22.500	26.400
Ανθοχώρι	4.800	4.800	3.500	3.700
Γραμμένη	4.800	4.800	3.900	3.900
Κ. Βρύση	27.200	27.200	12.000	12.000
Καλλιθέα	28.300	28.300	9.300	10.200
Κοκκινόγεια	71.700	71.700	12.400	12.100
Μικρόπολη	65.800	65.800	11.100	11.100
Πανόραμα	29.300	29.300	2.000	2.000
Πετρούσα	61.800	61.800	23.200	23.200
Πύργος	51.400	51.400	600	600
Χαριτωμένη	25.000	25.000	7.400	7.700

Πηγή: : ΕΣΥΕ Απογραφής 1991, 2001

Πίνακας 41: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ

Χωρικό επίπεδο	2001	1991	% 2001/91
Προσοτσάνη	279	525	-46,86
Ανθοχώρι	32	42	-23,81
Γραμμένη	44	79	-44,3
Κ. Βρύση	120	198	-39,39
Καλλιθέα	84	138	-39,13
Κοκκινόγεια	119	203	-41,38
Μικρόπολη	88	252	-65,1
Πανόραμα	9	13	-30,77
Πετρούσα	161	334	-51,81
Πύργοι	38	71	-46,48
Χαριτωμένη	80	110	-27,27
Δ. Προσοτσάνης	1.054	1.965	-46,36
Νομός	8.499	12.046	-29,44

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφής 1991,2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 42: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				
	εκμ/ση	έκταση	Μικτές		Γεωργικές		Κτινοστρ. Εκμ/σεις
			εκμ/ση	Έκταση	εκμ/ση	έκταση	
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147	2.631	169.114	5.521	298.033	347
ΔΗΜΟΣ	1.054	98.681	402	36.893	583	61.788	69
Προσοτσάνη	279	20.260	40	4.790	220	15.470	19
Ανθοχώρι	32	1.942	16	1.309	16	633	-
Γραμμένη	44	4.670	15	1.440	27	3.230	2
Κ.Βρύση	120	9.451	49	4.873	68	4.578	3
Καλλιθέα	84	8.709	35	1.212	44	7.497	5
Κοκκινόγεια	119	13.621	45	3.386	59	10.235	15
Μικρόπολη	88	10.917	48	7.413	40	3.504	-
Πανόραμα	9	450	6	430	1	20	2
Πετρόσα	161	22.349	86	8.477	65	13.872	10
Πύργοι	38	305	27	305	-	-	11
Χαριτωμένη	80	6.007	35	3.258	43	2.749	2

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Η γεωργία στα όρια της κοινότητας είναι ανύπαρκτη. Η γεωργική γη της **κοινότητας Σιδηρονέρου** ανέρχεται σε 1.000 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 03% της εδαφικής επιφάνειας της, ενώ χαρακτηριστική είναι η έλλειψη γεωργικών μηχανημάτων. Η γεωργική γη που προαναφέρθηκε (1000στρ) σχεδόν βρίσκεται σε αγρανάπαυση γιατί είναι άγονη και κεκλιμένη. Η ελάχιστη έκταση που καλ/γείται δεν ποτίζεται.

Το 2001 απογράφηκαν 101 εκμ/σεις. Η μέση ηλικία των αρχηγών των εκμ/σεων βρίσκεται στη κλάση 50-65ετών. Στη περιοχή της Κοινότητας δεν παράγονται προϊόντα φυτικής παραγωγής εκτός από ελάχιστες ποσότητες που παράγονται στους κήπους των σπιτιών.

Έκταση σε στρεμ.

Πίνακας 43: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο Γης		Γεωργική Γη		Γ.Γή/ % Σύνολο
	1991	2001	1991	2001	
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	351.300	351.300	1.000	1.000	0,3
Σιδηρόνερο	257.700	257.700	900	900	0,3
Σκαλωτή	93.600	93.600	100	100	-

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 και 2001

Πίνακας 44: ΔΙΑΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Περίοδοι		Μεταβολή % 2001/91
	2001	1991	
ΝΟΜΟΣ	8.499	12.046	-29,4
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	101	55	84
Σιδηρόνερο	72	47	53
Σκαλωτή	29	8	263

Πηγή: ΕΣΥΕ: Απογραφές 1991,2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 45: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

Χωρικά Επίπεδα	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				
	εκμ/ση	έκταση	Μικτές		Γεωργικές		Κτηνο- τροφία
			εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147	2.631	169.114	5.521	198.033	347
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	101	503	37	262	52	241	12
Σιδηρόνερο	72	451	32	252	33	199	7
Σκαλωτή	29	52	5	10	19	42	5

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Πίνακας 46: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΚΛΑΔΩΝ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

Περιοχή	Εκμεταλλεύσεις		Έκταση εκμ/σης στρ.	Ετήσιες Καλλιέργειες		Δενδρώνες		Αμπέλια		Λοιπά	
	σύνολο	με καλ.γή		εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση	εκμ/ση	έκταση
ΝΟΜΟΣ	8.499	8.152	467.147	7.642	452.213	1.228	7.785	294	2.772	3.003	5.889
ΚΟΙΝΟ- ΤΗΤΑ	101	89	502	87	435	7	28	-	-	51	39
Σιδηρόνερο	72	65	450	64	397	7	28	-	-	38	25
Σκαλωτή	29	24	52	23	38	-	-	-	-	13	14

ΠΗΓΗ: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Η γεωργική γη του Δήμου Σιταγρών ανέρχεται σε 56.200 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 83% της εδαφικής επιφάνειας του. Η έκταση που ποτίστηκε το 2001 ανήλθε σε 25.000 στρ. καλύπτοντας το 44% της γεωργικής της. Η άρδευση των καλλιεργειών γίνεται από τα 2 μεγάλα δίκτυα που διοικούνται από τους ΤΟΕΒ Σιταγρών – Μυλοποτάμου και Φωτολίβους – Κ. Αγρού. Η υδροδότηση των δικτύων αυτών εξασφαλίζεται με φράγματα υδροληψίας στις πηγές του Μυλοποτάμου και Βαρβάρας. Επίσης τα δίκτυα αυτά ενισχύονται από γεωτρήσεις και φράγμα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

στον Αγγίτη. Εκτός από συλλογικά αυτά δίκτυα στην περιοχή υπάρχει και κοινοτικό (Μεγαλόκαμπος) που υδροδοτείται από γεώτρηση. Τέλος, έχουν αναπτυχθεί ατομικές γεωτρήσεις (Μεγαλόκαμπος και Μικρόκαμπος) που εξυπηρετούν τις ανάγκες των εκμ/σεων καθώς και αντλήσεις νερού από υδατορεύματα. Έχουν πραγματοποιηθεί 5 αναδασμοί στα αγροκτήματα Αργυρούπολης, Σιταγρών, Μεγαλόκαμπου, Φωτολίβους και Περιχώρας, σε έκταση 33.200 στρ. στα πλαίσια της κατασκευής των αρδευτικών δικτύων.

Τα βασικότερα προϊόντα που παράγονται είναι σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι, βαμβάκι, αραβόσιτος, σανά, βιομ. τομάτα και τεύτλα.. Η μεγαλύτερη ποσότητα που παράγεται στο σιτάρι, κριθάρι, καλαμπόκι και το σύνολο του καπνού, βάμβακος και τεύτλων διακινούνται έξω από τα όρια του Δήμου. Από τα παραγόμενα προϊόντα που προαναφέρθηκαν μόνο το σιτάρι (μικρές ποσότητες) αυτοκαταναλώνεται από το νοικοκυριά των εκμεταλλεύσεων. Εάν στην έννοια αυτοκατανάλωσης υπολογισθούν και οι εισροές ιδιοπαραγόμενων σπόρων και ζωοτροφών τότε το μέγεθος της αυτοκατανάλωσης μεγαλώνει και διευρύνεται περιλαμβάνοντας και το κριθάρι, καλαμπόκι και σανά.

Έκταση σε στρεμ.

Πίνακας 47: ΕΞΕΛΙΞΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ

Χωρικό Επίπεδο	Σύνολο Γής		Γεωργική Γή		% Γεωρ.Γή Σύνολο
	1991	2001	1991	2001	2001
ΝΟΜΟΣ	3.468.300	3.468.300	571.200	573.400	16,5
ΔΗΜΟΣ	67.800	67.800	56.400	56.200	82,2
Φωτολείβος	19.000	19.000	17.600	17.600	92,6
Αργυρούπολη	11.400	11.400	9.400	9.400	82,5
Μαυρολεύκη	10.400	10.400	7.400	7.200	69,2
Μεγαλόκαμπος	7.300	7.300	6.100	6.100	83,6
Μικρόκαμπος	4.600	4.600	4.300	4.400	95,7
Περιχώρα	4.400	4.400	2.700	2.600	59
Σιταγρός	10.700	10.700	8.900	8.900	83,2

Πηγή: ΕΣΥΕ 1991 και 2001

Πίνακας 48: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΩΝ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ

Χωρικό Επίπεδο	Σύνολο		Εκμεταλλεύσεις σύμφωνα με το τόπο απογραφής				
	Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	Μικτές		Γεωργικές		Κτηνο- τροφικές
			Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	Εκμ/σεις	Έκταση στρ.	
ΝΟΜΟΣ	8.499	467.147	2.631	169.114	5.521	198.033	347
ΔΗΜΟΣ	968	52.538	177	13.281	785	39.257	6
Φωτολείβος	344	21.701	38	2.074	306	19.627	-
Αργυρούπολη	148	7.408	49	3.164	99	4.244	-
Μαυρολεύκη	108	5.364	32	1.901	76	3.463	-
Μεγαλόκαμπος	112	4.075	12	502	100	3.573	-
Μικρόκαμπος	60	4.401	14	1.706	45	2.695	1
Περιχώρα	24	3.273	15	2.743	6	530	3
Σιταγρός	172	6.313	17	1.191	153	5.125	2

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Η γεωργική γη του Δήμου Καλαμπακίου ανέρχεται σε 70.772 στρ. αντιπροσωπεύοντας το 87,6% της συνολικής έκτασης του Δήμου. Οι αρδευόμενες εκτάσεις το 2001 ανήλθαν σε 59,450 στρ. ποσοστό επί της συνολικής γεωργικής γης που φτάνει το 84,45%. Το γεγονός του τόσο υψηλού αριθμού των αρδευόμενων εκτάσεων φανερώνει και την υψηλή παραγωγικότητα των εκμεταλλεύσεων της περιοχής. Η παρατήρηση αυτή φυσικά συνεπάγεται και με την αναγκαιότητα για την σωστή διαχείριση των υδάτινων αποθεμάτων της περιοχής. Η άρδευση των εκμεταλλεύσεων πραγματοποιείται μέσω της διώρυγας αρδευτικού δικτύου Βοϊράνης (από τις πηγές Κεφαλαρίου) και γεωτρήσεων που ανοίχτηκαν για το σκοπό αυτό. Σημειώνεται πως έχουν πραγματοποιηθεί και ιδιωτικές γεωτρήσεις.

Τα κυριότερα προϊόντα τα οποία παράγονται στο Δήμο Καλαμπακίου είναι το βαμβάκι, το καλαμπόκι, σκληρό σιτάρι και πρόσφατα έχει ξεκινήσει η παραγωγή βιομ. τομάτας. Ως επί το πλείστον το σιτάρι, το καλαμπόκι και το βαμβάκι διακινούνται εκτός των ορίων του Δήμου.

Γενικότερα η περιοχή χαρακτηρίζεται από τάσεις εξειδίκευσης της παραγωγής σε τομείς οι οποίοι τα τελευταία χρόνια, όπως και στο σύνολο του Νομού, παρουσιάζουν πτώσεις στις τιμές, κυρίως λόγω και της αλλαγής των επιδοτήσεων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 49: ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΓΗΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ

Χωρικό Επίπεδο	Γεωργική γη	Αγρογώνισμα	Καλ/μένα στρέμματα	Αρδευόμενη έκταση	Ποσοστά αρδ. Γης
Καλαμπάκι	20.581	326	20.255	14.360	70,89
Αγ. Παρασκευή	8.995	-	8.995	8.584	95,43
Καλαμώνας	20.296	-	20.296	20.296	100,00
Νεροφράκτης	11.950	-	11.950	10.250	85,77
Φτελιά	8.900	-	8.900	5.960	66,96
• <u>Σύνολο</u>	70.772	326	70.396	59.450	84,45

Πηγή: Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης Ν.Α.Δ.

Πίνακας 50: ΚΥΡΙΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΜΕΝΑ ΕΙΔΗ (ΣΕ ΣΤΡ.)

Χωρικό Επίπεδο	Σκληρό Σιτάρι	Καλαμπόκι	Βαμβάκι	Βιομ. Τομάτα
Καλαμπάκι	2.511	18.661	2.750	341
Αγ. Παρασκευή	642	1.447	2.994	91
Καλαμώνας	1.218	7.362	302	473
Νεροφράκτης	868	1.136	6.192	280
Φτελιά	1.555	2.114	3.919	188
Σύνολο	6.794	30.720	16.157	1373

Πηγή: Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης Ν.Α.Δ, 2001.

7.2. ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ

7.2.1. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ.

Σύμφωνα με τη Δ/ση Κτηνιατρικής του Νομού Δράμας οι περισσότερες κτηνοτροφικές εκμεταλλεύσεις περιλαμβάνουν βοειδή και ακολουθούν η αιγοπροβατοτροφία και η χοιροτροφία:

Πίνακας 51: ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

<i>Είδος</i>	<i>Εκμεταλλεύσεις</i>	<i>Πληθυσμός</i>
<i>Βοοειδή</i>	1.036	25.404
<i>Αιγοπρόβατα</i>	603	143.378
<i>Χοίροι</i>	43	32.104

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ. 2001

Η κτηνοτροφία στο Νομό Δράμας παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του ακαθάριστου προϊόντος του πρωτογενή τομέα.

Η κτηνοτροφία έχει κυρίως εκτατική μορφή, κάτι που φαίνεται και από τις χρήσεις γης. Η σημαντικότερη κτηνοτροφική δραστηριότητα στο Νομό είναι η αγελαδοτροφία, η οποία όμως μειώθηκε την τελευταία δεκαετία, κυρίως λόγω της εφαρμοζόμενης Κοινής Αγροτικής Πολιτικής. Το σύνολο των Βοοειδών του Νομού το 2001 έφτανε τα 25.404.

Όσο αφορά την εκτροφή αιγοπροβάτων το 2001 στο Νομό εκτρέφονταν συνολικά 143.378 αιγοπρόβατα. Ο συνολικός αριθμός χοίρων ήταν 32.104. Τα στοιχεία αναφέρονται αναλυτικότερα παρακάτω.

Συμπερασματικά, μπορούμε να αναφέρουμε ότι, η κτηνοτροφία καταγράφεται ως πολύ σημαντική δραστηριότητα ,κυρίως λόγω της ύπαρξης πολλών βοσκοτόπων και της παραδοσιακής εκτατικής εκτροφής που εφαρμόζεται σε μεγάλο βαθμό. Το γεγονός αυτό μπορεί να αποτελέσει τη βάση για περαιτέρω ανάπτυξη της εκτατικής κτηνοτροφίας στην περιοχή καθώς, αυτή είναι και η τάση που εμφανίζεται γενικότερα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 52: ΕΚΤΡΟΦΗ ΒΟΟΕΙΔΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΣΥΝΟΛΟ ΕΚΤΡΟΦΩΝ ΒΟΟΕΙΔΩΝ ΝΟΜΟΥ	1.036
ΣΥΝΟΛΟ ΑΓΕΛΑΔΩΝ ΝΟΜΟΥ	15.199
ΣΥΝΟΛΟ ΜΟΣΧΩΝ (αρσενικά\θηλυκά) ΝΟΜΟΥ	10.215
ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ ΒΟΟΕΙΔΩΝ	25.404

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ. 2001

Πίνακας 53: ΕΚΤΡΟΦΗ ΑΙΓΟΠΡΟΒΑΤΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΕΙΔΟΣ ΕΚΤΡΟΦΗΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΚΤΡΟΦΩΝ	ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ
Εκτροφές Προβάτων	338	54.283
Εκτροφές Αιγών	192	63.563
Μικτές Εκτροφές Αιγ\των	73	25.404
Σύνολο	603	143.378

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ. 2001

Πίνακας 54: ΕΚΤΡΟΦΗ ΧΟΙΡΩΝ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΕΚΤΡΟΦΕΣ ΧΟΙΡΩΝ	41
Χοιρομητέρες	3.579
Κάπροι	450
Παχυνόμενοι χοίροι>25 κιλών	15.425
Παχυνόμενοι χοίροι<25 κιλών	12.004
Εκτρεφόμενοι αγριόχοιροι	930
Συνολικός Αριθμός Χοίρων Νομού	32.104

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ. 2001

7.2.2. ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΒΟΣΚΗΣΗΣ / ΣΤΑΒΛΙΣΜΟΣ

Το κόστος βόσκησης καθορίζεται από τους Δήμους της κάθε περιοχής και κυμαίνεται από 0,2 έως 0,53 ευρώ /έτος για τα μικρά ζώα και από 0,32 έως 1,03 ευρώ /έτος για τα μεγάλα ζώα.

Σταβλισμός εφαρμόζεται σχεδόν αποκλειστικά σε Βοειδή και κυρίως σε αγελάδες γαλακτοπαραγωγής. Ωθηση προς αυτή την κατεύθυνση έδωσε η ανοδική πορεία της συνεταιριστικής εταιρείας γάλακτος Δράμας ΝΕΟΓΑΛ, αλλά και η δράση άλλων παρόμοιων εταιρειών από άλλες περιοχές αυξάνοντας τη ζήτηση αγελαδινού γάλακτος.

Πίνακας 55: ΒΟΣΚΟΤΟΠΟΙ ΚΑΙ ΚΟΣΤΟΣ ΒΟΣΚΗΣΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Δήμοι	Βοσκότοποι (σε στρεμ.)	Κόστος βόσκησης (σε Ευρω)	
		Μικρά Ζώα	Μεγάλα Ζώα
Δήμος Δοξάτου	46.500	0,23	0,39
Δήμος Δράμας	244.600		
Δήμος Κ. Νευροκοπίου	33.700	0,29	0,53
Δήμος Παρανεστίου	171.300	0,23	0,32
Δήμος Νικηφόρου	297.900	0,53	1,03
Δήμος Προσοτσάνης	237.900	0,29	0,53
Δήμος Σιταγρών	2.500		
Κοινότητα Σιδηρονέρου	113.100	0,2	0,4
ΣΥΝΟΛΟ	1.147.500		

Πηγή: Δήμοι Ν.Δράμας 2002

 Δεν κοστολογείται η βόσκηση

7.2.3. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Μεταποίηση κτηνοτροφικών προϊόντων γίνεται σε μικρό βαθμό. Το κυριότερο παραγόμενο προϊόν είναι το τυρί, το οποίο το 2001 είχε παραγωγή 3.800,6 tn. Το 1991 η παραγωγή έφτανε τους 3053 tn.

Αξιόλογη μονάδα παραγωγής παστεριωμένου γάλακτος λειτουργεί στο Δ.Δ. Οχυρού, ωστόσο η μεγαλύτερη ποσότητα γάλακτος απορροφάται από την εταιρεία ΝΕΟΓΑΛ και άλλες μεγάλες εταιρείες. Στον τομέα κρέατος αξίζει να αναφερθούν τα 4 σφαγεία που λειτουργούν εντός του Νομού, η μεγαλύτερου βαθμού μεταποίηση κρέατος όμως είναι ουσιαστικά μικρή.

Πίνακας 56: ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΖΩΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΕΙΔΟΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΜΟΝΑΔΑΣ
Σφαγεία	4
Αλλαντοποιεία	2
Τυροκομεία	3
Μονάδες επεξεργασίας γάλακτος	2
Μεταποιητικές Μονάδες	4
ΣΥΝΟΛΟ	15

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ.

Πίνακας 57: ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
17.2		Γ.Σ. ΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
27.3		Γ.Σ. ΓΡΑΜΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
37.5		Γ.Σ. ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
47.6		Γ.Σ. ΑΓΓΙΤΗ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
57.6		Γ.Σ. ΚΟΚΚΙΝΟΓΕΙΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
67.6		Γ.Σ. ΠΗΓΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
77.9		Γ.Σ. ΠΕΤΡΟΥΣΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	ΒΟΖΙΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ
87.11		Γ.Σ. ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ	
95.1		Γ.Σ. ΑΔΡΙΑΝΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	ΚΟΥΚΑΡΙΩΤΗΣ
105.3		Γ.Σ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	ΔΗΜΙΟΥ
115.4		Γ.Σ. ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	ΛΥΡΑΤΖΗΣ
125.5		Γ.Σ. ΧΑΜΟΚΕΡΑΣΩΝ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ	
132.1.4		Γ.Σ. ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ	ΔΡΑΜΑ	ΚΙΝΑΤΙΔΗΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
141.2.1		Γ.Σ. ΚΥΡΓΙΩΝ	ΔΟΞΑΤΟ	
151.2.2		Γ.Σ. ΑΓΟΡΑΣ	ΔΟΞΑΤΟ	
164.1		Γ.Σ. Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	ΟΥΤΣΕΤΑΡΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ
174.3		Γ.Σ. ΒΑΘΥΤΟΠΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
184.6		Γ.Σ. ΔΑΣΩΤΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
194.7		Γ.Σ. ΕΞΟΧΗΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
204.9		Γ.Σ. Κ.ΒΡΟΝΤΟΥΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	Χ"ΙΩΑΝΝΟΥ
214.10		Γ.Σ. ΛΕΥΚΟΓΕΙΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
224.11		Γ.Σ. ΜΙΚΡΟΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
234.13		Γ.Σ. ΟΧΥΡΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
244.15		Γ.Σ. ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
254.16		Γ.Σ. ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
264.17		Γ.Σ. ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙ	
271.1		Γ.Σ. ΔΟΞΑΤΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	ΚΑΡΚΑΝΤΖΕΛΗΣ
281.3		Γ.Σ. ΑΓ.ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	
291.4		Γ.Σ. ΑΝΩ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	
301.4		Γ.Σ. ΚΑΤΩ ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ	
318.1		Γ.Σ. ΜΑΥΡΟΛΕΥΚΗΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	
328.2		Γ.Σ. ΜΕΓΑΛΟΚΑΜΠΟΥ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	
338.3		Γ.Σ. ΜΙΚΡΟΚΑΜΠΟΥ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	ΓΙΑΓΚΑΖΟΓΛΟΥ
348.4		Γ.Σ. ΠΕΡΙΧΩΡΑΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	ΚΑΤΙΤΖΙΔΗΣ
358.5		Γ.Σ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	
368.6		Γ.Σ. ΦΩΤΟΛΙΒΟΥΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	ΜΟΥΔΡΟΥΝΗΣ
378.7		Γ.Σ. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΕΩΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ	
383.1		Γ.Σ.ΑΓ.ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	
393.2		Γ.Σ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	
403.3		Γ.Σ.ΚΑΛΑΜΩΝΑ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	
413.4		Γ.Σ. ΝΕΡΟΦΡΑΚΤΗ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	
423.5		Γ.Σ. ΦΤΕΛΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ	
432.1.1		Γ.Σ. ΔΡΑΜΑΣ	ΔΡΑΜΑ	
442.1.1		Γ.Σ. Ν.ΑΜΙΣΟΥ	ΔΡΑΜΑ	
452.1.1		Γ.Σ. ΠΡΟΑΣΤΕΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ	
462.1.2		Γ.Σ.ΑΜΠΕΛΑΚΙΩΝ	ΔΡΑΜΑ	ΕΥΘΥΜΙΑΔΗΣ
472.1.3		Γ.Σ. Ν.ΣΕΒΑΣΤΕΙΑΣ	ΔΡΑΜΑ	ΜΑΡΑΠΙΔΗΣ
482.2		Γ.Σ. ΚΑΛΛΙΦΥΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ	
492.3		Γ.Σ. Κ.ΑΓΡΟΥ	ΔΡΑΜΑ	
502.4		Γ.Σ. ΚΟΥΔΟΥΝΙΩΝ	ΔΡΑΜΑ	
512.7		Γ.Σ. ΜΑΥΡΟΒΑΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ	

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ	ΟΝΟΜΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟΥ
522.8		Γ.Σ. ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ	ΞΕΡΟΣΑΒΒΙΔΗΣ
532.10		Γ.Σ. ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΔΡΑΜΑ	ΚΟΓΚΑΛΙΔΗΣ
542.12		Γ.Σ. ΧΩΡΙΣΤΗΣ	ΔΡΑΜΑ	ΚΩΝ/ΔΗΣ
552.13		Γ.Σ. ΝΙΚΟΤΣΑΡΑΣ	ΔΡΑΜΑ	ΓΚΟΛΑΤΣΗΣ

ΠΗΓΗ: Δ/ση Κτηνιατρικής Ν.Α.Δ.

7.2.4. ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ [ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ, ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΠΟΠ, ΠΓΕ ΚΛΠ (ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ)].

Αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν πιστοποιημένα προϊόντα ποιότητας ζωικής παραγωγής. Ωστόσο υπάρχουν προϋποθέσεις για εξέλιξη προς αυτή την κατεύθυνση καθώς, η εκτατική μορφή μεγάλου μέρους της κτηνοτροφίας δίνει τη δυνατότητα για παραγωγή τέτοιων προϊόντων. Ήδη γίνονται κάποιες προσπάθειες κυρίως από παραγωγούς του Δήμου Παρανεστίου ώστε αυτή η εκτατική κτηνοτροφία να πιστοποιηθεί και να της δοθεί η προστιθέμενη αξία που της αξίζει.

7.2.5. ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ – ΠΡΟΪΟΝΤΑ (ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝ ΔΥΝΑΜΕΙ).

Παραγωγή προϊόντων βιολογικής Κτηνοτροφίας δεν υπάρχει. Ο τομέας των βιολογικών προϊόντων εμφανίζει μία έντονη δυναμική σε διεθνές επίπεδο. Όπως και στα πιστοποιημένα παραδοσιακά προϊόντα, έτσι και στα βιολογικά υπάρχει δυνατότητα παραγωγής καθώς, η εκτατικής μορφής εκμετάλλευση αλλά και ο απομονωμένος χαρακτήρας συγκεκριμένων περιοχών (π.χ. Σιδηρόνερο- Παρανέστι) αποτελούν θετικά στοιχεία για τη στήριξη μιας τέτοιας προσπάθειας.

Η Βιολογική Κτηνοτροφία, είναι ένα σύστημα που στηρίζεται στη φυσική διαβίωση των ζώων, χρησιμοποιεί κατά βάση ζωοτροφές που έχουν παραχθεί με βιολογικό τρόπο, περιορίζει στο ελάχιστο δυνατό τη χρήση συνθετικών αλλοπαθητικών φαρμάκων, είναι αντίθετη προς τη γενετική τροποποίηση, προστατεύει το περιβάλλον και διακρίνεται για την υγιεινή των προϊόντων που παράγει. Η Βιολογική Κτηνοτροφία δεν περιορίζεται στην απλή αντικατάσταση των συμβατικών εισροών, με τις επιτρεπόμενες εισροές του Καν. (ΕΟΚ) 1804/99, ούτε στην παραγωγή προϊόντων με απουσία υπολειμμάτων φυτοπροστατευτικών ουσιών, αντιβιοτικών κ.λ.π., αλλά απαιτεί μια συνολική μεταχείριση των αγροτικών ζώων, τέτοια που να διασφαλίζει

την υγεία και τη φυσιολογική τους ανάπτυξη, καθώς και την ολοκληρωμένη και αειφορική χρήση των φυσικών πόρων και του αγροτικού οικοσυστήματος.

Τελευταία γίνεται προσπάθεια από δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς προκειμένου ο κλάδος της "Βιολογικής Κτηνοτροφίας" να αναπτυχθεί και στη χώρα μας και κατ' επέκταση και στο Νομό.

Η ελληνική κτηνοτροφία μπορεί γρήγορα να προσαρμοστεί στην παραγωγή βιολογικού γάλακτος και κρέατος. Η παραγωγή βιολογικού γάλακτος, αλλά και κρέατος αποτελεί μια μεγάλη πρόκληση με σημαντικές δυνατότητες για προώθηση στην εσωτερική αγορά, κυρίως όμως για εξαγωγές.

Μέχρι αυτή τη στιγμή δεν υπάρχουν πιστοποιημένα προϊόντα Βιολογικής Κτηνοτροφίας στο νομό Δράμας.

Στη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης έχουν υποβληθεί 10 αιτήσεις κτηνοτρόφων της περιοχής Μικρομηλιάς, για ένταξή τους στο πρόγραμμα της " Βιολογικής Κτηνοτροφίας". Έχουν υπογραφεί συμβάσεις με πιστοποιητικό οργανισμό και εκκρεμεί (αναμένεται η έγκριση των Μονάδων Ζωικού Κεφαλαίου από το Υπουργείο Γεωργίας) η υπογραφή των συμβάσεων με τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης Δράμας, προκειμένου να οριστικοποιηθεί η ένταξή τους στο πρόγραμμα.

7.2.6. ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ (ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ, ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΥΨΕΛΩΝ, ΠΑΡΑΓΩΓΗ, ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ – ΕΜΠΟΡΙΑ).

Η μελισσοκομία είναι ένας κλάδος με πολύ μεγάλες δυνατότητες για την περιοχή. Ο αριθμός κυψελών το 1991 έφτανε τις 9.933 για το Νομό Δράμας. Το 2001 ο αριθμός τους διαμορφώθηκε σε 10.662 για το Νομό.

Η παραγωγή μελιού το 1991 ήταν 100,7tn ενώ το 2001 η παραγωγή αυξήθηκε στους 131,7 tn. Σε επίπεδο Νομού δραστηριοποιούνται για το 2002 περίπου 120 μελισσοκόμοι από τους οποίους, επαγγελματικά οι 60. Όσον αφορά την μεταποίηση και εμπορία, δεν υπάρχουν σημαντικές επιδόσεις. Όλη η ποσότητα διατίθεται απευθείας από τους παραγωγούς στην τοπική κυρίως αγορά.

Πίνακας 58: ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΑ ΣΤΟ ΝΟΜΟ ΔΡΑΜΑΣ

ΠΕΡΙΟΧΗ	ΑΡ. ΚΥΨΕΛΩΝ		ΠΑΡΑΓΩΓΗ (tn)	
	1991	2001	1991	2001
Νομός Δράμας	9.933	10.662	101	132
Περιφέρεια Α.Μ.Θ.	108.037	56.987	1.193	1.180

- ΠΗΓΕΣ:
- ΕΣΥΕ-Αποτελέσματα της Ετήσιας Γεωργικής-Στατιστικής Έρευνας 1991 και επεξεργασία από τη Δ/ση Αγροτικής Ανάπτυξης Δράμας.
- ΕΣΥΕ-Προσωρινά Αποτελέσματα της Ετήσιας Γεωργικής-Στατιστικής Έρευνας 2001 και Δελτία Ετήσιας Γεωργικής Στατιστικής Έρευνας Έτους 2001..

Ειδικότερα:

Η κτηνοτροφία αναπτύσσεται ικανοποιητικά στους οικισμούς του Δήμου Δοξάτου, παρ' όλες τις ελλείψεις στις υποδομές, τις διαμάχες για το νερό και τα προβλήματα με το σφαγείο της Δράμας. Το παραγόμενο κρέας και τυρί διατίθενται στη Δράμα.

Μονάδες συστηματικής κτηνοτροφίας κατά είδος

Η κτηνοτροφία αναπτύσσεται κυρίως στα Κύρια. Στην περιοχή υπάρχουν οι εξής μονάδες:

Αγελαδοτροφικές γαλακτοπαραγωγής	7 μονάδες με 124 κεφάλια
Χοιροτροφικές αναπαραγωγής (βοσκής)	5 μονάδες με 354 κεφάλια
Πάχυνση μόσχων	3 μονάδες με 140 κεφάλια
Προβατροφικές	20 μονάδες με 3000 κεφάλια
Αιγοτροφικές	25 μονάδες με 5500 κεφάλια
Χοιροτροφικές	2 μονάδες με 205 χοιρομητέρες

Τα βασικά προϊόντα είναι το γάλα και κρέας. Η κατανάλωση των παραγόμενων προϊόντων μέσα στα όρια του Δήμου είναι μικρή σε σχέση με τον παραγόμενο όγκο: Το μεγαλύτερο ποσοστό της παραγωγής των προϊόντων διακινείται οδικώς έξω από τα όρια του Δήμου σε αγορές του εσωτερικού (Δράμα, Καβάλα, Θεσ/νίκη, Αθήνα κ.λ.π). Μικρές ποσότητες γάλακτος και κρέατος καταναλώνονται από τα νοικοκυριά των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Η έκταση των βοσκότοπων του Δήμου ανέρχεται σε 77.500 στρ. καλύπτοντας το 47,8% της εδαφικής επιφάνειας του. Οι βοσκότοποι αυτοί βρίσκονται στο ΝΔ τμήμα της Λεκάνης και

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

αξιοποιούνται από τις κτηνοτροφικές μονάδες του Δήμου αλλά και από άλλες περιοχές με εκμίσθωση.

Το Δημοτικό Σφαγείο παλιάς τεχνολογίας που εξυπηρετούσε τις τοπικές ανάγκες του Δοξάτου σταμάτησε να λειτουργεί ενώ, στο Κεφαλάρι άρχισε η κατασκευή σύγχρονου βιομηχανικού Σφαγείου πριν 15 χρόνια χωρίς όμως μέχρι τώρα να ολοκληρωθεί και λειτουργήσει.

Πίνακας 59: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ

Περιοχή	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση
	Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Κεφ.						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΔΗΜΟΣ	117	923	115	747	94	6.463	85	4.504	27	2.881
Δοξάτο	29	155	29	128	28	795	16	54	5	33
Αγ.Αθανάσιος	21	87	21	75	14	1.415	13	554	9	2.650
Αγορά	7	156	7	121	4	525	1	600	-	-
Κεφαλάρι	29	71	27	55	18	1.608	13	502	6	60
Κύργια	26	260	26	218	25	1.376	38	986	6	121
Πηγάδια	5	194	5	150	5	744	4	1.808	1	17

Πηγή: ΕΣΥ Απογραφή 2001

Η κτηνοτροφία στο **Δήμο Καλαμπακίου** χαρακτηρίζεται περιορισμένη και κυρίως είναι οικόσιτη και εσταυλισμένη. Υπάρχουν μόνο δύο χοιροτροφικές μονάδες με πληθυσμό 2.258 χοίρων. Θα πρέπει να τονιστεί σε αυτό το σημείο ότι παρότι στη συγκεκριμένη περιοχή μέχρι και την ένταξη της χώρας στην Ε.Ε. η κτηνοτροφία είχε έντονη δραστηριότητα, εντούτοις η επιδοτήσεις σε συγκεκριμένα γεωργικά προϊόντα έστρεψαν το ενδιαφέρον των ασχολούμενων με τη κτηνοτροφία, στην καλλιέργεια των συγκεκριμένων προϊόντων.

Πίνακας 60: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΙΑΚΙΟΥ

Είδος (1995)	Καλαμπάκι	Αγ. Παρασκευή	Καλαμώνας	Νεροφράκτη	Φτελιά	Σύνολο
Βοοειδή ε.β.αρ.	1065	403	330	635	89	2.522
Χοίροι	435	47	11	70	1695	2.258
Πρόβατα	2202	750	1050	600	100	4702
Αίγες	30					30
Σύνολο	3.732	1200	1391	1305	1884	9.512

Πηγή: ΕΣΥ Απογραφή 2001

Στην περιοχή του δήμου Νευροκοπίου υπάρχει αξιόλογος αριθμός μονάδων συστηματικής κτηνοτροφίας. Τα σχετικά μεγέθη είναι:

Μονάδες γαλακτοπαραγωγής αγελάδων: 19 με 930 ζώα

Προβατοτροφικές: 18 με 7.700 ζώα

Αιγοτροφικές: 11 με 4.100 ζώα

Αιγοπροβατοτροφικές: 11 με 8.000 ζώα

Τα κυριότερα προϊόντα είναι το κρέας και το γάλα. Οι ποσότητες που καταναλώνονται μέσα στα όρια του Δήμου, αποτελούν μικρό ποσοστό του παραγόμενου όγκου. Οι μεγαλύτερες ποσότητες κρέατος και γάλακτος, διακινούνται οδικώς, έξω από τα όρια του Δήμου, σε αγορές αστικών κέντρων. Από τα νοικοκυριά των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων, η αυτοκατανάλωση αντιπροσωπεύει ελάχιστο ποσοστό της παραγωγής.

Τα βοσκοτόπια καταλαμβάνουν έκταση 338.400 στρ. καλύπτοντας το 38,8% της εδαφικής επιφάνειας, και αποτελούν τμήματα του Φαλακρού, Ορβήλου και Δ. Ροδόπης. Το υπάρχον σφαγείο στο Νευροκόπι σταμάτησε να λειτουργεί και η σφαγή των ζώων γίνεται στη Δράμα και αλλού.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 61: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

Χωρικό Επίπεδο	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/σεω v	Κεφα λ.	Εκμ/σεω v	Κεφα λ.	Εκμ/σεω v	Κεφα λ.
	Εκμ/σεω v	Κεφαλ .	Εκμ/σεω v	Κεφαλ .						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΔΗΜΟΣ	515	8.152	512	6.581	106	15.038	171	22.186	96	352
Κ.Νευροκόπι	38	450	38	345	5	1.050	10	1.990	7	24
Αγλαδιά	5	110	5	97	-	-	2	6	2	4
Βαθύτοπος	29	494	28	402	12	2.582	16	1.437	8	32
Βόλακας	74	674	72	544	37	4.387	75	9.893	1	80
Γρανίτης	8	312	8	249	-	-	-	-	1	5
Δασωτό	8	33	8	26	1	1	1	5	-	-
Εξοχή	8	103	8	83	4	590	3	860	-	-
Κατάφυτο	28	350	28	268	5	821	7	1.760	17	47
Κ.Βροντού	24	206	24	173	2	3	5	1.382	8	21
Λευκόγεια	57	334	57	272	14	928	12	756	9	22
Μικροκλεισο ύρα	13	166	13	137	3	1.124	7	420	7	21
Μικρομηλιά	14	898	14	728	-	-	1	320	4	13
Οχυρό	68	1.389	68	1.097	3	980	2	930	2	13
Παγονέρι	27	134	27	118	6	739	15	972	2	6
Περιθώρι	53	550	53	449	8	888	7	936	5	26
Ποταμοί	41	1.844	41	1.506	3	512	8	519	17	28
Χρυσοκέφαλ α	20	105	20	87	3	433	-	-	6	10

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Στην περιοχή του Δήμου Νικηφόρου υπάρχουν οι εξής κτηνοτροφικές μονάδες:

Αγελαδοτροφικές μονάδες αναπαραγωγής (βοσκής): 34 με 1250 ζώα

Προβατοτροφικές μονάδες: 40 με 7500 ζώα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Αιγοτροφικές μονάδες : 31 με 8700 ζώα
Αγελαδοτροφικές γαλακτοπαραγωγής: 5 με 100 ζώα

Τα βασικά κτηνοτροφικά προϊόντα που παράγονται είναι το κρέας και γάλα. Οι ποσότητες των προϊόντων αυτών που καταναλώνονται στα όρια του Δήμου αποτελούν μικρό ποσοστό του παραγόμενου όγκου. Αντίθετα προς την παραπάνω περίπτωση τα παραγόμενα προϊόντα (ζώντα ζώα, και γάλα) διακινούνται έξω από τα όρια του Δήμου σε αγορές του εσωτερικού (Δράμα, Καβάλα, Θεσ/νίκη, Αθήνα κ.λ.π). Μικρές ποσότητες γάλακτος και κρέατος καταναλώνονται από τα νοικοκυριά των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Τα βοσκοτόπια καταλαμβάνουν 171.300 στρ. (71% της εδαφικής επιφάνειας) καλύπτοντας τμήμα της Λεκάνης και του Φαλακρού. Το σφαγείο που υπήρχε στο Νικηφόρο έπαυσε να λειτουργεί

Πίνακας 62: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Περιοχή	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση
	Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Κεφ.						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΔΗΜΟΣ	114	1.666	114	1.360	58	5.552	51	8.534	3	2.403
Νικηφόρος	10	82	10	69	9	514	4	1.078	1	-
Αδριανής	22	161	22	132	18	496	14	349	-	1
Α.Πυξάρι	5	95	5	69	2	425	4	527	-	0
Πλατανιά	29	370	29	307	12	1.405	13	3.317	1	1
Πλατανόβρυση	18	307	18	240	4	428	7	910	-	-
Πτελέα	10	300	10	258	11	2.103	5	1.655	1	2.400
Ψ.Ράχη	20	351	20	285	2	181	4	698	-	-

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Στο Δήμο Παρανεστίου σημαντικός αριθμός κτηνοτροφικών μονάδων συστηματικής κτηνοτροφίας λειτουργεί στην περιοχή που ευνοείται από την ύπαρξη βοσκοτόπων αλλά και κλιματικών συνθηκών.

Οι μονάδες αυτές είναι:

Αγελαδοτροφικές αναπαραγωγής (βοσκής): 60 με 2.700 ζώα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Αγελαδοτροφικές γαλακτοπαραγωγής:	3 με 120 ζώα
Προβατοτροφικές μονάδες:	10 με 3200 ζώα
Αιγοτροφικές μονάδες :	22 με 7345 ζώα
Χοιροτροφικές:	1 με 80 χοιρομητέρες

Το κρέας και γάλα αποτελούν τα βασικά κτηνοτροφικά προϊόντα. Ασήμαντο ποσοστό σε σχέση με τον παραγόμενο όγκο πωλείται μέσα στα όρια του Δήμου. Το σύνολο σχεδόν της παραγωγής διατίθεται έξω από τα όρια του Δήμου σε αγορές του εσωτερικού (Δράμα, Καβάλα, Θεσ/νίκη, Αθήνα κ.λ.π). Μικρές ποσότητες κρέατος και γάλακτος καταναλώνονται από τα νοικοκυριά των κτηνοτροφικών εκμεταλλεύσεων.

Τα βοσκοτόπια καλύπτουν έκταση 261.300 στρ. που αντιπροσωπεύει το 33% της εδαφικής επιφάνειας. Οι εδαφοκλιματικές συνθήκες δημιουργούν ευνοϊκό περιβάλλον για λιβαδική βλάστηση. Η υποβόσκηση όμως περιορίζει συνεχώς τα λιβάδια έπ' ωφελεία της δασικής επέκτασης. Το υπάρχον σφαγείο στο Παρανέστι σταμάτησε να λειτουργεί και τα ζώα σφάζονται στη Δράμα και άλλα Σφαγεία.

Πίνακας 63: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ

Περιοχή	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση
	Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Κεφ.						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΔΗΜΟΣ	94	4.305	93	3.659	23	3.837	30	7.854	12	432
Παρανέστι	39	1.294	38	1.066	14	2.744	10	3.591	9	166
Θόλος	23	1.548	23	1.294	7	808	10	1.771	3	266
Σίλλη	32	1.463	32	1.299	2	285	10	2.492	-	-

Πηγή: Τ.Α.Π. ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ, 2001

Η κτηνοτροφία αναπτύσσεται ικανοποιητικά στους οικισμούς του Δήμου Προστάνης, παρ' όλες τις ελλείψεις στις υποδομές, τις διαμάχες για το νερό και τα προβλήματα με το σφαγείο της Δράμας. Το παραγόμενο κρέας και τυρί διατίθενται στη Δράμα.

Από τις καταστάσεις χρήσης βοσκοτόπων των δημοτικών διαμερισμάτων προκύπτουν τα ακόλουθα:

α. Αγελαδοτροφικές μονάδες αναπαραγωγής:	79 με συνολικό αριθμό αγελάδων 2.200
β. Προβατοτροφικές	71 με 12.000 ζώα αναπαραγωγής
γ. Αιγοτροφικές	82 με 18.000 ζώα αναπαραγωγής
δ. Χοιροτροφικές	10 με 1.305 ζώα αναπαραγωγής

Ο μεγαλύτερος αριθμός των αγελαδοτροφικών μονάδων είναι συγκεντρωμένος στη Μικρόπολη και Πετρούσα, ενώ η Γραμμένη και το Ανθοχώρι έχουν αντίστοιχα 2 και 1 μονάδα. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση των προβατοτροφικών μονάδων βρίσκεται στη Πετρούσα (28) και η μικρότερη στο Ανθοχώρι (1). Οι μονάδες αιγοτροφίας παρουσιάζουν την μεγαλύτερη συγκέντρωση στους Πύργους και Κοκκινόγεια ενώ και πάλι η μικρότερη είναι στο Ανθοχώρι (1). Οι μονάδες χοιροτροφίας είναι στη Πετρούσα, Πύργους, Γραμμένη και Πανόραμα.

Με βάση επεξεργασμένα στοιχεία (δελτία γεωργίας, καταστάσεις χρήσεως βοσκοτόπων και επιδοτήσεων) εκτιμούμε ότι κατά είδος ζώου ο εκτρεφόμενος πληθυσμός είναι:

Αγελάδες	2.629 κεφάλια άνω 2 ετών
Πρόβατα	12.916 κεφάλια άνω 1 έτους
Αίγες	22.930 κεφάλια άνω 1 έτους
Χοιρομητέρες	1.305
Κυψέλες	2.520

Η κατανομή των ζώων κατά δημοτικό διαμέρισμα παρουσιάζει σοβαρές διακυμάνσεις. Στα βοοειδή ο μεγαλύτερος πληθυσμός (700 κεφάλια που αντιπροσωπεύουν το 27%) εκτρέφεται στη Μικρόπολη και ο μικρότερος στη Γραμμένη. Το 38% των προβάτων εκτρέφεται στη Πετρούσα. Ο μικρότερος αντίθετα πληθυσμός είναι στη Χαριτωμένη ενώ στη Γραμμένη και Πανόραμα δεν υπάρχουν. Το ενδιαφέρον της αιγοτροφίας βρίσκεται στους Πύργους 22% όπου ο εκτρεφόμενος πληθυσμός αντιπροσωπεύει το 22% του Δήμου. Η μικρότερη συγκέντρωση (80 κεφάλια) βρίσκεται στο Ανθοχώρι. Η εκτροφή των χοίρων περιορίζεται σε 5 δημοτικά διαμερίσματα με επιχειρηματική μορφή. Η μεγαλύτερη συγκέντρωση του πληθυσμού είναι στους Πύργους και η μικρότερη στην Πετρούσα.

Τα βασικά προϊόντα που παράγονται είναι το γάλα και το κρέας, που ειδικά για τις αγελαδοτροφικές εκμ/σεις ελεύθερης βοσκής μεταφράζεται σε μοσχάρια προς περαιτέρω πάχυνση. Τα λοιπά προϊόντα (δέρματα, μαλλί, τρίχες, αυγά, μέλι) αντιπροσωπεύουν το 10% περίπου της ακαθάριστης αξίας. Ακόμα θα πρέπει να σημειωθεί και η αξία των λυμάτων ως

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

εδαφοβελτιωτικά υπό την προϋπόθεση σωστής διαχείρισης. Τέλος σημασία αποκτούν και τα υποπροϊόντα σφαγής (αίμα, οστά) για τη παραγωγή ζωοτροφών.

Ο τόπος που καταναλώνονται τα παραγόμενα προϊόντα είναι συνάρτηση του είδους αλλά και του μεγέθους της εκμετάλλευσης. Έτσι τα προϊόντα που καταναλώνονται μέσα στο δημοτικό διαμέρισμα αποτελούν μικρό ποσοστό του κρέατος και γάλακτος. Ο μεγαλύτερος όγκος διακινείται έξω από τα όρια του δημοτικού Διαμερίσματος άλλα και του Δήμου. Στο σημείο αυτό πρέπει να τονιστεί ότι στη Πετρούσα υπάρχει τυροκομείο που επεξεργάζεται σημαντικές ποσότητες του παραγόμενου γάλακτος στη περιοχή. Τα δευτερογενή προϊόντα (τυρί, κασέρι) διοχετεύονται τόσο μέσα στα διάφορα δημοτικά διαμερίσματα όσο και σε άλλες αγορές (Δράμα, Θεσ/νίκη, Καβάλα κ.λ.π). Επίσης το σύνολο σχεδόν του μοσχαριών που γεννούνται στις μονάδες αναπαραγωγής αγελάδων για περαιτέρω πάχυνση πωλούνται σε εξειδικευμένες μονάδες έξω από τα όρια του Δήμου. Η διακίνηση των προϊόντων και των ζώων γίνεται οδικώς. Σε ότι αφορά τα προϊόντα ορνιθοτροφίας οικιακού μεγέθους (αυγά, κρέας) στο σύνολο τους σχεδόν αυτοκαταναλώνεται από τους παραγωγούς. Μικρές ποσότητες γάλακτος και κρέατος αυτοκαταναλώνονται από τα νοικοκυριά των εκμεταλλεύσεων.

Πίνακας 64: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ

Περιοχή	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση
	Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Κεφ.						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΔΗΜΟΣ	298	3.960	296	3.120	107	14.655	152	28.591	24	4.250
Προσοτσάνη	30	334	29	231	13	1.082	20	2.271	10	2.877
Ανθοχώρι	12	76	12	52	2	305	3	53	-	-
Γραμμένη	13	113	13	104	1	54	3	21	1	1.000
Κ.Βρύση	18	280	18	266	11	776	37	4.139	1	1
Καλλιθέα	17	165	16	122	13	2.246	13	3.215	-	-
Κοκκινόγεια	43	558	43	444	10	1.522	15	4.082	9	88
Μικρόπολη	40	777	40	617	6	1.136	8	2.437	-	-
Πανόραμα	4	171	4	140	1	650	3	1.440	-	-
Πετρόσα	63	840	63	632	36	5.617	18	3.418	3	284
Πύργοι	27	386	27	308	7	462	28	5.975	-	-
Χαριτωμένη	31	260	31	204	7	805	4	1.540	-	-

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Στην **Κοινότητα Σιδηρονέρου** οι μονάδες συστηματικής κτηνοτροφίας κατά είδος είδος ζώου είναι:

- Αγελαδοτροφικές αναπαραγωγής: 17 με 820 αγελάδες
- Προβατοτροφικές: 1 με 260 πρόβατα
- Αιγοτροφικές: 3 με 1100 κατσίκες

Τα βασικά ζωικά προϊόντα που παράγονται και εμπορευματοποιούνται είναι:

- Μόσχοι για περαιτέρω πάχυνση σε εκτροφείς – παχυντές άλλων περιοχών
- Αρνιά και κατσίκια

Το σύνολο σχεδόν των ποσοτήτων που παράγονται διακινούνται έξω από τα όρια της Κοινότητας οδικώς Η αυτοκατανάλωση είναι ανάλογη του πληθυσμού και αποτελεί ασήμαντο ποσοστό. Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν έκταση 113.200 στρ. (απογραφή 1991 ΕΣΥΕ) σε σύνολο γης της Κοινότητας 351.300 στρ , ποσοστό που ανέρχεται στο 32%. Σφαγεία στην κοινότητα δεν υπάρχουν.

Πίνακας 65: ΖΩΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

Περιοχή	ΒΟΟΕΙΔΗ				ΠΡΟΒΑΤΑ		ΑΙΓΕΣ		ΧΟΙΡΟΙ	
	Σύνολο		Θηλυκά		Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση	Εκμ/ση
	Εκμ/ση	Κεφ.	Εκμ/ση	Κεφ.						
ΝΟΜΟΣ	1.953	29.461	1.926	22.762	693	62.803	644	86.789	273	25.965
ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ	29	1.608	29	1.286	-	-	4	1.213	-	-
Σιδηρόνερο	20	731	20	571	-	-	4	1.213	-	-
Σκαλωτή	9	877	9	715	-	-	-	-	-	-

Πηγή: ΕΣΥΕ Απογραφή 2001

Στην περιοχή του **Δήμου Σιταγρών** δεν υπάρχουν αξιόλογες μονάδες κτηνοτροφίας. Οι μονάδες που υπάρχουν περιορίζονται σε μονάδες αγελάδων γαλακτοπαραγωγής. Έτσι το 2000 υπήρχαν 3 τέτοιες μονάδες με 80 αγελάδες.

Τα βασικά προϊόντα είναι το αγελαδινό γάλα και κρέας. Οι διακινούμενες ποσότητες στην περίπτωση αυτή είναι ασήμαντες σε σχέση με τον παραγόμενο όγκο. Το σύνολο σχεδόν των

παραγόμενων προϊόντων διοχετεύεται σε αγορές έξω από τα όρια του Δήμου. Η μεταφορά πραγματοποιείται με αυτοκίνητα. Μικρές ποσότητες γάλακτος και κρέατος αυτοκαταναλώνονται από τα νοικοκυριά των εκμεταλλεύσεων.

Οι βοσκότοποι καταλαμβάνουν έκταση 3.700 στρ. (απογραφή 2001 ΕΣΥΕ) σε σύνολο γης του Δήμου 56.200 στρ. δηλ. ποσοστό 5,46%. Οι βοσκότοποι αυτοί, εκτός από τη Περιχώρα που βρίσκονται στην πλαγιά του Μενοικίου, είναι πεδινοί και ασήμαντοι για την κάλυψη των αναγκών των ζώων και δεν έχει γίνει καμία οργανωμένη μορφή εκμ/σης.

7.3. ΔΑΣΟΠΟΝΙΑ

7.3.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ-ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΑΣΩΝ

Η ανάπτυξη των ορεινών όγκων και λοιπών χερσαίων οικοσυστημάτων ολοκληρωμένα και βιώσιμα αποτελεί σήμερα μια από τις κύριες επιδιώξεις των πολιτικών ανάπτυξης της χώρας μας, της Ε.Ε., αλλά και παγκόσμια. Τα δάση είναι ένας φυσικός πόρος που μπορεί να αποτελέσει σημαντικό μοχλό ανάπτυξης για το Νομό, την Περιφέρεια τη Χώρα.

Τα δάση του Νομού Δράμας είναι από τα πλέον παραγωγικά της χώρας, με μεγάλη συμβολή στην οικονομία και με παράλληλη παροχή σημαντικών ευκαιριών απασχόλησης και συγκράτησης του τοπικού πληθυσμού στην περιοχή. Βέβαια, εκτός από την παραγωγή ξύλου και τη συμβολή τους στην οικονομία, συμβάλλουν επίσης:

- στη διατήρηση της άγριας χλωρίδας και πανίδας
- στην κτηνοτροφία και στη μελισσοκομία με την προσφορά βοσκήσιμης ύλης στα κτηνοτροφικά ζώα και στις μέλισσες
- στην προστασία των εδαφών από τη διάβρωση και πλημμυρικά φαινόμενα
- στη ρύθμιση του κύκλου του νερού και στη διατήρηση του υδροφόρου ορίζοντα
- στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων υπαίθριας αναψυχής και τουρισμού (πεζοπορία, ορειβασία, επιστημονική έρευνα, κυνήγι κλπ.)
- στην περιβαλλοντική εκπαίδευση κλπ.
- και έτσι λειτουργούν ως σημαντικοί πόροι οικονομικής και κοινωνικής δραστηριότητας, με υπηρεσίες που τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να αποτιμηθούν σε χρήμα.

7.3.2. ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΚΟ ΚΑΘΕΣΤΩΣ ΔΑΣΩΝ.

Τα δάση του Νομού Δράμας ανήκουν κατά πλειοψηφία στο Δημόσιο (99,91%) και η διαχείρισή τους γίνεται από τα δύο Δασαρχεία του Νομού, το Δασαρχείο Δράμας και το Δασαρχείο Κ. Νευροκοπίου τα οποία συντονίζει και εποπτεύει η Δ/ση Δασών Ν. Δράμας. Τα κοινοτικά δάση ανέρχονται σε ποσοστό 0,09%.

Όπως αναφέραμε και παραπάνω η αρμοδιότητα διαχείρισης των δημοσίων δασών Δράμας ανήκει στις Δασικές Υπηρεσίες. Η διαχείριση πραγματοποιείται με βάση διαχειριστικές μελέτες δεκαετούς ισχύος, που συντάσσονται, σύμφωνα με τις ισχύουσες προδιαγραφές που δίνουν έμφαση στις αρχές της αειφορίας και της διατήρησης της βιοποικιλότητας και πολλαπλής χρήσης των δασών, από δασολόγους της Δ/σης Δασών.

Το προσωπικό της Δ/σης Δασών του Νομού και των Δασαρχείων Δράμας και Κ. Νευροκοπίου ανέρχεται συνολικά σε 154 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων (εκ των οποίων Δασολόγοι 20 και Τεχν. Δασοπονίας 10).

Επίσης οι δασικές υπηρεσίες του Νομού έχουν στη διάθεσή τους μηχανικό εξοπλισμό (επιβατικά οχήματα, φορτηγά αυτοκίνητα, Unimog, ρυμουλκά, τρακτέρ, φορτωτές-εκσκαφείς κλπ), καθώς και συνεργείο επισκευής μηχανημάτων. Βέβαια ο μηχανικός εξοπλισμός είναι παλαιότατου τύπου και χρειάζεται αντικατάσταση.

Τα δάση και οι δασικές εκτάσεις του Νομού αναπτύσσονται σε υψόμετρο από 70m-2.230m και σε βαθμό και έκταση που επηρεάζονται αφ' ενός από τις γεωλογικές και κλιματικές συνθήκες και αφετέρου από τις επιδράσεις της ανθρώπινης δραστηριότητας.

Η ποικιλία των δασοπονικών ειδών είναι μεγάλη και αποτελείται από πλατύφυλλα και κωνοφόρα είδη. Η χλωρίδα περιλαμβάνει πάνω από 1.000 είδη, χαρακτηριστικά τόσο της Μεσευρωπαϊκής όσο και της Παραμεσογειακής περιοχής, ανάμεσα στα οποία πολλά είναι ενδημικά της Βαλκανικής Χερσονήσου αλλά και σπάνια έως μοναδικά για την Ελλάδα φυτά. Χαρακτηριστικά αναφέρουμε τα μοναδικά στη χώρα δάση Ερυθρελάτης, το μοναδικό στη χώρα συγκροτημένο δάσος σημύδας και το Παρθένο Δάσος που έχει κηρυχθεί ως διατηρητέο μνημείο της φύσης.

Στα δάση της περιοχής ζουν τουλάχιστον 32 είδη θηλαστικών, ανάμεσα στα οποία βρίσκονται όλα τα σπάνια είδη της Ελλάδας και της Ευρώπης, όπως η καφετιά αρκούδα, το αγριόγιδο, η αγριόγατα, το αγριογούρουνο, το ελάφι, το τσακάλι, το δασοκούναβο κ.ά. Υπάρχουν τα πουλιά

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

αγριόκουρκος, αγριόκοτα, ελατοπούλι, δασοφυλοσκόπος και βουνοπαπαδίτσα που φωλιάζουν μόνο στα δάση του Νομού και στην οροσειρά της Ροδόπης, υπάρχουν τα σπάνια είδη χρυσαετός, πετρίτης, χαροπούλι, φίδαετός κ.ά., καθώς και τα περισσότερο κοινά είδη που συναντούνται και αλλού στον ελλαδικό χώρο.

Η συνολική έκταση του Νομού Δράμας ανέρχεται 3.468,3 χιλ. στρ. και καταλαμβάνει το 2,62% της συνολικής έκτασης της Χώρας και το 24,5% της έκτασης της Περιφέρειας Α.Μ.Θ. Με βάση την εθνική απογραφή δασών (1992) και όχι την κατά ΕΣΥΕ (1991) κατανομή των εκτάσεων διακρίνουμε της παρακάτω μορφές χρήσεως γης:

Πίνακας 66: ΜΟΡΦΕΣ ΧΡΗΣΕΩΝ ΓΗΣ

Χρήσεις γης	Έκταση (στρ)	Ποσοστό επί % του Νομού
Δάση	1.733.034	49,97
Δασικές εκτάσεις-Θάμνοι	511.906	14,76
Αγροί	749.089	21,60
Βοσκότοποι	412.464	11,89
Άγωνα	19.275	0,55
Οικισμοί	42.144	1,22
Λίμνες και λοιπές χρήσεις	386	0,01
Σύνολο	3.468.298	100

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Τα δάση του Νομού Δράμας καταλαμβάνουν έκταση 1.733.034 στρ. και αποτελούν το 49,97% της συνολικής έκτασης του Νομού, το 32,48% της έκτασης των δασών της Περιφέρειας και το 5,16% των δασών της Χώρας (3.359.186Ha). Αν μάλιστα προσθέσουμε και τις λοιπές δασικές εκτάσεις και τους βοσκότοπους του ορεινού όγκου φθάνουμε στο ποσοστό 76,62%, που σημαίνει ότι τα $\frac{3}{4}$ και πλέον του Νομού ελέγχονται και διαχειρίζονται από τις δασικές υπηρεσίες.

Όσον αφορά τη κατανομή της έκτασης κατά διαχειριστική μορφή, είναι 70% σπερμοφυής και 30% Πρεμνοφυής. Τα δάση της Δράμας συγκροτούνται κατά το μεγαλύτερο ποσοστό από υποκτηπευτές και κηπευτές συστάδες και το υπόλοιπο από ομήλικες συστάδες, όπου βεβαίως τα πρεμνοφυώς διαχειριζόμενα δάση συγκροτούνται εξ' ολοκλήρου από ομήλικες συστάδες. Η δομή των δασών εξαρτώμενη από τη δασοπονική μορφή εμφανίζεται κατά περίπτωση

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

μονώροφη, διώροφη ή πολυώροφη και βαθμιδωτή, με χαρακτηριστικό γνώρισμα στις ανομήλικες συστάδες την παρουσία δέντρων όλων των βαθμίδων.

Η κατάστασή τους από άποψη πυκνότητας, ύψους και ποιότητας ξυλαποθέματος, για μεν τα ψηλά παραγωγικά δάση της περιοχής Ελατιάς κρίνεται ικανοποιητική, για τα υπόλοιπα δε δάση, που βρίσκονται στα χαμηλότερα υψόμετρα, όχι καλή, εξαιτίας κυρίως των ανθρωπογενών επιδράσεων του παρελθόντος, όπως πυρκαγιές, βοσκή, εκχερσώσεις, παράνομες υλοτομίες, καθώς και από έλλειψη συστηματικής καλλιέργειας. Η κατανομή των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων κατά υψόμετρο έχει ως εξής:

Πίνακας 67: ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΤΑ ΥΨΟΜΕΤΡΟ

Υψόμετρο (m)	Ζώνες εξάπλωσης	Ποσοστό (%)
0-300	Παραλιακή και πεδινή ζώνη της oleo-ceratonion	14,2
300-600	Ημιορεινή ζώνη Quercetalia ilicis	26,7
600-1200	Ορεινή ζώνη Quercetalia rubescentis	41,0
1200-2000	Ζώνη Ψυχροβίων Κωνοφόρων Fayetalia και Vaccinio Pacetalia	18,1
>2000	Ζώνη της Astragalo Acantholi monetalia	
ΣΥΝΟΛΟ		100

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Η κατανομή των δασών και των άλλων δασικών εκτάσεων κατά κλίση του εδάφους είναι η εξής:

Κλίση (%)	Ποσοστό (%)
0-12	6,2
13-25	24,5
26-45	42,5
46-75	23,5
>75	3,3

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

7.3.3. ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ (ΕΥΛΕΙΑ, ΡΗΤΙΝΗ ΚΛΠ)¹

Τα παραγωγικά δάση βρίσκονται εξ' ολοκλήρου στην περιοχή παρέμβασης και για την ορθολογικότερη διαχείρισή τους είναι κατανεμημένα σε δασικά συμπλέγματα, τα οποία είναι τα εξής:

Δυτικό Σύμπλ. Νέστου
Β.Α. Σύμπλ. Ν. Δράμας
Τραχωνίου- Διποτάμων
Περιβλέπτου-Πολυκάρπου
Μερσινέρου.-Λιβαδερού
Θόλου-Αμισινού
Μενοικίου Όρους
Βόλακα-Πύργων
Πτελέας-Πλατανιάς-Πλατανόβρυσης
Εξοχής-Λευκογείων-Νευροκοπίου
Λειβαδακίου
Δ. & Ν.Δ. Λεκάνης Νευροκοπίου

Η έκταση των παραγωγικών δασών κατά δασοπονικό είδος, παρουσιάζεται αναλυτικά στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 68: ΕΚΤΑΣΗ ΔΑΣΟΠΟΝΙΚΩΝ ΕΙΔΩΝ

Είδος	Έκταση (στρ)
Ελάτη	2.688
Χαλέπιος Πεύκη	9.527
Μαύρη Πεύκη	44.822
Δασική Πεύκη	89.574
Οξύα	229.405
Ερυθρελάτη	19.606
Καστανιά	1.770

¹ Το συγκεκριμένο κεφάλαιο βασίζεται ως επί το πλείστον στη μελέτη «Σχέδιο Τοπικού Προγράμματος Leader+, Νομός Δράμας- Οικότοπος Αναζήτησης και Δημιουργίας» που διενεργήθηκε από την Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Είδος	Έκταση (στρ)
Δρυς φυλλ.	840.958
Αειφ. Πλατυφυλλ.	307.537
Πλάτανος	20.576
Σημύδα	23.807
Λοιπά φυλλοβόλα	1.966

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Το στοιχείο εκείνο που μας δείχνει την κατάσταση των δασών είναι το ξυλαπόθεμα, δηλαδή ο συνολικός ξυλώδης όγκος των δασών του Νομού, που ανέρχεται σε $16.061.470\text{m}^3$, ήτοι ποσοστό 10,58% του συνολικού ξυλαποθέματος της χώρας που ανέρχεται σε $151.788.000\text{m}^3$.

Το μέσο ανά Ha ξυλαπόθεμα των δασών της Δράμας είναι $92,68\text{m}^3$. Το ποσοστό αυτό δεν αποδίδει την πραγματική κατάσταση των δασών της Δράμας, δεδομένου ότι υπάρχουν πολλά καλώς οργανωμένα και διαχειριζόμενα δασικά συμπλέγματα (Ελατιά) με μέσο ανά Ha ξυλαπόθεμα $300-350\text{m}^3$. Ο μέσος όρος του ξυλαποθέματος του συνόλου των Δασών της δράμας μειώνεται σημαντικά επειδή μεγάλο ποσοστό των δασών είναι πρεμνοφυή ή υπεραραιωμένα εξαιτίας ανθρωπογενών επιδράσεων.

Βασικό μέλημα του δασοκομικού χειρισμού των δασών του Νομού θα πρέπει να είναι η αύξηση του ξυλαποθέματος και η βελτίωση της σύνθεσής του. Η αύξηση και βελτίωση του ξυλαποθέματος υλοποιείται μέσω της εφαρμογής αειφορικής διαχείρισης των δασικών αποταμιεύσεων και των κατά περίπτωση ενδεδειγμένων δασοκομικών επεμβάσεων στις δασοσυστάδες και φυσικά μέσω των αναδασώσεων οι οποίες κατά 90% είναι παραγωγικές.

Η προσαύξηση του ξυλαποθέματος της δεκαετίας ανέρχεται σε $4.985.190\text{m}^3$. Το λήμμα της δεκαετίας ανέρχεται σε $2.322.022\text{m}^3$. Το ποσοστό του απολαμβανομένου ετήσιου ξυλώδη όγκου προς την ετήσια προσαύξηση είναι 46,58%. Το ετήσιο λήμμα, αυτό των 232.200m^3 , είναι αυτό που μπορεί να αποληφθεί το ανώτερο από τις διαχειριστικές μελέτες. Ωστόσο αυτό δεν απολαμβάνεται για διάφορους λόγους.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 69: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΕ ΟΛΑ ΤΑ ΕΙΔΗ (1991-2001)

Έτος	Παραγωγή (m ³)
1991	182.769
1992	192.233
1993	203.171
1994	214.595
1995	248.559
1996	220.312
1997	215.783
1998	181.973
1999	176.565
2000	141.269

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

(Εισήγηση στην 4^η συνεδρίαση του Συμβουλίου Αγροτικής Πολιτικής του Νομαρχιακού Διαμερίσματος Δράμας)

Πίνακας 70: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΚΑΤΑ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΣΤΟ Ν. ΔΡΑΜΑΣ (ΕΤΟΣ 2000)

Είδος προϊόντος	Κωνοφόρα		Πλατύφυλλα		Σύνολο	
	(m ³)	(%)	(m ³)	(%)	(m ³)	(%)
Στρογγύλη ξυλεία	55.668	61,5	12.577	10	68.245	31,6
Στύλοι ΔΕΗ	15.087	16,7	-	-	15.087	7,0
Στύλοι ΟΤΕ	242	0,3	-	-	242	0,1
Στρογγύλια	5.109	5,6	9.467	7,6	14.576	6,7
Ξύλο Θρυματισμού	14.434	15,9	24.880	19,9	39.314	18,2
Καυσόξυλα	-	-	78.319	62,5	78.319	36,4
Σύνολο	90.540	100	125.243	100	215.783	100

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 71: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΣΩΝ (ΣΕ Μ³), ΕΤΟΥΣ 2000

ΜΕ ΑΥΤΕΠΙΣΤΑΣΙΑ (Κ.Ε.Δ.)				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
I.Κωνοφόρα				
Ελάτη	126,87	23,64	0,00	150,51

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ερυθρελάτη	3.769,00	0,00	0,00	3.769,00
Πεύκη	3.292,76	2.062,78	0,00	5.355,54
Μερικό Σύνολο	7.188,63	2.086,42	0,00	9.275,05
II.Πλατύφυλλα				
Οξυά	647,03	481,00	1.432,88	2.560,91
Δρυς	839,92	0,00	20.111,26	20.951,18
Λεύκη	0,00	0,00	0,00	0,00
Καστανιά	166,00	11,00	0,00	177,00
Λοιπά Είδη	518,20	716,88	2.528,82	3.763,90
Μερικό Σύνολο	2.171,15	1.208,88	24.072,96	27.452,99
Γενικό Σύνολο	9.359,78	3.295,30	24.072,96	36.728,04
ΑΠΟ ΤΟΥΣ Α.Δ.Σ. (αρθ.74 Ν.1541/85 Π.Δ. 126/86)				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
I.Κωνοφόρα				
Ελάτη	233,95	0,00	0,00	233,95
ΑΠΟ ΤΟΥΣ Α.Δ.Σ. (αρθ.74 Ν.1541/85 Π.Δ. 126/86)				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
Ερυθρελάτη	16.755,00	0,00	0,00	16.755,00
Πεύκη	39.030,65	3.921,96	63,00	43.015,61
Μερικό Σύνολο	56.019,60	3.921,96	63,00	60.004,56
II.Πλατύφυλλα				
Οξυά	10.924,99	89,00	8.141,14	19.155,13
Δρυς	234,98	0,00	18.747,34	18.982,32
Λεύκη	72,00	0,00	0,00	72,00
Καστανιά	1.339,00	0,00	0,00	1.339,00
Λοιπά Είδη	285,38	286,80	4.264,02	4.836,20
Μερικό Σύνολο	12.856,35	375,80	31.152,50	44.384,65
Γενικό Σύνολο	68.875,95	4.297,76	31.215,50	104.389,21
ΜΕ ΜΙΣΘΩΣΗ ΤΟΥ ΛΗΜΜΑΤΟΣ				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
I.Κωνοφόρα				
Ελάτη	0,00	0,00	0,00	0,00
Ερυθρελάτη	144,00	0,00	0,00	144,00
Πεύκη	0,00	0,00	0,00	0,00
Μερικό Σύνολο	144,00	0,00	0,00	144,00
II.Πλατύφυλλα				
Οξυά	0,00	0,00	0,00	0,00
Δρυς	3,00	0,00	0,00	3,00

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Λεύκη	0,00	0,00	0,00	0,00
Καστανιά	0,00	0,00	0,00	0,00
Λοιπά Είδη	5,00	0,00	0,00	5,00
Μερικό Σύνολο	8,00	0,00	0,00	8,00
Γενικό Σύνολο	152,00	0,00	0,00	152,00
ΣΥΝΟΛΑ				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
I.Κωνοφόρα				
Ελάτη	360,82	23,64	0,00	384,46
Ερυθρελάτη	20.668,00	0,00	0,00	20.668,00
Πεύκη	42.323,41	5.984,74	63,00	48.371,15
Μερικό Σύνολο	63.352,23	6.008,38	63,00	69.423,61
ΣΥΝΟΛΑ				
Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
II.Πλατύφυλλα				
Οξυά	11.572,02	570,00	9.574,02	21.716,04
Δρυς	1.077,90	0,00	38.858,60	39.936,50
Λεύκη	72,00	0,00	0,00	72,00
Καστανιά	1.505,00	11,00	0,00	1.516,00
Λοιπά Είδη	808,58	1.003,68	6.792,84	8.605,10
Μερικό Σύνολο	15.035,50	1.584,68	55.225,46	71.845,64
Γενικό Σύνολο	78.387,73	7.593,06	55.288,46	141.269,25

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Η μέση ετήσια παραγωγή κατά τα τελευταία εννιά έτη, 1991-1999 ξεπερνά τις 200.000m³, ενώ τα δύο τελευταία έτη, 1999-2000 κυμαίνεται περίπου στα 160.000m³. Η πτώση που παρατηρείται οφείλεται σε διάφορους παράγοντες, όπως η μείωση της ζήτησης η οποία προκλήθηκε από το κλείσιμο του εργοστασίου της SOFTEX, η αύξηση των εισαγωγών από Βουλγαρία, η έλλειψη πιστώσεων για πλήρη διάνοιξη όλων των απαιτούμενων δασικών δρόμων προσέγγισης των δασών, η μη ανάθεση υλοτομικών εργασιών λόγω αδιάθετων δασικών προϊόντων (κυρίως καυσόξυλα) κλπ.

Η μείωση που παρατηρείται στα καυσόξυλα οφείλεται στην αντικατάσταση του ξύλου, ως θερμαντικής ύλης, από υγρά καύσιμα στις πόλεις και κωμοπόλεις, καθώς επίσης και κατά ένα μικρό ποσοστό στη μετακίνηση του πληθυσμού των ορεινών περιοχών προς τα αστικά κέντρα.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Παρ' όλα αυτά, έστω και αν ως Νομός αντιπροσωπεύουμε το 2,6% της έκτασης της χώρας, παράγουμε το 11% της μέσης ετήσιας παραγωγής της χώρας κατά την τελευταία δεκαετία.

Αυτό αποδεικνύει τη σπουδαιότητα των δασών του Νομού μας, ειδικά αν αναλογιστούμε την ξυλεία που η χώρα μας αναγκάζεται να εισάγει, λόγω ανεπάρκειας, δαπανώντας πολύτιμο συνάλλαγμα. Εξ' άλλου δεν είναι ευκαταφρόνητη και η αξία των ατελώς συλλεγόμενων καυσόξυλων και λοιπών δασικών προϊόντων, κάθε χρόνο, από τους δασόβιους και παραδασόβιους κατοίκους. Τα ατελώς συλλεγόμενα καυσόξυλα από δημόσια δάση για το έτος 2000 ήταν 56.000m³.

Όπως φαίνεται από τον πίνακα παραγωγής δασικών προϊόντων δημοσίων δασών (σε m³), έτους 2000, η συνολική παραγωγή (εκτός των ατελών συλλεγόμενων) ανήλθε σε 141.269,25m³. Από αυτά τα 78.387,73m³ είναι τεχνικό ξύλο, ήτοι ποσοστό 55,5%, τα 7.593,06m³ είναι βιομηχανικό ξύλο, ήτοι ποσοστό 5,4% και τα 55.288,46m³ είναι καυσόξυλα, ήτοι ποσοστό 39,1%.

Πίνακας 72: ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΜΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΔΑΣΩΝ (ΣΕ Μ3), ΕΤΟΥΣ 2000

Δασοπονικά Είδη	Τεχνικό Ξύλο	Βιομηχανικό Ξύλο	Καύσιμο Ξύλο	Σύνολο
I.Κωνοφόρα				
Ελάτη	0	0	0	0
Ερυθλελάτη	0	0	0	0
Πεύκη	27	0	8	35
Μερικό Σύνολο	27	0	8	35
II.Πλατύφυλλα				
Οξυά	0	0	0	0
Δρυς	0	0	22	22
Λεύκη	15	0	24	39
Καστανιά	0	0	0	0
Λουπά Είδη	9	0	13	22
Μερικό Σύνολο	24	0	59	83
Γενικό Σύνολο	51	0	67	118

ΠΗΓΗ: Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΔΡΑΜΑΣ

Η εκμετάλλευση των δημοσίων δασών Δράμας γίνεται με τα εξής συστήματα:

- Αυτεπιστασία. Η κρατική εκμετάλλευση των δασών (Κ.Ε.Δ.) είναι ένα σύστημα αυτεπιστασίας, κατά το οποίο οι υλοτομικές εργασίες και η μεταποίηση του ξύλου ανατίθενται στους Δασικούς Συνεταιρισμούς, που αμείβονται κατά μονάδα παραγόμενου προϊόντος.

- Μίσθωση του δάσους από τους Δασικούς Συνεταιρισμούς. Το δημόσιο εκμισθώνει το λήμμα στους δασικούς Συνεταιρισμούς με καταβολή μισθώματος κατά μονάδα παραγόμενου προϊόντος.
- Παραχώρηση της εκμετάλλευσης των δασών στους Δασικούς Συνεταιρισμούς (Π.Δ. 126/1986). Οι Δ.Σ. αποδίδουν το 12% των ακαθάριστων εσόδων τεχνικού ξύλου και το 5% των καυσόξυλων στο Κεντρικό Ταμείο Γεωργίας, Κτηνοτροφίας και Δασών (Κ.Τ.Γ.Κ. και Δασών) και το 5% της αξίας ανεξαρτήτως προϊόντος στους Ο.Τ.Α.

Για το έτος 2000 η εκμετάλλευση των δημοσίων δασών Δράμας έγινε κατά 26% με το σύστημα της αυτεπιστασίας, 0,1% με μίσθωση και το 74% με παραχώρηση στους δασικούς συνεταιρισμούς. Τα έσοδα από την πώληση δασικών προϊόντων περιέχονται στο Κ.Τ.Γ.Κ. και Δασών και επενδύονται για την ανάπτυξη της δασοπονίας. Τα έσοδα, από τη διάθεση της στρογγύλης ξυλείας και των καυσόξυλων, που παρήχθησαν το 2000 από τα δημόσια δάση της Δράμας με τα τρία συστήματα εκμετάλλευσης που αναφέρθηκαν πιο πάνω, ανήλθαν σε 2.341.091€. Τα έσοδα θα ήταν περισσότερα εάν δεν ίσχυε το ΠΔ 126/1986, που ως σύστημα εκμετάλλευσης των δασών συνδέεται με σοβαρά μειονεκτήματα. Επίσης, τα έσοδα από την έκδοση 3.178 αδειών θήρας ανήλθαν το 2000 σε 61.705€.

7.3.4. ΕΡΓΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΣΤΑ ΔΑΣΗ.

Διανοίχτηκαν δασικοί δρόμοι και αντιπυρικές ζώνες. Με τη βασική αυτή υποδομή έγιναν προσπελάσιμα τα δάση στο μεγαλύτερο μέρος τους και γίνεται καλύτερα η μελέτη, η εκμετάλλευση και η προστασία τους καθώς και η επίσκεψη των πολιτών για αναψυχή και λοιπές δραστηριότητες.

Το δίκτυο των δασικών δρόμων (όλων των κατηγοριών) στην περιοχή του Κ. Νευροκοπίου υπολογίζεται σε 328km, περίπου 8,4m/Ha, δηλαδή μέτρια ικανοποιητική πυκνότητα για τη διαχείριση των δασών της περιοχής. Το δίκτυο των δασικών δρόμων (όλων των κατηγοριών) στην περιοχή του Παρανεστίου υπολογίζεται σε 981km, περίπου 12,6m/Ha, δηλαδή μέτρια ικανοποιητική πυκνότητα για τη διαχείριση των δασών της περιοχής.

Το δίκτυο των δασικών δρόμων (όλων των κατηγοριών) στην περιοχή του Σιδηρονέρου υπολογίζεται σε 280km, περίπου 11m/Ha, δηλαδή μέτρια ικανοποιητική πυκνότητα για τη διαχείριση των δασών της περιοχής. Το δίκτυο των δασικών δρόμων (όλων των κατηγοριών)

στην περιοχή της Προσοτσάνης υπολογίζεται σε 117km, περίπου 5,7m/Ha, δηλαδή πολύ μικρή πυκνότητα για τη διαχείριση των δασών της περιοχής. Το δίκτυο των δασικών δρόμων (όλων των κατηγοριών) στην περιοχή του Νικηφόρου υπολογίζεται σε 197km, περίπου 14,9m/Ha, δηλαδή ικανοποιητική πυκνότητα για τη διαχείριση των δασών της περιοχής (στοιχεία από τα Τοπικά Αναπτυξιακά Προγράμματα Ν. Δράμας).

Έγιναν έργα βελτίωσης βοσκοτόπων και έργα διευθέτησης χειμάρρων (519 φράγματα διαφόρων τύπων συνολικού όγκου 27.543m³ και φυτεύτηκαν 4.600.000 δενδρύλλια στις κοίτες και λεκάνες απορροής). Επίσης, έγιναν αναδασώσεις σε πάνω από 80.000στρ. Στο Νομό λειτουργούν δύο δασικά φυτώρια, το φυτώριο Δασωτού, εκτάσεως 60στρ. και το φυτώριο Καλαμπακίου, εκτάσεως 90στρ. Το φυτώριο Δασωτού παράγει κυρίως φυτάρια μαύρης και δασικής πεύκης, ελάτης, καθώς επίσης και ξενικά ψυχρόβια κωνοφόρα. Το φυτώριο Καλαμπακίου παράγει κάθε χρόνο 30.000-40.000 δενδρύλλια λεύκης, 3.000-4.000 καρυδιές, καθώς επίσης και διάφορα καλλωπιστικά και μη είδη σε μικρότερο αριθμό. Τα δενδρύλλια αυτά διατίθενται δωρεάν στους πολίτες μετά από αίτησή τους για την αναδάσωση κήπων και αγροκτημάτων. Επιπλέον, κατασκευάστηκαν εργοτάξια στα διάφορα δασικά συμπλέγματα και τοποθετήθηκαν λυόμενα οικήματα. Στη θέση «Κούτρα» Ελατιάς, το Δασαρχείο συντηρεί Δασικό Χωριό στο οποίο φιλοξενούνται πέρα από τους εργαζόμενους στην περιοχή και πολλοί επισκέπτες. Έγιναν έργα δασικής αναψυχής σχεδόν σε όλα τα περιαστικά δάση καθώς και σε άλλες δασικές περιοχές.

7.3.5. ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Η δασοπονία συνδέεται στενά με την οικονομία των ορεινών και ημιορεινών περιοχών του Νομού γενικότερα και συμβάλλει σημαντικά στην απασχόληση του πληθυσμού.

Η υλοτομία, ως τομέας της πρωτογενούς οικονομικής δραστηριότητας, προσφέρει απασχόληση στους κατοίκους των ορεινών περιοχών. Η απασχόληση βέβαια είναι κυρίως συμπληρωματική, λόγω της μικρής συγκομιστικής περιόδου. Στο Νομό δραστηριοποιούνται 88 δασικοί συνεταιρισμοί, με 1.500 και πλέον μέλη από τα οποία τουλάχιστον τα 600 είναι ενεργά (στοιχεία Δασαρχείο Δράμας και Δασαρχείο Κ. Νευροκοπίου 2002). Προσφέρει επίσης απασχόληση και σε μια σειρά επαγγελματιών, όπως αυτοκινητιστών, χειριστών φορτωτών ξυλείας κλπ. Εκτός από τους υλοτόμους και τους επαγγελματίες που προαναφέραμε, στις δασικές υπηρεσίες του Νομού απασχολούνται εποχιακά, με οχτάμηνες συμβάσεις, 200-250 άτομα διαφόρων ειδικοτήτων, για την εκτέλεση διαφόρων δασοτεχνικών έργων. Παράλληλα με την καθ' αυτό

δασοπονική δραστηριότητα αναπτύσσεται και ο κλάδος των βιομηχανιών ξύλου, επίπλου και χάρτου.

Ο κλάδος του ξύλου από την αρχή της δεκαετίας του '90 παρουσιάζει μείωση της απασχόλησης κατά 50% περίπου, με ταυτόχρονη μείωση των καταστημάτων /επιχειρήσεων κατά 30%. Παρ' όλα αυτά συνεχίζει μέχρι και το 1999 να συμμετέχει στη συνολική μεταποιητική απασχόληση του Νομού κατά 5% περίπου. Το πρόβλημα της συρρίκνωσης εμφανίζεται εντονότερο στις επιχειρήσεις που απασχολούν λιγότερο από 10 άτομα. Το 2000 υπήρχαν στο Νομό, 90 καταστήματα του κλάδου του ξύλου (στοιχεία από «Μελέτη διερεύνησης της υφιστάμενης κατάστασης, των τάσεων και των αναγκαίων παρεμβάσεων για κρίσιμους κλάδους της οικονομίας του Νομού Δράμας», ΟΜΑΣ 2000). Στην περιοχή παρέμβασης το 2001, υπήρχαν 13 μονάδες επεξεργασίας ξύλου (στοιχεία Επιμελητηρίου Δράμας και επεξεργασία στοιχείων από ομάδα μελέτης).

Η παραγωγή των δασών του Νομού αντιπροσωπεύει το 11% της συνολικής παραγωγής της χώρας, όμως δε γίνεται η δέουσα εκμετάλλευση από τις επιχειρήσεις του κλάδου. Ένα πολύ μεγάλο μέρος της παραγόμενης ξυλείας δεν μεταποιείται περαιτέρω στο Νομό, αλλά μεταφέρεται για επεξεργασία εκτός των ορίων του.

Οι μονάδες του υποκλάδου των πριστηρίων χαρακτηρίζονται από το μικρό τους μέγεθος, την τεχνολογική υστέρηση την υποαπασχόληση του εγκατεστημένου τεχνολογικού δυναμικού, την έλλειψη τυποποίησης και ποιοτικού ελέγχου. Αντίθετα οι μονάδες του υποκλάδου των συνθετικών προϊόντων ξύλου χαρακτηρίζονται από προηγμένη τεχνολογία, από υψηλό βαθμό απασχόλησης του εγκατεστημένου τεχνολογικού δυναμικού και την εφαρμογή τυποποίησης και ποιοτικού ελέγχου.

Υπάρχει βέβαια και ο κλάδος των **βιομηχανιών επίπλου**. Η σημασία του συγκεκριμένου κλάδου για το Νομό δεν έχει να κάνει τόσο με το μέγεθός του, όσο με τις έντονες διασυνδέσεις του με άλλους κλάδους και τομείς του Νομού και κυρίως με τον κλάδο του ξύλου, των κατασκευών, των κατοικιών.

Ο κλάδος αυτός φαίνεται να παρουσιάζει σημαντική μείωση της απασχόλησης (της τάξης του 15%) κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του '90 και το 1999 εμφανίζεται να συμμετέχει στη συνολική μεταποιητική απασχόληση κατά 5%. Το 2000 υπήρχαν στο Νομό, 189 καταστήματα του κλάδου των επίπλων (στοιχεία από «Μελέτη διερεύνησης της υφιστάμενης κατάστασης, των τάσεων και των αναγκαίων παρεμβάσεων για κρίσιμους κλάδους της οικονομίας του Νομού Δράμας», ΟΜΑΣ 2000). Στην περιοχή παρέμβασης, το 2001 εμφανίζονται 39 μονάδες κατασκευής επίπλων, που στην πλειοψηφία τους είναι μικρές ατομικές ή ομόρρυθμες εταιρείες

(στοιχεία Επιμελητηρίου Δράμας και επεξεργασία στοιχείων από ομάδα μελέτης). Καθοριστικός και περιοριστικός παράγοντας στην εξέλιξη του κλάδου είναι ο έντονος ανταγωνισμός από μεγάλες εθνικές και διεθνείς επιχειρήσεις, σε συνδυασμό με τη σχετική γεωγραφική απομόνωση του Νομού.

Όσον αφορά τον κλάδο των **βιομηχανιών χάρτου** θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στο Νομό τον συγκεκριμένο κλάδο εκπροσωπούσε η βιομηχανία SOFTEX-Αθηναϊκή Χαρτοποιία Α.Ε., η οποία διαδραμάτιζε πολύ σημαντικό ρόλο τόσο για τη μεταποίηση όσο και για το σύνολο του κοινωνικό-οικονομικού ιστού του Νομού, κυρίως λόγω του μεγάλου αριθμού εργαζόμενων τους οποίους απασχολούσε (430 άτομα).

Η συνολική εγχώρια ζήτηση, αλλά και οι εξαγωγές της χώρας σε ξύλο αυξάνονται λόγω του αυξανόμενου ενδιαφέροντος του καταναλωτικού κοινού για προϊόντα ξύλου. Παρόλα αυτά η σχέση εισαγωγές/εξαγωγές είναι 25:1. Στον κλάδο του επίπλου η ζήτηση μεγαλώνει, τόσο στην εθνική όσο και στη διεθνή αγορά και η σχέση εισαγωγές/εξαγωγές είναι 5:1. Αυτό σημαίνει ότι μια σειρά μέτρων, όπως:

- η μείωση του κόστους υλοτόμησης, η αύξηση της ποσότητας και η βελτίωση της ποιότητας της πρώτης ύλης
- ο εκσυγχρονισμός του μηχανολογικού εξοπλισμού και ο ορθολογικότερος σχεδιασμός της οργάνωσης της παραγωγικής διαδικασίας
- η συνεχιζόμενη κατάρτιση του, σε γενικές γραμμές, εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού, τόσο σε καινοτομίες στο σχεδιασμό του προϊόντος, όσο και σε νέες μεθόδους παραγωγής
- οι επενδύσεις στον τομέα της έρευνας, της εισαγωγής καινοτομίας στο σχεδιασμό
- τα εργαστήρια ποιοτικού ελέγχου
- οι συνενώσεις μικρών μονάδων για κοινές γραμμές παραγωγής ή/και κοινά εργαστήρια ποιοτικού ελέγχου, αλλά και η δημιουργία κοινού τμήματος εμπορικής πολιτικής για τις γραμμές αυτές,
- θα ωφελήσουν τις βιομηχανίες ξύλου και επίπλου και θα βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητά τους, στα πλαίσια μάλιστα, λόγω της γεωγραφικής θέσης του Νομού, του εξαγωγικού προσανατολισμού που φαίνεται να ευνοείται προς τις χώρες των Βαλκανίων και της Ανατολικής Ευρώπης.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 73: ΔΑΣΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ Ν. ΔΡΑΜΑΣ (2002)

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ
1	2.5	ΝΕΟΣ ΛΙΒΑΔΕΡΟΥ	ΔΡΑΜΑ
2	2.5	Δ.Α.Σ. ΛΕΙΒΑΔΕΡΟΥ	ΔΡΑΜΑ
3	2.6	Δ.Α.Σ.ΜΑΚΡΥΠΛΑΓΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ
4	7.1	Δ.Α.Σ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
5	7.2	Δ.Α.Σ. ΑΝΘΟΧΩΡΙΟΥ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
6	7.3	Δ.Α.Σ. ΓΡΑΜΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
7	7.4	Δ.Α.Σ. Κ.ΒΡΥΣΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
8	7.6	ΠΗΓΩΝ "ΚΑΡΑΟΡΜΑΝ"	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
9	7.6	Δ.Α.Σ. ΚΟΚΚΙΝΟΓΕΙΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
10	7.7	Δ.Α.Σ. ΜΙΚΡΟΠΟΛΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
11	7.9	Δ.Α.Σ.ΠΕΤΡΟΥΣΑΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
12	7.10	Δ.Α.Σ. ΠΥΡΓΩΝ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
13	7.11	ΧΑΡΙΤΩΜΕΝΗΣ	ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗ
14	5.1	Δ.Α.Σ. ΑΔΡΙΑΝΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
15	5.2	Δ.Α.Σ. ΑΝΩ ΠΥΞΑΡΙΟΥ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
16	5.3	Δ.Α.Σ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
17	5.4	Δ.Α.Σ.ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
18	5.5	Δ.Α.Σ. ΠΛΑΤΑΝΟΒΡΥΣΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
19	5.6	ΠΤΕΛΕΑΣ "ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΑΤΡΙΟΣ"	ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ
20	5.6	Δ.Α.Σ. ΠΤΕΛΕΑΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
21	5.7	Δ.Α.Σ. ΨΗΛΗΣ ΡΑΧΗΣ	ΝΙΚΗΦΟΡΟΣ
22	2.1.4	ΤΑΞΙΑΡΧΩΝ "Ο ΑΓΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ"	ΔΡΑΜΑ
23	1.2.1	Δ.Α.Σ. ΚΥΡΓΙΩΝ	ΔΟΞΑΤΟ
24	1.2.2	Δ.Α.Σ. ΑΓΟΡΑΣ	ΔΟΞΑΤΟ
25	1.2.3	Δ.Α.Σ. ΠΗΓΑΔΙΩΝ	ΔΟΞΑΤΟ
26	1.4	Δ.Α.Σ. ΚΕΦΑΛΑΡΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ
27	2.10	Δ.Α.Σ.ΜΥΛΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΔΡΑΜΑ
28	8.4	ΠΕΡΙΧΩΡΑΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ
29	4.1	Δ.Α.Σ. Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ
30	4.1	Δ.Α.Σ. ΕΞΟΧΗΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
31	4.1	ΑΚΡΙΤΑΣ Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
32	4.2	ΠΛΟΥΤΟΣ ΑΧΛΑΔΙΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
33	4.2	Μ. ΠΑΝΑΓΙΑ ΑΧΛΑΔΙΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
34	4.2	Δ.Α.Σ. ΑΧΛΑΔΙΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
35	4.3	Δ.Α.Σ.ΒΑΘΥΤΟΠΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
36	4.4	Δ.Α.Σ.ΒΩΛΑΚΑ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
37	4.4	ΒΩΛΑΚΑ "ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ"	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
38	4.5	Δ.Α.Σ. ΓΡΑΝΙΤΗ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
39	4.8	Δ.Α.Σ. ΚΑΤΑΦΥΤΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
40	4.9	Δ.Α.Σ. Κ.ΒΡΟΝΤΟΥΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
41	4.10	Δ.Α.Σ. ΛΕΥΚΟΓΕΙΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
42	4.11	Δ.Α.Σ.ΜΙΚΡΟΚΛΕΙΣΟΥΡΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
43	4.12	ΟΜΟΝΟΙΑ ΜΙΚΡΟΜΗΛΙΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
44	4.12	Δ.Α.Σ.ΜΙΚΡΟΜΗΛΙΑΣ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
45	4.13	ΟΧΥΡΟΥ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ"	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
46	4.14	ΥΛΟΤΟΜΟΣ ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
47	4.14	Δ.Α.Σ.ΠΑΓΟΝΕΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
48	4.15	Δ.Α.Σ. ΠΕΡΙΘΩΡΙΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
49	4.16	ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
50	4.16	ΝΕΣΤΟΣ ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
51	4.16	ΔΑΣΟΣ ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
52	4.16	Δ.Α.Σ. ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
53	4.16	ΑΓΙΟ ΠΝΕΥΜΑ ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
54	4.16	Α.Δ.Σ. ΠΟΤΑΜΩΝ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
55	4.17	Δ.Α.Σ. ΧΡΥΣΟΚΕΦΑΛΟΥ	Κ.ΝΕΥΡΟΚΟΠΗ
56	6.1	ΣΙΛΛΗΣ "Η ΠΡΑΣΙΝΑΔΑ"	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ
57	6.1	ΔΙΠΟΤΑΜΩΝ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ
58	6.1	Δ.Α.Σ.ΠΑΡΑΝΕΣΤΙΟΥ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ
59	6.1	Δ.Α.Σ. ΣΙΛΛΗΣ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ
60	6.1	Δ.Α.Σ. ΘΟΛΟΥ	ΠΑΡΑΝΕΣΤΙ
61	9.1	ΠΑΠΑΔΩΝ	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	ΚΩΔ.	ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ	ΔΗΜΟΣ
62	9.1	ΚΑΛΛΙΚΑΡΠΟΥ "Η ΕΡΥΘΡΕΛΑΤΗ"	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
63	9.1	ΚΑΛΛΙΚΑΡΠΟΥ	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
64	9.1	Δ.Α.Σ.ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
65	9.2	ΣΚΑΛΩΤΗΣ "Ο ΠΡΟΦ. ΗΛΙΑΣ"	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
66	9.2	ΣΚΑΛΩΤΗΣ "ΚΑΡΑΝΤΕΡΕ"	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
67	9.2	ΣΚΑΛΩΤΗΣ "Η ΠΡΟΟΔΟΣ"	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
68	9.2	ΣΚΑΛΩΤΗΣ "Η ΕΛΑΤΙΑ"	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
69	9.2	Δ.Α.Σ. ΣΚΑΛΩΤΗΣ	ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟ
70	1.1	ΔΟΞΑΤΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ
71	1.3	Δ.Α.Σ. ΑΓ.ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	ΔΟΞΑΤΟ
72	8.2	Δ.Α.Σ.ΜΕΓΑΛΟΚΑΜΠΟΥ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ
73	8.5	Δ.Α.Σ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ
74	8.6	Δ.Α.Σ. ΦΩΤΟΛΙΒΟΥΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ
75	8.7	Δ.Α.Σ. ΑΡΓΥΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΣΙΤΑΓΡΟΙ
76	3.2	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ
77	3.3	Δ.Α.Σ. ΚΑΛΑΜΩΝΑ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ
78	3.4	Δ.Α.Σ. ΝΕΡΟΦΡΑΚΤΗ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ
79	3.5	Δ.Α.Σ. ΦΤΕΛΙΑΣ	ΚΑΛΑΜΠΑΚΙ
80	2.1.1	Δ.Α.Σ.ΔΡΑΜΑΣ "ΠΡ.ΗΛΙΑΣ"	ΔΡΑΜΑ
81	2.2	Δ.Α.Σ. ΚΑΛΛΙΦΥΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ
82	2.3	Δ.Α.Σ. Κ. ΑΓΡΟΥ	ΔΡΑΜΑ
83	2.4	ΚΟΥΔΟΥΝΙΩΝ	ΔΡΑΜΑ
84	2.7	Δ.Α.Σ.ΜΑΥΡΟΒΑΤΟΥ	ΔΡΑΜΑ
85	2.8	Δ.Α.Σ. ΜΙΚΡΟΧΩΡΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ
86	2.9	Δ.Α.Σ. ΜΟΝΑΣΤΗΡΑΚΙΟΥ	ΔΡΑΜΑ
87	2.11	ΞΗΡΟΠΟΤΑΜΟΥ	ΔΡΑΜΑ
88	2.12	Δ.Α.Σ. ΧΩΡΙΣΤΗΣ	ΔΡΑΜΑ

ΠΗΓΗ: ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ ΔΡΑΜΑΣ ΚΑΙ ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

7.4. ΑΛΙΕΙΑ

Η αλιεία, ως κλάδος οικονομικής δραστηριότητας του πρωτογενούς τομέα, αποτελεί για την Ελλάδα κύρια δραστηριότητα και πηγή εισοδήματος για τους κατοίκους, όχι μόνο των νησιών και των παράκτιων περιοχών, αλλά και γι' αυτούς των ορεινών και απομονωμένων περιοχών που εμφανίζουν ελάχιστες επιλογές απασχόλησης, συντελώντας στην παραμονή τους σε αυτές.

Παρά τους πλούσιους υδάτινους πόρους και την υψηλή ποιότητα των νερών, η υδατοκαλλιέργεια στο Νομό δεν είναι ανεπτυγμένη (στοιχεία Τμήματος Αλιείας της Δ/σης Αγροτικής Ανάπτυξης Δράμας).

Η μία μονάδα βρίσκεται στον οικισμό Καλλίκαρπο της κοινότητας Σιδηρονέρου και έχει δυναμικότητα 50tn. Η μονάδα αυτή ακολουθεί ημιεντατικό σύστημα καλλιέργειας, χρησιμοποιεί γλυκό νερό με φυσική ροή ως αναφορά την προέλευση και κατά το έτος 2001 παρήγαγε 15tn ιριδιζουσας πέστροφας. Οι 9tn πωλήθηκαν στο λιανικό εμπόριο και οι 6 στο χονδρικό. Η μονάδα απασχολεί 8 άτομα εργατικό προσωπικό (4 άτομα μόνιμο προσωπικό και 4 έκτακτο).

Η άλλη μονάδα βρίσκεται στο Δ.Δ. Κεφαλαρίου και έχει δυναμικότητα 80tn. Η μονάδα αυτή ακολουθεί εντατικό σύστημα καλλιέργειας, χρησιμοποιεί γλυκό νερό με φυσική ροή ως αναφορά την προέλευση και κατά το έτος 2001 παρήγαγε 22tn ιριδιζουσας πέστροφας. Οι 4tn πωλήθηκαν στο λιανικό εμπόριο και οι 18 στο χονδρικό. Η μονάδα απασχολεί 14-23 άτομα εργατικό προσωπικό (7 άτομα μόνιμο προσωπικό και 7-16 έκτακτο). Η μονάδα αυτή ασχολείται και με τη μεταποίηση και κατά το έτος 2001 παρήγαγε 4,2tn καπνιστή πέστροφα που διατέθηκε στο εσωτερικό της χώρας.

Η αλιεία εσωτερικών υδάτων και η υδατοκαλλιέργεια, θα μπορούσε να εξελιχθεί σε μια σημαντική δραστηριότητα ως προς το ανθρώπινο δυναμικό, την παραγωγή νωπών αλιευτικών προϊόντων ιδιαίτερης διαιτητικής αξίας, τη συμβολή στην αναζωογόνηση των παρακείμενων περιοχών, καθώς και στη διατήρηση των φυσικών οικοσυστημάτων.

Στα πλαίσια της ορθολογικής διαχείρισης και της αξιοποίησης των εσωτερικών υδάτων οι αλιευτικές δραστηριότητες θα μπορούσαν να συνδεθούν με εναλλακτικές μορφές τουρισμού και να δημιουργηθούν χώροι για ερασιτεχνική αλιεία (φραγμαλίμνες Θησαυρού, Πλατανόβρυσης και Λευκογείων).

Στο Νομό υπάρχει Ιχθυογεννητικός Σταθμός ο οποίος συμβάλλει στην προστασία, ανάπτυξη και αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού του Νομού και στην επέκταση των δραστηριοτήτων των υδατοκαλλιεργητών.

7.5. ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΣΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΕΙΣ¹.

Σε σύνολο των απασχολούμενων στην Γεωργία, το 88,3% των γυναικών απασχολούνται αποκλειστικά στις εκμεταλλεύσεις αντίθετα από τους άνδρες των οποίων η αποκλειστική απασχόληση τους αγγίζει μόλις το 69,5%. Όταν όμως μιλάμε για δευτερεύουσα απασχόληση στην εκμετάλλευση το ποσοστό των ανδρών φτάνει το 24,3%, ενώ μόλις το 6,1% απασχολείται κυρίως στην εκμετάλλευση. Τα ποσοστά αυτά είναι στις γυναίκες 9,4% και 2,2% αντίστοιχα. Στην περιοχή παρέμβασης το ποσοστό των ανδρών που απασχολούνται αποκλειστικά στην εκμετάλλευση είναι 72,9% ενώ των γυναικών 87,1%. Φαίνεται επίσης ότι πολύ λίγες σχετικά εκμεταλλεύσεις χρησιμοποιούν μόνιμο προσωπικό, ενώ άλλες χρησιμοποιούν εποχικούς εργάτες (μάζεμα ντομάτας ,σπάσιμο φύλλων καπνού κ.α.) αλλά στη συντριπτική τους πλειοψηφία είναι οικογενειακές.

Σε σύνολο 8.492 εκμεταλλεύσεων μόλις το 8% ανήκει σε άτομα κάτω των 35 ετών ενώ το 57% ανήκει σε αγρότες πάνω των 55 ετών. Φαίνεται λοιπόν καθαρά ότι ο νομός Δράμας έχει σοβαρό πρόβλημα γήρανσης και μη ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού.

Βέβαια μετά το 1991 με το πρόγραμμα βελτίωσης της ηλικίας των αγροτών και της πρόωρης συνταξιοδότησης τα ποσοστά έχουν αλλάξει, μάλλον προς όφελος των νεώτερων αγροτών. Δεν έχουμε όμως τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Τριακόσια εβδομήντα ένα (371) άτομα εντάχθηκαν στην γεωργία από το 1994 και μετά, ενώ μόλις τριακόσιοι είκοσι δύο (322) συνταξιοδοτήθηκαν με τα κίνητρα του προγράμματος της πρόωρης συνταξιοδότησης, εκ των οποίων περίπου τα 2/3 βρίσκονται στην περιοχή παρέμβασης.

7.6. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ –ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Η μέχρι τώρα πορεία του Πρωτογενή Τομέα επηρεάστηκε κατά μεγάλο βαθμό από τις κοινοτικές ενισχύσεις, οι οποίες όμως με την πάροδο του χρόνου μειώνονται μέχρις ότου

¹ Το συγκεκριμένο κεφάλαιο βασίζεται ως επί το πλείστον στη μελέτη «Σχέδιο Τοπικού Προγράμματος Leader+, Νομός Δράμας- Οικότοπος Αναζήτησης και Δημιουργίας» που διενεργήθηκε από την Αναπτυξιακή Εταιρία Δράμας.

εξαλειφθούν τελείως. Παρατηρείται επίσης μικρός βαθμός διασύνδεσης Πρωτογενή Τομέα με τους άλλους δύο τομείς παραγωγής.

Γενικότερα διαπιστώνουμε την αδυναμία βαθύτερης κατανόησης της Κοινοτικής Πολιτικής για την Γεωργία και την ελλιπή και όχι υπεύθυνη ενημέρωση του αγροτικού πληθυσμού για την διεθνή κατάσταση και την δική του θέση σ' αυτό το νέο καταμερισμό (Κοινή Αγροτική Πολιτική).

Με αυτά τα δεδομένα κρίνεται επιτακτική η ανάγκη για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και του ζωικού κεφαλαίου σύμφωνα με την Κοινή Αγροτική Πολιτική και με απώτερο σκοπό την παραγωγή προϊόντων υψηλής ποιότητας.

Έχοντας υπόψη ότι ο Ν. Δράμας χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη έντονου και εκτεταμένου ορεινού όγκου αλλά και αξιόλογων φυσικών πόρων, θα μπορούσαμε με συντονισμένες παρεμβάσεις να επικεντρωθούμε στη σωστή διαχείριση αυτών.

Σύμφωνα με τα παραπάνω θα πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση:

- Στην εκτατική κτηνοτροφία και ιδίως στην αιγοπροβατοτροφία που είναι ελλειμματική στην Ε.Ε.
- Στην μελισσοκομία λόγω των ευνοϊκών συνθηκών της περιοχής (Δασικός πλούτος- ποικιλομορφία χλωρίδας)
- Στην ενθάρρυνση του πληθυσμού για εκμετάλλευση των αυτοφυών αρωματικών φυτών της περιοχής και δέσμευση αγρών για συστηματικότερη εκμετάλλευση.
- Στην αμπελοκαλλιέργεια, για την οποία οι συνθήκες των περιοχών Αγοράς - Αδριανής καθώς και Καλή Βρύσης, είναι ιδανικές.
- Στην επαναφορά και προώθηση παραδοσιακών δενδρώδων καλλιεργειών (καρυδιές, φουντουκιές, αμυγδαλιές) και συνδυασμό αυτών με τις μεταποιητικές μονάδες της περιοχής.
- Στην επέκταση και προώθηση κηπευτικών καλλιεργειών με προϊόντα άμεσης διάθεσης στην αγορά (νωπά, μεταποιημένα και κατεψυγμένα.)
- Στην επέκταση των καλλιεργούμενων εκτάσεων με κτηνοτροφικά φυτά έτσι ώστε να επιτευχθεί μείωση του κόστους των ζωοτροφών και ωφέλεια της κτηνοτροφίας συγχρόνως με την μείωση της παραγωγής πλεονασματικών ειδών στη γεωργία.
- Στην προώθηση οικολογικών και βιολογικών μεθόδων καλλιέργειας με στόχο την παραγωγή πιστοποιημένων, προϊόντων ποιότητας.
- Στην έγκαιρη, σωστή και αξιόπιστη ενημέρωση του ανθρωπίνου δυναμικού της περιοχής πρέπει να είναι πρωταρχικός στόχος για την περαιτέρω αξιοποίηση της.

- Στην περαιτέρω ανάπτυξη της μεταποίησης και εμπορίας αγροτικών προϊόντων, με στόχο την καλύτερη προώθηση τους και την δημιουργία εναλλακτικών μορφών απασχόλησης του τοπικού πληθυσμού.
- Στην προώθηση επωνύμων Προϊόντων ποιότητας (ΠΟΠ, ΠΓΕ) και κτηνοτροφικών Προϊόντων που πληρούν τις σύγχρονες καταναλωτικές απαιτήσεις για ασφαλή και υγιεινή διατροφή.

8. ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

8.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Ο μεταποιητικός τομέας την τελευταία δεκαετία διακρίθηκε για το μικρό μέγεθος των καταστημάτων, τον οικογενειακό τους χαρακτήρα και την έλλειψη δυναμισμού και προοπτικής εξέλιξης. Κύρια στηρίχθηκε στον κλάδο του ετοιμού ενδύματος όπου οι βιοτεχνίες οι οποίες δραστηριοποιήθηκαν κατάφεραν ν' απασχολήσουν ένα σημαντικό τμήμα του τοπικού πληθυσμού, το οποίο στη συνέχεια έμεινε άνεργο, μετά το κλείσιμο των επιχειρήσεων αυτών. Παρά το γεγονός ότι η περιοχή διαθέτει ποικίλους πλουτοπαραγωγικούς πόρους (πρώτες ύλες, δασικό και ορυκτό πλούτο, κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα), ο βαθμός διασύνδεσής τους με την μεταποιητική δραστηριότητα είναι χαρακτηριστικά χαμηλός σχεδόν ανύπαρκτος.

Η ανυπαρξία βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων συνδέεται σ' ένα βαθμό με την γεωγραφική απομόνωση της περιοχής, τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σ' αυτήν, τα έργα υποδομής και την έλλειψη ουσιαστικών επενδυτικών κινήτρων που θα κατάφεραν να προσελκύσουν επενδυτικές πρωτοβουλίες. Η περιοχή συνορεύει με το Νομό Ξάνθης στον οποίο τα επενδυτικά-αναπτυξιακά κίνητρα για ένα σημαντικό χρονικό διάστημα ήταν ιδιαίτερα ισχυρά. Επόμενο ήταν να μην προσελκύει το επενδυτικό ενδιαφέρον και φυσικό να στηρίζει την όποια ανάπτυξη της μεταποίησης αποκλειστικά στο ντόπιο ανθρώπινο δυναμικό το οποίο όμως και δεν ανταποκρίθηκε, αλλά και είναι περιορισμένης δυναμικότητας από την άποψη της ανάληψης επενδυτικών δραστηριοτήτων.

8.2. ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΑΝΑ ΚΛΑΔΟ ΚΑΙ ΑΝΑ ΔΗΜΟ

Έχει ήδη αναφερθεί, ότι ο **Δήμος Δοξάτου** χαρακτηρίζεται σαν αγροτικός δήμος, και ο πρωτογενής τομέας εξακολουθεί να κυριαρχεί σε ορισμένα τουλάχιστον δημοτικά διαμερίσματα. Η μεταποίηση η οποία κύρια στηρίχθηκε στο παρελθόν στον κλάδο του ετοιμού ενδύματος - φασόν, και στην επεξεργασία αγροτικών προϊόντων, παρουσίασε ένα δυναμισμό στην περιοχή, με αποτέλεσμα ο δευτερογενής τομέας να απασχολεί ένα σημαντικό μέρος του ενεργού πληθυσμού. Είναι γνωστή η κρίση στις αντίστοιχες επιχειρήσεις που είχε σαν συνέπεια τον περιορισμό των δραστηριοτήτων και της απασχόλησης. Σήμερα η κατάσταση παρουσιάζεται αρκετά αισιόδοξη καθώς διαμορφώνεται ένα ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα για την περιοχή¹. Έτσι η ευρύτερη περιοχή του δημοτικού διαμερίσματος του Αγίου Αθανασίου φαίνεται να αποτελεί τον πόλο έλξης σε υποψηφίους επενδυτές και το γεγονός αυτό προκαλεί το ενδιαφέρον της δημοτικής αρχής για την δημιουργία βιοτεχνικού πάρκου που θα συγκεντρώσει δραστηριότητες του μεταποιητικού τομέα με στόχο την αύξηση της απασχόλησης. Νοτιοδυτικά λοιπόν του οικισμού, εκτός των ορίων του και σε άμεση σύνδεση με το οδικό δίκτυο Δράμας - Καβάλας βρίσκονται δύο διαθέσιμες κοινοτικές εκτάσεις για εγκατάσταση μονάδων χαμηλής όχλησης. Η πρώτη 48 στρ. διαθέτει δίκτυο ύδρευσης, φωτισμού, τηλεπικοινωνίας και βιολογικού καθαρισμού, καθορίσθηκε δε σαν βιοτεχνικό πάρκο με την απόφαση έγκρισης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του οικισμού Αγίου Αθανασίου. Η δεύτερη 34 στρ. βρίσκεται σε απόσταση 1.5 χιλ. από τον οικισμό Αγίου Αθανασίου και διαθέτει επίσης όλα τα αναγκαία δίκτυα τεχνικών υποδομών.

Οι μεταποιητικές μονάδες που αναπτύσσονται στο Δήμο Δοξάτου κύρια αφορούν τους κλάδους του μαρμάρου, του ξύλου, του έτοιμου ενδύματος - φασόν, και της επεξεργασίας αγροτικών προϊόντων, βρίσκονται δε εκατέρωθεν του οδικού άξονα Δράμας - Καβάλας στα δημοτικά διαμερίσματα Δοξάτου και Αγίου Αθανασίου. Ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν από την ΣΕΚΟ ΑΕ (πρώην ΣΕΚΟΒΕ) στο πλαίσιο της επαναλειτουργίας της στον τομέα της επεξεργασίας- κονσερβοποίησης αγροτικών προϊόντων.

Στον οικισμό της Αγοράς, όπου αναπτύχθηκαν αμπελώνες, οι οποίοι ευνοούνται από τις κλιματολογικές συνθήκες, έδωσαν την δυνατότητα για την δημιουργία ενός οινοποιείου. Παράλληλα η καλλιέργεια της ελιάς που ευνοείται από το μικροκλίμα της περιοχής φαίνεται να κερδίζει έδαφος στο πλαίσιο της αναδιάρθρωσης των καλλιεργειών και στηρίζει την

¹ Σύμφωνα με τον τελευταίο αναπτυξιακό νόμο (ν. 3299/2004) ο Ν. Δράμας εντάσσεται στην 4η ζώνη κινήτρων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

δημιουργία σύγχρονων ελαιοτριβείων. Σημαντικές προοπτικές ανάπτυξης παρουσιάζει ο τομέας της κτηνοτροφίας στο βόρειο και ορεινό τμήμα του Δήμου, κυρίως με την εκτροφή των αιγοπροβάτων στα βοσκοτόπια της περιοχής. Τα παραγόμενα κτηνοτροφικά προϊόντα παρέχουν δυνατότητες περαιτέρω επεξεργασίας τους που όμως σήμερα είναι ανύπαρκτη.

Πίνακας 74: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ

Επιμέρους Κλάδοι	Καταστήματα	Απασχολούμενοι
Βιομηχανικών ειδών διατροφής	21	86
Ενδυσης –Υπόδησης	18	340
Ξύλου –Επίπλου	22	72
Κατασκευής Προϊόντων από μη μεταλλικά ορυκτά	17	372
Κατασκευής Προϊόντων, Μηχανών και Συσκευών από μεταλλικά ορυκτά	22	37
Λοιποί	34	36
Σύνολο	134	943

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ, 2001

Στο **Δήμο Καλαμπακίου** μέχρι πρότινος είχε παρατηρηθεί η περιορισμένη παρουσία του δευτερογενή τομέα. Ο πρωτογενής ήταν και παραμένει βέβαια ο κυρίαρχος τομέας αλλά σιγά σιγά παρατηρείται μια τάση ενίσχυσης του δευτερογενή. Η επιχειρήσεις επιπλοποιίας, της κατεργασίας ξύλου, των έτοιμων ενδυμάτων και της κιβωτοποιίας κατέχουν τη μερίδα του λέοντος. Λειτουργούν επίσης ένα εκκοκκιστήριο βάμβακος και βιομηχανία επεξεργασίας ξηρών καρπών και τροφίμων. Υπάρχουν ορισμένες ακόμα βιοτεχνίες επεξεργασίας μαρμάρων, δομικών υλικών, και κεραμοποιεία οι οποίες βέβαια χρησιμοποιούν ως πρώτη ύλη υλικά που προέρχονται από την ευρύτερη περιοχή. Στη χωροθέτηση τέτοιων μονάδων στο Δήμο σημαντικό ρόλο έπαιξε και η κοντινή απόσταση από το Δήμο Δράμας. Το γεγονός αυτό βέβαια σημαίνει πως το εργατικό δυναμικό που απασχολούνται σε αυτές τις επιχειρήσεις αντλείται ως επί τω πλείστον από το Δήμο Δράμας.

Πίνακας 75: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΚΑΛΑΜΠΑΚΙΟΥ

Κατηγορία Επιχειρήσεων	Αριθμός
Επεξεργασία ξηρών καρπών	3
Επεξεργασία αγροτικών προϊόντων	2

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Επεξεργασία γαλ/κτών προϊόντων	1
Βιοτεχνία Γσιμεντοπροϊόντων	2
Βιοτεχνία Επεξ. Ξύλου	6
Βιοτεχνία Επίπλου	12
Κεραμοποιεία	1
Βιοτεχνία Ζωοτροφών	1
Επιπλοποιία	12
Κιβωτοποιία	7
Βιοτεχνία έτοιμου ενδύματος	11
Σύνολο	58

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ

Στην περιοχή του δήμου **Κ. Νευροκοπίου** ο μεταποιητικός τομέας ελάχιστα αναπτύχθηκε την τελευταία δεκαετία. Κύρια στηρίχθηκε στον κλάδο του ετοιμού ενδύματος, όπου όμως οι βιοτεχνίες οι οποίες δραστηριοποιήθηκαν και κατάφεραν να απασχολήσουν ένα σημαντικό τμήμα του τοπικού πληθυσμού, σήμερα έχουν κλείσει. Επίσης στην περιοχή λειτουργεί ένας σημαντικός αριθμός λατομείων μαρμάρου ο οποίος τροφοδοτεί με πρώτη ύλη τις επιχειρήσεις του Νομού, ενώ ο ορυκτός πλούτος της περιοχής αποτελεί ένα ανεκτίμητης αξίας κεφάλαιο για αυτήν, η εξόρυξη του οποίου μπορεί να στηρίζει την δημιουργία μεταποιητικών επιχειρήσεων επί τόπου με όλα τα οφέλη που αυτό συνεπάγεται για την περιοχή και την δημιουργία θέσεων απασχόλησης. Οι όποιες αξιόλογες μεταποιητικές μονάδες της περιοχής αναπτύχθηκαν κύρια στην είσοδο της έδρας του Δήμου Κ. Νευροκοπίου ενώ πολλά συνεργεία και καταστήματα ανταλλακτικών βρίσκονται στον άξονα Νευροκοπίου - Περιθωρίου.

Στα όρια του οικισμού και σε άμεση σύνδεση με το εθνικό οδικό δίκτυο εντοπίζεται διαθέσιμη έκταση για την εγκατάσταση μονάδων χαμηλής όχλησης και στις προθέσεις του Δήμου είναι η αξιοποίηση της μέσα από την δημιουργία ΒΙΟΠΑ στο οποίο θα έχουν τη δυνατότητα εγκατάστασης οι επιχειρήσεις της περιοχής. Η ανυπαρξία βιομηχανικών και βιοτεχνικών μονάδων στο λεκανοπέδιο του Κ. Νευροκοπίου σε ένα βαθμό με την γεωγραφική απομόνωση της περιοχής, τις κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν σε αυτήν, τα έργα υποδομής, και την έλλειψη ουσιαστικών επενδυτικών κινήτρων που θα κατάφεραν να προσελκύσουν επενδυτικές πρωτοβουλίες.

Παρά το ότι υπάρχει σημαντική γεωργική παραγωγή (με κυρίαρχη την καλλιέργεια της πατάτας που έχει αναγνωρισθεί ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης), με δυνατότητα να στηρίζει μονάδες καθετοποιημένης επεξεργασίας, τυποποίησης και εμπορίας τοπικών αγροτικών προϊόντων, οι οποίες θα αύξαναν την προστιθέμενη αξία τους και θα δημιουργούσαν θέσεις εργασίας, δεν έχουν δημιουργηθεί τέτοιες μονάδες καθώς δεν υπήρξε η ανάλογη επενδυτική πρωτοβουλία (αν και δημιουργήθηκαν μονάδες διαλογητήρια και συσκευαστήρια πατάτας μέσω του προγράμματος LEADER).

Όσο αφορά τον τομέα της κτηνοτροφίας, του οποίου οι δυνατότητες ανάπτυξης παραμένουν μεγάλες λόγω της ευρωπαϊκής πολιτικής, παρατηρείται η ανυπαρξία μονάδων καθετοποιημένης παραγωγής καθώς επίσης και επεξεργασίας, τυποποίησης και εμπορίας προϊόντων γάλακτος και κρέατος, δράσεις που θα μπορούσαν να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία των παραγόμενων προϊόντων και να τονώσουν το εισόδημα των κατοίκων της περιοχής.

Οι δασικές εκτάσεις του Νομού και η ξυλεία η οποία παράγεται από αυτές παρέχουν τη δυνατότητα στήριξης μίας επενδυτικής πρωτοβουλίας για επιχειρήσεις κατεργασίας ξύλου, αλλά μέχρι σήμερα δεν υπάρχει ενδιαφέρον για εγκατάσταση τέτοιων μονάδων.

Γίνεται κατανοητό ότι η ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα δεν μπορεί παρά να προέλθει «εκ των έσω», από την επενδυτική δραστηριότητα του ανθρώπινου δυναμικού του Νομού, το οποίο όμως προς το παρόν παρουσιάζει περιορισμένη δυναμικότητα σε αυτόν τον τομέα. Υπάρχουν όμως οι δυνατότητες οι όποιες επενδυτικές πρωτοβουλίες να στεφθούν με επιτυχία στηριζόμενες στους πλουτοπαραγωγικούς πόρους της περιοχής. Η εγκατάσταση στην περιοχή μονάδων μεσαίου και μικρού μεγέθους οι οποίες θα στηρίζονται στην επεξεργασία, στην τυποποίηση και στην εμπορία γεωργικών, κτηνοτροφικών, μεταλλευτικών προϊόντων θα μπορούσαν να διαμορφώσουν ένα διαφορετικό κλίμα στη μεταποίηση και να δώσουν δυνατότητα απασχόλησης στο εργατικό δυναμικό και να το συγκρατήσουν στην περιοχή.

Η πρόσφατη διάνοιξη του τελωνίου της Εξοχής είναι ιδιαίτερης σημασίας εξέλιξη και μπορεί να μεταβάλλει τα αναπτυξιακά δεδομένα της περιοχής του Δήμου Κ. Νευροκοπίου. Το τελωνείο της Εξοχής μπορεί να γίνει η αφετηρία για σημαντικές αλλαγές στην οικονομία της περιοχής. Δημιουργούνται λοιπόν οι προϋποθέσεις για την δημιουργία ενός βιοτεχνικού πάρκου που θα παρέχει τη δυνατότητα εγκατάστασης σε νέες επιχειρήσεις και τη δημιουργία ενός Διαμετακομιστικού-Εμπορευματικού Κέντρου στην περιοχή του τελωνείου.

Ο Δήμος Νικηφόρου είναι μία ημιορεινή-ορεινή περιοχή, με γηρασμένο πληθυσμό και με περιορισμένες δυνατότητες ανάπτυξης του μεταποιητικού κλάδου. Η κρίση στον κλάδο του έτοιμου ενδύματος είχε ως αποτέλεσμα το κλείσιμο των δύο βιοτεχνιών που λειτουργούσαν στην περιοχή με αποτέλεσμα 350 άτομα, κυρίως γυναίκες, να χάσουν τη δουλειά τους.

Μόνο στο δημοτικό διαμέρισμα της Αδριανής παρατηρείται δραστηριότητα επεξεργασίας προϊόντων του πρωτογενούς τομέα με τη δημιουργία οινοποιητικών μονάδων με πολύ καλές προοπτικές καθώς επίσης και με εξαγωγικό ενδιαφέρον. Στο ίδιο Δ.Δ. λειτουργούν μία μονάδα επεξεργασίας ξηρών καρπών και μία μονάδα επεξεργασίας-τυποποίησης και συσκευασίας λαχανικών.

Στον οικισμό της Αγοράς, οι αμπελώνες οι οποίοι αναπτύχθηκαν και ευνοούνται από τις κλιματολογικές συνθήκες, παρείχαν τη δυνατότητα εγκατάστασης ενός σύγχρονου οινοποιείου. Παράλληλα η καλλιέργεια της ελιάς η οποία επίσης ευνοείται από το κλίμα της περιοχής φαίνεται να κερδίζει έδαφος στο πλαίσιο της προσπάθειας για αναδιάρθρωση των καλλιεργειών και μπορεί να στηριχθεί η δημιουργία σύγχρονων ελαιοτριβείων. Επίσης στην περιοχή λειτουργεί και μία μονάδα παραγωγής χαλβά, λουκουμιών, ταχινιού, βανίλιας και γλυκών του κουταλιού. Στην περιοχή του Κεφαλαρίου, ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν από την εταιρία ΣΕΚΟ Α.Ε. (πρώην ΣΕΚΟΒΕ) στο πλαίσιο της επαναλειτουργίας της στον τομέα της επεξεργασίας- κονσερβοποίησης αγροτικών προϊόντων.

Παράλληλα η γεωργική βιοτεχνία θα μπορούσε να αναπτυχθεί στην περιοχή, στον τομέα των ζωοτροφών. Μία τέτοια μονάδα θα χρησιμοποιούσε σαν πρώτη ύλη υποπροϊόντα των ήδη υπαρχόντων εργοστασίων, καθώς επίσης και προϊόντα που ενδείκνυνται σαν κτηνοτροφές και θα προέλθουν από αναδιάρθρωση των καλλιεργειών.

Πίνακας 76: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ

Κατηγορία Επιχειρήσεων	Αριθμός
Επεξεργασία ξηρών καρπών	1
Επεξεργασία αγροτικών προϊόντων	1
Επεξεργασία γαλ/κτών προϊόντων	1
Οινοποιία	1
Επιπλοποιία	12
Αλουμινοκατασκευές -Σιδηρ/σκευές	2

ΠΗΓΗ: Τ.Α.Π. Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Η μεταποιητική δραστηριότητα στο **Δήμο Παρανεστίου** εμφανίζεται σχεδόν ανύπαρκτη παρά τους πλούσιους παραγωγικούς πόρους που διαθέτει η περιοχή. Κυρίαρχη δραστηριότητα για την περιοχή παραμένει ο πρωτογενής τομέας. Την περασμένη δεκαετία ο εντοπισμός κοιτασμάτων καλλιούχων αστρίων δημιούργησε τις προϋποθέσεις για την επεξεργασία και την εκμετάλλευσή τους. Παρότι υλοποιήθηκε η σχετική επένδυση, η μονάδα λειτούργησε για ένα μικρό χρονικό διάστημα και από τότε οι εγκαταστάσεις της παραμένουν ανενεργές.

Στην περιοχή Σίλλη, δημιουργήθηκε μία μονάδα επιτόπιας αξιοποίησης δασικών προϊόντων, στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας LEADER II από την κοινοπραξία Δ.Α.Σ. Δράμας –Μικροχωρίου – Καλής Βρύσης. Επιπλέον στην περιοχή λειτουργεί και ένα εργαστήριο παραδοσιακών ζυμαρικών και γλυκών από τον Αγροτουριστικό Συνεταιρισμό Γυναικών Παρανεστίου.

Είναι γεγονός ότι η μεταποιητική δραστηριότητα της περιοχής κρίνεται ιδιαίτερα χαμηλή και είναι σχεδόν ανύπαρκτη η σύνδεσή της με τους πλούσιους πλουτοπαραγωγικούς πόρους της περιοχής. Γεωγραφική απομόνωση της περιοχής σε συνδυασμό με τη γειτνίαση με ένα Νομό του οποίου τα επενδυτικά-αναπτυξιακά κίνητρα ήταν ιδιαίτερα ισχυρά ενέτεινε το συγκεκριμένο πρόβλημα.

Οι προοπτικές ωστόσο εξακολουθούν να υφίσταντο και εντοπίζονται στην αξιοποίηση των πρώτων υλών του δασικού και ορυκτού πλούτου, καθώς και των κτηνοτροφικών και γεωργικών προϊόντων. Θα ήταν δυνατή η εγκατάσταση στο Δήμο Παρανεστίου μικρομεσαίων μονάδων επεξεργασίας ξύλου των οποίων η τροφοδότηση με πρώτη ύλη θα πραγματοποιούνταν από τον πλούτο της περιοχής.

Γεωργική βιομηχανία-βιοτεχνία ανάλογης δυναμικότητας θα μπορούσε να αναπτυχθεί στον τομέα των ζωοτροφών μια και ο προσανατολισμός της περιοχής είναι χαρακτηριστικά κτηνοτροφικός. Στην ανάπτυξη της κτηνοτροφίας μπορεί να στηριχθεί η δημιουργία μεταποιητικών μονάδων επεξεργασίας κτηνοτροφικών προϊόντων όπως τυροκομεία, αλλαντοποιίες, βυρσοδεψεία. Η περιοχή Παρανεστίου-Θόλου-Σίλλης διαθέτει ένα σημαντικό αριθμό αιγοπροβάτων με δυνατότητα αύξησης του ζωικού κεφαλαίου που υπάρχει σήμερα που θα ήταν σε θέση να στηρίξει ένα τυροκομείο για την αξιοποίηση του αιγοπρόβειου γάλακτος.

Η κατεργασία του δέρματος αποτελεί έναν από τους αποκαλούμενους παραδοσιακούς κλάδους στη χώρα μας. Ο κλάδος της βυρσοδεψίας συγκροτείται κύρια από βιοτεχνικές μονάδες και είναι έντονα προσανατολισμένος στην παραγωγή ενδιάμεσων προϊόντων για την υποδηματοποιία. Η παραγωγή του κλάδου συνίσταται σε σολοδέρματα και επανωδέρματα. Ένα σύγχρονο βυρσοδεψείο στην περιοχή ευνοείται από αρκετούς παράγοντες όπως η ανυπαρξία αξιόλογων βυρσοδεψείων στην ευρύτερη περιοχή του νομού και την Ανατολική Μακεδονία, την ύπαρξη σημαντικού αριθμού βοοειδών, την προβλεπόμενη αύξηση της παραγωγής ακατέργαστων δερμάτων υψηλής ποιότητας και χαμηλότερου κόστους επεξεργασίας, την δημιουργία του σφαγείου στον Άγιο Αθανάσιο κλπ. Το σοβαρότερο πρόβλημα εντοπίζεται στην οργάνωση και επάνδρωση ενός σύγχρονου βυρσοδεψείου. Τέλος, με στόχο την μέγιστη δυνατή αξιοποίηση της ιδιαίτερης μελισσοτροφικής χλωρίδας της περιοχής θα ήταν σκόπιμη η δημιουργία πρότυπης μελισσοκομικής μονάδας παραγωγής νέων οικολογικών προϊόντων μέλισσας.

Ο **Δήμος Προσοτσάνης** βρίσκεται σε μικρή απόσταση από τη Δράμα και στην ουσία αποτελεί την δυτική προέκταση των βιοτεχνικών και εμπορικών δραστηριοτήτων εκατέρωθεν του οδικού άξονα προς το Κ. Νευροκόπι. Ο Δήμος διαδραμάτισε ένα σημαντικό ρόλο την εποχή της άνθησης του έτοιμου ενδύματος-φασόν. Παρουσιάζει δε, μία σημαντική συγκέντρωση του κλάδου του ξύλου και της επιπλοποιίας, καθώς οι εν λόγω επιχειρήσεις αποτελούν το 24,7% των μεταποιητικών μονάδων του Δήμου. Μια σημαντική πηγή πλούτου είναι και τα κοιτάσματα μαρμάρου της περιοχής για τα οποία υπάρχουν τα περιθώρια για ορθολογικότερη διαχείρισή τους με τον όρο της λελογισμένης εξόρυξής τους και σε συνδυασμό με προσπάθειες για περιορισμό των αρνητικών συνεπειών για το περιβάλλον και παράλληλα με φροντίδα για την αποκατάσταση του τοπίου.

Όπως έχει ήδη επισημανθεί, η κτηνοτροφία στην ευρύτερη περιοχή του δήμου Προσοτσάνης είναι μια ιδιαίτερα αξιόλογη δραστηριότητα για τους κατοίκους της, η οποία στηρίζεται στους πλούσιους βοσκότοπους που δημιουργούν τις καλύτερες προϋποθέσεις για την περαιτέρω ανάπτυξή της. Υπάρχει ένας σημαντικός αριθμός κτηνοτροφικών μονάδων που απασχολούν ένα μέρος του ενεργού πληθυσμού και διοχετεύουν μια ποσότητα από το παραγόμενο γάλα για την στήριξη δύο τυροκομικών μονάδων οι οποίες έχουν δημιουργηθεί στο χαρακτηριζόμενο σαν βιοτεχνικό πάρκο του δήμου Προσοτσάνης. Παράλληλα στην περιοχή έχουν αναπτυχθεί δύο ιδιωτικά σφαγεία τα οποία καλύπτουν και εξυπηρετούν τις ανάγκες του Νομού.

Ειδικότερα ο τομέας της κτηνοτροφίας έχει μεγάλες δυνατότητες ανάπτυξης, αρκεί φυσικά να πραγματοποιηθούν οι κατάλληλες επενδύσεις εκσυγχρονισμού και αξιοποιηθούν καλύτερα τα βοσκοτόπια της περιοχής. Αυτό που πραγματικά μπορεί να δώσει μία αναπτυξιακή-οικονομική ώθηση στην περιοχή είναι η σύνδεση των παραγόμενων προϊόντων με τον μεταποιητικό τομέα. Η μεταποιητικές μονάδες οι οποίες θα επεξεργάζονται τα προϊόντα γάλακτος και κρέατος θα αυξήσουν την προστιθέμενη αξία των παραγόμενων προϊόντων και ταυτόχρονα θα προσφέρουν θέσεις απασχόλησης στην περιοχή. Γενικότερα, στο Δήμο Προσοτσάνης, εκτός από τις βιομηχανίες έτοιμων ενδυμάτων οι οποίες δρούσαν στην περιοχή, δρουν καταστήματα τα οποία διακρίνονται για το μικρό τους μέγεθος και τον οικογενειακό τους χαρακτήρα. Η περιοχή εντάσσονταν στην Γ' ζώνη κινήτρων των ισχύοντων αναπτυξιακών νόμων και σε συνδυασμό με το γεγονός ότι σε απόσταση αναπνοής βρίσκεται η Βιομηχανική Ζώνη του Ν. Δράμας, στην οποία έχουν πραγματοποιηθεί όλα τα απαραίτητα έργα υποδομής και η συγκεκριμένη περιοχή υπάγεται στην Δ' ζώνη με αυξημένα ποσοστά επιχορήγησης, επιδότησης επιτοκίου κλπ., δεν κατάφερε να προσελκύσει το ενδιαφέρον για επενδύσεις.

Πρόσφατα τα παραπάνω δεδομένα άλλαξαν ως αποτέλεσμα της χωροθέτησης βιοτεχνικών-βιομηχανικών μονάδων σε έναν οργανωμένο χώρο δίπλα στα διοικητικά όρια του Δήμου. Ο συγκεκριμένος χώρος προσέλκυσε το ενδιαφέρον επενδυτών εξαιτίας του κορεσμού της Βιομηχανικής Ζώνης του Νομού και δεν προσφέρει τη δυνατότητα εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων.

Ένα στοιχείο το οποίο θα ενισχύσει ακόμη περισσότερο την ανάπτυξη της μεταποίησης στο Δήμο Προσοτσάνης είναι η πρόσφατη ένταξη του στην Δ' περιοχή κινήτρων σύμφωνα με την εφαρμογή του Ν.3299/2004 και τις σχετικές εγκυκλίους, οπότε ιδιαίτερα για τους νέους επιχειρηματίες θα παρέχονται αυξημένα ποσοστά επιχορηγήσεων, επιδοτήσεων επιτοκίου κ.λ.π.

Με τις προϋποθέσεις αυτές λοιπόν αναμένεται η περιοχή αυτή να είναι επενδυτικά ενδιαφέρουσα όχι μόνο για τους κατοίκους της, αλλά και τους υπόλοιπους υποψήφιους επενδυτές, και για τον λόγο αυτό επιβάλλεται η ολοκλήρωση των έργων υποδομής στον προαναφερόμενο οργανωμένο χώρο, την επέκτασή του και βόρεια, έτσι ώστε χαρακτηριζόμενη η περιοχή σαν Βιοτεχνικό Πάρκο Προσοτσάνης, με την δημιουργία και του απαραίτητου φορέα να βοηθήσει στην εγκατάσταση επιχειρήσεων, κάτι που συγκαταλέγεται στις άμεσες προτεραιότητες και της σημερινής δημοτικής αρχής.

Έχοντας ως δεδομένο ότι οι βιοτεχνικές μονάδες που ειδικεύονταν στο έτοιμο ένδυμα-φασόν έχουν κλείσει, η προσπάθεια πλέον θα πρέπει να επικεντρωθεί στην προσέλκυση μονάδων οι

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

οποίες θα ειδικεύονται στην μεταποίηση αγροτικών προϊόντων και την κατεργασία μαρμάρου.

Στο Δ.Δ. Κοκκινογείων λειτουργεί μία μονάδα επεξεργασίας-τυποποίησης αφυδατωμένων λαχανικών η οποία παρουσιάζει και εξαγωγική δραστηριότητα, ενώ στα Δ.Δ. Κοκκινογείων και Καλής Βρύσης υπάρχουν βιοτεχνίες παραγωγής τοπικών γλυκισμάτων και τροφίμων, καθώς και μονάδες χειροτεχνίας και ειδών λαϊκής τέχνης οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής (σπήλαιο Αγγίτη, δάσος Καστανιάς) Χαρακτηριστικό είναι το παράδειγμα του Αγροτουριστικού Συνεταιρισμού Γυναικών Κοκκινογείων, που μέσα από την κοινοτική πρωτοβουλία LEADER II, δημιούργησε εργαστήριο παραδοσιακών ζυμαρικών και γλυκών. Παρόμοιες λοιπόν πρωτοβουλίες, που έχουν σχέση με προϊόντα που παράγονται στην περιοχή, θα μπορούσαν να αναληφθούν από κατοίκους του δήμου.

Πίνακας 77: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΠΡΟΣΟΤΣΑΝΗΣ

Μονάδες	Αριθμός
Βιοτεχνία ετοιμών ενδυμάτων	10
Βιοτεχνία πλαστικών ειδών	1
Βιοτεχνία γεωργικών εργαλείων	1
Βιοτεχνία στρωμάτων	1
Βιοτεχνία παραγωγής σκυροδέματος	1
Βιοτεχνία επεξεργασίας σιδήρου οικοδομών	1
Βιοτεχνία επεξεργασίας ξύλου	1
Βιοτεχνία γαλακτοκομικών προϊόντων	2
<i>Βιοτεχνία επεξεργασίας ξηρών καρπών</i>	1
Βιοτεχνία κατασκευής φωτιστικών	1
Βιομηχανία παραγωγής -επεξεργασία μαρμάρων	8
Επιπλοποιία	15
Μεταξοτυπία	1
Αλουμινοκατασκευές -Σιδηροκατασκευές	11
Σύνολο	55

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ

Ο Δήμος Σιταγρών είναι ένας καθαρά αγροτικός Δήμος και το μεγαλύτερο ποσοστό του ενεργού πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργία και ελάχιστα με την κτηνοτροφία. Τα

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

παραγόμενα προϊόντα στην περιοχή είναι το βαμβάκι, το σιτάρι, το καλαμπόκι, η βιομηχανική τομάτα και τα τεύτλα.

Το εκκοκκιστήριο βάμβακος που δημιουργήθηκε στο Δ.Δ Φωτολίβους συνδέεται άμεσα με το γεωργικό προϊόν της περιοχής ενώ η βιομηχανική τομάτα επεξεργάζεται στο Κεφαλάρι και τα τεύτλα σε βιομηχανίες ζάχαρης εκτός του Νομού. Ελάχιστοι είναι οι βοσκότοποι και οι μονάδες ελεύθερης βοσκής και ως εκ τούτου υπάρχουν λίγες σταυλισμένες αγελαδοτροφικές μονάδες.

Μία μονάδα επεξεργασίας ξύλου έχει δημιουργηθεί στο Δ.Δ. Μαυρολεύκης και μικρές επιχειρήσεις οικογενειακής μορφής έχουν δημιουργηθεί σε όλα τα Δ.Δ. οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά της κύριας απασχόλησης, η οποία είναι η γεωργία. Γίνεται κατανοητό ότι, η δραστηριότητα του δευτερογενή τομέα είναι περιορισμένη. Τα γεωργικά προϊόντα της περιοχής ελάχιστα μεταποιούνται.

Ο κλάδος του έτοιμου ενδύματος- φασόν, και σε αυτόν το Δήμο προσέφερε αρκετές θέσεις απασχόλησης, κυρίως στο γυναικείο πληθυσμό, όμως σήμερα η συγκεκριμένη δραστηριότητα είναι ανύπαρκτη με αποτέλεσμα ο δευτερογενής τομέας δεν προσφέρει απασχόληση παρά σε ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού.

Πίνακας 78: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΣΙΤΑΓΡΩΝ

Μονάδες	Αριθμός
Βιοτεχνία επεξεργασίας ξύλου	1
Εκκοκκιστήρια	1
Αλευρόμυλοι	1
Επιπλοποιεία	6
Μάρμαρα	1
Παραγωγή Τσιμεντοπροϊόντων	1
Βιοτεχνίες ετοιμών ενδυμάτων	8
Σύνολο	19

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ

Η **κοινότητα Σιδηρονέρου** όπως προαναφέρθηκε είναι μια απομακρυσμένη κοινότητα, ιδιαίτερα προβληματική στην σύνθεση της πυραμίδας ηλικιών, αλλά με πλουτοπαραγωγικές πηγές όπως:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Η υψηλή συγκέντρωση του δασικού πλούτου και των δασοκομικών δραστηριοτήτων (60 περίπου Δασικοί Συνεταιρισμοί),

- Οι πλούσιοι βοσκότοποι που δημιουργούν ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη της κτηνοτροφίας,
- Ο ορυκτός πλούτος (μαγγάνιο) που παραμένει ανεκμετάλλευτος.

Ο πρωτογενής τομέας της οικονομίας κατέχει δεσπόζουσα θέση τόσο στην απασχόληση όσο και στην διαμόρφωση του εισοδήματος και πολλές φορές δασοπονία και κτηνοτροφία ασκείται συμπληρωματικά. Σε ότι αφορά την μεταποίηση η κατάσταση της είναι ιδιαίτερα μειονεκτική. Βασικοί περιοριστικοί παράγοντες για την ανάπτυξη της βιοτεχνίας είναι:

- Η αδυναμία των κατοίκων στο να επιδοθούν σε επενδύσεις,
- Η γεωγραφική θέση της περιοχής,
- Η έλλειψη μέχρι σήμερα της αναγκαίας υποδομής (δυσμενείς συγκοινωνιακές συνθήκες),
- Η ερήμωση από ηλικίες ικανές να σηκώσουν το βάρος της όποιας ανάπτυξης.

Η άρση της απομόνωσης της περιοχής, η οποία επιχειρείται μέσα από παρεμβάσεις σε συγκοινωνιακά έργα από το 3^ο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης, και η προτεραιότητα η οποία δίδεται για την καλύτερη προσέγγιση στις πλουτοπαραγωγικές πηγές του Νομού προφανώς φαίνεται να αλλάζει και το μέλλον της περιοχής, σε όλους τους τομείς.

Πίνακας 79: ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Κ. ΣΙΔΗΡΟΝΕΡΟΥ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	
		1988	%	2000	%
1	ΟΡΥΧΕΙΑ	37	100	47	100
20	ΒΙΟΜ. ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	175	14	185	12,3
21	ΒΙΟΜ. ΠΟΤΩΝ	13	1	12	0,8
22	ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	2	0,2	0	0
23	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧ.	11	0,9	12	0,8
24	ΒΙΟΜ. ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΣΗΣ-ΥΠΟΔ.	201	16	139	9,2
25	ΒΙΟΜ. ΞΥΛΟΥ & ΦΕΛΛΟΥ	133	10,6	90	6
26	ΒΙΟΜ. ΕΠΙΠΛΩΝ	110	8,8	189	12,6
27	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΧΑΡΤΟΥ	2	0,2	2	0,1
28	ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ	18	1,4	29	1,9

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	
		1988	%	2000	%
29	ΒΙΟΜ. ΔΕΡΜΑΤΟΣ	3	0,2	5	0,3
30	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟ	19	1,5	32	2,1
31	ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	4	0,3	16	1,1
32	ΒΙΟΜ. ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	1	0,1	13	0,9
33	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ	63	5	101	6,7
34	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓ. ΒΙΟΜΗΧ.	0	0	17	1,1
35	ΚΑΤΑΣΚ. ΤΕΛ. ΠΡΟΪΟΝΤ. ΑΠΟ ΜΕΤΑΛ.	141	11,2	200	13,3
36	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΩΝ & ΣΥΣΚΕΥΩΝ	58	4,6	37	2,5
37	ΚΑΤΑΣΚ. ΗΛΕΚΤΡ. ΜΗΧ. & ΣΥΣΚΕΥΩΝ	52	4,1	92	6,1
38	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΦ. ΜΕΣΩΝ	223	17,8	286	19
39	ΛΟΙΠΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	25	2	48	3,2
2 - 3	ΣΥΝΟΛΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	1.254	100	1505	100
4	ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ-ΦΩΤΑΕΡΙΟ-ΥΔΡΕΥΣΗ	22	100	10	100
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΩΝ 1, 2 - 3, 4		1.313		1.562	

Πηγή: 2000, Επιμελητήριο Δράμας (επεξεργασία ΟΜΑΣ)

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 80: ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ-ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΚΑΤΑ ΚΛΑΔΟ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
			1988					
			ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.	ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.	ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.
1		Δήμος Δοξάτου						
	1.1	Δοξάτο	0	0	52	320	0	0
	1.2	Μέγας Αλέξανδρος (Έδρα: Βαθύσπηλο)						
	1.2.1	Κύρια	0	0	42	82	1	4
	1.2.2	Αγορά	0	0	0	0	0	0
	1.2.3	Πηγάδια	0	0	1	1	0	0
	1.3	Άγιος Αθανάσιος	0	0	54	440	0	0
	1.4	Κεφαλάρι	0	0	6	560	1	1
		Σύνολο(1)	0	0	155	1403	2	5
2		Δήμος Δράμας						
	2.1	Δράμα (Έδρα)	4	34	645	2913	4	70
	2.2	Καλίφυτος	1	31	17	254	1	1
	2.3	Καλός Αγρός	0	0	8	18	0	0
	2.4	Κουδούνια	0	0	4	86	0	0
	2.5	Λιβαδερό	0	0	1	18	0	0
	2.6	Μακρυπλάγι	0	0	0	0	0	0
	2.7	Μαυρόβατος	0	0	6	22	0	0
	2.8	Μικροχώρι	0	0	7	16	0	0
	2.9	Μοναστηράκι	4	28	0	0	0	0
	2.10	Μυλοπόταμος	0	0	9	65	0	0
	2.11	Ξηροπόταμος	2	78	72	1706	1	1
	2.12	Χωριστή	0	0	50	564	1	1
	2.13	Νικοτσάρα						
		Σύνολο(2)	11	171	819	5662	7	73
3		Δήμος Καλαμπακίου						
	3.1	Αγία Παρασκευή	0	0	8	24	0	0
	3.2	Καλαμπάκι (Έδρα)	0	0	53	182	0	0
	3.3	Καλαμώνας	0	0	5	13	0	0

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
			1988					
			ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.	ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.	ΚΑΤΑΣ.	ΑΠΑΣΧ.
	3.4	Νεροφράκτης	0	0	6	33	0	0
	3.5	Φτελιά	0	0	7	14	0	0
		Σύνολο(3)	0	0	79	266	0	0

Πηγή: 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
4		Δήμος Κ. Νευροκοπίου						
	4.1	Κάτω Νευροκόπι(Έδρα)	0	0	37	309	2	5
	4.2	Αχλαδιά	0	0	0	0	0	0
	4.3	Βαθύτοπος	0	0	2	3	0	0
	4.4	Βόλακας	11	69	5	7	0	0
	4.5	Γρανίτης	2	90	1	1	0	0
	4.6	Δασωτό	0	0	1	1	1	1
	4.7	Εξοχή	0	0	0	0	0	0
	4.8	Κατάφυτο	0	0	0	0	0	0
	4.9	Κάτω Βροντού	0	0	1	1	0	0
	4.10	Λευκόγεια	0	0	2	4	0	0
	4.11	Μικροκλεισούρα	0	0	0	0	1	1
	4.12	Μικρομηλιά	0	0	0	0	0	0
	4.13	Οχυρό	0	0	1	1	0	0

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
	4.14	Παγονέρι	0	0	0	0	1	1
	4.15	Περιθώρι	0	0	2	8	0	0
	4.16	Ποταμοί	0	0	2	3	0	0
	4.17	Χρυσοκέφαλο	0	0	0	0	0	0
		Σύνολο(4)	13	159	54	338	5	8

Πηγή: 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
5		Δήμος Νικηφόρου						
	5.1	Αδριανή	0	0	17	386	1	1
	5.2	Άνω Πυξάρι	0	0	0	0	1	1
	5.3	Νικηφόρος (Έδρα)	0	0	4	9	1	1
	5.4	Πλατανιά	0	0	6	8	1	1
	5.5	Πλατανόβρυση	0	0	1	1	0	0
	5.6	Πτελέα	0	0	0	0	1	1
	5.7	Υψηλή Ράχη	0	0	0	0	0	0
		Σύνολο(5)	0	0	28	404	5	5
6		Δήμος Παρανεστίου						
	6.1	Παρανέστι (με Θόλο & Σίλλη)	5	38	5	70	0	0
		Σύνολο(6)	5	38	5	70	0	0

Πηγή) 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
7		Δήμος Προσοτσάνης						
	7.1	Προσοτσάνη (Έδρα)	1	7	49	153	1	2
	7.2	Ανθοχώρι	0	0	0	0	0	0
	7.3	Γραμμένη	0	0	1	1	0	0
	7.4	Καλή Βρύση	0	0	7	9	0	0
	7.5	Καλλιθέα	0	0	3	4	0	0
	7.6	Κοκκινόγεια	5	34	4	5	1	1
	7.7	Μικρόπολη	0	0	3	5	0	0
	7.8	Πανόραμα	1	2	0	0	0	0
	7.9	Πετρούσα	0	0	10	24	1	1
	7.10	Πύργοι	1	2	0	0	0	0
	7.11	Χαριτωμένη	0	0	1	2	0	0
		Σύνολο(7)	8	45	78	203	3	4

Πηγή) 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
8		Δήμος Σιταγρών						
	8.1	Μαυρολεύκη	0	0	6	25	0	0
	8.2	Μεγαλόκαμπος	0	0	3	6	0	0
	8.3	Μικρόκαμπος	0	0	0	0	0	0
	8.4	Περιχώρα	0	0	0	0	0	0
	8.5	Σιταγροί	0	0	4	8	0	0
	8.6	Φωτολίβος (Έδρα)	0	0	16	41	0	0
	8.7	Αργυρούπολη	0	0	4	63	0	0

Πηγή: 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α	Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΟΡΥΧΕΙΑ (ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ- ΛΑΤΟΜΕΙΑ- ΑΛΥΚΕΣ)		ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ- ΒΙΟΤΕΧΝΙΑ- ΚΑΤΑΣΚΕΥΕΣ		ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ- ΦΩΤΑΕΡΙΟ- ΑΤΜΟΣ- ΥΔΡΕΥΣΗ	
		Σύνολο(8)	0	0	33	143	0	0
9		Κοινότητα Σιδηρονέρου						
	9.1	Σιδηρόνερο (Έδρα)	0	0	2	128	0	0
	9.2	Σκαλωτή	0	0	1	55	0	0
		Σύνολο(9)	0	0	3	183	0	0
		ΣΥΝΟΛΟ ΠΕΡΙΟΧΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	26	242	227	1924	15	22
		ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΥ	37	413	1254	8672	22	95

Πηγή: 1988, Ε.Σ.Υ.Ε

Πίνακας 81: ΚΛΑΔΙΚΗ ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ Ν. ΔΡΑΜΑΣ 1988 ΚΑΙ 2000

ΚΩΔΙΚΟΣ ΚΛΑΔΩΝ	ΟΝΟΜΑΣΙΑ ΚΛΑΔΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ		ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ	
		1988	%	2000	%
1	ΟΡΥΧΕΙΑ	37	100	47	100
20	ΒΙΟΜ. ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	175	14	185	12,3
21	ΒΙΟΜ. ΠΟΤΩΝ	13	1	12	0,8
22	ΚΑΠΝΟΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	2	0,2	0	0
23	ΥΦΑΝΤΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧ.	11	0,9	12	0,8
24	ΒΙΟΜ. ΕΙΔΩΝ ΕΝΔΥΣΗΣ-ΥΠΟΔ.	201	16	139	9,2
25	ΒΙΟΜ. ΞΥΛΟΥ & ΦΕΛΛΟΥ	133	10,6	90	6
26	ΒΙΟΜ. ΕΠΙΠΛΩΝ	110	8,8	189	12,6
27	ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ ΧΑΡΤΟΥ	2	0,2	2	0,1
28	ΕΚΤΥΠΩΣΕΙΣ-ΕΚΔΟΣΕΙΣ	18	1,4	29	1,9
29	ΒΙΟΜ. ΔΕΡΜΑΤΟΣ	3	0,2	5	0,3
30	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΕΛΑΣΤΙΚΟ	19	1,5	32	2,1
31	ΧΗΜΙΚΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	4	0,3	16	1,1
32	ΒΙΟΜ. ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΥ	1	0,1	13	0,9

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ					
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ					
33	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΠΟ ΜΗ ΜΕΤΑΛΛΙΚΑ ΟΡΥΚΤΑ	63	5	101	6,7
34	ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓ. ΒΙΟΜΗΧ.	0	0	17	1,1
35	ΚΑΤΑΣΚ. ΤΕΛ. ΠΡΟΪΟΝΤ. ΑΠΟ ΜΕΤΑΛ.	141	11,2	200	13,3
36	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΗΧΑΝΩΝ & ΣΥΣΚΕΥΩΝ	58	4,6	37	2,5
37	ΚΑΤΑΣΚ. ΗΛΕΚΤΡ. ΜΗΧ. & ΣΥΣΚΕΥΩΝ	52	4,1	92	6,1
38	ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΜΕΤΑΦ. ΜΕΣΩΝ	223	17,8	286	19
39	ΛΟΙΠΕΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΕΣ	25	2	48	3,2
2 - 3	ΣΥΝΟΛΟ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ-ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ	1.254	100	1505	100
4	ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΣ-ΦΩΤΑΕΡΙΟ-ΥΔΡΕΥΣΗ	22	100	10	100
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΚΛΑΔΩΝ 1, 2 - 3, 4		1.313		1.562	

Πηγή:α) 1988, Ε.Σ.Υ.Ε.

β) 2000, Επιμελητήριο Δράμας (επεξεργασία ΟΜΑΣ)

8.3. ΕΞΑΓΩΓΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ.

Στο Νομό Δράμας δραστηριοποιούνται μερικές επιχειρήσεις οι οποίες συγκαταλέγονται από τις σπουδαιότερες της χώρας στον κλάδο τους και οι οποίες κατασκευάζουν προϊόντα υψηλής ποιότητας και είναι αρκετά γνωστά στην παγκόσμια αγορά. Οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό και εντοπίζονται στον κλάδο του μαρμάρου και στον κλάδο των τροφίμων και ποτών. Διαθέτουν δε σύγχρονες εγκαταστάσεις και εργατικό δυναμικό το οποίο έχει υψηλό επίπεδο γνώσεων. Σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν και οι πρώτες ύλες οι οποίες διακρίνονται για την ποιότητά τους.

Ειδικότερα οι επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στον κλάδο του μαρμάρου έχουν εξαγωγικό προσανατολισμό και είναι δυνατόν να τις ταξινομήσουμε σε τρεις κατηγορίες: τον πρωτόγενη τομέα (λατομεία εξόρυξης), το δευτερογενή τομέα (μονάδες κοπής και επεξεργασίας μαρμάρου) και τον τριτογενή τομέα (επιχειρήσεις εμπορίας μαρμάρου). Οι ποιότητες μαρμάρου οι οποίες παράγονται είναι η ποιότητα Βώλακα, Πηγών, Ξηροποτάμου, Thassos, Travertino, και Ajax, οι οποίες είναι πολύ γνωστές στην παγκόσμια αγορά μαρμάρου. Η ύπαρξη πλουσίων κοιτασμάτων μαρμάρου είναι ικανή να εγγυηθεί τη συνέχιση της εκμετάλλευσης με θετικές προοπτικές. Όλες οι παραπάνω επιχειρήσεις διαθέτουν δικά τους λατομεία και η εξαγωγική τους δραστηριότητα εντοπίζεται σε χώρες όπως: Η.Π.Α., Γερμανία, Ολλανδία, Ελβετία, Αυστρία, Βουλγαρία, Σκόπια, Αλβανία, Κύπρο, Ιταλία, Πολωνία, Λίβανο, Κίνα.

Ιδιαίτερα δραστήρια κρίνεται και η εξαγωγική δραστηριότητα που έχουν αναπτύξει οι επιχειρήσεις του κλάδου τροφίμων και ποτών. Ο πλέον σημαντικός και αναπτυσσόμενος είναι ο κλάδος της οινοποιίας. Στο Νομό Δράμας λειτουργούν ορισμένες από τις σπουδαιότερες οινοπαραγωγικές ομάδες της χώρας, οι οποίες συσκευάζουν κρασιά Ονομασίας Προέλευσης. Σύμφωνα με τη νομοθεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης τα κρασιά χωρίζονται σε δύο κατηγορίες: στα κρασιά Ποιότητας Παραγόμενα σε Καθορισμένες Περιοχές (V.Q.P.R.D.) και στους Τοπικούς Οίνους. Στην τελευταία κατηγορία, αυτήν των Τοπικών Οίνων ανήκουν τα κρασιά τα οποία παράγονται στην περιοχή. Όλες οι επιχειρήσεις οι οποίες δραστηριοποιούνται στις εξαγωγές, έχουν δικά τους κτήματα και η παραγωγή γίνεται κατευθείαν στο οινοποιείο διασφαλίζοντας έτσι την υψηλότερη δυνατή ποιότητα του παραγόμενου προϊόντος. Το μεγαλύτερο μερίδιο κατέχουν οι ποικιλίες Cabernet Sauvignon, Sauvignon Blanc και Merlot. Τα τελευταία χρόνια τα κρασιά της περιοχής έχουν διακριθεί και βραβευθεί σε διεθνείς εκθέσεις και διαγωνισμούς, όπως τα κρασιά του Κτήματος Λαζαρίδη (Αδριανή) «Αμέθυστος» και «Πύργος Ιουλία», τα κρασιά του Ν. Λαζαρίδη (Αγορά) με τις ονομασίες «Μαγικό Βουνό» και «Chateau Lazaridi», τα κρασιά της εταιρίας Τέχνη Αλυπίας με τις ονομασίες «Ήδυσμα Δρυός» και «Τέχνη Αλυπίας, Merlot». Τα κρασιά της περιοχής έχουν κερδίσει τη διεθνή αναγνώριση, αφού διατίθενται σε πάρα πολλές ευρωπαϊκές χώρες¹ και στην Αμερική. Τέλος τα κρασιά της περιοχής ανήκουν στο δίκτυο «Δρόμοι του Κρασιού», σε μία προσπάθεια με ανάδειξη της ιστορικής και πολιτιστικής αξίας του κρασιού για τον άνθρωπο.

Ιδιαίτερη εξαγωγική δραστηριότητα αναπτύσσουν επιχειρήσεις του κλάδου της συσκευασίας πατάτας στο δήμο Κ. Νευροκοπίου. Στην περιοχή υπάρχει σημαντική καλλιέργεια της πατάτας (που έχει αναγνωρισθεί ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης), με δυνατότητα να στηρίξει τις μονάδες επεξεργασίας-συσκευασίας. Η ποιότητά της έχει αναγνωρισθεί τόσο στην Ελλάδα όσο και σε πολλές Ευρωπαϊκές χώρες. Ενεργός εξαγωγική δραστηριότητα υπάρχει στις χώρες των Βαλκανίων. Οι επιχειρήσεις τυποποίησης και συσκευασίας πατάτας κατάφεραν να αυξήσουν την προστιθέμενη αξία του προϊόντος εκμεταλλευόμενες και τη δυναμική που του προσδίδει ο χαρακτήρας του ως Προϊόν Προστατευόμενης Γεωγραφικής Ένδειξης.

¹ Για παράδειγμα, η γνωστή αεροπορική εταιρία Lufthansa έχει κλείσει συμφωνία με την εταιρία «Τέχνη Αλυπίας» για να προμηθεύεται τα κρασιά της, ώστε να τα σερβίρει κατά την διάρκεια των πτήσεών της.

8.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ.

A) Διαθέσιμες εκτάσεις εγκατάστασης μεταποιητικών επιχειρήσεων

Στο δήμο **Κ. Νευροκοπίου** οι όποιες αξιόλογες μεταποιητικές μονάδες της περιοχής αναπτύχθηκαν κύρια στην είσοδο της έδρας του δήμου. Στα όρια του οικισμού και σε άμεση σύνδεση με το εθνικό οδικό δίκτυο εντοπίζεται διαθέσιμη έκταση για την εγκατάσταση μονάδων χαμηλής όχλησης και στις προθέσεις του δήμου είναι η αξιοποίηση της μέσα από την δημιουργία ΒΙΟ.ΠΑ. στο οποίο θα έχουν τη δυνατότητα εγκατάστασης οι επιχειρήσεις της περιοχής.

B) ΖΟΕ 2 (Ζώνη Οικιστικού Ελέγχου)

Ζώνη Ειδικής Μελέτης Βιομηχανικών, Βιοτεχνικών και μονάδων χονδρεμπορίου.

Περιλαμβάνει χώρους που διατίθενται για την εγκατάσταση μονάδων Χονδρεμπορίου, Βιομηχανίας και Βιοτεχνίας. Ορίζεται στην περιοχή νότια του οικισμού και εκατέρωθεν της εθνικής οδού Δράμας-Σύνορα Βουλγαρίας. Πιο συγκεκριμένα συνορεύει βόρεια με την ΖΟΕ 3β (περιαστικό πράσινο προστασίας του οικισμού από τη βιομηχανική ρύπανση) πλάτους 50 μέτρων. Δυτικά, ανατολικά και νότια συνορεύει με την ΖΟΕ 3α περιαστικό πράσινο. Η περιοχή είναι διαστάσεων 500 μέτρων X 500 μέτρων =250.000 τετραγωνικών μέτρων (250 στρέμματα). Η έκταση διαθέτει όλα τα αναγκαία δίκτυα ύδρευσης, Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε. Προτείνεται η εγκατάσταση βιομηχανικών, βιοτεχνικών και Μονάδων Χονδρεμπορίου.

Στο δήμο **Προσοτσάνης** (ανατολικά του δήμου) σε άμεση σύνδεση με το εθνικό οδικό δίκτυο Δράμας-Κ. Νευροκοπίου υπάρχει έκταση 360 στρεμμάτων που διαθέτει όλα τα αναγκαία δίκτυα ύδρευσης, Δ.Ε.Η., Ο.Τ.Ε., σύνδεση με το βιολογικό καθαρισμό του οικισμού που δύναται να δεχθεί την εγκατάσταση Βιοτεχνικών μονάδων. Σημειώνεται ότι έχει γίνει πολεοδομική μελέτη για μετατροπή της παραπάνω έκτασης σε Βιοτεχνικό Πάρκο, χωρίς να είναι θεσμοθετημένο, ενώ όλα τα οικόπεδα έχουν πουληθεί και έχουν εγκατασταθεί επιχειρήσεις.

Σήμερα υπάρχει αίτημα για δημιουργία Βιοτεχνικού Πάρκου στην απέναντι του προηγούμενου περιοχή έκτασης 1.000 στρεμ. Οι βιοτεχνικές μονάδες της περιοχής είναι βιομηχανίες μαρμάρου, τυροκομεία, αποθήκες ετοιμών ενδυμάτων, μονάδες οικοδομικών υλικών, μονάδα έτοιμου σκυροδέματος και επεξεργασίας ξύλου.

Με τις προϋποθέσεις αυτές λοιπόν αναμένεται η περιοχή αυτή να είναι επενδυτικά ενδιαφέρουσα όχι μόνο για τους κατοίκους της, αλλά και τους υπόλοιπους υποψήφιους

επενδυτές, και για τον λόγο αυτό επιβάλλεται η ολοκλήρωση των έργων υποδομής στον προαναφερόμενο οργανωμένο χώρο, την επέκτασή του και βόρεια, έτσι ώστε χαρακτηριζόμενη η περιοχή σαν Βιοτεχνικό Πάρκο Προσοτσάνης, με την δημιουργία και του απαραίτητου φορέα να βοηθήσει στην εγκατάσταση επιχειρήσεων, κάτι που συγκαταλέγεται στις άμεσες προτεραιότητες και της σημερινής δημοτικής αρχής.

Στο δημοτικό διαμέρισμα του **Αγίου Αθανασίου** του δήμου Δοξάτου και σε άμεση σύνδεση με το οδικό δίκτυο Δράμας - Καβάλας βρίσκονται δύο διαθέσιμες κοινοτικές εκτάσεις για εγκατάσταση μονάδων χαμηλής όχλησης. Η πρώτη 48 στρ. διαθέτει δίκτυο ύδρευσης, φωτισμού, τηλεπικοινωνίας και βιολογικού καθαρισμού, καθορίσθηκε δε σαν βιοτεχνικό πάρκο με την απόφαση έγκρισης του Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου του οικισμού Αγίου Αθανασίου. Η δεύτερη 34 στρ. βρίσκεται σε απόσταση 1.5 χιλ. από τον οικισμό Αγίου Αθανασίου και διαθέτει επίσης όλα τα αναγκαία δίκτυα τεχνικών υποδομών.

Η βιομηχανική περιοχή Δράμας ιδρύθηκε το 1974 και άρχισε να λειτουργεί το 1981. Έχει έκταση 2.231 στρέμματα και βρίσκεται επί της εθνικής οδού Δράμας Κ. Νευροκοπίου, και σε απόσταση 5 χιλιομέτρων από την πόλη της Δράμας. Οριοθετήθηκε αρχικά σαν Βιομηχανική Ζώνη και μετατράπηκε σε Βιομηχανική Περιοχή με το Ν. 742/77. Η περιοχή αυτή διαθέτει δίκτυο ύδρευσης, ΔΕΗ, ΟΤΕ και δρόμους. Τα έργα υποδομής είναι ολοκληρωμένα, ενώ από το 1986 υφίσταται

βιολογικός καθαρισμός. Τα απόβλητα-λύματα καταλήγουν στο βιολογικό σταθμό-αντλιοστάσιο, όπου επιτυγχάνεται μείωση του ρυπαντικού φορτίου κατά 70%-95% και τελικώς διατίθενται σε ποταμό, 500 μέτρα μετά τον Μυλοπόταμο. Η δυναμικότητα του βιολογικού καθαρισμού είναι 3000 κ.μ. αποβλήτων-λυμάτων/24ωρο, ενώ σήμερα λειτουργεί με ποσότητες που φθάνουν 400-500 κ.μ./24ωρο.

8.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ-ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

Είναι γεγονός ότι τα όποια επενδυτικά κίνητρα ίσχυσαν κατά καιρούς στο Νομό, δεν κατάφεραν να προσελκύσουν το ενδιαφέρον των επενδυτών εκτός της περιοχής, αφού δεν ήταν ιδιαίτερα ελκυστικά, γεγονός το οποίο συνέβη στη γειτονική Θράκη. Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα είναι δυνατόν να προέλθει μόνο από τις επενδυτικές πρωτοβουλίες του ανθρώπινου δυναμικού της περιοχής, το οποίο μέχρι στιγμής δεν έχει

αναλάβει λόγω κυρίως της περιορισμένης δυναμικότητας. Δυνατότητες υπάρχουν και μπορούν να στηριχθούν στους πλουτοπαραγωγικούς πόρους οι οποίοι έχουν προαναφερθεί. Μικρές και μεσαίου μεγέθους μονάδες, στηριζόμενες στην επεξεργασία, τυποποίηση και εμπορία αγροτικών, κτηνοτροφικών και μεταλλευτικών προϊόντων είναι σε θέση να διαμορφώσουν ένα διαφορετικό κλίμα στην μεταποίηση και να δώσουν τη δυνατότητα απασχόλησης στο εργατικό δυναμικό, συγκρατώντας το στην περιοχή.

Τα βασικά διαρθρωτικά προβλήματα του δευτερογενή τομέα, τα οποία δρουν ανασταλτικά στην ανάπτυξη της μεταποιητικής δραστηριότητας μπορούν να συνοψισθούν στα ακόλουθα:

- Έλλειψη διασύνδεσης της μεταποιητικής δραστηριότητας με τον πρωτογενή και τον τριτογενή τομέα της περιοχής.
- Οικονομική δυσπραγία των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την αδυναμία ή ακόμα και πολλές φορές την απροθυμία αναδιοργάνωσης και εκσυγχρονισμού της παραγωγικής και διοικητικής λειτουργίας τους.
- Χαμηλό επίπεδο οργάνωσης των επιχειρήσεων με αποτέλεσμα την αναποτελεσματική λειτουργία τους και τη δυσκολία προσαρμογής τους στις μεταβαλλόμενες συνθήκες της αγοράς.
- Η σχετική γεωγραφική απομόνωση της περιοχής και η έλλειψη της αναγκαίας συγκοινωνιακής υποδομής.
- Ερήμωση από ηλικίες ικανές να σηκώσουν το βάρος της όποιας ανάπτυξης.

Παρά τα όποια προβλήματα και τους περιορισμούς οι οποίοι δρουν ανασταλτικά για την ανάπτυξη του δευτερογενή τομέα, η περιοχή του Ν. Δράμας παρουσιάζει και αξιόλογες δυνατότητες ανάπτυξης οι οποίες παρατίθενται παρακάτω:

- Ύπαρξη σχετικά εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού σε όλα τα επίπεδα παραγωγής.
- Η αυξανόμενη συνολική ζήτηση για μεταποιητικά προϊόντα, τόσο σε επίπεδο χώρας αλλά και νομού, η οποία ακολουθεί ανοδική πορεία.
- Ύπαρξη ποικίλων πλουτοπαραγωγικών πόρων.
- Παραγωγή τοπικών αγροτικών και κτηνοτροφικών προϊόντων υψηλής ποιότητας
- Στην λειτουργία του τελωνείου της Εξοχής.

9. ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ

9.1. ΚΥΡΙΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ.

Στο **Δήμο Δοξάτου**, για τις καθημερινές αναγκαίες αγορές οι κάτοικοί του, εξυπηρετούνται από την αγορά της πόλης της Δράμας. Στην περιοχή δεν υπάρχουν ιδιαίτερες τουριστικές εγκαταστάσεις όπως π.χ. ξενοδοχεία ή ενοικιαζόμενα δωμάτια. Το μοναδικό τουριστικό κατάλυμα υπάρχει στο Δοξάτο με δυναμικότητα 20 κλινών.

Στον τομέα της ψυχαγωγίας η περιοχή διαθέτει ένα ικανοποιητικό αριθμό καφενείων – καφετεριών και κέντρων διασκέδασης με τη μερίδα του λέωντος να ανήκει στο Δοξάτο. Επίσης οι πηγές στην περιοχή του Κεφαλαρίου μπορούν με την κατάλληλη αξιοποίηση να αποτελέσουν ένα θαυμάσιο χώρο αναψυχής για το Δήμο και γενικότερα τον Νομό.

Ως προς το επίπεδο των προσφερόμενων δημοσίων υπηρεσιών στο Δήμο, αυτές κρίνονται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Στο Δήμο Δοξάτου βρίσκονται οι παρακάτω υπηρεσίες.

Πίνακας 82: ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ, ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΑΝΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ-ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ

Α/Α	Δ. ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑ	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Ο.Τ.Ε.	ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ Ε.Λ.Τ.Α.	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ	ΤΡΑΠΕΖΑ
1.	Κύργια	-	1	1	-
2.	Αγορά	-	-	-	-
3.	Πηγάδια	-	-	-	-
4.	Δοξάτο	1	1	1	1
5.	Αγ. Αθανάσιος	-	-	-	-
6.	Κεφαλάρι	-	-	-	-
	Σύνολο	1	2	2	1

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ, 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Το είδος και ο αριθμός των εμπορικών καταστημάτων που υπάρχουν στο Δήμο Δοξάτου καταγράφονται στον πίνακα που ακολουθεί.

Πίνακας 83: ΕΜΠΟΡΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ Δ. ΔΟΞΑΤΟΥ

ΕΙΔΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ
Ανθοπωλεία	3
Αρτοποιεία	8
Αλλαντοπωλεία	1
Βιβλιοπωλεία	2
Ιχθυοπωλεία	2
Καφενεία -Καφετέριες	55
Ψησταριές -Ταβέρνες	8
Fast Food	8
Κρεοπωλεία	9
Παντοπωλεία	19
Οπωροπωλεία	6
Ρουχισμός	8
Έπιπλα	2
Ζαχαροπλαστεία	9
Αλουμίνια-Σιδηροκατασκευές	11
Γεωργικά Φάρμακα	1
Ηλεκτρικά Είδη	9
Καφεκοπτεία	2
Κομμωτήρια	12
Σιδηρικά -Χρώματα	5
Οικοδομικά Υλικά	6
Σούπερ Μάρκετ	2
Υποδήματα	2
Γυμναστήρια	1

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Φροντιστήρια	6
Στεγνοκαθαριστήρια	3
Σύνολο	200

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ, 2001

Ο τριτογενής τομέας στο **Δήμο Νευροκοπίου** βρίσκεται σε ικανοποιητικά επίπεδα, ιδίως στην έδρα του Δήμου, το Κ. Νευροκόπι, αλλά έχει δυνατότητες για περαιτέρω ανάπτυξη, γεγονός που θα σημάνει και την οικονομική τόνωση του Δήμου. Ο κλάδος του τουρισμού, προσφέρει πολλές δυνατότητες και πρόκειται να συμβάλει στην αναβάθμιση των προβληματικών περιοχών με την προϋπόθεση ότι οι ενδεχόμενες επενδυτικές πρωτοβουλίες που θα πραγματοποιηθούν, θα έχουν γνώμονα την προσαρμογή, τον σεβασμό και τη διατήρηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της περιοχής και του φυσικού περιβάλλοντος. Η τουριστική κίνηση που παρατηρείται στο Δήμο Νευροκοπίου μπορεί να κατηγοριοποιηθεί ως εξής:

- Κυνηγοί (κατά την κυνηγητική περίοδο).
- Συγγενείς υπηρετούντων στη στρατιωτική μονάδα της περιοχής.
- Εμπορικοί επισκέπτες.
- Επισκέπτες του χιονοδρομικού κέντρου του Φαλακρού.
- Εκδρομείς της ορεινής βορειοανατολικής ζώνης του λεκανοπεδίου και των λιμνών Θησαυρού και Λευκογείων.
- Επισκέπτες των Οχυρών Λίσε.
- Επισκέπτες των παιδικών κατασκηνώσεων της Ιεράς Μητρόπολης(Γρανίτης).

Μέχρι πρότινος δεν είχε παρατηρηθεί στην περιοχή οργανωμένος τουριστικός κλάδος, ενώ τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μία δραστηριότητα προς αυτήν την κατεύθυνση. Η δραστηριότητα αυτή οφείλεται στην προσπάθεια αξιοποίησης των τουριστικών αξιοθέατων του Δήμου.

Στο Δήμο σήμερα υπάρχουν και λειτουργούν:

- α) δύο ξενοδοχειακές μονάδες 9 και 10 δωματίων με δυνατότητα φιλοξενίας 24 και 20 ατόμων αντίστοιχα.
- β) ένα ξενοδοχείο 9 δωματίων με δυνατότητα φιλοξενίας 20 ατόμων (περιοχή Βώλακος).
- γ) ένα ξενοδοχείο στο Γρανίτη 11 δωματίων με δυνατότητα φιλοξενίας 25 ατόμων.
- δ) ένας ξενώνας στη Μικρομηλιά δυναμικότητας 4 δωματίων και 8 ατόμων και
- ε) ένας ξενώνας 2 δωματίων και ενός ενιαίου χώρου δυναμικότητας 8 ατόμων στο Δασωτό.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄: ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Οι περισσότερες μονάδες έχουν χρηματοδοτηθεί και κατασκευαστεί με τις προδιαγραφές της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II. Στο χιονοδρομικό κέντρο του Φαλακρού λειτουργεί καταφύγιο με δυνατότητα δυναμικότητας 75 κλινών.

Όσον αφορά το είδος και το επίπεδο των προσφερόμενων δημοσίων υπηρεσιών μπορούμε να πούμε ότι αυτές κινούνται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Στον Δήμο υπάρχουν οι παρακάτω υπηρεσίες, (βλέπε πίνακα 1).

Πίνακας 84: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ Κ. ΝΕΥΡΟΚΟΠΙΟΥ

A/A	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
1	Καταστήματα ΕΛ.ΤΑ.
2	Καταστήματα Δ.Ε.Η.
3	Καταστήματα Ο.Τ.Ε.
4	Εθνική Τράπεζα
5	Αγροτική Τράπεζα
6	ΔΟΥ
7	Ειρηνοδικείο
8	Αστυνομία, Αστ.Σταθμοί, Συνοριακοί Φρουροί
9	Πυροσβεστική
10	Δασαρχείο
11	Αγρονομείο
12	ΟΑΕΔ
13	Συμβολαιογραφείο
14	Υποθηκοφυλακείο
15	ΙΚΑ
16	Κέντρο Υγείας
17	Αγροτικά Ιατρεία
18	Κτηνιατρείο
19	Επαρχείο

ΠΗΓΗ: ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΔΡΑΜΑΣ ΑΕ, 2001

Οι παραπάνω υπηρεσίες και εμπορικά καταστήματα εξυπηρετούν ικανοποιητικά τις ανάγκες των μόνιμων αλλά και εποχιακών (παραθεριστές, τουρίστες, κυνηγοί, κ.α.) κατοίκων των Δημοτικών Διαμερισμάτων του νέου Δήμου Κ. Νευροκοπίου. Πρέπει ωστόσο να υπάρξει

μια σοβαρή προσπάθεια αναβάθμισης τους εφόσον αυτές συνδυαστούν με την προσπάθεια δημιουργίας τουριστικού ρεύματος προς την περιοχή.

Το Παρανέστι βρίσκεται κοντά στον ποταμό Νέστο, και πρόκειται για περιοχή ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, που μαζί με τη Σταυρούπολη εντάσσονται στο δίκτυο οικολογικού τουρισμού, που συγκροτείται στο πλαίσιο του Προγράμματος ΡΟ-ΝΕ. Αποτελεί το τμήμα για την προβολή των φυσικών πόρων του προτεινόμενου Κέντρου Περιβαλλοντικής Ενημέρωσης και Εκπαίδευσης Παρανεστίου–Σταυρούπολης.

Το Παρθένο Δάσος, το οποίο αποτελεί τη φυσική συνέχεια του Δάσους Χαϊντού, έχει υπαχθεί στο Κοινοτικό Πρόγραμμα Natura 2000 και στο πλαίσιο αυτό εξετάζεται η συνολική ανάδειξη και αξιοποίησή του.

Στο Δήμο υπάρχει ένα ξενοδοχείο τύπου επιπλωμένων διαμερισμάτων δυναμικότητας 24 κλινών ενώ προγραμματίζεται επένδυση κατασκευής ξενοδοχείου τύπου επιπλωμένων δωματίων δυναμικότητας 28 κλινών στη περιοχή των Θερμιών στα πλαίσια του Γ' ΚΠΣ.

Η περιοχή του Δήμου Παρανεστίου αν και χαρακτηρίζεται από μεγάλη ποικιλία του τοπίου και των βιοτόπων και από το σημαντικό ανθρωπογενές περιβάλλον, δεν παρουσιάζει ιδιαίτερο επίπεδο τουριστικής ανάπτυξης. Με δεδομένη την προστασία του περιβάλλοντος οι δυνατότητες τουριστικής ανάπτυξης έχουν διαφορετικούς προσανατολισμούς και στόχους από τις υπάρχουσες και κυρίαρχες «τουριστικές αναπτυξιακές κατευθύνσεις».

Η περιοχή είναι σε θέση να καλύψει ένα ευρύ φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων όπως αναψυχής, ιαματικού- πολιτιστικού- επιστημονικού- εκπαιδευτικού- περιηγητικού τουρισμού και μάλιστα σε όλη τη διάρκεια του έτους. Με την ανάδειξη του μοναδικού φυσικού πλούτου που διαθέτει μπορεί να εξασφαλίσει το μόνιμο ενδιαφέρον και την παρουσία επισκεπτών απ' όλη την Ευρώπη, αλλά και την Ελλάδα, από περιοχές που προ πολλού έχουν χάσει τη φυσικότητα του χώρου τους.

Βασικό μέλημα θα πρέπει να είναι η ύπαρξη υπηρεσιών οι οποίες θα καλύπτουν τις βασικές ανάγκες των δημοτών και δε θα χρειάζεται η μετακίνησή τους στο αστικό κέντρο (Δράμα), η οποία και χρονοβόρα είναι και κοπιαστική. Στα διοικητικά όρια του Δήμου κύριες λειτουργίες από πλευράς καταστημάτων είναι έξι (6) παντοπωλεία, δεκατρία (13) καφεενία-καφετέριες, ενώ λειτουργούν και ένα (1) fast food, και δύο (2) ταβέρνες, (συνολικός αριθμός καταστημάτων 44). Η λειτουργία των καταστημάτων στα διοικητικά όρια του Δήμου είναι προβληματική λόγω του μεγέθους τους (μικρές μονάδες), και του μικρού αριθμού των δημοτών. Κατά τη διάρκεια της θερινής περιόδου έχουμε αύξηση του αριθμού των κατοίκων η οποία προέρχεται αφενός μεν από τους μετανάστες (εσωτερικού – εξωτερικού), αλλά

κύρια από αυτούς οι οποίοι εργάζονται σε δασικές εργασίες (υλοτομικές), και οι οποίοι μετακομίζουν στον ορεινό όγκο με τις οικογένειές τους.

Η τουριστική αξιοποίηση του Δήμου Προσοτσάνης μπορεί να στηριχθεί στην ύπαρξη αξιόλογων τοπίων φυσικού κάλλους, αλλά και αρχαιολογικών χώρων. Το σπήλαιο Μααρά, αλλά και οι αρχαιότητες που βρίσκονται στην καλή Βρύση, καθώς και η λίμνη Κοκκινογείων αποτελούν πόλους τουριστικής έλξης. Η προσπέλαση του Φαλακρού Όρους και η προσέγγιση από αυτή τη διαδρομή του χιονοδρομικού κέντρου Φαλακρού, μέσω των Πύργων, θα αναβαθμίσει τις προσφερόμενες τουριστικές υπηρεσίες της περιοχής. Στη περιοχή δεν υπάρχουν τουριστικές μονάδες.

Οι φυσικοί και πολιτιστικοί πόροι της περιοχής μπορούν ν' αξιοποιηθούν μέσα από την δημιουργία τουριστικού δικτύου πολιτιστικών διαδρομών αναδεικνύοντας την κληρονομιά της και συμβάλλοντας σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής.

Η περιοχή διαθέτει παραδοσιακά καφενεία-καφετέριες-κέντρα διασκέδασης. Στην έδρα του Δήμου λειτουργεί ιδιωτική επιχείρηση τους θερινούς μήνες στην οποία περιλαμβάνονται δύο πισίνες, αναψυκτήριο –μπαρ και γήπεδα. Στο Δημοτικό διαμέρισμα Καλλιθέας είναι εγκαταστημένες παιδικές κατασκηνώσεις, είναι πολύ όμορφος και οργανωμένος χώρος που λειτουργεί το καλοκαίρι και δέχεται ομάδες παιδιών. Έξω από το δημοτικό διαμέρισμα Κοκκινογείων κατασκευάζεται μια τεχνητή λίμνη που θα λειτουργήσει ως ιχθυοτροφικό πάρκο για ανάπτυξη ερασιτεχνικής αλιείας αλλά και ημερήσιες εκδρομές και περιπάτους. Η περιοχή δεν διαθέτει θέατρο ή κινηματογράφο.

Όσον αφορά το είδος και το επίπεδο των προσφερόμενων δημοσίων υπηρεσιών μπορούμε να πούμε ότι αυτές κινούνται σε ικανοποιητικό επίπεδο. Στον Δήμο υπάρχουν οι παρακάτω υπηρεσίες.

Πίνακας 85: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΔΟΞΑΤΟΥ

A/A	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
1	Καταστήματα ΕΛ.ΤΑ.
2	Καταστήματα Ο.Τ.Ε.
3	Εθνική Τράπεζα
4	Αγροτική Τράπεζα
5	Ειρηνοδικείο
6	Αστυνομία, Αστ.Σταθμοί,
7	Δασαρχείο

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

8	Αγρονομείο
9	Συμβολαιογραφείο
10	Κέντρο Υγείας
11	Αγροτικά Ιατρεία
12	Κτηνιατρείο

ΠΗΓΗ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας Α.Ε., 2001

Στις δασικές περιοχές της **Κοινότητας Σιδηρονέρου** υπάρχουν τάσεις τουριστικών δραστηριοτήτων (περιήγηση, camping) αλλά δεν υπάρχει τουριστική υποδομή κι έτσι είναι αδύνατη η αξιοποίηση των ορεινών περιοχών καθώς και του ορεινού χωριού Ελατιάς. Στις ορεινές περιοχές αναπτύσσεται ιδιαίτερα το κυνήγι χωρίς όμως να ελέγχεται απολύτως. Η σημαντική αυτή δραστηριότητα θα πρέπει να οργανωθεί σε ελεγχόμενες περιοχές. Κατά τη Κοινοτική Αρχή υπάρχει αίτημα των κατοίκων για παραχώρηση από τη Κοινότητα οικοπέδων, ώστε να μπορούν να παραμένουν στον οικισμό περισσότερο χρόνο κι έτσι να διευκολυνθεί η ανάπτυξη του.

Ο τουριστικός κλάδος στο **Δήμο Καλαμπακίου** είναι ουσιαστικά ανύπαρκτος. Το γεγονός αυτό οφείλεται κυρίως στην έλλειψη τουριστικών πόρων οι οποίοι θα ήταν ικανοί να προσελκύσουν το ενδιαφέρον επενδυτών.

Τα είδη των καταστημάτων, τα οποία κυρίως απαντώνται στο συγκεκριμένο Δήμο, αφορούν ως επί τω πλείστον, καταστήματα ειδών άμεσης οικιακής κατανάλωσης, δηλαδή (φούρνοι, κρεοπωλεία) , καταστήματα αναψυχής (καφετέριες, εστιατόρια) αλλά και καταστήματα τα οποία δρουν συμπληρωματικά προς τις γεωργικές δραστηριότητες (γεωργικά φάρμακα, επισκευές γεωργικών οχημάτων).

Όσο αφορά των τομέα των υπηρεσιών, ο Δήμος παρουσιάζει κάλυψη στο απαιτούμενο επίπεδο ζήτηση, όσο αφορά τις τοπικές ανάγκες. Δεν υπάρχουν, παρόλα αυτά, υπηρεσίες υπερτοπικού χαρακτήρα, μια και η πόλης της Δράμας είναι αρκετά κοντά (10 χιλ. περίπου).

Στο Δήμο υπάρχουν οι παρακάτω υπηρεσίες:

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 86: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΛΑΜΠΙΑΚΙΟΥ

Α/Α	ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ
1	Καταστήματα ΕΛ.ΓΑ.
2	Καταστήματα Ο.Τ.Ε.
3	Εμπορική Τράπεζα
4	Αγροτική Τράπεζα
5	Ειρηνοδικείο
6	Σταθμός Αστυνομίας,
7	Λογιστικό Γραφείο
8	Περιφερειακό Ιατρείο

ΠΗΓΗ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας Α.Ε, 2001

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΔΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Πίνακας 87: ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΟΜΟΥ ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΤΡΑΠΕΖΕΣ (αφ. κατ.)	ΕΛ.ΤΑ. (αφ. κατ.)	Ο.Τ.Ε. (αφ. κατ.)	Δ.Ε.Η. (αφ. κατ.)	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (αφ. κατ.)	ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ- ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ (αφ. κατ.)
1	Δήμος Δοξάτου								
1.1	Δοξάτο	1	1			1			
1.2	Μέγας Αλέξανδρος (Έδρα: Βαθύπηλο) ⁽¹⁾								
1.2.1	Κύρια		1			1			
1.2.2	Αγορά								
1.2.3	Πηγαδιά								
1.3	Άγιος Αθανάσιος								
1.4	Κεφαλάρι								
2	Δήμος Καλαμπακίου								
2.1	Αγία Παρασκευή								
2.2	Καλιτάκι (Έδρα)	2	1			1		1	
2.3	Καλαμώνας								
2.4	Νεροφράκτης								
2.5	Φτελιά								
3	Δήμος Κ. Νευροκοπίου								
3.1	Κάτω Νευροκόπι(Έδρα)	2	1	1	1	1	1	1	1

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΤΡΑΠΕΖΕΣ (αρ. κατ.)	ΕΛ.ΤΑ. (αρ. κατ.)	Ο.Τ.Ε. (αρ. κατ.)	Δ.Ε.Η. (αρ. κατ.)	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (αρ. κατ.)	ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ- ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ (αρ. κατ.)
3.2	Αχλαδιά								
3.3	Βαθύτοπος								
3.4	Βόλακας					1			
3.5	Γρανίτης								
3.6	Δασωτό						1		
3.7	Εξοχή								
3.8	Κατάφυτο								
3.9	Κάτω Βροντού								
3.10	Λευκόγεια					1			
3.11	Μικροκλεισούρα								
3.12	Μικρομηλιά								
3.13	Οχυρό								
3.14	Παγονέρι								
3.15	Περιθώρι					1			
3.16	Ποταμοί					1		1	
3.17	Χρυσοκέφαλο								
4	Δήμος Νικηφόρου								
4.1	Αδριανή								

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
 ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΤΡΑΠΕΖΕΣ (αρ. κατ.)	ΕΛ.ΤΑ. (αρ. κατ.)	Ο.Τ.Ε. (αρ. κατ.)	Δ.Ε.Η. (αρ. κατ.)	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (αρ. κατ.)	ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ- ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ (αρ. κατ.)
4.2	Άνω Πυζάρι								
4.3	Νικηφόρος (Εδρα)	1	1			1			
4.4	Πλατανιά					1			
4.5	Πλατανόβρυση								
4.6	Πτελέα								
4.7	Υψηλή Ράχη								
5	Δήμος Παρανεστίου								
5.1	Παρανέστι			1	1	2	1	1	
6	Δήμος Προσοτσάνης								
6.1	Προσοτσάνη (Εδρα)	2	1	1	1	1		1	
6.2	Ανθοχώρι								
6.3	Γραμμένη								
6.4	Καλή Βρύση					1			
6.5	Καλλιθέα								
6.6	Κοκκινόγεια								
6.7	Μικρόπολη					1			
6.8	Πανόραμα								
6.9	Πετρούσα					1			

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΛΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Α/Α Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΤΡΑΠΕΖΕΣ (αφ. κατ.)	ΕΛ.ΤΑ. (αφ. κατ.)	Ο.Τ.Ε. (αφ. κατ.)	Δ.Ε.Η. (αφ. κατ.)	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (αφ. κατ.)	ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ- ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ (αφ. κατ.)
6.10	Πύργοι								
6.11	Χαρτωμένη								
7	Δήμος Σιταγρών								
7.1	Μαυρολεύκη					1			
7.2	Μεγαλόκαμπος								
7.3	Μικρόκαμπος								
7.4	Περχώρα								
7.5	Σιταγροί					1			
7.6	Φωτολίβος (Εδρα)		1			1			
7.7	Αργυρούπολη								
8	Κοινότητα Σιδηρονέρου							1	
8.1	Σιδηρόνερο (Εδρα)		1			1		1	
8.2	Σκαλωτή								
9	Δήμος Δράμας								
9.1	Δράμα (Εδρα) ⁽²⁾								
9.1.1	Δράμα (πόλη)	16	1	1	1	1		1	1
9.1.2	Αμπελάκια								
9.1.3	Νέα Σεβάστια								

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
 ΜΕΡΟΣ Β': ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

A/A Κωδ.	Δημοτικό ή Κοινοτικό Διαμέρισμα	ΤΡΑΠΕΖΕΣ (αρ. κατ.)	ΕΛ.Τ.Α. (αρ. κατ.)	Ο.Τ.Ε. (αρ. κατ.)	Δ.Ε.Η. (αρ. κατ.)	ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ (αρ. κατ.)	ΣΥΝΟΡΙΑΚΗ ΦΥΛΑΞΗ	ΔΑΣΑΡΧΕΙΟ- ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΙΚΗ (αρ. κατ.)
9.1.4	Ταξιάρχες								
9.2	Καλλιφτος								
9.3	Καλός Αγρός								
9.4	Κουδούνια								
9.5	Λιβαδερό								
9.6	Μακρυπλάγι								
9.7	Μαρρόβατος								
9.8	Μικροχώρι								
9.9	Μοναστηράκι								
9.10	Μυλοπόταμος								
9.11	Ξηροπόταμος					1			
9.12	Χωριστή					1			
9.13	Νικοτσάρα								
	ΣΥΝΟΛΟ ΝΟΜΟΣ	24	9	4	4	23	2	9	2

ΠΗΓΗ: Αναπτυξιακή Εταιρεία Δράμας Α.Ε., 2001

9.2. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Στο βορειοδυτικό τμήμα του Νομού σε απόσταση 46 χιλιομέτρων από την πόλη της Δράμας. Βρίσκεται το **χιονοδρομικό κέντρο Φαλακρό**. Καλύπτει μια συνολική έκταση 600 τετραγωνικών χλμ. ενώ οι εγκαταστάσεις του χιονοδρομικού κέντρου βρίσκονται στο οροπέδιο του Αγίου Πνεύματος σε υψόμετρο 1.720 μ. Λειτουργεί από τον Δεκέμβριο μέχρι τον Μάρτιο - Απρίλιο τα σαββατοκύριακα και καθημερινά την περίοδο των διακοπών των Χριστουγέννων και του νέου έτους. Πρόκειται για το βορειότερο χιονοδρομικό κέντρο της χώρας, που αυτό πρακτικά σημαίνει ότι οι κλιματολογικές συνθήκες, το υψόμετρο και η γεωμορφολογία, ευνοούν ώστε το χιονοδρομικό κέντρο να έχει την μακρύτερη χιονοδρομική περίοδο στην Ελλάδα.

Στο χιονοδρομικό Κέντρο λειτουργούν:

- Σχολές σκι και τέσσερα καταστήματα όπου μπορεί κανείς να ενοικιάσει όλον τον απαραίτητο εξοπλισμό καθώς και έλκηθρα, ποδήλατα , χιονοσκούτερ. Με τους υπάρχοντες αναβατήρες οι χιονοδρόμοι έχουν πρόσβαση σε πίστες συνολικής διαδρομής 6 χιλιομέτρων. Εστιατόριο - καφετερία συνολικής χωρητικότητας 250 ατόμων. Ξενώνας με δυνατότητα φιλοξενίας 80 ατόμων σε έντεκα δωμάτια. Βρίσκεται στην κεντρική θέση του οροπεδίου του Αγίου Πνεύματος στα 1720 μ . Διαθέτει εστιατόριο και καφετέρια συνολικής χωρητικότητας περίπου 250 ατόμων.

- **LIFT** (αναβατήρες).Σήμερα στο χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού με την ολοκλήρωση της πρώτης φάσης του επενδυτικού προγράμματος λειτουργούν συνολικά οκτώ αναβατήρες ενώ για την περίοδο 2002-2003 θα λειτουργήσει μεταξύ άλλων και ο τετραθέσιος εναέριος αναβατήρας (καρέκλα) διαδρομής 1.400μ. που θα εξυπηρετεί 2.000 άτομα/ώρα. Επίσης λειτουργούν 3 baby lift με διαδρομές από 120 – 200 μ. ιδανικές για παιδιά και αρχάριους.

Στο Φαλακρό εκτός από το εκτεταμένο αλπικό πραγματικά τοπίο που συναντά κανείς και τις απέραντες εναλλαγές φυσικού τοπίου καθ' όλη την διάρκεια της διαδρομής έχει την ευκαιρία να ζήσει μοναδικές εμπειρίες σε ένα χιονοδρομικό κέντρο στο οποίο πραγματοποιούνται επενδύσεις δισεκατομμυρίων δραχμών και φιλοδοξεί να γίνει πόλος έλξης επισκεπτών από όλη την Ελλάδα. Η πρόσβαση στο χιονοδρομικό κέντρο εξασφαλίζεται από ένα άριστα ασφαλτοστρωμένο οδικό δίκτυο, το οποίο με μέριμνα της Νομαρχίας Δράμας έχει προσφάτως διαπλατυνθεί και έχουν τοποθετηθεί προστατευτικές

μπάρες κατά μήκος της διαδρομής, ενώ ειδικοί χιονοδείκτες μας πληροφορούν για το ύψος του χιονιού. Ο επισκέπτης μπορεί με ασφάλεια να φτάσει σε 45 περίπου λεπτά από το κέντρο της πόλης της Δράμας παίρνοντας τον δρόμο προς το Νευροκόπι. (Η απόσταση από Θεσσαλονίκη προς Δράμα είναι περίπου 147 χλμ.)

Στην περιοχή ειδικής προστασίας «Μενοίκιο Όρος-Κούστουρας» βρίσκεται το Κέντρο Ενημέρωσης Επισκεπτών το οποίο δημιουργήθηκε στα πλαίσια του προγράμματος LIFE-ΦΥΣΗ. Επίσης υπάρχουν στο νομό Δράμας δύο βιβλιοθήκες, μία στο Κ. Νευροκόπι και μία στη Προσοτσάνη. Μάλιστα η βιβλιοθήκη της Προσοτσάνης λειτουργεί και ως πνευματικό κέντρο. Τέλος, στο δήμο Προσοτσάνης υπάρχει ένα τουριστικό γραφείο-πρακτορείο

9.3. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΟΡΟΙ

9.3.1. ΔΑΣΙΚΑ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ

Ο Νομός Δράμας είναι περισσότερο γνωστός από τα μοναδικά δάση του. Τα δασικά οικοσυστήματα της οροσειράς της Κεντρικής Ροδόπης, όπως το Δάσος Ελατιάς και το Παρθένο Δάσος Φρακτού, αλλά και τα Δάση του Φαλακρού και του Μενοικίου όρους είναι μεγάλης οικολογικής αξίας και αναγνωρισμένα διεθνώς ως ζώνες που πρέπει να προστατευθούν (NATURA 2000).

Συγκεκριμένα το Δάσος της Ελατιάς (ή Καρά Ντερέ) βρίσκεται στο κεντρικό και βόρειο τμήμα του Νομού και εκτείνεται κατά μήκος της ελληνοβουλγαρικής μεθορίου. Καλύπτει την περιοχή σε ποσοστό 90% και χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη του δασικού χωριού Ελατιάς. Στην Ελατιά βρίσκεται το μοναδικό στην χώρα μας δάσος ερυθρελάτης, όπου το τοπίο παραπέμπει σε αντίστοιχα της μέσης και βόρειας Ευρώπης. Επίσης στην ευρύτερη περιοχή της Ελατιάς και στη θέση «Μαγούλα» υπάρχει το μοναδικό στην Ελλάδα Δάσος Σημύδας, μια αξιόλογη περιοχή με πυκνό δίκτυο δασικών δρόμων που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για περιήγηση. Μια ακόμα αξιόλογη περιοχή που προσφέρεται για κατασκήνωση και περιήγηση είναι το δασικό εργοτάξιο του Λεπίδα. Η περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλά δάση οξιάς και δασικής Πεύκης που καταλήγουν στο Μεγάλο Λιβάδι, μία ομαλή πεδινή περιοχή με πολλά ρέματα και πλούσια ποώδη βλάστηση.

Το Δάσος του Φρακτού βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο του Νομού Δράμας, κάτω από την υψηλότερη κορυφή της κεντρικής Ροδόπης (1953μ.). Χαρακτηριστικό του αποτελεί η ύπαρξη του Παρθένου Δάσους που είναι το μοναδικό της χώρας και θεωρείται το σπουδαιότερο στο είδος του στην Ευρώπη. Το Παρθένο Δάσος έχει έκταση 11.000 στρεμ. και έχει κηρυχθεί διατηρητέο μνημείο της φύσης, λόγω της μεγάλης φυτογεωγραφικής, οικολογικής και ιστορικής του αξίας. Είναι παρθένο γιατί η εξέλιξη του ακολούθησε μόνο τους κανόνες της φύσης και δεν επηρεάστηκε από τις ανθρώπινες δραστηριότητες.

Ένα από τα ψηλότερα βουνά της χώρας είναι το Φαλακρό. Ορθώνεται στο κέντρο του Νομού Δράμας και συγκροτείται από ένα σύμπλεγμα τριών όγκων: το βορειοδυτικό με ψηλότερη κορυφή το «Άγιο-Πνεύμα» και υψόμετρο 1629 μ., το νοτιοδυτικό με ψηλότερη κορυφή τον «Άγιο-Παύλο» στα 1768μ. και το ανατολικό με ψηλότερη κορυφή τον «Προφήτη-Ηλία» στα 2232μ. που περιβάλλεται από τις κορυφές «Βάρδενα» και «Χιονότρυπα». Σήμερα η κάλυψη του Φαλακρού είναι κατά 45% με λιβάδια, 35% με δάση και 20% με θάμνους, φρύγανα, βράχους και γυμνά εδάφη.

Το δυτικό όριο του Νομού Δράμας είναι το Μενοίκιο Όρος, το οποίο αποτελεί την προς το νότο συνέχεια του Φαλακρού. Η ψηλότερη κορυφή του Μενοικίου στο Νομό Δράμας είναι το «θαμνοτόπι» με υψόμετρο 1.952μ. Το βουνό χαρακτηρίζεται από έντονο ανάγλυφο, από τα ορεινά και υποαλπικά λιβάδια με πλούσια χλωρίδα, τα δάση οξιάς και οξιάς-υβρυδογενούς ελάτης, το Δάσος, υπεραιώνόβιων δένδρων, Καστανιάς και την πλούσια ορνιθοπανίδα που φιλοξενεί.

Στο λεκανοπέδιο του Κάτω Νευροκοπίου, προς το δυτικό άκρο του δήμου κοντά στα χωριά Βαθύτοπο και Κατάφυτο βρίσκεται το Δάσος της Κύκλας και το Δάσος του Όρβηλου με κύριο χαρακτηριστικό την πλούσια βλάστησή τους. Συγκεκριμένα, το Δάσος της Κύκλας με οξιές και μεγάλη ποικιλία πλατύφυλλων φυλλοβόλων, δίνει τη δυνατότητα για ξεκούραση σε οργανωμένους χώρους με άφθονα νερά.

9.3.2. ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΜΟΝΟΠΑΤΙ Ε6

Το Ε6 είναι το ευρωπαϊκό μονοπάτι μεγάλων διαδρομών που διασχίζει και ενώνει τις χώρες τις Ευρώπης. Στο νομό Δράμας εισέρχεται από την περιοχή της Κάτω Βροντούς και εξέρχεται από την περιοχή του Παρανεστίου, αφού διασχίσει το Φαλακρό όρος. Το χαμηλότερο υψομετρικό σημείο της διαδρομής βρίσκεται στο Παρανέστι, στα 120 μ., ενώ το υψηλότερο στο Φαλακρό, στα 1800 μ. Η διαδρομή ξεπερνάει τα 90 χιλιόμετρα, ο συνολικός

δε χρόνος της πεζοπορίας εκτιμάται στις 35-40 ώρες. Σε γενικές γραμμές η διαδρομή μπορεί να περιγραφεί ως εξής:

- Κάτω Βροντού-Κάτω Νευροκόπι: Η διαδρομή, διάρκειας 12 ωρών, περνάει έξω από τον οικισμό Περιθώρι, κατευθύνεται στο δάσος της Κύκλας και από το Δασωτό φτάνει στο Κάτω Νευροκόπι. Το ενδιαφέρον της διαδρομής βρίσκεται στο πανέμορφο δάσος πλατύφυλλων της Κύκλας αλλά και στο τοπικό δασικό εργοτάξιο που μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως σταθμός ανάπαυσης.
- Κάτω Νευροκόπι-Χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού: Με ανατολική κατεύθυνση φτάνουμε σε 4 ώρες στον οικισμό Βώλακα και από εκεί ανηφορίζουμε για το Φαλακρό περνώντας μέσα από το δάσος «Κουρί» με οξιές και μαύρη πεύκη, τις πλαγιές, τις κορυφές και τα λιβάδια του Φαλακρού. Η διαδρομή είναι δύσκολη αλλά ενδιαφέρουσα και απαιτούνται πάνω από 3 ώρες μέχρι το χιονοδρομικό κέντρο.
- Χιονοδρομικό Κέντρο Φαλακρού-Λιβαδερό: Μέσα από λιβάδια, δάση οξιάς και δρυοδάση, κατηφορίζουμε από υψόμετρο 1800 μ. στα 660 μ. του Λιβαδερού. Η διαδρομή είναι δύσκολη και διαρκεί 5-6 ώρες.
- Λιβαδερό-Παρανέστι: Από το Λιβαδερό, με ανατολική κατεύθυνση, φτάνουμε σε 3 ώρες στο δασικό εργοτάξιο Δρεπανίου. Στην συνέχεια περνάμε από τον οικισμό Περίβλεπτο για να καταλήξουμε στο Παρανέστι. Η διαδρομή μέσα από δρυοδάση διαρκεί 6 ώρες. Από το Παρανέστι θα κατευθυνθούμε προς το Λειβαδίτη με ανηφορική και δύσκολη διαδρομή, επίσης 6 ωρών.

9.3.3. ΦΑΡΑΓΓΙ

Μία άλλη όψη του Φαλακρού μας δίνει το περίφημο φαράγγι των Πύργων. Ξεκινώντας από το χωριό Πύργοι, στη θέση «Σουσίτσα» αρχίζει μία μοναδική διαδρομή στο φαράγγι, η οποία γίνεται θεαματικότερη όσο κερδίζει ύψος. Το φαράγγι ελίσσεται μέσα σε συγκλονιστικούς γκρεμούς, πνιγμένο κυριολεκτικά από βλάστηση. Πρόκειται για μία από τις ωραιότερες εικόνες του Φαλακρού που γίνεται ακόμα πιο εντυπωσιακή καθώς αποκαλύπτονται σε όλη τους τη μεγαλοπρέπεια οι κορυφές του βουνού.

9.3.4. ΓΕΦΥΡΙΑ

Την περιοχή Παρανεστίου την χαρακτηρίζουν όχι μόνο η σπουδαία και σπάνια βλάστηση, η πλούσια χλωρίδα και πανίδα, τα ρέματα και οι πανέμορφοι καταρράκτες, άλλα και οι παλιές τοξωτές γέφυρες. Από το Παρανέστι ακολουθώντας βόρεια πορεία σε απόσταση 6 χιλ. συναντάμε την γέφυρα Θόλου από την οποία περνούμε στην βόρεια πλευρά του Αρκουδορέματος. Επίσης στην περιοχή Διποτάμων την πρώτη τοξωτή γέφυρα η οποία παλαιότερα συνέδεε τα χωριά Διπόταμα και Πρασινάδα. Από τη θέση αυτή και με κατεύθυνση προς το Τραχώνι σε απόσταση 1 χιλ. βρίσκεται μία άλλη τοξωτή γέφυρα που εντυπωσιάζει με την κατασκευαστική της λεπτομέρεια. Η γέφυρα αυτή παλαιότερα συνέδεε το χωριό Διπόταμα με το Τραχώνι. Σήμερα στον περιβάλλοντα χώρο της έχουν δημιουργηθεί εγκαταστάσεις υπαίθριας αναψυχής.

9.3.5. ΚΑΤΑΡΡΑΚΤΕΣ

Το Νομός Δράμας και συγκεκριμένα την περιοχή του Παρανεστίου, τη χαρακτηρίζει η πλούσια φυσική ομορφιά, με τη σπουδαία όσο και σπάνια βλάστηση, την πλούσια χλωρίδα και πανίδα, τα ρέματα με τις παλιές τοξωτές γέφυρες αλλά και τους πανέμορφους καταρράκτες. Ένας από αυτούς είναι ο καταρράκτης της Αγίας Βαρβάρας. Ο καταρράκτης που βρίσκεται στο ρέμα της Αγίας Βαρβάρας, σχηματίζει εντυπωσιακή μικρή λίμνη και μαζί με την παρόχθια βλάστηση από σκλήθρα και δρυς, αποτελεί τόπο υψηλής αισθητικής αξίας. Ο ευρύτερος χώρος έχει διαμορφωθεί κατάλληλα για αναψυχή με εγκαταστάσεις για θέα, ξεκούραση και υπαίθριο γεύμα.

Στο Δάσος Λεπίδα, μέσα από δάση δρυός και οξιάς και μετά από απόσταση 4 χιλ. βλέπουμε αριστερά τον καταρράκτη του Λεπίδα ο οποίος μαζί με τον καταρράκτη του Τραχωνίου(Λειβαδίτη) είναι οι μεγαλύτεροι της οροσειράς της Ροδόπης. Τον καταρράκτη μπορούμε να τον προσεγγίσουμε με μονοπάτι 700 μέτρων που περνά μέσα από οξιές και δρυς και καταλήγει σε θέση θέας από όπου μπορούμε να απολαύσουμε το τοπίο.

Ο καταρράκτης Τραχωνίου λέγεται και καταρράκτης Λειβαδίτη. Πρόκειται για τον πιο εντυπωσιακό καταρράκτη της οροσειράς της κεντρικής Ροδόπης, ύψους 35 μέτρων, με έντονο τοπίο που συνδυάζει τραχύ ανάγλυφο, πλούσια βλάστηση και νερό. Στον ευρύτερο χώρο υπάρχουν εγκαταστάσεις για περιήγηση, αναψυχή και υπαίθριο γεύμα.

Ένας ακόμα καταρράκτης που βρίσκεται στην περιοχή του Παρανεστίου είναι ο καταρράκτης Σκοτεινού. Πρόκειται για έναν ιδιόμορφο καταρράκτη που δημιουργείται από το ρέμα Καμπά και κόβει κατακόρυφα τον βράχο από τον οποίο πέφτει. Βρίσκεται στο Μεγάλο Λιβάδι Λεπίδα, περιοχή η οποία απέχει 45 χιλ. από το Παρανέστι, και στην οποία βρίσκεται η μοναδική στην περιοχή συστάδα ερυθρελάτης.

Χαρακτηριστικοί είναι επίσης οι καταρράκτες του Φρακτού, που βρίσκονται στην περιοχή Αχλαδοχώρι, νότια και χαμηλότερα του Παρθένου Δάσους, περιοχή όπου κυριαρχεί το υγρό στοιχείο καθώς αυτό κυλά από παντού και κυρίως από τους καταρράκτες που διαθέτει η περιοχή.

Στο Δάσος της Ελατιάς, ανατολικά του δασικού χωριού και σε απόσταση 7 χιλ. βρίσκεται η θέση Στραβόρεμα και φυσικά ο Καταρράκτης Στραβορέματος. Ο χώρος, ένα μικρό λιβάδι ανάμεσα σε πυκνά δάση ερυθρελάτης-δασικής Πεύκης, χαρακτηρίζεται από έντονους μαιανδρισμούς του ρέματος που το διασχίζει.

9.3.6. ΠΗΓΕΣ-ΠΟΤΑΜΙΑ-ΛΙΜΝΕΣ-ΣΠΗΛΑΙΑ

Οι πηγές του νομού Δράμας, οι οποίες είναι στην πλειονότητά τους καρστικές, οφείλουν την ύπαρξή τους στην παρουσία μαρμάρων στους ορεινούς όγκους της περιοχής. Τα μάρμαρα είναι πετρώματα διαπερατά από το νερό και εμφανίζουν έναν ιδιαίτερο τρόπο διάλυσης-διάβρωσης κατά την κίνηση του νερού μέσα σ' αυτά. Το νερό της βροχής διηθούμενο από την επιφάνεια της γης ακολουθεί τα συστήματα κατατμήσεων των μαρμάρων και διαλύει το ανθρακικό ασβέστιο από το οποίο αποτελούνται, δημιουργώντας υπόγειους καρστικούς αγωγούς, έγκοιλα, σπήλαια, καταβόθρες και άλλες μορφές καρστικής διάβρωσης. Με αυτόν τον τρόπο, το νερό ακολουθώντας υπόγειες διαδρομές καταλήγει σε χαμηλότερες υψομετρικά περιοχές, σχηματίζοντας πηγές.

Συγκεκριμένα, οι Πηγές Μυλοποτάμου βρίσκονται στη θέση «Κεφαλόβρυσο», 1 χιλ. βορειοδυτικά του οικισμού Μυλοπόταμος. Υπάρχουν τρεις κύριες πηγές, ενώ κατά μήκος του ποταμού βρίσκονται και άλλες μικρότερες. Τα νερά των πηγών προέρχονται από το Φαλακρό Όρος. Η ιχθυοπανίδα του ποταμού περιλαμβάνει κυρίως κέφαλους και μπριάνες που ψαρεύονται, το σπάνιο και προστατευόμενο αμμόγελο, καθώς και τα είδη: θρακοβελονίτσα, κουνουπόψαρο, πετροχείλι, τσιρωνάκι, φόξινο. Η περιοχή θεωρείται υγρότοπος και βιότοπος σημαντικών ψαριών και του ενδημικού είδους αμμόγελου γι' αυτό

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

έχει ενταχθεί στο δίκτυο για τις ειδικές ζώνες προστασίας «ΦΥΣΗ 2000». Η παραποτάμια περιοχή χρησιμοποιείται για περίπατο, κυνήγι και λιγότερο για ψάρεμα. Σήμερα έχουν κατασκευαστεί κάποια υποτυπώδη έργα αναψυχής και υπάρχουν δύο εγκαταλειμμένοι υδρόμυλοι.

Οι Πηγές Κεφαλαρίου (ή Βοϊράνης) βρίσκονται ενδιάμεσα από τους οικισμούς Άνω και Κάτω Κεφαλάρι. Αναβλύζουν κατά μήκος μιας ζώνης 1200 μέτρων σχηματίζοντας το ρέμα Βοϊράνης. Η ονομασία Βοϊράνη εικάζεται ότι προέρχεται από τη βοή του νερού των πηγών. Η περιοχή των πηγών αποτελεί ένα σύνθετο τοπίο με κυρίαρχο στοιχείο το νερό και κατά δεύτερο λόγο την παρόχθια άγρια βλάστηση. Η ιχθυοπανίδα του ποταμού περιλαμβάνει κυρίως μπριάνες, κέφαλους που ψαρεύονται, καθώς και τα είδη μικρόχελο, τσιρώνάκι, φόξινο. Η περιοχή θεωρείται τόπος προστασίας της ορνιθοπανίδας και των σπάνιων και απειλούμενων ψαριών γι' αυτό έχει ενταχθεί στο δίκτυο για τις ειδικές ζώνες προστασίας «ΦΥΣΗ 2000». Σε θέση κοντά στις πηγές υπάρχει ιχθυοτροφείο πέστροφας ενώ ο χώρος γύρω από την γέφυρα του Άνω Κεφαλαρίου έχει διαμορφωθεί για αναψυχή διαθέτοντας πάρκο, αναψυκτήριο, ταβέρνες.

Οι Πηγές Αγγίτη, παλιότερα και Μααρά, σε υψόμετρο 123 μέτρων, αποτελούν την έξοδο και εμφάνιση του υπόγειου ποταμού που διασχίζει το σπήλαιο Αγγίτη. Το σπήλαιο είναι ένας σωληνοειδής αγωγός, ο οποίος συνδέεται άμεσα με τις καταβόθρες του Οχυρού στο οροπέδιο Κάτω Νευροκοπίου και σε υψόμετρο 535 μέτρων. Η τροφοδοσία του υπόγειου ποταμού γίνεται από τα νερά των βροχοπτώσεων σε τμήμα του Φαλακρού Όρους και στη συνέχεια κατείσδυση, καθώς και από τα νερά των χειμάρρων του οροπεδίου Κάτω Νευροκοπίου τα οποία αποστραγγίζονται στις καταβόθρες Οχυρού και διοχετεύονται στο υπόγειο καρστικό σύστημα.

Η προϊστορία του σπηλαίου αρχίζει πριν από 30.000 χρόνια και έχουν ανακαλυφθεί λίθινα εργαλεία και οστά προϊστορικών ζώων. Στην κορυφή πάνω από τις πηγές υπάρχουν οχυρωματικά ερείπια που χρονολογούνται από το τέλος της αρχαιότητας. Πριν από την έξοδο του σπηλαίου υπάρχει υδροτροχός που λειτουργούσε από την τουρκοκρατία, για την ανύψωση νερού του ποταμού και στη συνέχεια για την ύδρευση των γύρω οικισμών. Σήμερα στο σπήλαιο έχουν γίνει έργα τουριστικής αξιοποίησης και είναι επισκέψιμα τα πρώτα 500 μέτρα. Αυτό έχει εξερευνηθεί σε μήκος 4,5 χιλ., είναι προσπελάσιμο στα πρώτα 2,5 χιλ., ενώ εκτιμάται υποθετικό μήκος πάνω από 12 χιλ. Μέσα στο σπήλαιο η μέση θερμοκρασία του νερού είναι 11,5°C και του αέρα 12,5°C.

Επίσης σε απόσταση 65 χιλ. από τη Δράμα και 30 χιλ. βόρεια του Δήμου Παρανεστίου προς το Δάσος Φρακτού υπάρχει η περιοχή Θερμιά, γνωστή για τις Ιαματικές Πηγές Θερμιών. Εδώ αναβλύζει θειούχο νερό με θερμοκρασία 50° C, γνωστό για τις θεραπευτικές του ιδιότητες. Υπάρχουν πρόχειρες εγκαταστάσεις όπου ο επισκέπτης μπορεί να δοκιμάσει ένα ζεστό μπάνιο χωρίς βέβαια τις απαραίτητες ανέσεις. Το έντονο γεωγραφικό ανάγλυφο της περιοχής καλύπτεται από φυσική βλάστηση.

Στη θέση Θερμιά του Δήμου Παρανεστίου χωροθετούνται έργα ανάπτυξης θερμολιστικού κέντρου συνολικής έκτασης 33.900 τ.μ. και διασχίζεται από το δασικό δρόμο. Στο χώρο του οικοπέδου δεν υπάρχει βλάστηση ενώ στο νότιο-δυτικό τμήμα υπάρχει η χαράδρα των Θερμιών με το ρέμα που τη διασχίζει. Το έργο έχει συνολική επέκταση της τάξης των 3 δις. δρχ. και θα υλοποιηθεί από το Δήμο (δημόσιες υποδομές: ύδρευση, αποχέτευση, ανάπλαση δημοσίων έργων κ.τ.λ.) και από ιδιώτη επενδυτή (ξενοδοχεία, εστιατόρια κ.τ.λ.).

9.3.7. ΠΟΤΑΜΟΣ ΝΕΣΤΟΣ

Ο ποταμός Νέστος λατρευόταν ως ιερό ποτάμι από τους Θράκες και αναφέρεται από πολλούς αρχαίους συγγραφείς. Πηγάζει από την οροσειρά της Ρίλας στην κεντρική Βουλγαρία και έχει συνολικό μήκος 234 χιλ. από τα οποία τα 130 χιλ. διατρέχουν σε ελληνικό έδαφος ακολουθώντας γενικά νοτιοανατολική κατεύθυνση. Κατά την διαδρομή του στο νομό ο Νέστος συλλέγει τα νερά επτά τουλάχιστον ποταμών και πολλών ρεμάτων παροδικής ροής. Η πλούσια τροφοδοσία του ποταμού με παροχές από το ελληνικό έδαφος, αποτέλεσαν αφορμή να αξιοποιηθούν τα νερά του Νέστου με σκοπό την ενεργειακή, αρδευτική και τουριστική αξιοποίηση της περιοχής. Η συνολική αξιοποίηση της περιοχής του ποταμού προβλέπει μία σειρά τριών φραγμάτων: Τεμένους, Πλατανόβρυσης, Θησαυρού. Όλα είναι υδροηλεκτρικά και της Πλατανόβρυσης είναι συγχρόνως αποθήκη από όπου αντλεί νερό η μονάδα του Θησαυρού. Το φράγμα Τέμενος θα είναι επίσης ταμιευτήρας για αρδευτικούς σκοπούς.

Σήμερα έχουν κατασκευαστεί και λειτουργούν τα δύο φράγματα του Θησαυρού και της Πλατανόβρυσης και συγχρόνως έχουν δημιουργηθεί οι δύο αντίστοιχες λίμνες. Τα πρηνή του ποταμού Νέστου και των λιμνών του καλύπτονται κυρίως με δρυοδάση, με την παρόχθια βλάστηση και εκείνη κατά μήκος των ρεμάτων να είναι περισσότερο υδροχαρής. Η πανίδα στην παραλίμνια περιοχή περιλαμβάνει κυρίως τη Βίδρα αλλά και τα ζώα που μετακινούνται

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

σε όλη την ευρύτερη περιοχή όπως: αρκούδα, λύκος, αλεπού, αγριόγατος, ζαρκάδι, αγριογούρουνο, λαγός.

Η ιχθυοπανίδα των λιμνών είναι πλούσια σε ποσότητες και περιλαμβάνει κέφαλους, μπριάνες, σύρτες ενώ στα ρέματα υπάρχουν οι πέστροφες. Η πρόσβαση και επίσκεψη στα φράγματα γίνεται από το Παρανέστι. Δύο χιλιόμετρα πριν φτάσουμε από τη Δράμα στο Παρανέστι, ακολουθούμε βόρεια πορεία 11 χιλ., δίπλα από τον ποταμό Νέστο μέχρι το φράγμα Πλατανόβρυσης. Σε απόσταση δύο χιλ. από το φράγμα περνάμε από την καινούρια γέφυρα στο βόρειο πρηνές του Νέστου και με ευχάριστη παραλίμνια διαδρομή 9 χιλ. φτάνουμε στο χωμάτινο φράγμα του Θησαυρού

Η λίμνη των Λευκογείων βρίσκεται δίπλα στον οικισμό Λευκογείων και λειτουργεί από το 1993 με σκοπό την άρδευση του οροπεδίου Κάτω Νευροκοπίου. Η λίμνη δημιουργήθηκε κυρίως στην λεκάνη του ρέματος «Μυλόρεμα» με φράγμα που κατασκευάστηκε στην κύτη του. Το φράγμα είναι χωμάτινο με αργιλικό πυρήνα, έχει ύψος 32 μέτρα και μήκος στέψης 354 μέτρα. Το υπερθαλάσσιο υψόμετρο που μπορεί να φτάσουν τα νερά της λίμνης είναι 623 μέτρα, ενώ η αντίστοιχη έκταση είναι 1.150 στρεμ. Η λίμνη βρίσκεται βόρεια του Κάτω Νευροκοπίου σε απόσταση 8 χιλ., δίπλα στον οικισμό Λευκογείων και περιβάλλεται από δάση Πεύκης και Δρυός.

Ο ποταμός Αγγίτης αποτελεί το κύριο στοιχείο του υδρογραφικού δικτύου της πεδιάδας της Δράμας και αφού συλλέξει τα νερά της τάφρου των Φιλίππων χύνεται στον Στρυμόνα ποταμό. Κατά μήκος του ποταμού υπάρχει αυτοφυής παρόχθια βλάστηση με ιτιές, σκλήθρα, πλατάνια, βάτους καθώς και τεχνητοί λευκώνες. Η πανίδα περιλαμβάνει κυρίως τη βίδα, ενώ στην παρόχθια βλάστηση βρίσκουν καταφύγιο πολλά πουλιά όπως φασσοπερίστερο, πεδινή πέρδικα, ορτύκι. Η ιχθυοπανίδα του ποταμού περιλαμβάνει κυρίως μπριάνες, κέφαλους που ψαρεύονται.

9.4. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΖΗΤΗΣΗ

Πίνακας 88: ΣΥΝΟΛΟ ΔΙΑΝΥΚΤΕΡΕΥΣΕΩΝ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΚΑΙ ΗΜΕΔΑΠΩΝ ΤΟΥΡΙΣΤΩΝ ΣΕ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΑ ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΙ ΝΟΜΟ

Νομός	ΕΤΟΣ					ΜΕΤΑΒΟΛΗ			
	1996	1997	1998	1999	2000	97/96	98/97	99/98	00/99
Εβρου	311.284	354.971	350.366	341.531	379.455	14,03%	-1,30%	-2,52%	11,10%
Ροδόπης	141.253	167.688	157.096	175.683	148.450	18,71%	-6,32%	11,83%	-15,50%

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Β΄ : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΔΙΑΓΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

Ξάνθης	119.145	106.887	100.526	108.529	140.035	-10,29%	-5,95%	7,96%	29,03%
Δράμας	60.168	60.542	54.789	60.721	60.895	0,62%	-9,50%	10,83%	0,29%
Καβάλας	704.788	758.408	713.565	776.651	792.127	7,61%	-5,91%	8,84%	1,99%
ΣΥΝΟΛΟ	1.336.638	1.448.496	1.376.342	1.463.115	1.520.962	8,37%	-4,98%	6,30%	3,95%

ΠΗΓΗ: ΙΣΤΙΟΣΕΛΙΔΑ Ε.Ο.Τ. – www.eot.gr

9.5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ.

Παρατηρώντας τα στοιχεία και τους πίνακες των προηγούμενων ενοτήτων, διαπιστώνουμε ότι στα πλαίσια της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader II πραγματοποιήθηκαν στην περιοχή επενδύσεις βασικής τουριστικής υποδομής, οι οποίες απουσίαζαν παντελώς πριν την εφαρμογή του προγράμματος.

Έτσι κινητοποιήθηκε ένας αδραντοποιημένος πόρος και δημιουργήθηκαν 121 νέες κλίνες. Φαίνεται πλέον ότι η σημασία του οικοτουρισμού αυξάνει συνεχώς μέσα στον οικονομικό σχεδιασμό των τοπικών κοινωνιών και ότι η υποδομή που δημιουργήθηκε δεν επαρκεί για να καλύψει τη ζήτηση.

Τα συμπεράσματα που προκύπτουν κατά κύριο λόγο, είναι ότι ο τριτογενής τομέας και δη ο κλάδος του τουρισμού, αποτελεί για την περιοχή έναν αναδυόμενο κλάδο, και ένα χώρο ο οποίος μόλις τα τελευταία χρόνια έχει ξεκινήσει, δειλά αλλά σταθερώς ανοδικά, να αναπτύσσεται. Από τα στοιχεία που παρατίθενται στις προηγούμενες ενότητες προκύπτει ότι έχουν πραγματοποιηθεί βασικές επενδύσεις σε υποδομές, οι οποίες ωστόσο υπολείπονται της δυναμικής του χώρου στην περιοχή.

Σε συνδυασμό με το γενικότερα ευνοϊκό επενδυτικό κλίμα, τη συνειδητοποιημένη και στοχευμένη κατεύθυνση των κατοίκων προς τη βιώσιμη ανάπτυξη και την ύπαρξη υποστηρικτικών μηχανισμών, διαπιστώνεται ότι οι προοπτικές για μεγέθυνση και αειφορική ανάπτυξη του κλάδου στην περιοχή είναι περισσότερο από μεγάλες. Η τουριστική αξιοποίηση του αγροτικού χώρου του Ν. Δράμας θα αποτελέσει και ένα συμπληρωματικό εισόδημα για τους κατοίκους της περιοχής, και θα συντελέσει στη συγκράτηση του πληθυσμού στην ύπαιθρο.

ΜΕΡΟΣ Γ' : SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

1. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Λαμβάνοντας υπόψη την διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης του αγροτικού χώρου του Νομού Δράμας καταγράφηκαν ορισμένοι παράγοντες η οποίοι ασκούν θετική ή αρνητική επίδραση. Η κατανόηση των παραγόντων αυτών και η συστηματική καταγραφή τους, αποτελεί ένα σημαντικό εργαλείο στην προσπάθεια χάραξης μίας στρατηγικής, η οποία θα βοηθήσει στην υπερκέραση των αδυναμιών της περιοχής, να ανταπεξέλθει τις απειλές και ταυτοχρόνως να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της και τις ευκαιρίες, οι οποίες παρουσιάζονται σε περιφερειακό, εθνικό και κοινοτικό επίπεδο για να δημιουργηθούν οι απαραίτητες προϋποθέσεις για την απαιτούμενη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου της περιοχής.

Η συστηματοποιημένη καταγραφή των προαναφερόμενων χαρακτηριστικών θα πραγματοποιηθεί με την ανάλυση SWOT (strengths, weaknesses, opportunities, threats). Η συγκεκριμένη ανάλυση περιλαμβάνει τέσσερις παραμέτρους

1. Δυνατά σημεία
2. Αδύνατα σημεία
3. Ευκαιρίες
4. Απειλές

Τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που έχουν διαπιστωθεί κατά τη φάση της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής, αποτελούν παράμετροι οι οποίοι καθορίζονται από το εσωτερικό περιβάλλον της περιοχής. Πρόκειται για παραμέτρους οι οποίοι πηγάζουν από τις κοινωνικο-οικονομικές δομές της περιοχής, τις υφιστάμενες υποδομές, τη χωρική διάρθρωση. Οι ευκαιρίες και οι απειλές ως παράμετροι εκφράζουν την επίδραση του εξωτερικού περιβάλλοντος στην περιοχή. Εκφράζουν το κλίμα που διαμορφώνεται από τις εξελίξεις σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο και τον τρόπο με τον οποίο αυτές επηρεάζουν την υπό εξέταση περιοχή.

Στην προκειμένη περίπτωση η ανάλυση swot η οποία ακολουθεί βασίστηκε στην κατηγοριοποίηση των πλεονεκτημάτων, μειονεκτημάτων, ευκαιριών και απειλών στους τέσσερις πυλώνες, άξονες προτεραιότητας τους οποίους θέτει το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Γ': SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Ελλάδας 2007-2013» και του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Σύμφωνα λοιπόν με το εν λόγω πρόγραμμα οι Άξονες Προτεραιότητας για την προγραμματική περίοδο 2007-2013 ορίζονται ως εξής:

Άξονας Προτεραιότητας 1: «Διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της δασοκομίας και του αγροδιατροφικού τομέα»

Άξονας Προτεραιότητας 2: «Προστασία του περιβάλλοντος και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων»

Άξονας Προτεραιότητας 3: «Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας»

Άξονας Προτεραιότητας 4: «Προώθηση πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και στην ποιότητα ζωής μέσω του προγράμματος Leader»

Η προσέγγιση της ανάλυσης swot σύμφωνα με τους παραπάνω άξονες προτεραιότητας που έχουν τεθεί από το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας 2007-2013» και εκπορεύονται φυσικά από την γενικότερη πολιτική της Ε.Ε. στον τομέα της Αγροτικής Ανάπτυξης, θα αποτελέσει βοήθημα για την χάραξη της στρατηγικής για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου του Νομού, η οποία θα είναι σύμφωνη με τις προαναφερθείσες προτεραιότητες.

Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστεί πως προστέθηκε και ένας τελευταίος άξονας προτεραιότητας, ο οποίος προβλέπει δράσεις με στόχο την ενίσχυση του παραγωγικού περιβάλλοντος και την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων οι οποίοι όμως δεν εμπίπτουν στους άξονες προτεραιότητας του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης, για τους οποίους έγινε λόγος παραπάνω. Ο συγκεκριμένος άξονας προτεραιότητας στοχεύει στους παραγωγικούς τομείς της, βιομηχανίας, βιοτεχνίας, εμπορίου και τουρισμού, για τους οποίους δεν υπάρχουν προτεινόμενα μέτρα και δράσεις από το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας, 2007-2013».

Άξονας Προτεραιότητας 5: «Ενίσχυση παραγωγικού περιβάλλοντος και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων (εκτός αυτών του αγροτικού τομέα)»

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Γ΄ : SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Swot Ανάλυση:

Αξονες Προτεραιότητας	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<i>Διατήρηση & βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της δασοκομίας & του αγροδιατροφικού τομέα</i>	<p>Το μεγάλο ποσοστό πεδινών εκτάσεων, γεγονός το οποίο μπορεί να αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης της γεωργικής παραγωγής</p> <p>Η δυναμική καλλιέργεια πατάτας Νευροκοπίου, η οποία καταλαμβάνει αξιόλογη θέση στην ελληνική αγορά</p> <p>Δραστηριοποίηση στο Νομό μονάδων που ειδικεύονται στην παραγωγή ποιοτικών κρασιών με εξαγωγική δραστηριότητα</p> <p>Αυξημένη κινητικότητα σε τομείς μεταποίησης όπως η πατάτα, η βιομ. τομάτα και τα λαχανικά</p>	<p>Έλλειψη καθετοποιμένης επεξεργασίας, τυποποίησης και εμπορίας των τοπικών αγροτικών, κτηνοτροφικών, δασικών προϊόντων</p> <p>Η απενεργοποίηση των βιοτεχνικών μονάδων που λειτουργούσαν στην περιοχή.</p> <p>Μείωση της καλλιέργειας φασολιού εξαιτίας της χειρωνακτικής εργασίας που απαιτείται</p> <p>Η μεταποίηση προϊόντων φυτικής παραγωγής βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα</p>	<p>Εξελίξεις στο χώρο της γεωργίας – νέα Κ.Α.Π.</p> <p>Η αναγνώριση της πατάτας Νευροκοπίου ως Προϊόν Γεωργικής Ένδειξης</p> <p>Αναγνώριση Φασολιού Νευροκοπίου ως Προϊόν Γεωργικής Ένδειξης</p> <p>Αυξανόμενη ζήτηση για προϊόντα γεωργικά υψηλής ποιότητας τόσο από την εγχώρια αγορά, όσο και από την κοινοτική</p>	<p>Ο πολυτεμαχισμός του αγροτικού κλήρου</p> <p>Η εντατικοποίηση των προηγούμενων χρόνων στην καλλιέργεια προϊόντων τα οποία πλήττονται από την αλλαγή του καθεστώτος των επιδοτήσεων από την Κ.Α.Π.</p> <p>Ο Νομός έχει σοβαρό πρόβλημα γήρανσης και μη ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού</p> <p>Το ενδεχόμενο αξιοποίησης του λιγνιτικού αποθέματος της περιοχής του Δ. Καλαμπακίου, θα έχει ως αποτέλεσμα την απόλυτη γης υψηλής παραγωγικότητας</p>

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΜΕΡΟΣ Γ': SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Αξονες Προτεραιότητας	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
	<p>Παρατηρείται στروφή στην καλλιέργεια αμπελιών τα οποία καταλήγουν στις οινοποιητικές μονάδες της περιοχής με προοπτικές ιδιαίτερα ευοίωνες</p> <p>Το μεγάλο ποσοστό αρδεδόμενων εκτάσεων.</p>	<p>Εξάρτηση από καλλιέργειες φθίνουσας απόδοσης-μονοκαλλιέργειες</p> <p>Μη ύπαρξη πιστοποιημένων προϊόντων ποιότητας ζωικής παραγωγής</p>	<p>Ιδιαίτερα ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη καλλιέργειας αρωματικών φυτών</p>	<p>Η τελωνειακή σύνδεση με τη Βουλγαρία και οι χαμηλότερες τιμές των γεωργικών προϊόντων¹</p>
<p><i>Προστασία του περιβάλλοντος & αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων</i></p>	<p>Υπαρξη βοσκοτόπων οι οποίοι δημιουργούν μεγάλη περιθώρια ανάπτυξης της κτηνοτροφίας</p> <p>Η ύπαρξη δασικών οικοσυστημάτων μεγάλης φυσικής αξίας τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν ως τουριστικοί πόροι.</p> <p>Τα δασικά οικοσυστήματα του Νομού είναι αναγνωρισμένα διεθνώς ως ζώνες που πρέπει να προστατευθούν (NATURA 2000).</p>	<p>Η ανεξέλεγκτη χρήση λιπασμάτων, γεγονός το οποίο οφείλεται και εν μέρει και στο είδος των καλλιεργειών και οι επιπτώσεις από το γεγονός αυτό</p> <p>Η υπερεκμετάλλευση των υδάτινων αποθεμάτων από τη γεωργία</p> <p>Δεν παρατηρείται καμία ουσιάδης προσπάθεια στην αξιοποίηση εναλλακτικών μορφών ενέργειας</p>	<p>Υπαρξη δασών στο Νομό τα οποία είναι από τα πλέον παραγωγικά στη χώρα</p> <p>Ευοίωνες προοπτικές ανάπτυξης βιολογικών καλλιεργειών για παραγωγή προϊόντων με σεβασμό στο περιβάλλον</p>	<p>Ενδεχόμενη αξιοποίηση λιγνιτικού αποθέματος, το οποίο βρίσκεται στην περιοχή του Δ. Καλαμπακίου</p> <p>Η από κοινού με τη Βουλγαρία διαχείριση του ποταμού Νέστου σε ορισμένες περιόδους αποτελεί σημείο ανταπάρθεσης</p>

¹ Έχει παρατηρηθεί το φαινόμενο, τόσο οι ασχολούμενοι με τη γεωργία να καταφεύγουν στην Βουλγαρία για να προμηθευθούν τις απαιτούμενες εισροές (σπόρους, λιπάσματα, κ.α.), όσο και ο γενικότερος πληθυσμός να επισκέπτεται την Βουλγαρία για να προμηθευτεί προϊόντα του γεωργικού και κτηνοτροφικού τομέα, σε χαμηλότερες τιμές.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΜΕΡΟΣ Γ': SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Άξονες Προτεραιότητας	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p><i>Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας</i></p>	<p>Η εξόρυξη μαρμάρου από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και οι θετικές επιπτώσεις αυτής στην απασχόληση, τόσο στην απασχόληση, όσο και στην ύπαιρξη συνοδευτικών επιχειρήσεων</p> <p>Προσφορά θέσεων εργασίας στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του Νομού στον τομέα της δασοπονίας</p> <p>Η ανάπτυξη του Χιονοδρομικού Κέντρου του Φαλακρού όρους το οποίο καθίσταται σε ισχυρό τουριστικό πόλο έλξης τουριστικής ζήτησης</p>	<p>Η εντατική εκμετάλλευση των υπόγειων και επιφανειακών υδάτων από τη γεωργία, ειδικότερα τους μήνες με ξηρασία.</p> <p>Μετά την εξορυκτική δραστηριότητα, σε πολλά λατομεία δεν γίνεται προσπάθεια αποκατάστασης του τοπίου</p> <p>Μεγάλο μέρος της παραγόμενης ξυλείας δεν μεταποιείται εντός του Νομού</p>	<p>Η αξιοποίηση των Ιαματικών Πηγών Θερμίων για ανάπτυξη εναλλακτικού τουρισμού</p>	<p>Ο Νομός έχει σοβαρό πρόβλημα γήρανσης και μη ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού</p>
	<p>Προσφορά θέσεων εργασίας στις ορεινές και ημιορεινές περιοχές του Νομού στον τομέα της δασοπονίας</p> <p>Η ανάπτυξη του Χιονοδρομικού Κέντρου του Φαλακρού όρους το οποίο καθίσταται σε ισχυρό τουριστικό πόλο έλξης τουριστικής ζήτησης</p>	<p>Η τουριστική υποδομή που έχει δημιουργηθεί δεν επαρκεί για την κάλυψη της τουριστικής ζήτησης</p> <p>Ο Νομός έχει σοβαρό πρόβλημα γήρανσης και μη ανανέωσης του αγροτικού πληθυσμού</p>	<p>Έλλειψη διασύνδεσης της μεταποιητικής δραστηριότητας με τον πρωτογενή και τριτογενή τομέα</p> <p>Εκμετάλλευση του λυγνιτικού αποθέματος, το οποίο βρίσκεται στην περιοχή του Δ. Καλαμπακίου (δημιουργία θέσεων εργασίας, συνοδευτικών επιχειρήσεων)</p>	<p>Τα επενδυτικά-αναπτυξιακά κίνητρα στο γεωτονικό Νομό Ξάνθης ήταν υψηλότερα τα προηγούμενα χρόνια</p> <p>Η γεωγραφική απομόνωση του Νομού</p>

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΜΕΡΟΣ Γ': SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Αξόνες Προτεραιότητας	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
	<p>Η πλούσια πολιτιστική παράδοση της περιοχής η οποία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για προώθηση του τουρισμού</p>	<p>Ανυπαρξία πρωτοβουλιών από ιδιωτικό τομέα</p>	<p>Αξιοποίηση της ευρωπαϊκής πολιτικής για τη δημιουργία προγραμμάτων διασυνοριακής-διαπεριφερειακής συνεργασίας</p>	<p>Συγκέντρωση επενδύσεων στην πρωτεύουσα του Νομού και τάσεις ενίσχυσης των αναπτυξιακών ανισοτήτων σε διατοπικό επίπεδο</p>
	<p>Η τελωνειακή σύνδεση με τη Βουλγαρία που διευκολύνει τις εμπορικές συναλλαγές</p>			<p>Η μη ύπαρξη υποστηρικτικών μηχανισμών από τους τοπικούς φορείς διοίκησης, οι οποίοι θα μπορούσαν να διαδραματίσουν επιτελικό ρόλο στην διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας</p>
<p><i>Προώθηση πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας & στην ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές μέσω της προσέγγισης Leader</i></p>	<p>Δημιουργία μονάδας επιτόπιας επεξεργασίας δασικών προϊόντων (περιοχή Σίλλης) στα πλαίσια της κοινοτικής πρωτοβουλίας Leader</p>	<p>Μη επαρκής αξιοποίηση του προγράμματος Leader και των επιδοτήσεών του, γεγονός το οποίο συνδυάζεται με την έλλειψη επενδύσεων πρωτοβουλιών</p>	<p>Αξιοποίηση του προγράμματος Leader, σε ορισμένες περιοχές για δημιουργία υποδομών εστίασης και διαμονής</p>	<p>Έλλειμμα ενημέρωσης και πληροφόρησης για τις ευκαιρίες που προσφέρονται από Κοινοτικές Πρωτοβουλίες</p>
	<p>Αξιοποίηση του προγράμματος Leader, σε ορισμένες περιοχές για δημιουργία επιχειρήσεων στον τομέα της επεξεργασίας, τυποποίησης αγροτικών προϊόντων</p>	<p>Ανυπαρξία πρωτοβουλιών από ιδιωτικό τομέα</p>	<p>Αξιοποίηση του προγράμματος Leader, για δημιουργία επιχειρήσεων στον τομέα της επεξεργασίας, τυποποίησης αγροτικών προϊόντων-διασύνδεση με πρωτογενή τομέα</p>	<p>Η μη ύπαρξη υποστηρικτικών μηχανισμών από τους τοπικούς φορείς διοίκησης οι οποίοι θα μπορούσαν να διαδραματίσουν επιτελικό ρόλο για την αξιοποίηση της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας Leader</p>

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΜΕΡΟΣ Γ': SWOT ΑΝΑΛΥΣΗ

Άξονες Προτεραιότητας	ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<p><i>Ενίσχυση παραγωγικού περιβάλλοντος και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων (εκτός αυτών του αγροτικού τομέα).</i></p>	<p>Δημιουργία παραδοσιακού εργαστηρίου ζυμαρικών και γλυκών από τον Αγροτουριστικό Συνεταιρισμό Γυναικών Κοκκινογείων, στα πλαίσια του Προγράμματος Leader</p>	<p>Μη ύπαρξη ενός συντονισμένου σχεδίου τοπικής ανάπτυξης για όλους τους Δήμους</p>		
	<p>Η ύπαρξη εξειδικευμένου εργατικού δυναμικού στον κλάδο της βιοτεχνίας.</p>	<p>Αύξηση της ανεργίας λόγω απενεργοποίησης αρκετών βιοτεχνικών μονάδων.</p>	<p>Η έναρξη του Νομού στην τέταρτη ζώνη κινήτρων του Αναπτυξιακού νόμου</p>	<p>Τα επενδυτικά-αναπτυξιακά κίνητρα στο γεωπονικό Νομό Ξάνθης ήταν υψηλότερα τα προηγούμενα χρόνια</p>
	<p>Υπαρξη διαθέσιμης έκτασης για εγκατάσταση μονάδων χαμηλής όχλησης, μέσα από τη δημιουργία ΒΙΟΠΑ, στα όρια του οικισμού του Κ. Νευροκοπίου</p>	<p>Μη ολοκλήρωση των έργων υποδομής και της σύστασης του απαραίτητου φορέα διαχείρισης του οργανωμένου χώρου που ονομάζεται Βιοτεχνικό Πάρκο Προσοτσάνης</p>		
	<p>Η σύνδεση της Βιομηχανικής Περιοχής με αγωγούς φυσικού αερίου και η εν γένει βελτίωσής της, από πλευράς υποδομών.</p>	<p>Ο ορυκτός πλούτος (μαργάνιο) που παραμένει ανεκμετάλλευτος</p>		

ΜΕΡΟΣ Δ': ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

1. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΕΠΙΛΕΓΕΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ – ΜΕΙΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Κατά την κατάρτιση του «Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου του Ν. Δράμας», υιοθετήθηκε μια στρατηγική η οποία είναι προσαρμοσμένη προς τις νέες κατευθύνσεις της πρόσφατης μεταρρύθμισης της ΚΑΠ, το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας, 2007-2013», το οποίο εκπονήθηκε από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τέλος τις γενικότερες αδυναμίες αλλά και πλεονεκτήματα που εμφανίζει η περιοχή μελέτης.

Η αγροτική ανάπτυξη μπορεί να αποτελέσει ένα βασικό εργαλείο για την αναδιοργάνωση του γεωργικού τομέα, την ενθάρρυνση της διαφοροποίησης και της καινοτομίας στις αγροτικές περιοχές, την προστασία του περιβάλλοντος, τη συγκράτηση του πληθυσμού και οικονομική μεγέθυνση της περιοχής.

Απώτερος σκοπός του συγκεκριμένου σχεδίου είναι η εφαρμογή μίας πολιτικής αγροτικής ανάπτυξης για τη δημιουργία μίας ευέλικτης, πολυσυλλεκτικής οικονομίας του αγροτικού χώρου, με υψηλότερη προστιθέμενη αξία¹.

Ιδιαίτερη βάση, συνεπώς, δίνεται στην αειφόρο αγροτική ανάπτυξη, μέσω της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή και αγροδιατροφικού τομέα, του περιβάλλοντος, αλλά και την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων του αγροτικού χώρου του Ν. Δράμας, των δεξιοτήτων που κατέχει το ανθρώπινο κεφάλαιο της περιοχής σε παραγωγικούς κλάδους και τη βελτίωση των υποδομών παραγωγικών κλάδων που δρουν στην περιοχή.

Σε συμφωνία με τις κοινοτικές και εθνικές κατευθύνσεις, η στρατηγική για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου του Ν. Δράμας, περιλαμβάνει πέντε (5) Άξονες Προτεραιότητας οι οποίοι αναλύονται παρακάτω σε συνδυασμό με τους ειδικούς στόχους, τους οποίους θέτουν και με τα προτεινόμενα μέτρα για την επίτευξη των προτεραιοτήτων.

1.1. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1:

«Διατήρηση και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της γεωργίας, της δασοκομίας και του αγροδιατροφικού τομέα»

Ο συγκεκριμένος άξονας προτεραιότητας στοχεύει στην περαιτέρω ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα, προσαρμοσμένου στην νέα ευρωπαϊκή πραγματικότητα (αυξανόμενος ανταγωνισμός,

¹ Σύμφωνα με το γενικότερο στόχο του «Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας, 2007-2013»

απελευθέρωση εμπορίου, ζήτηση προϊόντων υψηλής ποιότητας, εκσυγχρονισμός των μεθόδων παραγωγής, κ.α.)

Η προετοιμασία για τη μετάβαση στο νέο περιβάλλον, προϋποθέτει δράσεις και πρωτοβουλίες, οι οποίες θα στοχεύουν σε επενδύσεις ζωικού κεφαλαίου, στην ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, στην βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του πρωτογενή τομέα, στη μεταποίηση της γεωργικής παραγωγής και ταυτοχρόνως στη διεύρυνση των εξαγωγικών της επιδόσεων και στη βελτίωση της παραγωγικότητας. Η ανάπτυξη των παραπάνω συνθηκών θα αποτελέσουν σημαντική ώθηση στη βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων, δηλαδή στην σύνδεση του πρωτογενή με το δευτερογενή τομέα και έπειτα με τον τριτογενή.

Η επίτευξη του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας θα επιτευχθεί με τους παρακάτω ειδικούς στόχους:

1.1.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Προαγωγή της μεταφοράς γνώσης και βελτίωσης της επιχειρηματικής ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού.
2. Αναστροφή της ηλικιακής διάρθρωσης και του μικρού-μεσαίου μεγέθους των γεωργικών εκμεταλλεύσεων.
3. Αναδιάρθρωση και ανάπτυξη του φυσικού δυναμικού και στην προώθηση της καινοτομίας.
4. Βελτίωση της ποιότητας της γεωργικής παραγωγής και των προϊόντων και στην προώθηση της εξωστρέφειας του πρωτογενή και αγροδιατροφικού τομέα.

1.1.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1

1. *«Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένου της διάδοσης επιστημονικών γνώσεων και καινοτόμων πρακτικών, για τα άτομα που απασχολούνται στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας»*

Πρόκειται για δράσεις που αφορούν στην εκπαίδευση και κατάρτιση ατόμων που εμπλέκονται στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοπονίας, με σκοπό την προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος και την ανάπτυξη δεξιοτήτων, όσον αφορά στη διαχείριση της γεωργικής και δασοκομικής εκμετάλλευσης.

- Οι δράσεις Επαγγελματικής Κατάρτισης μπορούν να υλοποιηθούν, μέσω προγραμμάτων, σχεδιασμένων έτσι, ώστε να παρέχουν σύγχρονες γνώσεις και δεξιότητες, για τη δημιουργία βιώσιμων εκμεταλλεύσεων.
- Οι δράσεις Ενημέρωσης αφορούν την διοργάνωση ημερίδων και συνεδρίων σε συνεργασία με εκπαιδευτικούς φορείς.

2. «Εγκατάσταση νέων γεωργών»

Σκοπός του συγκεκριμένου μέτρου είναι η πληθυσμιακή αναζωογόνηση της υπαίθρου με την εγκατάσταση νέων γεωργών¹. Προτείνεται η παροχή κινήτρων για τη αρχική εγκατάσταση αυτών όπως για παράδειγμα,

- η χορήγηση κεφαλαίου,
- επιδότηση επιτοκίου ή συνδυασμός των προαναφερόμενων.

3. «Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών από τους γεωργούς και δασοκαλλιεργητές»

Προβλέπεται η στήριξη των γεωργών και των δασοκαλλιεργητών να κάνουν χρήση υπηρεσιών παροχής συμβουλών από πιστοποιημένους γεωργικούς και δασοκομικούς συμβούλους, η οποία αφορά

- στη διαρκή βελτίωση επιδόσεων αειφορίας γεωργικών και δασικών εκμεταλλεύσεων
- διαρκή βελτίωση της τήρησης κανονιστικών προτύπων τους οποίους θέτει η κοινοτική πολιτική.

4. «Εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων»

Σκοπός του συγκεκριμένου μέτρου είναι ο εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων και βελτίωση της συνολικής τους επίδοσης μέσω της καλύτερης χρήσης των συντελεστών παραγωγής, την αξιοποίηση των αναπτυξιακών κινήτρων, την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, τη διαφοροποίηση των εκμεταλλεύσεων σε τομείς όπως τα ενεργειακά φυτά, τα μη εδώδιμα και γενικότερα σε φυτικές εκμεταλλεύσεις που ευνοούνται από την κοινοτική πολιτική, την εργασιακή ασφάλιση, την υγιεινή και την καλή διαβίωση των ζώων. Η επίτευξη του συγκεκριμένου μέτρου γίνεται να πραγματοποιηθεί μέσω επενδύσεων υλικών και άυλων, όπως

- αγορά ή μίσθωση μηχανικού εξοπλισμού, εξοπλισμός πληροφορικής και επικοινωνιών,

¹ Ως νέοι αγρότες, ορίζονται σύμφωνα με το ΠΑΑ: α) ηλικίας κάτω των 40 ετών, η οποίοι εγκαθίστανται για πρώτη φορά σε γεωργική εκμετάλλευση ως αρχηγοί, β) διαθέτουν επαρκή επαγγελματική ικανότητα ή την αποκτούν εντός 3ετίας από την εγκατάσταση και γ) υποβάλλουν επιχειρηματικό σχέδιο.

- αγορά ζωικού κεφαλαίου, αγορά δικαιωμάτων παραγωγής, ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας, κ.α.

5. *«Βελτίωση της οικονομικής αξίας των δασών»*

Στήριξη των ιδιοκτητών δασών και δασικών εκτάσεων για να εφαρμοσθεί μία πολυλειτουργική δασική πολιτική. Αυτό γίνεται να πραγματοποιηθεί με κατάλληλες δράσεις όπως,

- δημιουργία έργων υποδομής για καλύτερη προσπελασιμότητα για λόγους τόσο προστασίας, όσο οικονομικών οφελών,
- αξιοποίηση των δασικών εκτάσεων για λόγους δασικής αναψυχής που παράλληλα θα προστατεύουν την χλωρίδα και την πανίδα, εισαγωγή νέων δασοπονικών ειδών

6. *«Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων»*

Η αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων είναι δυνατόν να πραγματοποιηθεί μέσω δράσεων που αφορούν:

- τη βελτίωση της μεταποίησης και της εμπορίας των πρωτογενών γεωργικών προϊόντων (βελτιώνοντας την αποδοτικότητα της μεταποίησης),
- την επίτευξη υψηλών επιπέδων ποιότητας στην μεταποίηση και εμπορία γεωργικών προϊόντων,
- την αξιοποίηση της πρωτογενούς παραγωγής βιολογικών προϊόντων
- την ανάπτυξη δικτύου μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων ΠΟΠ-ΠΓΕ.

7. *«Βελτίωση και ανάπτυξη της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας και της δασοκομίας»*

Πρόκειται για μέτρο που αφορά τη βελτίωση της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη του γεωργικού και δασικού τομέα και συνεισφέρει στην ανταγωνιστικότητα της γεωργίας και της δασοκομίας. Στον τομέα της γεωργίας αφορά σε

- εγγειοβελτιωτικά έργα,
- στη βελτίωση των βοσκοτόπων προς όφελος της καλής διαβίωσης των ζώων,
- στην κατάρτιση και πληροφόρηση των αγροτών.

Στον τομέα της δασοκομίας αφορά στην

- δημιουργία της βασικής υποδομής των Δασικών Υπηρεσιών (πληροφοριακή υποδομή, χαρτογραφικά υπόβαθρα κ.α.),
- βελτίωση της υποδομής των Δημόσιων Δασικών φυτωρίων για την παραγωγή φυταρίων

8. *«Παροχή βοήθειας σε γεωργούς για να προσαρμοσθούν σε απαιτητικά προϊόντα βασιζόμενα στην κοινοτική νομοθεσία»*

Η παροχή βοήθειας προς τους γεωργούς συνιστά στην μερική ενίσχυση στις δαπάνες οι οποίες προκύπτουν, για τους αγρότες, από τα κοινοτικά πρότυπα τα οποία εισάγονται από την κοινοτική νομοθεσία, η οποία επιβάλλει πολλές φορές, νέες υποχρεώσεις στους γεωργούς για την αποτελεσματική προσαρμογή σε πρότυπα που αφορούν:

- την υγεία των φυτών και
- των ζώων,
- την προστασία του περιβάλλοντος

9. *«Στήριξη σε γεωργούς που συμμετέχουν σε συστήματα για την ποιότητα τροφίμων»*

Η στήριξη αυτή έχει στόχο τους γεωργούς οι οποίοι συμμετέχουν οικιοθελώς σε προγράμματα παραγωγής προϊόντων¹, μέσω μεθόδων παραγωγής που αποβλέπουν στη βελτίωση της ποιότητάς των παραγόμενων προϊόντων.

10. *«Στήριξη ομάδων παραγωγών για δραστηριότητες ενημέρωσης και προώθησης των προϊόντων στο πλαίσιο συστημάτων για την ποιότητα τροφίμων»*

Το παραπάνω μέτρο αφορά την στήριξη, με τη μορφή χρηματοδότησης των δαπανών, οι οποίες προκύπτουν για τους παραγωγούς προϊόντων ποιότητας, στην προσπάθεια που καταβάλλουν για ενημέρωση των καταναλωτών σε ότι αφορά τη διαθεσιμότητα και τις προδιαγραφές των προϊόντων τους και την προώθηση αυτών (ενημέρωση-προώθηση-διαφήμιση).

1.2. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

«Προστασία περιβάλλοντος και αειφόρος διαχείριση των φυσικών πόρων»

Ο δεύτερος Άξονας Προτεραιότητας, αφορά την προστασία και βελτίωση των φυσικών πόρων και τοπιών της περιοχής, στοχεύοντας στη διατήρηση της βιοποικιλότητας και στην ανάπτυξη των γεωργικών και δασοκομικών συστημάτων σε περιοχές υψηλής φυσικής αξίας και παραδοσιακών τοπιών, στη προστασία και ορθολογική διαχείριση του υδατικού ισοζυγίου και του υπόγειου υδροφόρου ορίζοντα και τέλος στον περιορισμό των κλιματικών αλλαγών.

¹ Κανονισμός (ΕΚ) 510/2006 του Συμβουλίου

Στο πλαίσιο αυτό θα προωθηθούν δράσεις για προστασία και ανάδειξη των προστατευόμενων περιοχών, όπως π.χ. των περιοχών Natura 2000, και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας. Κρίνεται απαραίτητη η χρηματοδότηση παρεμβάσεων υπέρ της προστασίας του εδάφους και των υδάτων, καθώς επίσης και της αύξησης της δασικής έκτασης. Προβλέπεται προσπάθεια για υιοθέτηση μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον για τη διασφάλιση των τροφίμων και τη δημόσια υγεία.

Η προώθηση της βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας συγκαταλέγεται μεταξύ των προαναφερόμενων μεθόδων φιλικών προς το περιβάλλον, καθώς επίσης και η εξοικονόμηση των υδάτινων πόρων.

Οι παραπάνω δράσεις θα συμβάλλουν στη διατήρηση του τοπίου και τη μείωση των κινδύνων, οι οποίοι συνδέονται με την εγκατάλειψη των μειονεκτικών περιοχών του αγροτικού χώρου και στην προώθηση ενεργειών για την προστασία του περιβάλλοντος.

Η επίτευξη του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας θα επιτευχθεί με τους παρακάτω ειδικούς στόχους:

1.2.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Αειφορική χρήση της γεωργικής και δασικής γης και στη διατήρηση της βιοποικιλότητας.
2. Ορθολογική διαχείριση της ποσότητας και στη βελτίωση της ποιότητας των υδατικών πόρων.
3. Προστασία και αειφόρος διαχείριση των εδαφικών πόρων και στην αντιμετώπιση του φαινομένου της ερημοποίησης.
4. Μετριασμός των κλιματικών αλλαγών.

1.2.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2

1. «Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών»

Στόχος του μέτρου είναι η ενίσχυση των γεωργών ορεινών περιοχών λόγω της απώλειας εισοδήματος που αντιμετωπίζουν και του πρόσθετου κόστους, εξαιτίας των φυσικών μειονεκτημάτων.

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Δ': ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

2. *«Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα εκτός ορεινών περιοχών»*

Στόχος του μέτρου είναι η ενίσχυση των γεωργών μειονεκτικών περιοχών λόγω της απώλειας εισοδήματος που αντιμετωπίζουν και του πρόσθετου κόστους, εξαιτίας των φυσικών μειονεκτημάτων.

3. *«Γεωπεριβαλλοντικές ενισχύσεις»*

Στηρίζονται οι μέθοδοι οι οποίες αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, στην προστασία της βιοποικιλότητας και στη διατήρηση του αγροτικού τοπίου και των χαρακτηριστικών του. Οι μέθοδοι αυτοί περιλαμβάνουν

- τη βιολογική γεωργία,
- τη βιολογική κτηνοτροφία,
- την εκτατικοποίηση της κτηνοτροφίας,
- προστασία υγροτόπων,
- προστασία των ευαίσθητων νιτρικά περιοχών με τη μορφή ενίσχυσης που ορίζεται από τον κανονισμό 1290/2005

4. *«Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων»*

Οι παρεμβάσεις αυτού του μέτρου αφορούν την ανάληψη δεσμεύσεων για την εφαρμογή κατάλληλων ζωοτεχνικών προτύπων. Η ενίσχυση θα δίνεται ανά Ζωική Μονάδα (ΖΜ), μετά την εφαρμογή των ζωοτεχνικών προτύπων, τα οποία αφορούν τις απαιτούμενες συνθήκες σταυλισμού, σίτισης και πρόληψης παθολογιών.

5. *«Ενισχύσεις Natura 2000»*

Στήριξη ετησίως ανά εκτάριο δάσους σε ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών ή ενώσεις τους, σε Δήμους και Κοινότητες για να αντισταθμιστεί το διαφυγόν εισόδημα εξαιτίας των περιορισμών στην εκμετάλλευσή τους.

6. *«Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις»*

Χορήγηση σε ιδιώτες ιδιοκτήτες δασών ή ενώσεις τους καθώς και σε Δήμους και Κοινότητες, οι οποίοι αναλαμβάνουν δασοπεριβαλλοντικές δεσμεύσεις. Η ενίσχυση θα πραγματοποιείται ανά εκτάριο δάσους για να αντισταθμιστεί το διαφυγόν εισόδημα και το πρόσθετο κόστος εξαιτίας της δέσμευσης την οποία έχουν αναλάβει.

7. «Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης»

Προβλέπεται η αποκατάσταση του δασικού δυναμικού το οποίο έχει πληγεί (όπου και εάν έχει πληγεί) και η βελτίωση των συνθηκών πρόληψης και προστασίας των δασικών εκτάσεων και δασών για την προστασία της βιοποικιλότητας, την υδατική ισορροπία και την άμβλυνση των κλιματικών αλλαγών. Οι δράσεις πρόληψης αφορούν

- την διάνοιξη αντιτυρικών δασικών δρόμων,
- έργα προληπτικής δασοκομίας,
- κατασκευή συστημάτων επιτήρησης,
- έργα εμπλουτισμού υπόγειων υδάτων καθώς και άλλα τα οποία θα εντάσσονται στα ετήσια Νομαρχιακά προγράμματα¹.

1.3. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3

«Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις αγροτικές περιοχές και στην ενθάρρυνση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας»

Ο τρίτος Άξονας Προτεραιότητας αναφέρεται στην διαφοροποίηση της αγροτικής οικονομίας και την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές, με στόχο τη δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης και προϋποθέσεων οικονομικής ανάπτυξης, καθώς και την ανάπτυξη ολοκληρωμένων προγραμμάτων για την προώθηση της επιχειρηματικότητας και την εξασφάλιση της διαρκούς ελκυστικότητας των αγροτικών περιοχών.

Σύμφωνα με τον συγκεκριμένο στόχο, επιδιώκεται η αναβίωση φθίνουσων περιοχών, των οποίων η τοπική οικονομία εξαρτάται άμεσα από τον πρωτογενή τομέα, καθώς και η ενσωμάτωση των περιοχών αυτών σε μία ολοκληρωμένη προσπάθεια δημιουργίας των κατάλληλων προϋποθέσεων για την αναστροφή των δυσμενών δημογραφικών εξελίξεων, της προσπάθειας για προώθηση ευκαιριών πολυαπασχόλησης, αξιοποίησης των φυσικών πόρων (με ταυτόχρονη διατήρηση όμως, του φυσικού και ανθρωπογενούς χώρου) και την επίτευξη της εισόδου των γυναικών στην αγορά εργασίας, αντιμετωπίζοντας το σοβαρό πρόβλημα ανεργίας το οποίο έχει διαγνωσθεί. Γίνεται αντιληπτό πως στόχος του συγκεκριμένου άξονα είναι η διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας, χρηματοδοτώντας για παράδειγμα, υποδομές μικρής κλίμακας, την τόνωση της συνεργασίας και την προώθηση της καινοτομίας.

¹ Σύμφωνα με τις διατάξεις του ν. 2503/97

Η επίτευξη του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας θα επιτευχθεί με τους παρακάτω ειδικούς στόχους:

1.3.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Προώθηση της διαφοροποίησης της αγροτικής οικονομίας και στήριξη της επιχειρηματικότητας στην ύπαιθρο.
2. Βελτίωση της ποιότητας ζωής και εκσυγχρονισμός των υποδομών στις αγροτικές περιοχές.

1.3.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3

1. «Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες»

Το συγκεκριμένο μέτρο περιλαμβάνει την ενίσχυση επενδύσεων σε μέλη του αγροτικού νοικοκυριού, τα οποία διαφοροποιούν τις δραστηριότητές τους, με την ανάπτυξη νέων δραστηριοτήτων που δεν σχετίζονται με την γεωργία

- αγροτικός τουρισμός
- βιοτεχνία
- επισκέψιμα αγροκτήματα
- οικοτεχνία

2. «Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων»

Στόχος του μέτρου είναι η στήριξη της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, στην ανάπτυξη δραστηριοτήτων εκτός του πρωτογενή τομέα. Το συγκεκριμένο μέτρο περιλαμβάνει τη στήριξη των μικρών επιχειρήσεων, εκτός αυτών που ειδικεύονται στον τουρισμό. Τέτοιες επιχειρήσεις είναι

- οι βιοτεχνικές ομάδες
- επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών
- επιχειρήσεις ειδών διατροφής

Η στήριξη αυτή μπορεί να δίδεται με τη μορφή επιδότησης κεφαλαίου.

3. «*Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων*»

Προβλέπονται παρεμβάσεις ανάπτυξης επιχειρηματικής δραστηριότητας στον τομέα του τουρισμού, για την βελτίωση και οργάνωση του τουριστικού προϊόντος το οποίο διαθέτει ο αγροτικός χώρος. Τέτοιες παρεμβάσεις είναι η

- δημιουργία τοπικών κέντρων τουριστικής πληροφόρησης,
- σήμανση αξιοθέατων, μνημείων
- χώροι εστίασης και διαμονής, μικρής δυναμικότητας
- υποδομές διανυκτέρευσης

4. «*Βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό*»

Το μέτρο αυτό αφορά δράσεις δημιουργίας βασικών υπηρεσιών όπως,

- έργα υποδομής μικρής κλίμακας
- ενίσχυση πολιτιστικών εκδηλώσεων και ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής
- δημιουργία μουσείων λαογραφικής/πολιτιστικής/αγροτικής παράδοσης

1.4. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4

«Πρώθηση πρωτοβουλιών για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές μέσω της προσέγγισης Leader»

Στον Άξονα Προτεραιότητας αυτό, δίνεται έμφαση στη βελτίωση της διακυβέρνησης και την κινητοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού της περιοχής. Η πραγματοποίηση του συγκεκριμένου στόχου, θα πραγματοποιηθεί με την ενίσχυση της συνεργασίας και της δικτύωσης των περιοχών, των φορέων και των κλάδων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή, με σκοπό να αναπτυχθούν νέοι τρόποι και διαδικασίες για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που εμφανίζουν οι περιοχές αυτές.

Οι στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης όπως, συνηθίζονται να λέγονται, θα αναπτυχθούν μέσω της προσέγγισης Leader και θα έχουν ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα. Η προσέγγιση αυτή, ταυτίζεται με τον «εκ των κάτω» σχεδιασμό, δηλαδή τη συμμετοχή στον προγραμματισμό των τοπικών φορέων και του τοπικού πληθυσμού. Η συμμετοχή των προαναφερόμενων στο σχεδιασμό έχει ιδιαίτερη βαρύτητα, καθώς έχουν ίδια γνώση των προβλημάτων της περιοχής τους.

Η επίτευξη του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας θα επιτευχθεί με τους παρακάτω ειδικούς στόχους από τους οποίους προέρχονται και τα προτεινόμενα μέτρα:

1.4.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ

1. Ενίσχυση τοπικών στρατηγικών ανάπτυξης.
2. Εφαρμογή σχεδίων συνεργασίας.
3. Βελτίωση της τοπικής διακυβέρνησης μέσω της κινητοποίησης του ενδογενούς αναπτυξιακού δυναμικού.

1.4.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4

1. «Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης»

Οι παρεμβάσεις του συγκεκριμένου μέτρου αφορούν την κινητοποίηση του ενδογενούς δυναμικού των αγροτικών περιοχών, μέσω της προώθησης αναπτυξιακών πρωτοβουλιών οι οποίες σχεδιάζονται και υλοποιούνται σε τοπικό επίπεδο,

- χρήση σύγχρονης τεχνολογίας και νέας τεχνογνωσίας για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας προϊόντων και υπηρεσιών
- δημιουργία θέσεων απασχόλησης
- αξιοποίηση και ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών πόρων

2. «Ανταγωνιστικότητα»

Προτείνονται παρεμβάσεις που αφορούν στην αύξηση της προστιθέμενης αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων. Ειδικότερα, οι παρεμβάσεις αυτές αφορούν την ενίσχυση επιχειρήσεων μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων.

3. «Διατοπική και διεθνή συνεργασία»

Επιδιώκεται η ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας μέσω σχεδίων συνεργασίας, οι οποίες αφορούν τη διατοπική συνεργασία, δηλαδή τη συνεργασία μεταξύ των γειτονικών περιοχών (όμοροι Νομοί) και διακρατική συνεργασία, δηλαδή τη συνεργασία μεταξύ των περιοχών οι οποίες συνορεύουν με την Βουλγαρία για ανάληψη κοινών δράσεων.

4. «Λειτουργία της ομάδας τοπικής δράσης, απόκτηση δεξιοτήτων και εμπύχωση»

Για την υλοποίηση της τοπικής αναπτυξιακής στρατηγικής η οποία αναφέρεται παραπάνω είναι αναγκαία η χρηματοδότηση των Ομάδων Τοπικής Δράσης¹, για δαπάνες στελέχωσης, μετακινήσεων, μηχανοργάνωσης και επιμόρφωσης των στελεχών.

1.5. ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5

«Ενίσχυση παραγωγικού περιβάλλοντος και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των παραγωγικών τομέων (εκτός αυτών του αγροτικού τομέα)»

Ο συγκεκριμένος Άξονας Προτεραιότητας αφορά την προσπάθεια ενίσχυσης του παραγωγικού περιβάλλοντος και στοχεύει στην στους παραγωγικούς κλάδους της βιομηχανίας, βιοτεχνίας, εμπορίου και τουρισμού, για τους οποίους δεν υπάρχουν προτεινόμενα μέτρα και δράσεις από το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδας, 2007-2013». Η προσπάθεια διατήρησης των παραγωγικών κλάδων της βιοτεχνίας και της βιομηχανίας της περιοχής κρίνεται αναγκαίος για τη διατήρηση της απασχόλησης του εργατικού δυναμικού το οποίο είναι ειδικευμένο σε συγκεκριμένους κλάδους, όπως για παράδειγμα της εξόρυξης και κατεργασίας μαρμάρου, στην αξιοποίηση των ορυκτών πόρων τους οποίους διαθέτει η περιοχή και στην επαναδραστηριοποίηση του εργατικού δυναμικού το οποίο είχε πληγεί από το κλείσιμο των περισσότερων βιοτεχνιών τη δεκαετία του '90.

Η πραγματοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων του συγκεκριμένου άξονα είναι δυνατή μέσω δράσεων οι οποίες θα αφορούν τη χρηματοδότηση δημοσίων, ιδιωτικών ή και μεικτών υποδομών της βιομηχανίας (π.χ. δημιουργία ΒΙΟΠΑ), δημιουργία φορέων και κατάλληλων δομών ώστε να δρουν υποστηρικτικά στις επιχειρήσεις των κλάδων του εμπορίου και του τουρισμού, καλύπτοντας το κενό πληροφόρησης και δυνατότητας αξιοποίησης καινοτόμων δράσεων και την προσπάθεια προσέλκυσης επενδύσεων, χρησιμοποιώντας τα συγκριτικά πλεονεκτήματα της περιοχής.

Η επίτευξη του συγκεκριμένου Άξονα Προτεραιότητας θα επιτευχθεί με τους παρακάτω ειδικούς στόχους από τους οποίους προέρχονται και τα προτεινόμενα μέτρα:

¹ Ομάδα Τοπικής Δράσης ονομάζεται η ένα τοπικό εταιρικό σχήμα δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, η οποία είναι υπεύθυνη για την εκπόνηση στρατηγικών τοπικής ανάπτυξης.

1.5.1. ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ:

1. Δημιουργία και βελτίωση υποδομών παραγωγικού περιβάλλοντος

1.5.2. ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΑ ΜΕΤΡΑ ΥΠΟ ΤΟΝ ΑΞΟΝΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5:

1. *«Χρηματοδότηση δημοσίων, ιδιωτικών ή μεικτών υποδομών της βιομηχανίας, της βιοτεχνίας και του εμπορίου»*

Για την προσέλκυση των επιχειρήσεων και μονάδων και την παροχή των απαραίτητων κινήτρων και υποδομών, οι οποίες θα διευκολύνουν την εγκατάσταση και την λειτουργία αυτών κρίνεται απαραίτητη η χρηματοδότηση των υποδομών αυτών. Τέτοιες παρεμβάσεις αφορούν

- την κατασκευή των ΒΙΟΠΑ στις περιοχές οι οποίες έχουν τις κατάλληλες εκτάσεις
- και τη σύσταση των απαραίτητων φορέων διαχείρισής τους

2. *«Δημιουργία και βελτίωση δομών και φορέων με στόχο την υποστήριξη επιχειρήσεων εμπορίου και τουρισμού»*

Σκοπός αυτού του μέτρου είναι η αξιοποίηση του εμπορικού και τουριστικού δυναμικού της περιοχής. Για τον τουρισμό αυτό συνιστά σε δράσεις οι οποίες στοχεύουν στην αξιοποίηση του τουριστικού δυναμικού όχι μόνο από μικρής κλίμακας επενδύσεις, η οποίες υπάγονται στους προηγούμενους άξονες προτεραιότητας, αλλά και στην προσπάθεια προσέλκυσης ιδιωτικών πρωτοβουλιών, για την δημιουργία αξιόλογων μονάδων. Στον τομέα του εμπορίου οι δράσεις αφορούν στην δημιουργία των απαραίτητων υποδομών για την εγκατάσταση εμπορικών δραστηριοτήτων υπερτοπικού χαρακτήρα. Τέτοιες παρεμβάσεις αφορούν

- την κατασκευή υποδομών όπως οδικού δικτύου
- τη δημιουργία χώρων υποδοχής εμπορικών και τουριστικών δραστηριοτήτων, εξοπλισμένες με κατάλληλες υποδομές
- δημιουργία τεχνολογικού πάρκου
- δημιουργία Διαμετακομιστικού- Εμπορευματικού Κέντρου στην περιοχή του τελωνείου της Εξοχής

2. ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

Αναλύοντας στο προηγούμενο κεφάλαιο τους άξονες προτεραιότητας και τις παρεμβάσεις οι οποίες προβλέπονται στα πλαίσια αυτών, γίνεται αντιληπτό πως εκτός από την ιδιωτική πρωτοβουλία η οποία είναι αναγκαία για την πραγματοποίηση των προτεινόμενων μέτρων, είναι εξίσου αναγκαία και η καταγραφή των χρηματοδοτικών μέσων, τα οποία θα αποτελέσουν τους κινητήριους μοχλούς. Η χρηματοδότηση των προτεινόμενων μέτρων θα προέλθει από δημόσιες δαπάνες, στα πλαίσια υλοποίησης των προγραμμάτων όπως το «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης για την Ελλάδα, 2007-2013», από τις ενισχύσεις του αναπτυξιακού νόμου, από το ΠΕΠ –ΑΜΘ. Στόχος του συγκεκριμένου κεφαλαίου είναι η καταγραφή των χρηματοδοτήσεων οι οποίες προέρχονται από δημόσιες δαπάνες.

Παρακάτω ακολουθεί ένας πίνακας με τη συσχέτιση των μέτρων τα οποία έχουν επιλεγεί, με τα χρηματοδοτικά μέσα, από τα οποία θα αντλήσουν πόρους για την πραγματοποίησή τους.

Πίνακας 89: ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ ΜΕΤΡΩΝ

ΜΕΤΡΟ ΑΞΟΝΑ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 1	
<i>«Δράσεις επαγγελματικής κατάρτισης και ενημέρωσης, συμπεριλαμβανομένου της διάδοσης επιστημονικών γνώσεων και καινοτόμων πρακτικών, για τα άτομα που απασχολούνται στους τομείς της γεωργίας, των τροφίμων και της δασοκομίας»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ, ΟΑΕΔ
<i>« Εγκατάσταση νέων γεωργών»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ
<i>«Χρήση συμβουλευτικών υπηρεσιών από τους γεωργούς και δασοκαλλιεργητές»</i>	ΠΑΑ
<i>«Εκσυγχρονισμός των γεωργικών εκμεταλλεύσεων»</i>	ΠΕΠ, ΠΑΑ
<i>«Βελτίωση της οικονομικής αξίας των δασών»</i>	ΠΑΑ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ
ΜΕΡΟΣ Δ': ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΜΕΤΡΟ ΑΞΟΝΑ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
«Αύξηση της αξίας των γεωργικών και δασοκομικών προϊόντων»	ΠΑΑ
«Βελτίωση και ανάπτυξη της υποδομής που σχετίζεται με την ανάπτυξη και προσαρμογή της γεωργίας και της δασοκομίας»	ΠΑΑ, ΠΕΠ, ΥΠΕΧΩΔΕ
«Παροχή βοήθειας σε γεωργούς για να προσαρμοσθούν σε απαιτητικά προϊόντα βασισμένα στην κοινοτική νομοθεσία»	ΠΑΑ
«Στήριξη σε γεωργούς που συμμετέχουν σε συστήματα για την ποιότητα τροφίμων»	ΠΑΑ
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 2	
«Ενισχύσεις για φυσικά μειονεκτήματα στους γεωργούς ορεινών περιοχών»	ΠΑΑ
«Ενισχύσεις στους γεωργούς περιοχών με μειονεκτήματα εκτός ορεινών περιοχών»	ΠΑΑ
«Γεωπεριβαλλοντικές ενισχύσεις»	ΠΑΑ
«Ενισχύσεις για την καλή διαβίωση των ζώων»	ΠΑΑ
«Ενισχύσεις Natura 2000»	ΠΑΑ, ΥΠΕΧΩΔΕ
«Δασοπεριβαλλοντικές ενισχύσεις»	ΠΑΑ, ΥΠΕΧΩΔΕ
«Αποκατάσταση του δασοκομικού δυναμικού και εισαγωγή δράσεων πρόληψης»	ΥΠΕΧΩΔΕ, ΠΑΑ, Περιφέρεια ΑΜΘ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΧΩΡΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ

ΜΕΡΟΣ Δ': ΕΠΙΛΟΓΗ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΜΕΤΡΟ ΑΞΟΝΑ-ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΜΕΣΑ
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 3	
<i>«Διαφοροποίηση προς μη γεωργικές δραστηριότητες»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ
<i>«Στήριξη της δημιουργίας και ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων»</i>	ΠΑΑ, ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
<i>«Ενθάρρυνση τουριστικών δραστηριοτήτων»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ, ΥΠΑΝ, Υπουργείο Τουρισμού, ιδιώτες, Αναπτυξιακός Νόμος
<i>«Βασικές υπηρεσίες για την αγροτική οικονομία και τον αγροτικό πληθυσμό»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 4	
<i>«Στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης»</i>	
<i>«Ανταγωνιστικότητα»</i>	ΠΑΑ, ΕΠ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ- ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ
<i>«Διατοπική και διεθνή συνεργασία»</i>	ΠΑΑ, ΠΕΠ, ΥΠΟΙΟ
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ 5	
<i>«Χρηματοδότηση δημοσίων, ιδιωτικών ή μεικτών υποδομών της βιομηχανίας, της βιοτεχνίας και του εμπορίου»</i>	ΥΠΑΝ, ΠΕΠ, ΣΔΙΤ, ιδιωτική
<i>«Δημιουργία και βελτίωση δομών και φορέων με στόχο την υποστήριξη επιχειρήσεων εμπορίου και τουρισμού»</i>	ΥΠΑΝ, ΠΕΠ, ΣΔΙΤ, ιδιωτική

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΠΟΥ ΠΡΟΕΚΥΨΑΝ ΑΠΟ ΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΧΩΡΟ ΤΟΥ Ν. ΔΡΑΜΑΣ.

Κατά τη διαδικασία σύνθεσης του Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης του Αγροτικού χώρου του Ν. Δράμας, προέκυψαν ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα για την κατάσταση, στην οποία βρίσκεται ο αγροτικός χώρος της περιοχής. Η κατάσταση του αγροτικού χώρου του Νομού, δε διαφέρει από τη γενικότερη κατάσταση στην οποία βρίσκεται συνολικά ο ελληνικός αγροτικός χώρος, αντιμετωπίζοντας συγκεκριμένα διαρθρωτικά προβλήματα.

Ο αγροτικός χώρος του Ν. Δράμας, σύμφωνα με την στρατηγική διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης, η οποία αποτυπώθηκε στην δεύτερη ενότητα του σχεδίου, αντιμετωπίζει προβλήματα μείωσης του πληθυσμού, χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, ιδίως των γυναικών, χαμηλό επίπεδο των παρεχόμενων υπηρεσιών, σχετική απουσία σύνδεσης των τομέων παραγωγής, έλλειψη ιδιωτικής πρωτοβουλίας, χαμηλά επίπεδα ανώτατης εκπαίδευσης.

Ο πρωτογενής τομέας της περιοχής κρίνεται αναγκαίο να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις, οι οποίες τίθενται από την πολιτική αγροτικής ανάπτυξης της ΕΕ για την καινούρια προγραμματική περίοδο. Η αλλαγή των επιδοτήσεων της ΚΑΠ επιβάλλει την αναδιάρθρωση του πρωτογενή τομέα και τη συμμόρφωσή του με αυτήν, ώστε να παραμείνει ανταγωνιστικός και να αυξήσει τις προοπτικές ανάπτυξής του, σύμφωνα πάντα βέβαια με τις επιταγές της κοινοτικής πολιτικής για την προστασία του περιβάλλοντος. Το μείζον πρόβλημα της απασχόλησης των κατοίκων του αγροτικού χώρου του νομού, φαίνεται, με βάση την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, ότι παραμένει ένα από τα κυριότερα της περιοχής. Εντονότερο είναι στο γυναικείο πληθυσμό καθώς επίσης και στους νέους.

Ο δευτερογενής τομέας αντιμετώπισε μία σοβαρότατη κρίση, με το κλείσιμο των περισσότερων βιοτεχνικών μονάδων της περιοχής, η οποία έγινε ακόμη πιο έντονη με την απενεργοποίηση του εργοστασίου της SOFTEX. Η έλλειψη σύνδεσης του δευτερογενή τομέα, με αυτόν του πρωτογενή, είναι ένα χαρακτηριστικό το οποίο αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην αξιοποίηση του πρωτογενούς παραγόμενου προϊόντος. Η έλλειψη επενδυτικών κινήτρων, σε συνδυασμό με τη γεινίαση με νομούς στους οποίους τα αναπτυξιακά κίνητρα ήταν υψηλότερα, επιδείνωσε το φαινόμενο αυτό.

Στον τριτογενή τομέα, η υφιστάμενη κατάσταση είναι παρόμοια με τον αγροτικό χώρο όλων των νομών της ελληνικής επικράτειας. Όλες οι υπηρεσίες συγκεντρώνονται στην πρωτεύουσα του νομού, και οι υπηρεσίες των αγροτικών περιοχών είναι υποβαθμισμένες. Στον κλάδο του τουρισμού δεν έχει σημειωθεί προσπάθεια αξιοποίησης και ανάδειξης των τουριστικών και πολιτιστικών πόρων, τους οποίους διαθέτει η περιοχή.

Τέλος θα πρέπει να σημειωθεί, ότι ο αγροτικός χώρος του Ν. Δράμας χρήζει παρεμβάσεων στους τομείς των υποδομών. Από τη βελτίωση του οδικού δικτύου, της δημιουργίας χώρων υγειονομικής ταφής, έως τους χώρους υποδοχής παραγωγικών δραστηριοτήτων.

Σε αντιδιαστολή με τα προαναφερόμενα, θα πρέπει να τονιστεί, ότι ο αγροτικός χώρος του Ν. Δράμας προσφέρει πραγματικές δυνατότητες ανάπτυξης με βάση τα συγκριτικά του πλεονεκτήματα. Το μεγάλο ποσοστό των πεδινών εκτάσεων, τις οποίες διαθέτει ο νομός, τα ποιοτικά προϊόντα τα οποία παράγονται, η ραγδαία ανάπτυξη ορισμένων κλάδων, όπως η αμπελοκαλλιέργειες, η ύπαρξη κοιτασμάτων μαρμάρου, οι κλιματολογικές συνθήκες τις περιοχής είναι μερικά από αυτά.

Η παραγωγή αξιόλογων προϊόντων φυτικού και ζωικού κεφαλαίου αποτελούν εχέγγυο για την βιώσιμη λειτουργία μονάδων επεξεργασίας και μεταποίησης. Η δημιουργία τέτοιων μονάδων θα προσφέρει απασχόληση στο ανθρώπινο δυναμικό της περιοχής. Η ανάληψη τέτοιων επενδυτικών πρωτοβουλιών είναι δυνατή και ευνοείται ιδιαίτερα από την ευρωπαϊκή πολιτική αγροτικής ανάπτυξης.

Ο κλάδος του τουρισμού άρχισε να αναπτύσσεται αξιοποιώντας τη δυνατότητα που παρέχει η πρωτοβουλία Leader. Το απαιτούμενο πολιτιστικό και τουριστικό υπόβαθρο υπάρχει και η ανάπτυξη του εναλλακτικού τουρισμού (αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, αθλητικός τουρισμός, κτλ) είναι δυνατή και θα επιφέρει και θετικές συνέπειες στο εισόδημα των κατοίκων.

Η ένταξη του νομού, σύμφωνα με τον αναπτυξιακό νόμο¹ στην τέταρτη ζώνη κινήτρων προσφέρει τη δυνατότητα εγκατάστασης νέων επιχειρήσεων και η ύπαρξη στην περιοχή των διαθέσιμων χώρων για δημιουργία υποδομών υποδοχής παραγωγικών δραστηριοτήτων (ΒΙΟΠΑ, Τεχνολογικά Πάρκα, κτλ), δημιουργούν συνθήκες για εντονότερη ιδιωτική επενδυτική πρωτοβουλία.

Σκοπός του «Στρατηγικού Σχεδίου Ανάπτυξης Αγροτικού Χώρου Ν. Δράμας», είναι αφενός η ανάλυση των συνιστωσών των δυναμικών χαρακτηριστικών του αγροτικού χώρου του Νομού Δράμας και αφετέρου την σύνθεση αυτών, σε μία κοινή συνισταμένη με σκοπό τη βιώσιμη ή αλλιώς αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής μελέτης.

Οι αναπτυξιακοί άξονες προτεραιότητας οι οποίοι έχουν επιλεγεί, καθώς και οι δράσεις οι οποίες προτείνονται έχουν ως σκοπό τη δραστηριοποίηση του πρωτογενή τομέα και την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς της, την ενίσχυση της μεταποίησης, την ανάπτυξη τουριστικών δραστηριοτήτων με γνώμονα πάντοτε το σεβασμό στο περιβάλλον. Η ανάπτυξη των παραπάνω τομέων παραγωγή, είναι δυνατόν να αυξήσουν την απασχόληση του

¹ Ν. 3299/2004

ανθρώπινου δυναμικού, την αξιοποίηση της πρωτογενής παραγωγής με σκοπό την αύξηση της προστιθέμενης αξίας των παραγόμενων προϊόντων, την ανάπτυξη παραγωγικών δραστηριοτήτων εκτός του πρωτογενούς τομέα η οποία θα προσφέρει αύξηση του εισοδήματος των κατοίκων της περιοχής.

Για την ανάπτυξη του αγροτικού χώρου του νομού κρίνεται αναγκαία η δραστηριοποίηση των ενδογενών δυναμικών της περιοχής. Το παρόν αναπτυξιακό σχέδιο αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο προσπαθεί να δώσει τις γενικότερες κατευθύνσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη του αγροτικού χώρου. Οι αναπτυξιακές δυνατότητες υπάρχουν, παρότι σε πολλές περιπτώσεις παραμένουν ακόμη ανενεργές. Ο συντονισμός του ανθρώπινου δυναμικού, των πλούσιων φυσικών και πολιτιστικών πόρων και των φορέων τοπικής αυτοδιοίκησης είναι αναγκαίος για την επίτευξη του συγκεκριμένου στόχου.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Ανθοπούλου Θ. (2000), 'Από τα γεωργικά συστήματα στις νέες λειτουργίες του αγροτικού χώρου. Τάσεις και σύγχρονες προσεγγίσεις της Αγροτικής Γεωγραφίας', στο: Διαστάσεις της Σύγχρονης Γεωγραφίας, Μυτιλήνη: Πανεπιστήμιο Αιγαίου.
2. Καυκαλάς Γ. (2002), 'Η σχέση πόλης υπαίθρου'. Εισήγηση στα πρακτικά ημερίδας με θέμα: Γενικό Πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, Βόλος.
3. Λαμπριανίδης Λ. (2005), *Οικονομική Γεωγραφία*, Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.
4. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης (2005), 'Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης Νομού Δράμας', Δράμα: Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας.
5. Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση Δράμας-Καβάλας-Ξάνθης (2002), 'Σύντομη Αναφορά στα Χαρακτηριστικά του Νομού Δράμας', Δράμας: Διεύθυνση Σχεδιασμού και Προγραμματισμού.
6. Χριστοπούλου Ο. (2001), *Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου*, Βόλος, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
7. Γούσιος Δ. (2005), *Ανάπτυξη Αγροτικού Χώρου*, Βόλος, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας.
8. Γκαμπλιά Π. (2006), 'Αξιολόγηση των Πολιτικών Αγροτικής Ανάπτυξης: Μεθοδολογία και Πρακτικές', Διπλωματική Εργασία, Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας, Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης, Βόλος.
9. Παπαμιχαήλ Δ. (2006), 'Ανάγκες των καλλιεργειών σε νερό στα αρδευτικά δίκτυα του Νομού Δράμας-Βελτίωση των αρδευτικών δικτύων, Προβλήματα-Προοπτικές', Εισήγηση στα πρακτικά συνεδρίου με θέμα: Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομού Δράμας, Δράμα.
10. Ευθυμίου Π. (2006), 'Σύγχρονες τάσεις στη Δασοπονική Ανάπτυξη του Νομού Δράμας', Εισήγηση στα πρακτικά συνεδρίου με θέμα: Αναπτυξιακό Συνέδριο του Νομού Δράμας, Δράμα.
11. Αληφακιωτης Θ. (2006), 'Προτάσεις για Ανάπτυξη της Κτηνοτροφίας στο Νομό Δράμας', Εισήγηση στα πρακτικά συνεδρίου με θέμα: Αναπτυξιακό Συνέδριο του Νομού Δράμας, Δράμα.
12. Διβάρης Β. (2006), 'Πολιτική Αγροτικής Ανάπτυξης της Υπαίθρου στην ΕΕ, 2007-2013', Εισήγηση στα πρακτικά συνεδρίου με θέμα: Αναπτυξιακό Συνέδριο του Νομού Δράμας, Δράμα.
13. Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (2007), 'Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης 2007-2013', Αθήνα : ΥΠ.Α.Α.Τ.
14. Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών (2007), 'ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας-Θράκης 2007-2013', Αθήνα: Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών.

15. ANEΔ ΑΕ (2002), 'Σχέδιο Τοπικού Προγράμματος LEADER+ - Νομός Δράμας - Οικότοπος Αναζήτησης & Δημιουργίας', Α'Φάση, Δράμα: ΑΝΕΔ.
16. Εργαστήριο Τοπικού και Περιφερειακού Προγραμματισμού Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας και περιφερειακής Ανάπτυξης Πανεπιστημίου Θεσσαλίας (2001), 'Στρατηγικό Αναπτυξιακό Σχέδιο Δήμου Καλαμπακίου Δράμας', Βόλος: Εργαστήριο Τοπικού και Περιφερειακού Προγραμματισμού.
17. ΕΣΥΕ (1991), *Πραγματικός Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή του 1991*, Αθήνα.
18. ΕΣΥΕ, *Πραγματικός Πληθυσμός της Ελλάδας κατά την απογραφή του 2001*, Αθήνα.
19. ΕΣΥΕ, *Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών κατά την απογραφή του 1991*, Αθήνα.
20. ΕΣΥΕ(2001), *Οικονομικώς ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες ηλικιών κατά την απογραφή του 2001*, Αθήνα.
21. ΕΣΥΕ, *Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας και θέση στο επάγγελμα-1991*, Αθήνα
22. ΕΣΥΕ, *Οικονομικώς ενεργός πληθυσμός κατά φύλο και ομάδες κλάδων οικονομικής δραστηριότητας και θέση στο επάγγελμα-2001*, Αθήνα
23. Χαρδαλούπας Α. (2007), 'Αγροτική Ανάπτυξη και ΕΕ-Κοινοτικές Στρατηγικές για την Περίοδο 2007-2013-μια συνοπτική Παρουσίαση', διαθέσιμο στο <http://www.ekem/andreas.gr>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Πίνακας: Ποσοστό συμμετοχής παραγωγικών κλάδων Ν. Δράμας στο σύνολο της χώρας

ΠΡΟΙΟΝ - ΕΙΣΟΔΗΜΑ	1991	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Μεταποίηση % μεταποιητής χώρας	0,76	0,68	0,68	0,45	0,48	0,48	0,4	0,39	0,42	0,42	0,42
Υπηρεσίες % υπηρεσιών χώρας	0,69	0,6	0,59	0,59	0,59	0,6	0,54	0,54	0,52	0,5	0,5
Γεωργία % γεωργίας χώρας	0,91	2,37	2,36	1,41	1,38	1,31	1,26	1,34	1,37	1,37	1,36
Ξενοδοχεία και εστιατόρια % ξενοδ. χώρας	-	0,44	0,44	0,41	0,41	0,45	0,5	0,41	0,43	0,42	0,41
ΑΕΠ % ΑΕΠ χώρας	-	0,79	0,78	0,65	0,65	0,64	0,59	0,57	0,55	0,54	0,53

Πηγή: <http://www.economics.gr>

Πίνακας: Ποσοστό συμμετοχής παραγωγικών κλάδων του Ν. Δράμας στο ΑΕΠ της Χώρας

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
ΠΡΟΙΟΝ - ΕΙΣΟΔΗΜΑ (νέα σειρά 1995, 2000)										
ΓΕΩΡΓΙΑ % ΑΕΠ	29,32	27,33	18,48	17,48	16,2	12,14	12,98	13,45	12,89	11,12
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ % ΑΕΠ	19,66	20,37	17,09	18,28	17,27	20,83	18,62	17,64	18,57	18,27
Μεταλλεία - Ορυχεία % ΑΕΠ	0,5	0,63	1,2	1,27	0,76	0,71	0,8	1,1	0,92	0,87
Μεταποίηση % ΑΕΠ	11,01	11,37	8,11	8,74	8,86	7,02	7,12	7,82	7,63	7,15
Ενέργεια % ΑΕΠ	1,52	1,42	1,55	1,58	1,68	1,78	1,95	1,87	1,75	1,83
Κατασκευές % ΑΕΠ	6,61	6,95	6,21	6,67	5,96	11,3	8,73	6,83	8,25	8,41
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ % ΑΕΠ	51,01	52,29	64,42	64,22	66,51	67,02	68,39	68,9	68,52	70,59
Ξενοδοχεία και εστιατόρια % ΑΕΠ	3,55	3,94	5	4,99	5,04	7,73	7,12	7,71	7,53	7,83

Πηγή: <http://www.economics.gr>

Πίνακας 1: Χρηματοδοτικό μέσο ανά Άξονα Προτεραιότητας ανά περιφέρειες σύγκλισης, σύμφωνα με το ΠΑΑ.

	Δημόσια Δαπάνη		
	Δημόσια Δαπάνη	Ποσοστό Κοινοτικής Συμμετοχής (%)	Κοινοτική Συμμετοχή (ΕΓΤΑΑ)
Άξονας			
Άξονας 1	1.931.369.273	74,45%	1.437.904.424
Άξονας 2	1.494.461.538	78,00%	1.165.680.000
Άξονας 3	310.900.000	75,00%	233.175.000
Άξονας 4	226.600.000	80,00%	181.280.000

Πηγή: ΠΑΑ.

Φωτογραφίες από το όρος Φαλακρό.

Φωτογραφίες από το σπήλαιο του Μααρά και από πηγές ποταμού Αγγίτη.

Φωτογραφίες από τις πατατοκαλλιέργειες στο λεκανοπέδιο του Κ. Νευροκοπίου

Φωτογραφίες από τις λίμνες του Ποταμού Νέστου

Φωτογραφία από παραδοσιακό αγροτόσπιτο

Φωτογραφία από τις πηγές του ποταμού Αγγίτη.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

004000091230